

**СТАНКЕ
ДИМИТРОВ
МАРЕК**

**ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ**

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

**СТАНКЕ ДИМИТРОВ—МАРЕК
ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ**

СТАНКЕ ДИМИТРОВ—МАРЕК

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Приложение:

БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ
И СПОМЕНИ ЗА СТАНКЕ ДИМИТРОВ

ИЗДАТЕЛСТВО
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СОЮЗ
СОВЕТСКИХ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ
РЕСПУБЛИК

ОРДЕНСКАЯ
КНИЖКА

Имя, отчество и фамилия

Станке

Марек-Димитров

Полное имя
отчества и фамилии

РЕШЕНИЕ
НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП
ЗА УВЕКОВЕЧАВАНЕ ПАМЕТТА НА
СТАНКЕ ДИМИТРОВ—МАРЕК

За ознаменуване светлата памет на Стефан Димитров (Станке — Марек), дългогодишен член на Централния комитет на Българската комунистическа партия и негов секретар през 1923—1925 и 1936—1937 год., бивш народен представител, пламенен трибун, блестящ организатор и пропагандатор на нашата партия, един от най-ярките представители на тесняшкото Благоевско поколение, което приведе Партията под славното знаме на Ленин и Сталин, останал верен докрай на това знаме, изпитан съратник на учителя и вожда на нашата партия др. Георги Димитров — ЦК на БКП

ПОСТАНОВЯВА:

- 1) да му се издигне паметник в гр. Дупница;*
- 2) да се издаде неговата биография;*
- 3) партийните курсове при ЦК на БКП да носят неговото име.*

ЦК на БКП

З а б е л е ж к а: Решението е взето в първото заседание на Политбюро след 9. IX. 1944 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ, ВЗЕТО В
ЗАСЕДАНИЕТО МУ ОТ 9 МАРТ 1949 ГОДИНА

Одобрява се да се преименува град Дупница на името на др. Марек.¹

¹ С допълнително решение на Министерския съвет името на града бе уточнено на гр. Станке Димитров. *Ред.*

ИГОРГИ ДИМИТРОВ

НАРОДЕН БОРЕЦ

Загиването на Стефан Димитров (Марек) е за Българската комунистическа партия, за нашия народ, за нашата страна извънредно тежка загуба. Талантлив агитатор и организатор, крупен обществен и политически деец, нашият Станке — както го наричаха най-близките другари, отдаде без остатък цялата си неизчерпаема енергия и блестящи способности в служба на делото на работническата класа и на своя народ. Безукоризнен комунист, истински народен борец, той беше пламенен патриот, неуморим враг на фашизма и на великобългарския шовинизъм. Израснал в редовете на „тесняците“, под ръководството на Благоев и Кирков, Стефан Димитров премина след това добра марксистко-ленинска школа и се издигна като един от най-добрите ръководители на Партията.

В 1925 година Стефан Димитров бе осъден задочно от българските фашисти на смърт. Но въпреки смъртната присъда, в течение на редица години той работи нелегално в страната и участвува активно в ръководството на Партията, проявявайки необикновено мъжество, самообладание и умение. И в най-тежкия и позорен за нашата родина период — периода на герmano-фашистката диктатура — нашият Станке цели три години почти всекидневно говореше нелегално на вълните на фашисткото радио София и Скопие, разобличавайки с умение народните предатели, гробокопатели на нашата родина и призовавайки непрестанно народа към най-решителна борба за скъсване с фашистка Германия и смъкване на противонародната фашистка власт. Могъщият тайнствен „народен глас“, който слушаха хиляди слушатели на официалното фашистко радио, бе прекрасният глас на нашия незабравим Станке. И той по такъв начин помогна много за създаването на Отечествения фронт, популяризирането на неговата про-

грама и разгръщането на славното партизанско движение против германските завоеватели и техните български лакеи. На Стефан Димитров не бе съдено да доживее до победата на Отечествения фронт. Той бе лишен от възможността да вземе участие в строителството на нова, демократична България.

Нашата партия, трудещите се в нашата страна и целият наш народ няма да забравят никога неговите огромни заслуги. В деня на първата половина годишнина от загиването на Стефан Димитров нашата партия навежда своите бойни знамена пред неговата светла памет и се кълне да доведе докрай великото дело, за което той отдаде своя прекрасен живот, за доброто на нашия народ и процъфтяването на нашата родина.

Възпоминателен лист „Стефан Димитров — Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП през април 1945 г.

ВАСИЛ КОЛАРОВ

ЕДНА СВЕТЛА ФИГУРА В НАШАТА ПАРТИЯ

Изминаха шест месеца и аз все още не мога да се при-
мира с така неочакваната и преждевременна гибел на
Стефан Димитров (Марек).

Стефан Димитров беше живата връзка между разните
поколения в нашата славна, героична партия. Той принад-
лежеше към онова крепко Благоевско—Димитровско ядро,
което, попълвайки се непрекъснато с нови и нови кадри,
преведе нашата партия през бурната епоха и от немного-
бройната някога партия на тесняците създаде днешната
Комунистическа партия която носи най-голямата отговор-
ност за съдбините на нашия народ и бъдещето на нашата
родина.

Стефан бе винаги в първите редове на борбата за бол-
шевишкото преустройство на нашата партия. Той отстоя-
ваше страстно и талантливо линията на нашата партия
против атаките отдясно и ляво. Той даваше пример на ис-
тинска партийна самокритика, когато заедно с партийното
ръководство извършваше грешка. Той има безценна за-
слуга в подготовката на нови партийни кадри, които бяха
носители на марксистко-ленинското превъзпитаване.

Стефан Димитров бе непоколебим сталинец, талантлив
ученик и верен съратник на Георги Димитров. Той оказа
голяма помощ на делото за укрепване на могъщия Оте-
чествен фронт, който спаси нашата страна от катастрофа.
Той бе един от най-решителните, неуморни и смели борци
за нова, демократична, независима и щастлива България.

В продължение на целия си живот на пролетарски ре-
волюционер Марек беше подхвърлян на преследвания и
клевети. Но това само усили неговата ненавист към тира-
ните и мракобесниците и удесетори неговата бойна енер-
гия. Той даде рядък пример на безстрашие и храброст, ко-
гато, въпреки смъртната присъда, се върна нелегално в

България и в условията на свиреп фашистки терор се отдаде изцяло в служба на Партията в един от най-трудните за нея моменти.

Марек ще остане една от най-светлите фигури в нашата партия, която, бидейки възпитана в Благоевско-Димитровските традиции, създаде цяла редица беззаветно предани на работническото дело борци и герои, много от които сложиха костите си в кървавата схватка с враговете на народа.

Неговият кристално чист живот, неговата дейност ще служи като образец и назидание за младото поколение, ще вдъхновява и въодушевява всички борци за пълното освобождение на трудещия се народ от всякаква експлоатация.

Възпомянателен лист „Стефан Димитров —
Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП
през април 1945 г.

ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ

НАШИЯТ НЕЗАБРАВИМ СТАНКЕ

— Трябва да не мислиш в този момент за нищо. Чуеш ли командата — скачай! — весело разказваше Станке през един от летните дни на 1944 година, след като токущо се беше завърнал от едно летище, дето от петстотин метрова височина той, петдесет и пет годишният, беше скочил с парашут... За него нямаше никакви непреодолими пречки, когато се касаеше да служи на своята партия. И сякаш нямаше предел неговата кипяща енергия.

В страната се разгаряше народната борба за освобождение от кървавата и пагубна фашистка власт на германските агенти и Станке бързаше да се втурне в първите редици на борещите се. Със същия оня младежки жар, с който някога той организираше, просвещаваше и водеше на бой дупнишките работници и граждани; с който той застана начело на нашата партия след поражението на Септемврийското въстание в 1923 година; с който в течение на дълги години учеше и възпитаваше нашите партийни кадри в болшевишки дух; с който след това, въпреки двете смъртни присъди, работи в ръководството на Партията в условията на дълбока нелегалност през 1936 и 1937 година; с който от есента на 1941 до пролетта на 1944 година по вълната на радио София той неуморно и превъзходно разобличаваше подлите германски агенти и зовеше българите на смела борба под знамето на Отечествения фронт — със същия младежки жар бързаше Станке и този път да заеме своето място в бойния щаб на народноосвободителното движение, което шурмуваше фашистката крепост.

Уви! Станке не доживя най-щастливия ден от своя живот — да види нашата родина свободна от фашизма, да види победата на Отечествения фронт.

На 26 август 1944 г., вследствие на трагична случайност, престана да бие благородното, мъжествено и неукротимо негово сърце. Нашата партия го загуби тъкмо тогава, когато той, въплътил в себе си огромен наш, български, и международен опит, закален в боевете, голям организатор, пламенен трибун и масовик, зрял политически ръководител, беше най-необходим за отечественофронтовското дело.

Примерът на безпределна преданост и вярност към кашата славна партия, на изумителна енергия и бодрост в денонощна работа за нейния успех, който ни остави като завет нашият мил и незабравим Станке, ще бъде винаги пред нас, за да удвоява нашите усилия в общата борба за победоносното тържество на Отечествената война, за пълното унищожение на фашизма и изграждането на нова, свободна, независима, демократична и силна — отечественофронтовска — България.

Възпомявателен лист „Стефан Димитров — Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП
през април 1945 г.

ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ

ЛЮБИМ РАБОТНИЧЕСКИ ТРИБУН

Когато след първата световна война в нашата страна започна невиджан подем в работническото движение и силите и влиянието на нашата партия растяха не с месеци, а с дни, Станке Димитров израсна като един от най-популярните наши млади работнически дейци.

Способностите и талантът на Станкетото разцъфтяваха особено ярко в периоди на остри борби. Тогава неговата неизчерпаема енергия се удвояваше и по лицето му се изписваше едно задоволство, което като че ли говореше на всички: „Ето, сега разбирам, че живея“. Такъв аз го наблюдавах в качеството му на организационен секретар на ЦК през 1924 год., във времето на кървавата цанкова реакция. И в последно време, преди неговата трагична смърт, Станке Димитров се нагърбваше с такива трудни задачи, за които се изискваше физическа издържливост, несъответствуваша на неговата възраст.

Енергията и работоспособността на Станкетото бяха действително неизчерпаеми. Един стар другар много справедливо го оприличаваше на една навита пружина, която чака само да я докоснеш, за да развие колосална енергия.

Станкетото бе известен между работническото в цялата страна. В Дупнишко, Кюстендилско, Г.-джумайско обаче той бе най-популярният вожд и трибун. Работниците не само го обичаха, а просто го обожаваха. Всички се гордееха с него и го сочеха с пръст: „Ето това е Станкетото“ — показваха го те на младите другари, както се показва една рядка забележителност.

Като депутат в парламента Партията възлагаше на Станкетото да говори по най-парливите въпроси, дето трябваше да се преодолява вълчийт вой на реакционните депутати. Известно бе и на наши, и на противници, че никой не можеше да надвика и надговори Станкетото. Неговият

глас бе силен, звънлив и пронизващ. Той не говореше, а стреляше с картечница. Всички опити за апострофиране бяха задушавани от този глас-стихия.

Станкетото не се водеше в своите речи от правилата на общоприетата ораторска школа, според която отначало трябва да се почва бавно, с нисък тон, за да се стигне към края на речта до апогея на силата. Станке имаше своя школа. Той веднага откриваше ураганен огън и продължаваше огъня до края на речта си, не оставяйки необстреляно живо място. Речта на Станкетото плющеше като бич по главите на реакционерите и фашистите. Нашите бурно му ръкопляскаха. Сражението биваше спечелвано.

Българското работничество никога няма да забрави смелия борец, пламенния трибун на пролетарското дело, любимия Станке Димитров.

Станкетото изчезна от нашите редове. Изгубихме един смел борец против фашизма. Неговото място дълго още ще остане празно. Но знамето на борбата против лютия враг на свободолюбивото човечество — фашизма, което той с такова мъжество и достойнство високо държеше, се подема днес от хиляди и хиляди нови борци-отечествено-фронтовци, готови на всички жертви, за да доведат борбата до победоносен край и да изградят демократична, силна и щастлива България.

Възпомянателен лист „Стефан Димитров — Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП през април 1945 год.

ГЕОРГИ ДАМЯНОВ

ПРИМЕРЕН ПАРТИЕЦ

Изминаха се шест месеца от трагичната смърт на др. Стефан Димитров (Станке). Загина един от най-добрите синове на нашата славна Комунистическа партия.

Цели тридесет години, вътре или вън от България, Станке бе на бойния пост. Той непосредствено участва в ръководството на борбата или отвън оказва най-активна помощ на движението.

През време на първата империалистическа война той води непрекъснато разяснителна работа в средата на всички войници, с които е в допир, разобличава завоевателните цели на войната. По-късно, през септември 1918 година, той взема най-активно участие във войнишкото въстание — в радомирските събития. След свършване на войната той е начело на борбите на дупнишките работници. Паметни са въоръжените демонстрации на дупнишките работници. Начело на тия борби стоят славният кмет на Дупнишката комуна др. Коста Петров и др. Станке. Като народен представител от Комунистическата партия той е постоянно сред народа, той е един от любимите оратори при всички акции на Партията от онзи период.

След поражението на Септемврийското въстание др. Станке е в състава на нелегалния Централен комитет, той е неговият секретар. Той заработва енергично за събиране разбитите сили на Партията, води енергична работа за преустройство на Партията при нелегалните условия, за събиране силите, за продължаване борбата срещу фашисткото иго. Събитията от 1925 год. го заварват вън от България. За революционна дейност в страната др. Станке е осъден на смърт задочно. Това обаче не смущава пламенния борец и революционер. Той работи неуморно по подготвяне кадрите на Партията, които са вън от България. След поражението, нанесено на Партията през 1934 го-

дина, въпреки напредналата му възраст и двете смъртни присъди Станке е отново в страната. Той е автор на отвореното писмо на ЦК от 1935 година, с което Партията открито посочи причините за поражението. Цели три години, при страшно трудни нелегални условия, др. Станке, следвайки напътствията на др. Димитров, ръководи Партията, преустройва нейните редове, събира нейните сили.

Когато хитлеровите пълчища окупираха страната и я превърнаха в плащдарм за нападение против Съветския Съюз, др. Станке застана начело на народната радиостанция и цели две и половина години умело разобличаваше предателската политика на филовци и божиловци, оказваше примерна помощ за политически правилното ориентирване на борбата на народните маси против фашизма и помогна твърде много за разгръщане на партизанското движение в България. В навечерието на 9 септември др. Станке се отправя за България, за да вземе непосредствено участие в борбата за смъкване на фашисткия режим и установяване на новата народна власт. Трагичен случай му попречи да се възползува от плодовете на победата.

Партията загуби един прекрасен организатор, пламенен пропагандист, болшевик, любим от всички ни другар. Другарят Станке загина, но делото, за което той се бори повече от 30 години, се намира в надеждните ръце на стотиците хиляди, които вървят твърдо по неговите стъпки.

Възпоминателен лист „Стефан Димитров
Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП
през април 1945 год.

РУБЕН ЛЕВИ

СТАНКЕ ДИМИТРОВ—МАРЕК

И днес, повече от шест месеца след трагичната смърт на нашия любим и непрежалим Марек, ние все още не можем да свикнем с мисълта, че той, Станке, ни напусна завинаги.

В лицето на др. Станке Димитров—Марек нашата партия и цяла отечественофронтовска България изгубиха един от своите най-видни, най-енергични и най-вдъхновени ръководители. Може смело да се каже, след смъртта на Благоев смъртта на др. Марек е най-голямата загуба, която постигна нашата партия.

Другарят Марек беше блестящ организатор, незаменим пропагандатор, проникателен политик, великолепен другар. Той обладаваше прекрасните качества да се ориентира и в най-сложната обстановка, да начертае правилна линия, да убеди окръжаващите го в правилността на тази линия, да ги сплоти около себе си и ги вдъхнови на борба за провеждането на тази линия.

Другарят Марек ненавиждаше с всичката сила на своя горещ и борчески темперамент герmano-фашистките завоеватели и на борбата срещу тях той посвети последните 10 години от своя живот. А когато хитлеристките банди запалиха пожара на втората световна война и нападнаха вероломно Съветския Съюз, др. Марек стана един от най-горещите борци за осъществяването на издигнатата от др. *Георги Димитров* спасителна идея за Отечествения фронт и за разпалването на борбата срещу германските поробители и техните български агенти. В продължение на повече от две години „народният глас“ на др. Марек будеше, зовеше и повдигаше неуморно нашия народ на свещена борба срещу хитлеристките людоеди и техните български агенти.

В последните месеци на своя живот др. Марек проявяваше страстно желание да се върне в България и вземе още по-активно и непосредствено участие в борбата за победата на Отечествения фронт. В своите писма до другарката си Регина той споделяше неизразимата радост, че се връща в „обетованата земя“, в България, дето ще може отново да се хвърли в борбата с всичкия устрем на своята младежка душа.

Уви! Трагичен случай попречи на изпълнението на тази заветна мечта на др. Марек. Партията се лиши от един от най-добрите свои ръководители.

Целият живот на др. Марек — живот в служба на Партията и народа, както и неговата предивременна смърт ни призовават да продължим с още по-голяма енергия, сила и ентузиазъм борбата за построяването на нова, свободна, благоденстваща и силна България.

Възпоминателен лист „Стефан Димитров —
Станке—Марек“, издаден от ЦК на БКП
през април 1945 г.

ДВЕ ГОДИНИ СЛЕД СМЪРТТА НА СТАНКЕ—МАРЕК

„Взех си сбогом с моя народ!“

Това бяха думите на др. Станке—Марек, след като през една студена февруарска нощ в 1944 година той завърши последния си „разговор“ с българския народ като „народен глас“ по вълната на радио София.

Близо две и половина години — от есента 1941 година до пролетта 1944 година — гласът на др. Станке Димитров, „народният глас“, „гласът на българския народ“, „гласът на българската правда“ — бичуваше безжалостно фашистките предатели на България, разобличаваше престъпленията на кобургската династия и на кликата около нея спрямо българския народ, тръбеше за приближаващата трета народна катастрофа.

И ето, др. Станке като член на Централния комитет на БКП трябваше да прекъсне борбата на този участък от антифашисткия фронт, за да се прехвърли на друг не толкова важен участък на тая борба.

Извънредно напрегнатата денонощна работа беше се отразила вече на здравето на др. Марек. Но със свойствената му борческа страст той продължаваше да изнася всяка вечер борбата по ефира. В тази борба с фашисткия враг и фашистката пропаганда по радиото др. Станке прояви всички свои прекрасни качества на първокласен народен трибун, политически водач, организатор и антифашистки борец.

В биографията на покойния Станке Димитров особено място ще заеме паметният период от живота и дейността му като „народен глас“. Обстановката и условията, сред които той работи като „народен глас“ по вълните на фашисткото радио София и Скопие, бяха съпроводени с извънредно големи трудности, които само той, със свойстве-

ната му твърдост, упоритост и воля, можеше и успяваше да преодолява.

И когато през ония времена на фашистки мрак хиляди български радиослушатели бързаха всеки ден да се явят в определения час и да чуят около радиоприемниците словото на любимия „народен глас“, последният, винаги бодър и могъщ, разобличаваше безпощадно фашизма, зовеше народа за борба, канеше неуморно всички истински патриоти от градове и села да се сплотяват около спасителното знаме на Отечествения фронт, да се обединяват всички демократически сили на народа в борбата против германските окупатори и техните български лакси.

Кой не помни например как през нощта срещу 1 януари 1942 г., когато филовци бяха приготвили по официалното фашистко радио тържествената вакханалия, мощният „народен глас“ на Станкето развали това фашистко тържество. Всред изобличителните думи на „гласа“ Филев бе принуден бързо да прочете и „претупа“ приготвената реч, а останалата част от фашистката програма беше заменена с шумна музика, която обаче не можа да заглуши бичуващия Марекков глас по радиото.

Така повседневно, наред с антифашистката радиостанция „Христо Ботев“, „народният глас“ допринасяше за поскоронения разгром на хитлеровите банди и за събаряне фашисткия кървав режим в България.

В същото време др. Станке чрез „народния глас“ най-широко разнасяше и разясняваше всред народните маси словото на Отечествения фронт и неговата програма, изработена от др. Георги Димитров. Др. Георги Димитров не само лично следеше с най-голямо внимание и интерес предаванията на „народния глас“, но даваше най-ценни указания и, макар от далечно разстояние, ръководеше непрестанно неговата народополезна дейност.

Съветското правителство оцени достойно грамадните заслуги на др. Станке Димитров—Марек в борбата на свободолюбивите народи против общия враг — фашизма. Той бе награден посмъртно с високия орден „Ленин“.

Когато в началото на 1944 година той се сбогуваше с народа по радиото и завърши, както всеки път, с думите: „Смърт на фашизма! Свобода на народа! Да живее свободна, независима, демократична и силна България!“, той

не предполагаше, че това ще бъде окончателна раздяла. По една злокобна случайност шест месеца по-късно в нощерието на 9 септември 1944 година, на път да заеме нов ръководен пост в борбата за създаване нова отечествено-фронтowska България, той загина.

Грамадна е заслугата на др. Станке, като истински глас на българския народ, в делото за създаване и закрепване на Отечествения фронт, за събаряне омразната кобургска династия, за създаване народна демократическа република, която за съжаление той не можа да доживее да види осъществена.

„Работническо дело“
бр. 193 от 27 август 1946 год.

ИЗБРАНИ РЕЧИ, СТАТИИ
И ДОКЛАДИ.

РЕЧ ПО ЗАКОНПРОЕКТА ЗА БЕЖАНЦИТЕ

произнесена в XIX обикновено Народно събрание
12 ноември 1920 г.

Г-да народни представители! Пред нас е сложен законопроектът за заселване бежанците и обезпечаване поминъка им. Още от началото трябва да заявя, че нашата парламентарна група ще гласува по принцип за този законопроект.

От земеделците: Ехе-е-е! Браво! (Ръкопляскания).

*Д-р П. Джидров*¹ (с): Ръкопляскайте ви!

С. Димитров (к): Защото, г-да, съдбата на 100,000 мъже, жени и деца, които са станали жертва на вашата националистическа политика, жертва на наредбата на обществото под господството на буржоазната класа, не може да бъде безразлична за представителката на страдащите в днешното общество — Комунистическата партия.

От земеделците: Браво, браво!

С. Димитров (к): Г-да народни представители! А действително тези 100,000 бежанци, за заселването и обезпечаването поминъка на които правителството внася този законопроект, са жертва на националистическата политика, която българската буржоазия през всички 40 и повече години на нейното управление в България, чрез всичките свои партии досега е водила и води чрез вас днес. Истина тия нещастници са жертва на тая националистическа политика, която доведе до двете войни и която в края на краищата доведе до този резултат — 100,000 и повече пленници, 200,000 осакатени български граждани и толкова и повече вдовици и сираци в България и най-после стотина хиляди души бежанци.

Е добре, г-да народни представители, откак България получи своята независимост и начело на нейното управление се тури българската буржоазия чрез всичките свои

¹ — широк социалист. Ред.

партии, изреждащи се една след друга, оттогава тая българска буржоазия чрез тези свои партии не е вършила нищо друго, освен да провежда по два пътя своята националистическа политика. Единият път е пътят на създаването на армия, чрез която да могат синовете на българския народ да се обучат, та един ден да бъдат пратени на касапница да дадат своя живот в жертва на „националните идеали“ на българската буржоазия. Освен това чрез тая армия да създадат оръдие, чрез което не да освобождават братята отвъд Рила и Родопите, не да освобождават добруджанския, тракийския и македонския българин, но да завладеят онези страни, където те претендират, че живеят в болшинството си българи. Това е едната страна на националистическата политика на българската буржоазия. Но не може да не се спомене и туй, че българската буржоазия едновременно е използвала армията като оръдие да закрепни своето господство и в същото време, като харчи за въоръжението, за издръжката и държавни средства, да може да отвори няколко чучура, които да преливат народните средства от държавната хазна в кесите на разни предприемачи — представители на капиталистическата класа в страната.

Другият път на тази капиталистическа политика се състои в това: да се възпитава и обучава българската младеж още от училищна възраст не в дух на солидарност с работниците и бедняците, с народните маси отвъд нашите държавни граници, от целия свят, а, напротив, да се насажда дух на вражда, на омраза спрямо народите в съседните нам държави. Освен веднага след освобождението програмите на училищата се наредиха именно в този дух — децата се учеха да мразят румънеца, сърбина, гърка и турчина. Освен това възпитание, което децата добиваха чрез училищата, чрез вестниците и чрез всевъзможните начини на националистическата пропаганда, с каквито разполагаше българската буржоазия, и чрез казармата, където се учеше българската младеж да си служи с оръжието, за да убива себеподобните си отгатак границите, в същото време младежта се учеше да действа, да мисли, да разсъждава и да се подчинява безпрекословно на заповедта на началника, а заповедта на началника се диктуваше от интересите на българската буржоазия.

Чрез тия средства — чрез училището, пресата, църквата, казармата, — чрез тия опори на буржоазното господство българската младеж се обучаваше да гледа на своя съседен народ не като на братски народ, а като на враг. Тази националистическа политика на българската буржоазия доведе България до двете войни. С тях българската буржоазия се стремеше не да освободи българите от Македония, Тракия и Добруджа, а, напротив, да ги зароби, да вземе техните земи, за да има по-голяма територия, над която да господствува, и да има повече население, от което да смуче всичките ония данъци, които са потребни, за да може да издържа своето господство, и, най-важното — за да може да разпространява своите стоки, да разшири своя пазар и наред с господството да увеличи своите богатства и капитали.

Е добре, ако тази българска буржоазия излезеше открито да каже на българския народ тези грабителски цели на своята политика, то тя не би могла да запази своето господство. За да укрие своите истински класови интереси и намерения, тя издигна тъй наречения общонационален идеал за освобождението на братята отгатык Рила. Тази политика се водеше от партиите на цялата буржоазия, от всички партии, които са се изреждали на власт. И на г-да земеделците ще кажа, че политиката, която те са водили, когато са били в блок, в съучастие в управлението с другите буржоазни партии, политиката, която те и днес продължават да водят, е същата тая националистическа политика.

Министър д-р Р. Даскалов: И вие сте националисти.

С. Димитров (к): Когато се обяви в 1912 г. Балканската война, тогава господата отляво и отдясно, цялата управляваща буржоазия и цялата опозиционна буржоазия със своите партии беше единодушна. Когато шефът на демократическата партия г. Малинов беше понесъл честния кръст да го тури на джамията „Св. София“ в Цариград, тогава и Земеделският съюз чрез своите депутати и чрез своите представители носеше подире му литиите на българските „национални идеали“.

Трябва да се знае и да се посочи още един път, че и Земеделският съюз наред с всички други буржоазни партии е бил за разрешаването на националния въпрос чрез

война. Но и в другата война — обобщевропейската, — в която българската буржоазия участвува, всички партии бяха готови да вземат участие — едни, като помагат на Съюза на германците и австрийците, а други — като помагат на Съглашението. Когато обаче надделя политиката на Съюза, когато „либералното“ правителство обяви война против Съглашението, тогава и съглашенофилските партии в България, тогавашната буржоазна опозиция, заедно с вас, г-да земеделци, свиха партийните си знамена и дадоха на хуления и от вас Радославов право да продължи тая война. С радославистите, с либералите бяха й представители на опозиционната съглашенофилска буржоазия, посрещаха короновани глави на германската империя, на германския империализъм, на германския кайзеризъм.

Кредитите за войната, които се гласуваха от камарата на Радославов и които се обръщаха после в куршуми и снаряди, които, изпратени на бойните полета, разкъсваха снагата на българския народ и погубиха 180,000 негови синове . . . тия кредити вие ги гласувахте, г-да земеделци, заедно с либералите, заедно с народняци, демократи и всички други по това време.

Г-да! Вие предлагате този законопроект, за да подобрите участта на бежанците.

Ние по принцип наистина ще гласуваме за този законопроект, защото всяка защита, всяка закрила на тези нещастници не можем да не подкрепим, но в същото време ще ми позволите, за да не изнасям тук маса факти, да направя само един малък цитат, който показва, че властите пет пари не дават за тия бежанци. Един гражданин от Св. Врач съобщава следното: (Чете) „В този най-близък край до македонските огнища мислели да намерят отдих ски-тащи се бежанци и дошли. Комисия някаква сериозно се погрижила за тях и ги настанила, слава богу, добре! С малки изключения (по-богатите) те са настанени в дъсчени постройките на земя, гдето и най-издържливите животни не могат да понесат влагата и постоянните ветрове. Сега през лятото три четвърти от тях са болни и без никаква медицинска помощ, а настъпващата зима иде да си почисти сметките с тях.

СOLIDНите държавни помещения се заеха от квартируваща военна част, от секретари и началници на учрежде-

нияга тук, които са нашироко настанени, а един от тях в двете стаи от квартирата си се занимава с модерно птицевъдство!

Преди месец бедна вдовица, родом от Порой, с 5-годишно дете, оставила мъжа си в боевете при Криволак, дошла и се настанила при близки тук, и когато роднините ѝ се изместиха в друг град, за да търсят щастието си там, нея гостоприемните военни и полицаи по най-брутален начин изхвърлиха на улицата със скромния ѝ багаж, а помещението ѝ и досега стои празно за някое по-благородно семейство.“

Това е, казвам, един от хилядите случаи, който илюстрира грижите на властите за бежанците.

Г-да! Бежанци в България ние сме имали и преди войната. Ние знаем, че са били отпускани специални кредити за посрещане на тези бежанци. Вие всички си спомняте как от тези кредити се създадоха маса богаташи, големи македонствуващи. И днес такива факти не липсват. Когато при окупацията на Западна и Източна Тракия от гърци, френци и т. н. нещастници от Тракия прескочиха нашата граница и дойдоха да търсят спасение тук, в отечеството-майка, спомняте си тогава какви оплаквания идеха оттам за несправедливо отнасяне към тях и как мнозина от тези хора, които бяха натоварени да се грижат за тия нещастници, твърде добре намазаха пръстите си, за да помнят кога е имало бежанци в България. Днес е още по-очевидно. Днес вие ще видите, че още стоят маса бежанци от Източна Тракия в бараки или вагони, за които почти никакви грижи няма или това, което се е направило, е съвършено малко. Г-н министърът може да ни каже, че затова той внесе законопроект. Тук му е мястото, г-да, когато той ще каже, че ще положи по-сериозни грижи, да му кажем, че минаха месеци, ако не и години, откак тези бежанци са прескочили границите на България, обаче грижи за тях досега не са били положени. Никой не се е погрижил да внесе законопроекта за тях по-рано. Напротив, срещу тия бежанци е упражняван от представителите на българската буржоазия, от предшестващото правителство и от сегашното един такъв терор, какъвто се упражнява над цялата българска работническа класа. И аз ще ви спомня случаи, когато един учител от тия бежанци, които се намират в

Разлог, се интернирва от полицията само затова, защото бил комунист. Защото бежанците са комунисти, затова ги разгонват от тези места, дават им по-долни бараки, а похубавите се дават на по-богатите, на по-близките до властта. А на други места маса бежанци са лишени от изборно право, макар че живеят много години в България. На тях вашите общини не дават изборно право, те не се вписват в изборните списъци. Макар че тук в този законопроект такава идея правителството има, обаче досега не се е погрижило да я прилага на дело. Когато е въпрос за нещастници, жертви на националистическата политика, на капиталистическото господство, да засвидетелствуват своята привързаност към партията, която наистина ще им даде освобождение, тогава забравяте, че те са бежанци, че те са нещастници, за които плачете тук, и срещу тях полиция праша същото тъй, както срещу комунистите в България.

И тук, г-да народни представители, аз се обръщам и през вашите глави казвам на тях бежанци и на нещастния български народ: всичко това, с което българското правителство се стреми да ви залъже, има за цел да хвърли само прах в очите ви. Обаче вие, нещастни жертви на националистическата политика на българската буржоазия и на империалистическата политика на всички европейски капиталистически правителства, вие, жертви на капиталистическата наредба, наред с другите жертви, наред с пленниците, сакатите, инвалидите, вдовиците, сираците, безимотните, осакатените и пр. във фабриките и т. н., вие, които стоите всеки ден пред несигурността да получите утре работа, вие, които представлявате болшинството от трудещия се народ в България, на чийто гръб се издържа цялата държавна машина на потисничество, вие, които не само изкарвате своята прехрана със своя труд, но освен това и от вашия труд изсмуква печалба и богатства българската буржоазия, българските капиталисти от градовете и селата, вие ще получите своето освобождение, когато влезете в оная армия на работещия народ в България и в целия свят, която ще разреши всички тия въпроси чрез премахване на днешната обществена наредба и създаване на новата, комунистическа наредба.

ПОГРЕБЕНИЕТО В ДУПНИЦА

Като гръм се разнесе из града на 21 т. м. страшната вест: „кметът убит“.

Цяла година дебнеха Коста Петров. Това се знаеше от другарите. Но и в организацията вестта падна като гръм от ясно небе. В не повече от 20 минути след първото известие потоци от трудещ се свят се прогочиха по шосето за Джумая. На мръкване тялото, носено на носилка, съпровождано от хилядно работничество, бе донесено в клуба. Скръбта беше тъй дълбока, тъй безутешна! Тя се изразяваше в сълзите, в плача, в задавените първи обяснения за това, що се знаеше до тоя момент, в клетвите и заклинанията на хилядното множество.

Властта, разбира се, не взе никакви сериозни мерки да преследва убийците. Но тя намери достатъчно войници да постави патрули през нощта из града, за да пази къщите на чорбаджиите след определения полицейски час — 8 часа. С право буржоазията се бе изплашила и свила рано из домовете си, а гузните бяха променили жилищата си. Възмущението в целия град бе тъй голямо, тъй страшно и очевидно, че само дисциплинираната партийна организация можеше да спре излизането му в изстъпления над буржоазията и домовете ѝ.

На 22 февруари след обед, след аутопсията, трупове на Коста и Петър файтонджията — двамата тъй много се обичаха — лежаха в погребалните ковчези, в клуба. Непрекъснато се редяха бедняците от всички възрасти да се покланят пред скъпите трупове.

По инициатива на самите работници в тютюневите складове и в махалите се събират пари, приготвят се венци, печатат се некролози. Некролози се издадоха от окръжния комитет, местната организация, местния работнически съвет, тютюневата секция, транспортната секция.

младежкото дружество, емигрантската група, еврейската група, кооперация „Освобождение“, учителската секция, учениците, женската група, общинското управление, общинските служаци, санитарното отделение в общината, от близки, от мърджинската партийна група „Хр. Ботев“. Получиха се стотина съболезнователни телеграми.

На следния ден бе погребението. Това бе ден на обща стачка в града. Още в 1 часа салонът на клуба и дворът бяха пълни. В 3 ½ часа процесията потегли начело с портрета на Коста, следван от 12 венци, от червените деца, ученици и ученички, хора и червената младежка чета, която на смяна носеше на ръце трупове на скъпите покойници. Още преди пристигането на централния площад той бе почти пълен с чакащ бедняшки свят. Шествието спря на площада. Никога този площад не се е виждал тъй плътно от стена до стена изпълнен. Всичко бедняшко от Дупница, което е имало физически сили да излезе из къщи, беше тук. Присъствуваха и маса селски другари. Множеството надминаваше 8,000. След изпяването от хора „Вий жертва паднахте“ др. Ст. Димитров произнесе реч, в която описа кой и шо беше Коста за беднотията в Дупница, за цяла работническа България и, от друга страна, за дупнишката буржоазия, която успя с четвъртия си опит да го премахне, след като преди три години успя да премахне другия наш ръководител — Г. Муструков. Той говори и за другия покойник — скромния, но верен и предан пролетарий Петър А. Спатовалийски. Др. Б. х. Сотиров, от името на Централния комитет и на Партията, поднесе съболезнования пред семействата на убитите и пред комунистическите организации и работничеството в Дупница. Той обясни, че другарите са жертва на опитвания се чрез фашизма да се спаси от последния крах, прогнил вече капиталистически строй, че на фашистките изстъпления — открити и из засада — трудещият се свят трябва да турне край със своята сплотеност около Комунистическата партия и със своята преданост, блестящ пример на каквато ни дадоха покойниците.

Др. Ст. Димитров съобщи, че по решение на общинския съвет площадът, на който др. Коста Петров е будил и зовял пролетариата на борба, на който неведнаж е водил дупнишката беднотия в открита борба срещу вла-

стга и буржоазията, занаяпред ще носи неговото име. Това беше посрещнато с общи одобрения.

Траурното шествие потегли за гробищата, заприщвайки улиците. Пред зиналия гроб, прошавайки се със своя любим другар, осемхилядно бедняшко множество до стъгване слушаше изразите на пролетарската скръб, съболезнования, протести и заклинания от представителите на парламентарната комунистическа група и комисията за комунистическото представителство — др. М. Неков, Синдикалния комитет — др. Н Илиев, дупнишкия местен работнически съвет, младежкото д-во, общинската група — Кр. Марков, руската група „Возвращение на Родину“, анархистите в града, софийската партийна организация, софийския местен работнически съвет — др. Ас. Бояджиев, младежкия съюз и софийското младежко д-во — др. Червенков, Пернишките рудничари — др. Т. Ненков, самоковската организация — др. М. Дашин, г.-джумайската организация — др. Н. Лисичев, представители на ридомирската организация, на кюстендилската организация. Др. Ст. Димитров поднесе последното прости, и в тъмно, при първите лъчи на луната, безжизненият труп на нашия славен, юначен, скъп Коста остана под хвърлената със сълзи на очи и клетва в уста от другарите му пръст — в най-близко съседство с първата жертва, шо понесе дупнишкото революционно работничество пред кървавия жертвеник на капитала, др. Г. Мустурков.

Сутринта преди погребението общинският съвет имаше заседание, за да избере кмет. Съветът се занимава и с убийството на кмета. Нашата група предложи съветът да протестира против физическите и интелектуалните убийци. Блокарският съветник (данковист) Никола Икономов и либералският (радославист) Ченков се съгласиха с протеста против физическите, но не и против интелектуалните.

„Работнически вестник“
бр. 206. 26 февруари 1923 г.

С.

КОСТА ПЕТРОВ

Цяла работническа, трудеща се България, дълбоко потресена, е вече известена за страшното, злодейското, зверското убийство на другаря Коста Петров. Навсякъде, дето Коста беше познат, са проронени братски сълзи за него и със стиснати от скръб и възмущение зъби са произнесени клетви и закани — да бъде отмъстено това влящо се в кръв общество, създател и хранител на подлещи и убийци на най-добрите народни синове.

Убийците? — Ние ги сочим: това е либералската и блокарска дупнишка буржоазия с всевъзможни нейни фашистки организации, лиги и пр. Кои са двете лица — физическите убийци, това не важи. Такива всякога може да намери буржоазията. Тя достатъчно много злодейства е извършила над трудещия се народ, за да създаде в неговата среда човечи без човещина в тях, годни да извършат кръвавите поръчки на богатите господари.

А защо поръчаха те това убийство? Имаше защо. Многобройна е беднотията в Дупница. Много е страдала тя и преди, и през, и след войните от своите чорбаджии. Дупница е един жив търговски град и център, който дава възможност на капиталистите да правят добра работа. И дупнишките капиталисти — сегашните и старите чорбаджии — са се отличавали и отличават със своята зверска алчност за богатства и печалби. Дупница през двете войни беше близо до фронта. Мнозина успяха да използват това за бързо и лесно забогатяване. Десетки стари и нови милионери вече се наброяват в града.

Обаче срещу това работници, служащи, еснафи, земеделци се завърнаха от войната при една страшна мизерия и разорение в домовете им. Негодуванието им, възмущението им, отчаянието им се изля в буйни непрекъснати протести и борби. Малката, току-що съвземаша се пар-

тийна комунистическа организация веднага се турна смело начело на това народно негодувание, на борбите на трудещите се. И тая организация трябваше да води много често тоя народ срещу щиковеите и куршумите на полиция и войска. Наред с властта срещу трудещия се народ застана самата буржоазия с многобройните нейни добре платени директори и чиновници в складове, кантори и банки за сметка на тютюневи работници и тютюнопроизводители.

Начело на организацията тогава застана Георги Мустроков и скоро след това Коста Петров.

Борбата се ожесточи още повече. Беднотията завладя една здрава и важна позиция — общината, и оттам нанасяше удари след удари на противника. В честите открити борби, закриляна и подпомагана и от органите на властта, буржоазията не успя да смаже беднотията и Комунистическата партия. И още с по-голяма злоба и остървение буржоазията гледаше своя противник да стои здрав, мощен, неуязвим срещу нея. А начело на разбунтувалите се роби строеше Коста. И не само в първите редове бе той, не! В своята личност той отразяваше физическата сила, способностите, куража, смелостта и гордостта на съзналия силата си пролетариат. Как да го не убият тогава? Три пъти приготвяха и опитваха, четвъртия път сполучиха убиха го.

А ето кого убиха :

Коста Петров е роден в близкото до Дупница село Ресилово в края на 1888 година. Баща му беше поп като всички попове, държащ здраво в ръцете си паството, но човек чувствителен и със способности. За човека в своя баща Коста докрай пазеше най-дълбоко уважение и обич. Основното си образование Коста завършва в селото си, а прогимназиалното — в Дупница. Като дете беше буен жив и крайно впечатлителен. Средното си образование — педагогическо — започна в Кюстендил, продължи в Лом и Силистра. По-голямата част от ученичеството си прекара в мизерия — нередовно му пращаха пари. В Кюстендил — 1906 г. — той стана социалист. Това вбеси неговите близки, бухали по душа, които подкокоросваха стареца и гой с месеци оставяше младия си син без средства, а след това бащинското сърце у него заговаряше и отиваше сам да търси обичното си дете. В Кюстендил влезе в учениче-

ския социалистически кръжок и в просветителното работническо д-во „Класово съзнание“. Неговите дарби на бъдещ талантилив организатор изпъкнаха още тук. Като ученик още вземаше участие в ръководството на партийното и синдикалното движение там. Разбира се, неговата свободна, буйна натура не го остави да се приравни с масата от съучениците му, да търпи всички духовни и др. насилия на директори и учители. Изключван на няколко пъти, Коста трябваше да се мести в Силистра после в Лом.

Щом свърши педагогическото училище, биде назначен учител в с. Сопица, Радомирско, и стана активен член на радомирската учителска организация. Учителството му беше също година на голяма мизерия за семейството му. Обаче той я понасяше с песни и весели шегии.

През 1912 година, вече с жена и дете, с мъка издействува от баща си да продължи образованието си в странство. Жаден за наука и за една самостоятелна, независима професия, която да му даде възможност да живее и работи свободно за делото на социализма, той се наложи, ангажирайки се сам да изплаща после разноските по образованието си, и замина за Загреб, дето се записа в юридическия факултет. Там го завари Балканската война. Висшето си образование продължи в Брюксел. Преди да отиде там, беше в Шо-де-фон — Швейцария, дето изучава френски език и се готвеше за изпити. Неизчерпаемата енергия, що кипеше всякога в Коста, не можеше да се удържи в него и тук. Току-що започнал да изучава езика, той влезе в младежкото социалистическо дружество в Шо-де-фон, на което беше станал фактически ръководител. Участвува най-активно и в един конгрес на младежите в Пиюшателския кантон. В кантоналния партиен вестник — „Ла Сантинел“ (Страж), се срещаха често негови статии. В Брюксел също не стоя далеч от работническото движение. Тук той завърши юридическото си образование и получи титлата доктор по правото.

Завърнал се от Белгия, той трябваше да се готви за допълнителна гимназиална матура, за която цел се установи в Самоков. Тук го завари войната. Останал с малцина другари и другарки, той помагаше да се поддържа огънят в партийното огнище в града. Обаче попове и чорбаджии, недоволни от това, че в Самоков все пак остава едно будно

комунистическо око, се заеха да го премахнат. Самоковските жени поднесоха в комендантството и в общината заявление, с което искаха да се уреди прехраната на децата им и с което фактически протестираха против войната. Като подбудител на този бунт биде посочен Коста. Арестуваха го. Военният съд го осъди на 2 и половина години затвор. Наказанието си той излежа (2 години и 3 месеца) в софийския затвор. Със своята смелост и самоувереност той накара дирекция и прислуга да гледат на него като на човек и с респект. Тук той успя да спечели обичта почти на всички затворници. Мнозина от тях и до днес си спомнят с благодарност неговото застъпничество пред управата на затвора да им бъдат отменявани наказания и др. Даже надзиратели и надзирателки от онуй време са били под неговата закрила и след освобождението му поддържали приятелски връзки с него.

Излязъл от затвора в последните месеци на войната, той се настани в Красно село, дето живееше вече семейството му. Веднага се залови за работа — да организира работниците от фабриките в Княжево. Скоро обаче макар и лишен от права, биде изпратен в допълнящото артилерийско отделение в Дупница. И тук той е любимецът и приятелят на войници и подофицери. А малцината другари и другарки в Дупница вече са събрани от него в организацията, нареждат се събрания и разпространението на „Работнически вестник“. През септември 1918 г. в Радомир се обявява „революция“ и „република“. Той веднага събира другари, напуска казармата и се озовава в Радомир вече, когато правителствените и германски войници бяха потушили бунта. Тук разбира какво е извършено, връща се в Дупница и случайно успява да се спаси от преследванията на освирепели началници, които избиваха всички, взели участие в радомирските събития.

Уволнява се. Връща се в Красно село. До лятото 1919 г. той е напълно на разположение на Партията.

В Красно село основава партийна група. В Батановци ръководи стачката на работниците от циментовата фабрика. В Княжево влиза в остър конфликт с френския комендант, задето не позволява събрание. Обикаля Панагюришко, Трънско, Искрецко. Навсякъде работници и селяни с увлечение слушат революционното му пламенно

слово, навсякъде властта го преследва -- не можейки, пред сплотеността на трудещите се маси, другояче освен с актове и дела. Десетки такива из различните архиви ще напомнят кипящото революционно дело на този апостол на комунизма.

През лятото 1919 г. дупнишката партийна организация го повика в Дупница с оглед, при успех в общинските избори, да бъде кмет. Той идва в Дупница сам. Няколко пъти обикаля околията. На квартални събрания се явява войска да ги разпръсва. През шиковеите на войниците като настоящ апостол той води голяма тълпа мъже, жени, деца да протестират в комендантството. Обявява се, че на 27 юли (1919 г.) не ще се позволи никакво движение из улиците. Местният комитет решава да се апелира към работниците да си наложат едnodневен самоарест. Той обаче не може да издържи това. Той е в село, дето въпреки запрещенията прави събрание.

На 7 декември стават общинските избори. Коста е един от 7-те избраници комунисти. Той ще бъде кметът. Наближава 24 декември. Местният комитет и организацията решават, въпреки всичко, демонстрацията да стане. И тя стана! Народът на труда е из улиците. Дюкяните затворени. На всеки ъгъл войници лудо препускат и бият с бичове кавалеристи. Народът изпълня улицата пред клуба. Начело на него е мощната фигура на Коста — той води с песни групата „Спартак“. Войската стреля, хвърлят се бомби. Коста с изваден револвер в ръка предвожда изтръгнали пушките из войнишките ръце пролетарии. На всеки ъгъл, край всяка стена — все той. Площадът е овладян, червените знамена се веят на него. Коста е тук -- пред първите пръв. „Щом свирне с някаква вълшебна свирка, изведнаж улицата се изпълня с хора“, разправяха удивени и изплашени буржоазни дами. Цели две седмици се събират силите на войската и на жълтогвардейците. Казармите са пълни. Железничарската стачка е в своя разгар, духовете са разгорещени. Чувствува се, че нещо страшно се готви, но Коста със солиден бастун в ръка, с вирнато чело и брада, весел, засмян е винаги из улиците. Неговата гордост и бодрост смуцава, забърква коменданта и всички силни на деня. На 8 януари заминава за София да си доведе семейството. На 11 вечерта с файтон

наближават града. Часовият над града не ги пуска да влязат през пощата. Отбиват се в близкото село. Тук узнава злокобната вест, че Муструков е убит, че всичките другари са в затвора. През ношта още минава реката, смело и неустрашимо минава по шосето всред патрула и отива в друго село, научава подробности по станалото в Дупница и заминава. Цели шест месеца е принуден, често менейки селище и квартира, да се укрива. Но и тук немирният му дух не търпи. В туй или онуй село, като инженер или доктор, той държи речи, възпламенява със слово и пример. Една вечер, изминал през деня с влака няколко десетки километра с бръсната брада, с пояс и чалма — настоящ красавец-помак, се озовава в Дупница, десто заварва родения 2 месеца преди това свой син. След няколко дни се явява пред военния следовател и прекарва в затвора 4 месеца. И тук е в ролята си на закрилник и застъпник на тормозените затворници. Правят опити да го измъкнат из затворническата му стая. Всички останали затворници се вдигат и не позволяват това. Опитват се да го преведат в Шуменския затвор. И тук удрят на камък. Създава се закон за амнистията. След дълги разтакания — освобождават го. Той е въвн от затвора, всред другарите си и всред народа. Дълга, тежка партийна работа му предстои. У него обаче няма умора. На 2 октомври 1920 г. се роди Комуната. Коста е кмет. Две години и половина той кметува. Това бяха две и половина години на тежка, на упорита борба на дупнишката беднотия срещу централната власт, съдилища и буржоазия. В тая борба ръководител и водач беше Коста. За неговото кметуване и за другата му партийна дейност през това време трябва (и заслужава) да се изпише цял том.

Коста познаваше добре теорията на комунизма. Той беше пламенен оратор, енергичен агитатор, неподражаем организатор. Беше до смъртта си член на дупнишкия местен и окръжен комитет. Беше секретар на комитета до юни 1922 г. Той основа и редактира окръжния ни вестник „Червен бюлетин“. Дълго сам редактираше и дупнишкия общински вестник. Още от малък той се беше запознал с всички отрасли на земеделското стопанство. Еднакво знаеше как се обработва земята, как се отглеждат овощни градини, пчели, добитък, в затвора бе научил да работи

мебели и плетени столове, да плете мрежи и да работи и най-тънките работи на плетачна машина. През учителството си готвеше и переше като истинска домакиня; пееше, декламираше, играеше на сцената; артистично яздеше кон; беше отличен плувец — преплувал бе Дунава (в Силистра); свиреше на цигулка и китара; обичаше децата и играеше с тях. Нищо, никога — макар че бе един от ония, които са били най-много хулени, клеветени и гонени, страдали и живели в тежка мизерия, — никога и нищо не можа да сломи неговия дух. Общителен, мил, той беше близък с всички.

. Това беше Коста, колкото и блед да е опитът ни с малко думи да го обрисуваме. Нам се струва, че подобни ще бъдат всички хора на новото общество, възпитавани в свободното трудово училище.

Такъв голям, красив дух погина. Такава скъпа — вече шеста — жертва принесе дупнишкият пролетариат пред кървавия жертвеник на бога „капитал“.

Напечатано в „Червен Бюлетин“,
орган на Кюстендилския окр. к-т на БКП (т. с.),
бр. 9, 8 март 1923 г.

П О З И В

към работниците, селяните, занаятчиите и всички хора на труда
за основаване Партия на труда

След войните и поради тях настъпиха и в България грамадни икономически, социални и политически промени. Никога не са били тъй чести и тъй изострени обществените борби. Никога в тях не са участвували такива големи маси, както след приключването на общоевропейската война. От 1919 год. насам интересите и борбите на работничеството и близкостоящите до него дребнностопански слоеве — чиповничеството, занаятчиите, дребните земеделци — излязоха на пръв план. Цели пет години в нашия политически живот се състезаваха със старите партии политическите организации на тая подавяваща част от българския народ, именно Комунистическата партия и Земеделския съюз. Последният даже властвува от 1920 до 1923 г.

Старите политически партии, представителите на буржоазията, които водиха двете войни, търпяха в политическите борби поражение след поражение и през властвването на земеделците всичките вкупом имаха едно второстепенно влияние сред народа. Обаче към края на това управление буржоазията почна да се съвзема. Превратът на 9 юни донесе нейното политическо възкръсване.

Събитията около 9 юни и през септември бяха една верига от ожесточени класови борби между буржоазията и трудещите се градски и селски маси. Буржоазията излезе победителка. Нейното сегашно правителство се осланя предимно на сгрупираните в демократическия сговор стари политически партии. Демократическият сговор се мъчи чрез своя печат и чрез устната си агитация и пропаганда да внуши, че българският народ не бива да се дели на класи и съсловия и че този сговор се явява политически представител на целокупния български народ.

Всичко туй обаче може да се приказва и пише, но не може да се наложи на суровата действителност, която не е нищо друго освен една непрекъсната борба между класата на имотните, от една страна, и класата на безимотните и малоимотните, от друга, за надмощие в защита на своите интереси.

Днес наистина буржоазията закрепил своята власт след едно изобилно проливане кръвта на своя противник. Но работниците, селяните, другите работнически маси не са капитулирали, не са признали правото на буржоазията да бъде представителка на нацията, да бъде защитница на техните интереси. Напротив, победата на буржоазията коштува ново стопанско разорение на тия народни маси, нови големи страдания, пълно безправие. Правителството на буржоазията се наложи със силата, но то не събра симпатиите на масите. Обратно — недоволството от правителствената политика се увеличава все повече, то се проявява и показва и в редовете на Демократическия съговор. Много от интелигентите и дребнестопанските елементи, които очакваха 9 юни да донесе една действителна промяна в страната и затуй дадоха своята подкрепа на буржоазията през юни и септември, сега са вече разочаровани.

Задоволяване многобройните нужди на народните маси, удовлетворяване тяхното недоволство — туй днешното правителство не може да даде по простата причина, че ще трябва да жертвува интересите на буржоазията. А жертвува ли нейните интереси, даже малко само посегне ли на тях, правителството ще увисне на въздуха: буржоазията ще му откаже своята класова подкрепа, а с народните маси то се е достатъчно скарало, за да не получи от тях никаква помощ. И поради туй, въпреки словесната борба на бившите леви, сега правителствени партии, правителството неуклонно ще води политика на защита класовите интереси на буржоазията.

Но и никаква друга комбинация от съществуващите партии не може да даде правителство, което да бъде представител и защитник на трудещия се народ.

А работници, селяни, занаятчии, чиновници и др. слоеве са в нужда, са в разорение, в безправие, недоволни, оже-

сточени. Никакви насилствени мерки — законни или незаконни — не са в състояние да задушат народното недоволство; те повече озлобяват. Естествен е, жизнен е стремжът на трудещите се народни маси да се борят срещу използващата само за себе си и против тях властта буржоазия и да имат сами те политическа власт.

Досега голяма част от народа на труда беше сплотена, вървеше под знамената на две масови политически организации — Българския земеделски народен съюз и Българската комунистическа партия. И на двете тия организации биде нанесен удар. Земеделският съюз е в процес на своето прегрупиране, пресъздаване — един процес, изпълнен с вътрешни борби и сътресения. Вън от това той е организация почти изключително на селските трудещи се маси. Българската комунистическа партия, която обединява борбите на всички трудещи се, е турната фактически вън от законите, а за запрещението на нейната организация и дейност се създаде и специален закон, приложението на който спрямо нея е въпрос на дни.

Народните маси от градове и села стоят разпокъсани, бити. Назряла, належаща нужда на деня е създаването на една политическа партия с ясно определена програма, целеща защитата на общите материални и духовни интереси на трудещия се народ, която да поеме ръководството на неговите борби и да го води по възможните, в рамките на законите, пътища към властта.

Отговаряйки на тази належаща нужда, като смятаме, че ставаме изразители на желанията и стремжките на десетки хиляди работници, селяни, занаятчии и други хора на труда, ние се нагърбваме с тежката, извънредно трудна в тия времена инициатива за създаването на партия на труда. Като основаваме партията на труда, ние и определяме долунзложената програма, която окончателно ще се оформи и фиксира от една учредителна конференция. Същата конференция ще трябва да избере редовно ръководното тяло, както и да изработи устав на Партията. До свикване на конференцията партията на труда ще се ръководи от подписаното временно управително тяло, посочено единодушно от всички подписани основатели на Партията.

ВРЕМЕННА ПРОГРАМА НА ПАРТИЯТА НА ТРУДА:

По въжшната политика

1. Борба против всякакви войнствени и завоевателни намерения и аспирации. Никакви военни съюзи с която и да било държава.
2. Братски политически, търговски и културни връзки с всички големи и малки народи.
3. Тясно сближение със съседните балкански народи.

Политически и икономически искания

1. Пълна и действителна свобода на печата, на събранията, на сдружаването.
2. Пропорционална избирателна система с избирателна колегия — цялата страна.
3. Даване политически права на жените.
4. Народна милиция вместо наемна или постоянна войска.
5. Светско задължително и безплатно училище с даване учебници, храна, облекло, обувки; издръжка в повисшите училища на бедните ученици. Общите и професионални училища се поставят на трудови начала. Цялата издръжка на училищата, в туй число и на инородните, се поема от държавата.
6. Отделяне черквата от държавата и забраняването ѝ да се меси в политическите борби.
7. Безплатно правосъдие. Избираемост на съдиите.
8. Пълна автономия на градските и селски общини и на окръжните съвети. Създаване на общински и окръжни стопанства и предприятия, стопанисвани от общините и окръзите. Коопериране на общините за общи стопанства, за доставки, благоустройство, водоснабдяване, здравеопазване, ползуване от гори, пасища и др.
9. Данъчната система да се изгради върху прогресивното облагане на доходите. Определяне достатъчен екзистенц-минимум, който се освобождава от облагане. Определяне данъците от местни комисии, избрани от малоимотните и безимотните граждани и гражданки.
10. Държавните банки да дават кредит изключително на дребните занаятчи и земеделци.

11. Създаване нови, разширяване и подобрене съществуващите закони за всестранна закрила на труда на всички наемнически професии и слоеве. Прилагането на трудовите закони да се постави под непосредствения контрол на професионалните (синдикалните) организации на работниците. Безусловно спазване 8-часовия работен ден за възрастните и 6 часа за непълнолетните работници. Специално покровителствуване на женския, младежкия и детския труд.

12. Връщане всички политически права на чиновниците, служебен стабилитет и даване достатъчни и увеличаващи се съобразно скъпотията на живота заплати.

13. Контрол над индустриалните и финансови предприятия с участие на работническите синдикални организации.

14. Уреждане прехраната на непроизводителното население чрез потребителните кооперации, общините и наемническите и занаятчийски организации, кредитирани от държавата.

15. Облекчение жилищната криза чрез: 1) построяване от държавата, окръга и общината помещения за учрежденията им и жилища за чиновниците и служащите им; 2) насърчение кооперативното строение чрез кредитиране от държавата бедните строители и чрез безплатно раздаване места на бедни бездомници.

16. Национализация на банките и едрите централизирани индустриални предприятия.

17. Монополизиране вноса и износа, които да стават чрез държавата и съответните потребителни и производителни кооперации.

18. Всестранно подпомагане, насърчение и привилегироване от държавата на народните потребителни, разменни и производителни кооперации.

19. Безплатно оземляване безимотните и малоимотните земеделци от излишната държавна, окръжна, манастирска и частна, обработвана само с наемен труд или давана под наем и на изполица земя.

20. Подпомагане жертвите от войните за уреждане поминъка им.

На базата на горната програма *партията на труда* не се отказва от близкото съдействие на партиите и организа-

циите, които представляват работници, селяни, занаятчийци и др. трудещи се, за обща борба и управление.

Партията на труда е основана!

С разветите знамена на новата партия на трудещите се от градове и села — напред към победата на труда!

Работници, селяни, трудещи се от градове и села, основавайте във всеки град и село организации и групи на *партията на труда!* Пращайте протоколите си до управителното тяло на адрес: Ст. Бъчваров, редакция „Знаме на труда“, София.

Създавайте организациите на Партията и се гответе за предстоящата учредителна конференция.

София, 14. I. 1924 г.

Основатели: Светослав Колев, адвокат, София, Гено Петров, бивш телеграфист, Варна, Станке Димитров, адвокат, Дупница, Тодор Павлов, бивш учител, София, Аврам Стоянов, бивш телеграфист, София, Аврам Яков, адвокат, Бургас, Юрдан Милев, печатар-работник, София, Димитър х. Димов, журналист, София, Панайот Топалов, адвокат, София, и други, всичко 27 души.

Временно управително тяло: Светослав Колев, Тодор Павлов, Аврам Стоянов и други, всичко 5 души.

Из „Знаме на труда“

бр. 1, 26. I. 1924 г.

НОВА ПАРТИЯ ЛИ?

В-к „Лъч“ поднови излизането си със задачата да ратува за основаване на нова легална работническа партия. Но още от първия му брой се разбра, че зад тази „задача“ „Лъч“ скрива истинската си задача: да ругае, да клевети, да клейми и да дискредитира пред работниците Комунистическата партия в същото време, когато на нея буржоазията е обявила война с „идеи“, с фалшиви документи, със стражарски бичове, с фашистки куршуми и с касационни решения, а самата тя е турната в невъзможност да се брани.

Въпросът за основаването на нова легална партия на трудещите се, които след разтурянето на тяхната Комунистическа партия останаха без своя масова легална партия, трябва да се отдели от въпроса за грешките на Комунистическата партия. Комунистическата партия и Комунистическият интернационал ще решават въпросите, имало ли е и кои са грешките на БКП. На работниците и селяните, които бяха с Комунистическата партия във всичките нейни успехи и поражения, сега е поставен въпросът: *как да водят своите борби за създаването работническа и селска власт и чрез нея да се освободят.* За разрешението на този въпрос трябва ли да се основава от тях нова легална партия и ако трябва, как да се основе тя. Ето, по това каня другарите комунисти да се изкажат във вестник „Звезда“.

Ст. Тодоров

РЕЧ, ПРОИЗНЕСЕНА НА РАЗШИРЕНИЯ ПЛЕНУМ НА КОМИНТЕРНА НА 21 МАРТ 1925 ГОД.

Другари, демократическата маска, с която се прикриваше балканската буржоазия, е била всякога много прозрачна. Сега обаче в епохата на фашизация и на откритата диктатура на капиталистическата класа от буржоазната демокрация на Балканите всъщност не остана и следа. Войните направиха големи опустошения и доведоха до тежка стопанска криза. Народните маси на Балканите, особено непросветените селски маси, се пробудиха след потоците пролята през време на войните кръв и много се повдигна тяхното политическо съзнание. Близкото съседство с революционна Русия и силното влияние на руската революция ги тласна по пътя на смелата борба за национално и социално освобождение.

При това положение, за да запази властта си над трудещите се и увеличи своя дял от печалбите, които европейският капитал смуче от балканските народи с помощта на балканската буржоазия, последната, заедно с шепата нейни квалифицирани агенти — политици, генерали, професори и т. н., провежда нечуван терор — до физическото изтребление на своя народ.

Още в 1920 година югославското правителство, възползувайки се от стачката на миньорите, обвини Комунистическата партия в държавна измяна и я обяви въвн от законите. Анулирайки мандатите на нейните народни представители, правителството арестува маса партийни дейци и дълго време ги държа в средновековни условия на затворнически режим, а 10 членове на ЦК осъди по на двегодишен тъмничен затвор. В обстановката на още по-изострената национална класова борба великосръбското правителство на Пашич разтури и легалната независима работническа партия. Сръбската буржоазия, опирайки се на изключителния закон за защита на дър-

жавата, обяви за престъпление всяка пропаганда на комунистическите идеи. Когато работниците си създадоха нелегална печатница и започнаха нелегално да печатат комунистически позиви, полицията разкри печатницата, арестува пет другари и продължи своите преследвания. В ръцете на белградската полиция попадна и архивата на МОПР на Югославия. В резултат на това бяха арестувани всички, които са получавали помощ от МОПР, между които и представители на българската комунистическа емиграция в Югославия.

Потиснатите народности, които насила са вмъкнати в рамките на югославската държава, водят непрекъсната борба за своята независимост. Милионното население на Македония се държи под изключителен режим вече седем години. Там управлява сръбската буржоазия с най-продажните си чиновници и бандитски отреди. Убийства на затворените македонци, интернирания и изтезания, даже убийства на техните семейства — без да се щадят и децата, екзекуции и опожаряване на цели села, — такава е картината на живота на народа в Македония.

Планинците на Черна гора от момента на поробването им от сръбската буржоазия непрекъснато се борят против своите потисници с партизанските си отреди — давайки жертви най-добрите си синове. Същото може да се каже и за включените в състава на Югославия албанци.

А хърватската селска партия на Радич, представляваща 80 на сто от хърватския народ, фактически е поставена въвн от законите. Нейните първи борци гният в затворите.

В Гърция, в тая страна на ежегодни военни преврати и най-неустойчиви правителства, след авантюристическите и разорителни войни народните вълнения не се прекратяват. Масовата борба тук никога не е минавала без убити и тежко ранени.

През януари селяните от редица тесалийски села завзели и поделили помежду си имененията на чифликчите. Но фашистите и войската нападнали тези села, избии селяните, иззели от тях земята и извършили масови арести.

Във връзка с тесалийските събития в гр. Трикола е била устроена демонстрация, през време на която четири селяни са били убити и 30 ранени.

Не ограничавайки се с това, правителството арестувало шест ръководители на профсъюзното комунистическо движение и им предявило обвинение в държавна измена.

В Румъния болярската олигархия властвува над робите-селяни-румънци и други националности — със средствата на средновековните феодали. Миналата година тя потуши въстанието на бесарабските селяни, като унищожил населението и опожари цели села. В Кишиневския затвор хвърли повече от 350 въстаници.

Всяка работническа стачка румънската полиция насилствено подавя. Във всяка фабрика и завод има полицейски отреди за задушаване работническите вълнения. През декември миналата година са били арестувани 900 румънски комунисти, между които и видни партийни водачи. Само чрез 34-дневна гладна стачка те заставиха своите палачи да ги освободят до съда. През декември бе издаден изключителен закон против комунистическата партия.

Но центърът на черната балканска реакция, а и центърът на световния бял терор е България. След тригодишно властване на Земеделския съюз буржоазията възстанови властта си чрез преврата на 9 юни 1923 год. Правителството, което възглави тоя нощен преврат на генералите и професорите начело с Цанков, е възприело като програма думите на „левия“ правителствен лидер Ляпчев: „През войната ние дадохме 200 хиляди жертви, сега ние можем да пожертвуваме още 20,000 комунисти, но властта няма да дадем“. Още от първия ден на заграбване властта Цанков започна изстребването на тия 20,000 хора. Веднага след преврата бяха убити десетки министри, депутати и др. лидери на Земеделския съюз, между които и сам Стамболийски, когото жив насякоха на парчета. Тогава бяха избити и водачите на въстаналите селяни, наши другари, в гр. Плевен Асен Халачев и в село Клифарево, Търновска околия, Трифон Сараилiev (депутат). Хиляди други бяха арестувани и подложени на же-

стоки мъчения в казармите и арестите, стотици бяха осъдени; други стотици емигрираха в чужбина.

През септември същата година правителството на Цанков пристъпи към унищожаването на 40,000-ната (при четири милионно население на страната) Комунистическа партия, която имаше на своя страна четвърт от избирателите и представляваше сериозна заплаха за властта на Цанков. В предизвиканото от настъплението на фашизма народно въстание, което обхвана десетки хиляди селяни и работници, въстанали почти без оръжие, паднаха убити само около сто души. Но след потушаване на въстанието фашистките банди устройха кървава оргия. По всички градове и села, които взеха участие във въстанието, бе пуснат опустошителният валяк на белия терор. Победените въстаници биваха свързани с въжета един за други и разстрелвани с картечници, избивани с ножовете на пушките или хвърляни в Дунава. Така в Ломска околия са били убити около 350 селяни. Съчувствениците на Комунистическата партия биваха арестувани в казармите, а сетне ги изкарваха един по един и ги убиваха. Секретарят на окръжния комитет в Стара Загора Неделчо Николов е бил разстрелян пред очите на другарите си, арестувани заедно с него в партийния клуб. Четири ръководители на въстанието в Горна Джумая, между които и членовете на окръжния комитет Ацев и Лесичев, са били обесени на градския площад. Обесен беше и водачът на въстанието в Ломска околия поп Андрей Игнатов; в Дупница бяха разстреляни 9 ръководители на въстанието в с. Бобошево. Що се отнася до градовете, които не въстанаха, в тях още преди въстанието бяха арестувани почти всички партийни членове, а водачите избити. В Пловдив 43 работници и интелигентиводачи на партийното движение, между които пролетарският поет Н. Ф. Гинев и секретарят на тютюноработническия съюз Стефан Кираджиев, бяха изведени от казармите в околността на града, подложени на жестоки мъчения, а след това разстреляни. В Пазарджик на 17-те изведени вън от града другари са били отсечени главите. На ж.-п. станция Сараньово повече от сто другари из околните села са били разстреляни с картечници. Във Варна по улицата е бил убит от конвой секретарят на

окръжния комитет и бивш кмет на града Д. Кондов. В Самоков са избити всички арестувани водачи, между които и старият партийен деец, многогодишен член на Централната партийна контролна комисия и народен представител Борис хаджи Сотиров, на когото е бил отрязан езикът и други части на тялото.

Няколко хиляди комунисти, между които мнозина стари дейтели на Партията, Комсомола, и даже деца, паднаха жертва на белия терор веднага след потушаването на въстанието. Изключителният закон за защита на държавата постави въвн от закона Комунистическата партия и разтури създадената след въстанието легална партия на труда. По силата на тоя закон бяха разтурени Общият синдикален съюз и кооперация „Освобождение“, наброяваща повече от 70,000 члена. Наред с буржоазните и дребнобуржоазни партии в репресиите взеха участие и социалдемократите, които организираха социалдемократически наказателни роти.

Но въпреки всичко Комунистическата партия не бе унищожена, тя вече възстанови своите редове и продължава борбата — въпреки новите и нови жертви. Полицията последователно разкри три нелегални партийни печатници. При първата бе убит словослагателят, собственикът на дома ранен и осъден на 15 години затвор; по-късно той избяга в чужбина заедно с охраняващия го часовой. При разкриването на втора печатница бяха арестувани и изселени четирма другари, които работеха в нея, и един случайно влязъл през време на обиска. При обиска в третата печатница бяха арестувани трима работници и четвъртият убит.

Посред бял ден в гр. Самоков бе убит току-що освободеният от затвора след седеммесечно престояване в него Михаил Дашин, секретар на партийния комитет. В София бе убит земеделският народен представител, привърженик на единния фронт Петко Д. Петков, а след няколко месеца неговият заместник като народен представител — Димо х. Димов.

Изтезанията обикновено се вършеха чрез биене с тояги, бичове, напълнени с пясък торби, сетне чрез разпятия, рязане късове от телата, забиване игли под ноктите, кастриране, оковаване с желязо и др. Често ста-

ват убийства на полицейски агенти от преследваните, а също и при самозащита. Към такава самозащита преследваните са принудени да прибягват поради очакваните ги изтезания в полицейските участъци. Неотдавна се самообесила в софийската полиция нашата прекрасна другарка Елена Гичева. Хвърлил се е от четвъртия етаж Димитър хаджи Димитров и починал. Опитвал се да се хвърли от стълбите и Никола Желязков. В полицейския участък в гр. Враца се самоубил арестуваният при опит да избяга през границата ученик Чернов. Преследваният от полицията в гр. Варна, за да не бъде арестуван, се хвърлил в морето. Идващите да арестуват обикновено биват обстрелвани, а стават и опожарявания на къщи. Има случаи, когато преследваните гинат в огъня. Такива случаи в София имаше два, в Кюстендил — един, в Сливен — един. След пожара труповете са намирани овъглени.

При преследването на въстаническите чети за укривателство на въстаници избиват селяните, семействата им интернират, а домовете им горят. В няколко околии всички постройки, намиращи се настрана от селищата, както и малките ханчета по шосетата, кошари, воденици и пр. са унищожени. За мопровска дейност са били арестувани, жестоко бити и осъдени от една до пет години затвор четирма мъже и една жена от гр. Берковица. В Горна Джумая са арестувани и подложени на изтезания девет души, един от тях е убит.

Независимо от всичко това набелязаните и обречени 20.000 души още не са избити, и сега, чувствавайки приближаването на своя край, правителството на Цанков през последните два месеца усилено се стреми да завърши своето черно дело. През февруари е одушен след счупяне на краката, ръцете и изваждане на ноктите му др. Вълчо Иванов, член на Софийския партиен комитет. След пет дни бе убит вторият комунистически народен представител Тодор Страшимиров, почти едновременно с това бе убит общинският съветник в гр. Хасково Д. Захариев. След неделя биде убит последният комунистически народен представител Харалампи Стоянов.

През това време черносотническият парламент внесе нови изменения, още по-драконовски, в закона за защита

на държавата и прие нов закон за полицията, с който ѝ се дава право да наказва, да забранява събрания, да интернира, да обявява военно положение и др. Спрени бяха работническите вестници, редакторите им и деятелите на профсъюзите биваха арестувани и интернирани.

За да завърши с успех започнатата трудна, упорита и кървава борба за по-скорошното смъкване на фашисткото правителство на Цанков, българските работници и селяни се нуждаят от подкрепата на ръководения от Коминтерна пролетариат, който трябва да издигне своя глас на протест против нечувания бял терор, свирепстващ в България.

С надежда са обърнати към пролетарския Интернационал и погледите на притиснатите от жестокия бял терор, мъжествено борещи се за своето освобождение работници, селяни и национални малцинства от другите балкански държави.

**ПИСМО-ИЗЛОЖЕНИЕ
ДО ЦК НА БКП
ПО СЪВРЕМЕННО ПАРТИЙНИ ВЪПРОСИ**

Другари, приложеното представлява доста грубо нахвърляно мое мнение по съвременните партийни въпроси. Аз с никого не мога тук да разменя мисли по повдиганите от мен въпроси, докато не ги споделя с вас и не чуя вашето мнение по тях.

Отдавна съм написал това, което ви пращам сега, но бавех изпращането му, желаейки сам да дообмисля въпросите. Толкоз повече, че така представеното мое мнение се оформи у мене не само под влиянието на съвременното недостатъчно и откъслечно наблюдаване и проучване на българската действителност сега, но и под влиянието на изучаване историята на руската партия в годините на реакцията след 1905 г. Все ме беше страх да не пренасям механически в друга епоха и за други условия една стратегия и тактика на партията, неотговарящи за нас и засега. Обаче въпреки многобройните възражения, които сам си правех, аз и днес намирам, че критиката, упражнена в моето изложение, и неговата линия са прави. С нетърпение ще чакам вашите възражения или съгласие.

Ние живеем в епохата на социалната революция. Като партия-ръководителка на революцията сме длъжни да имаме всеки момент през тая епоха определено, съвършено конкретно и ясно отношение към въпроса за властта. В дореволюционните времена това наше отношение беше определено тъй: най-отявлена опозиция към буржоазната власт, предявяване към нея минималната ни програма, а когато настъпи революционна ситуация — властта в ръцете на пролетариата. Това наше отношение към въпроса за властта даваше съдържание на тогавашната ни политическа пропаганда, чрез която събирахме силите за бъдещето.

Днес, независимо от реалните сили на нашите организации, ние не можем да се задоволим с отсрочване, отлагане даването отговор за нашето непосредствено отношение към властта. Сега нашите политически лозунги не са само агитационни, пропагандаторски, те са и трябва да бъдат лозунги на действието. В сегашната епоха ние не приготвяме сили за едно много или малко далечно бъдеще, а мобилизираме съществуващите разпокъсани революционни сили и ръководим техните действия непосредствено към премахване господството на буржоазията.

Имайки този предвид, ние, ръководителите на масите в сегашната революционна епоха, не можем да се заволим в нашата партийна дейност на ръководство борбите на масите само с агитационните лозунги: „Долу буржоазната диктатура! Да живее пролетарската диктатура! Да живее СССР!“ Напротив, тия ни лозунги ще бъдат сега лозунги на нашата комунистическа *пропаганда*. А лозунгите, с които ние сега ще обединяваме и повдигаме масите на борба против буржоазната диктатура, ще трябва да извадим из оценката на характера на *днешната* власт (не е думата за властта на сговора, а за политическата форма на господство на буржоазията в сегашната епоха) и из анализа на обективното развитие на стопанството на страната.

Имаме ли ние днес дадени конкретни, ясни, отделящи се от другите, ежедневните, минималните наши искания лозунги, които определят нашето партийно отношение към въпроса за властта, лозунги, следователно, които трябва да могат да обединяват и да *повдигат* масите на борба против властта? — Не, според мене, нямаме. Ние през 1925 г. снемме курса на въоръженото въстание — и съвършено правилно, но същевременно с това снемме и лозунга за работническо-селско правителство, без на негово място да поставим друг лозунг, определящ отношението ни към властта в момента. Вместо това ние поставихме лозунгите за премахване ЗЗД и за амнистия и други актуални, минимални искания, като определихме околото тях да обединяваме и повдигаме масите и с тоя подем на масите да помагаме да се увеличат противоречията между буржоазните партии и теченията в правителствената партия, та по такъв начин да наложим премахването на из-

ключителния режим и създаването на демократически свободи, макар не в размери като по-раншните, до 9 юни, но все пак такива, при които бихме могли да имаме едно масово легално движение. И извоювали по тоя начин възможността за легални масови борби, ние тогаз, като се повдигне отново вълната на революцията, ще вдигнем лозунга за въоръжено въстание и, разбира се, за властта. Така ние отложихме да определим нашето отношение по въпроса за властта в един последующ момент. А по-право е да се каже, че ние определихме и сега това наше отношение, обаче... по социалдемократически. Ние казахме — не за работническо-селско правителство ще влигаме масите, а ще се погрижим да ги активизираме за получаване от *сегашната власт* повече свободи, или да спомогнем с факта на активизирането, и то в самостоятелна на народните маси борба, за непосредствени искания *новата* буржоазна власт да бъде малко-много по-демократична.

Ние допускахме, че е възможно без революционен преврат, че е възможно от страна на буржоазията по пътя на разрастване прогиворечията в нейния лагер и на натиска над нея от страна на народните маси да се създаде известна демокрация в страната. Ето тук, при определяне характера на буржоазната власт, на буржоазната диктатура, ние направихме основна грешка, от която произхождат всички политически, тактически и организационни грешки и недостатъци на нашето движение в страната. За жалост, септемврийското заседание на ЦК през 1926 г. потвърди тая грешка, вместо да я изправи. И толкоз по-голяма е неговата грешка, че то констатира, че поетемът на масите е започнал, но и на тоя подем то даде старата политическа рецепта. Борба не за властта, а за непосредствени искания.

В шо се състои грешката? — Главно в това, че ние преценяваме сегашната политическа форма на буржоазната диктатура — фашистката (макар с известна разлика от италианската форма на буржоазната диктатура, но и у нас тя е фашистка, в тоя смисъл, че тя няма вече демократическата си обвивка, а е открита диктатура), като временна, преходна. Но ние наблюдаваме фашистката власт в Италия. Там тя съществува тъй дълго и разгромни и

подчини другите буржоазни партии и примири и подчини всички прослойки на капиталистическата класа; в Полша и в Литва също се извършиха фашистки преврати, които дадоха фашистка власт, която още по-скоро се яви представител на всички прослойки на капиталистическата класа, и постепенно и бързо си подчинява и примирява със себе си другите буржоазни партии (в Полша Витос, в Литва с.-д.); в Германия расте надмощието на националистите, на бившите и сегашните военни, около които се обединява цялата буржоазия; във всички „демократически“ страни елементите на открито насилие от страна на властта (вече да не говорим за Румъния и Югославия) все повече се увеличават и превръщат в система. Международната полиция, антикомунистическият интернационал — това са също елементи на международния фашизъм. Капитализмът дойде в своята империалистическа форма, доведе империалистическата война, отвори вратата на международната революция. Капиталистическото господство при империализма и в епохата на социалната революция може да се задържи и укрепи само с открит, недемократична диктатура на капиталистическата класа и преди всичко на най-мощната икономическа нейна част — финансовата буржоазия. До окончателното унищожение господството на капиталистическата класа тя все повече ще унищожавя своята демокрация и ще гради своята фашистка власт. Ако фашизмът досега открито е възтържествувал в страни, сравнително по-назаднали — Италия, Унгария, България, Полша, Литва, — то се дължи почти на същите причини, по които в най-назадналите страни започна и успя революцията. Дето е най-слаба буржоазията — там побеждава пролетариатът, а дето той не успее да победи, слабата относително буржоазия, след като порази пролетариата, не се плаши да създаде открит своя диктатура, напротив, това ѝ се даже налага, защото иначе не може да запази властта и господството си. В най-силните империалистически страни пролетариатът не може да нанесе на буржоазията удари като тия в България, Унгария, Италия, но затуй, доколкото пролетариатът се засилва и заплашва буржоазното господство, тя сама минава към открит диктатура и организира властта си все повече като фашистка.

У нас днес властвува финансовият капитал. Той не само не е заинтересован да се съобразява с интересите на широката маса производители и потребители, но може да властвува само с насилие над тия маси. Вярно е, че той засяга чувствително интересите и на промишлената и търговската буржоазия, резултат на което имаме често засилваната опозиция на техните партии. Обаче погрешно е да се мисли, че занапред ние ще имаме господство на капиталистическата класа без властта непосредствено на тая нейна част, която е носителка на финансовия капитал, или без подчинението на която и да било буржоазна власт на интересите на финансовия капитал. Да не забравяме, че империализмът се характеризира с господството на финансовия капитал, с това, че той прониква и завладява индустрията и търговията. Обстоятелството, че той днес у нас руши индустрията и създава кризи в търговията, не трябва да ни довежда до погрешното заключение, че промишлената и търговска буржоазия ще го изместят от властта. Нищо подобно. Въпреки вътрешните борби — от една страна, финансовият капитал ще прави отстъпки на индустриалците и търговците, от друга страна, те ще се приспособяват към него! Да не забравяме, че финансовият капитал у нас, важен особено много в експортната търговия, е повечето чужд. От друга страна, в България се преплитат жизнени интереси на английския, французкия, италианския империализъм. Всяка от тия държави е заинтересована в поддържането в България на един фашистки режим. И цената, която те ще плащат за установяването на своето влияние, което може да се изрази във властта на днешното правителство или в тая на друго буржоазно правителство, ще бъде разширяване влиянието на техния финансов капитал в България. Това, от една страна, ще дава възможността да се оживява известна индустрия и търговия (чрез заемите и концесиите), но, от друга страна, винаги ще налага насилнически режим. И под сянката на класическия фашизъм — в Италия, наблюдаваме икономически просперитет-развитие на индустрия и търговия.

Достигането на финансовия капитал у нас до състоянието да се наложи над цялата буржоазия и фактическото превръщане на нашата страна в полуколониална,

обстоятелството, че капиталистическата стабилизация става за сметка на широките трудещи се маси, революционните традиции в нашия народ от последните години, общото революционно положение в империалистическия свят — всичко това най-убедително говори, че в нашата страна фашистският режим — т. е. откритата форма на диктатурата на буржоазията, преди всичко на финансовия капитал, ще остане занапред като единствено възможна форма на буржоазната диктатура. Организацията на тая власт ние виждаме все повече и повече да приема една спределена и твърда форма: монархия със сенат (за който вече се говори) като опора на финансовата буржоазия, доколкото парламента не ѝ е сигурен, парламент за демократическа маска на зверското лице на фашизма при силна полиция и армия — класова фашистка армия.

Какви са резултатите на тая грешка?

Политически — поддържане илюзията, че от днешната власт или от нейната конституционна заместителница могат да се получат подобрения, преди всичко свободи; като няма пред тях перспектива за друга, работническо-селска, небуржоазна власт, диктатура (а тая перспектива ние им отнемеме, като сваляме лозунга за властта), масите смятат, че могат да вървят под ръководството и на друга — буржоазна или дребнобуржоазна партия, която издига същите или подобни лозунги; масите по тоя начин ще амнистират буржоазните и дребнобуржоазните партии, ще престанат да забелязват техните не само стари, но и сегашни измени; дава се възможност на сегашното правителство направо или посредствено да постига успехи в използване раждащите се масови организации; констатираната от септемврийското заседание на ЦК опасност от успехи на фашизма сред работниците действително расте; съзнание, воля, енергия, готовност в *нашите* редове, въобще сред работническата класа да възстановим нашата партия в нейните нелегални организации и легалните ѝ проявления като революционна партия не се проявяват с необходимата в момента сила, размери и настойчивост; настъпва в нашите редове мъгла поради това, че самата партия е казала на своите хора, че ние сега никакво непосредствено отношение към властта нямаме и следователно перспек-

тивата за смъкване на буржоазната диктатура чрез революционен преврат е далечна, че следователно вместо жертви за партията, която в едно неопределено време ще ни бъде нужна, по-добре е да правим жертви за повдигане общата борба на масите за непосредствените искания, за постигането на които даже трябва да правим известни отстъпки на другите партии.

Ето как трябва да си обясним факта, че идеята и инициативата за създаване на една открита масова класова работническа партия, отдавна дадена, не върви, няма успех. Но със същото можем да си обясним и слабите — при сравнително по-малките провали в партийните организации — успехи и на нелегалната ни организация, както и отделянето на част от нашите бивши привърженици в синдикалното движение, което те не се осмелиха да направят например през 1924 година.

Тактически — единният фронт като тактика на пролетариата, имаща за задача да обединява всички трудещи се и експлоатирани под негово ръководство за борба против диктатурата на буржоазията в името на непосредствени искания, но която борба трябва да се разраства до окончателното унищожение влиянието над тия маси на буржоазните и дребнобуржоазни партии и тръгването на тия маси под пролетарското (комун.) ръководство — до смъкването на буржоазната диктатура и след това до установяването на пролетарската диктатура, тактиката на единния фронт, казвам, у нас сега се схваща като тактика на коалиране всички организации и групи, които се борят за извоюване някои непосредствени придобивки от сегашната власт; трудовите комитети се схващат от масите, в това число и от мнозина наши другари (виж например уводната статия на М. Л. Д., бр. 40) като организация на масите, която фактически трябва да замества класовата партия (предупрежденията на „Новини“ бр. 134, уводната статия — остават само празна дума); в изборите се проявява стремление на нашите хора на всяка цена да се постигнат общи трудови листи, без да се грижат чрез тия листи или самостоятелно да прокарат комунисти-избраници, за да се завоюват трибуни на нашата пропаганда в сегашния период на реакция, когато в общината или в парламента самият факт за появяване на наш човек има гра-

мадно значение, а камо ли неговото комунистическо слово; в изборите и др. общи кампании — няма никакво самостоятелно проявяване физиономията на нашата партия, а камо ли нейното политическо ръководство на кампаниите; даваме възможност на чужди, противнически партии чрез общите кампании да печелят политически успехи („левите“ соц.-демократи на 1 май 1926 г., десните соц.-демократи в изборите и в труд. блок); безплодието на нашата работа за успеха на левицата в Зем. съюз. Никакво наше влияние за разрастване противоречията в буржоазния лагер.

Организационни — в основата си нашата организационна система, съгласна с общата коминтерновска и кимовска¹ система — е правилна. Но нейното прилагане в *сегашните* български условия е неправилно. И тая неправилност е резултат на погрешната ни политическа стратегия. Ако сега нямаме непосредствена революционна програма и мобилизация на масите, което става винаги около въпроса за властта, то тогава ние ще трябва да вършим ежедневната масова работа чрез нашите комфракции в масовите организации, което и правим, но с недостатъчен политически успех, защото там трябва да работим в името на една радикалска програма — минималните ни искания, а не в името преди всичко на една революционна програма. В такъв случай специални другари, повечето от върховете, трябва да изнасят тая наша работа чрез фракциите. Ядките ни — за тях сега няма поле за нашата революционно-политическа дейност — ще имат задача да поддържат живота на нашата нелегална партия в рамките на една — доколкото тя е възможна — вътрешно-партийна пропаганда и на чисто организационна работа — членски вноски, организационни заседания. Ядките не са впрегнати в политическа масова работа, защото нямат импулс за това; ръководството повече се свързва с комфракциите, за да провежда политическата дейност на Партията, организира комфракциите, натоварва с работа и участие в комфракциите готовите за това сили — по-интелигентните. При провал отиват цели групи и връзки ръководства. В работата на комфракциите не се ангажират по-

¹ КИМ — комунистически младежки интернационал. *Рсд.*

активни партийни ядки, които ще могат и по-голяма маса да водят в масовите организации и акции, но за което те трябва да получат специално подготвяне чрез по-продължителна работа. Провалите по линията на настоящата парт. организация идват поради характера на чисто вътрешната партийна дейност на партийните ни ядки и комитети, поради което тясната връзка и познанството на чисто организационно партийна почва или между повечето от членовете на организацията при предателство или разкритие води до големи провали. Ако ядките имаха повече политическа работа — изнасяне наши лозунги за властта в разни организации и събрания, връзките биха имали по-друг характер, защото ръководството по-другояче ще трябва да се свързва с партийците, за да ги подготвя за тоя род работа. Поради това начело на организациите още не виждаме работници, а служачи и интелегенти, в конференциите — също. Ако ядките имаха като главна своя работа агитация на нашите политически лозунги за властта, то ръководството можеше единично да се свързва и да инструктира всеки член; членския си внос всеки член можеше да се нареди да внася като помощ за легалния вестник; общото разискване на политически въпроси от членове на ядката вече не би могло — при предателство или разкриване — да се счита като комунистическо партийно дело и наказанията да бъдат по-други и по-слаби; разпространяването на нелегалната литература тогава ще става от специален апарат, разкриването на който ще влече разкриване само на участващите в него няколко души.

Ако по-горе е правилно посочен характерът на настоящата буржоазна власт, следва да се запитаме правилни ли бяха лозунгите на въстанието от септември 1923 год., преди всичко за работническо-селско правителство, както и в периода до атентата 1925 год. — Да, свършено правилни. Когато в началото на 1925 год. революционните сили в страната бяха преодолені от контрареволуционните, и първите — след атентата — претърпяха явно голямо поражение, правилно ли бе да се смене курсът на въоръжено въстание? — Да, свършено правилно. Правилно ли беше едновременно с това да се смене и лозунгът за работническо-селско (или както към края го бяхме измени-

ли — народно) правителство? Не, неправилно. Неправилно затуй, че нито от нашите успехи до атентата, нито от нашето поражение след него не беше последвала никаква промяна в социалния характер на буржоазната диктатура в България. Оттогава досега минаха вече две години, обаче този характер на властта не се измени. Нещо повече, изтеклите две години потвърждават тая оценка на днешната буржоазна диктатура, която се дава по-горе. От това следва само едно — че близката цел, към която трябва да се стреми нашата революция, си остава премахване буржоазната — която сега е възможна само в открита, фашистка форма — диктатура и установяване на работническо-селска демокрация. И подемот на масите, който обективно се създава, трябва да бъде подпомогнат, разширяван и задълбочаван от нас само около главните революционни лозунги и преди всичко този за властта. Така всяка, и най-малката борба на масите ние ще я тикаме в руслото на общата борба за властта, която днес значи ще се води чрез легалните средства за борба, значи лозунгите ни за властта сега ще бъдат агитационни лозунги, само че от такова естество, което ще засилва революционната борба и ще я приближи до степен, когато — няма защо да предричаме или обещаваме, че туй ще бъде скоро или късно — тия лозунги ще станат акционни, а борбата ще се превърне във въоръжена. Сегашните акции в името на най-различни непосредствени искания се провеждат откъслечно, раздробено и те не се обединяват, а и по-нататък не ще може да се разширяват като революционни, защото липсва революционната перспектива за властта.

Определим ли конкретно нашето отношение към въпроса за властта, изхождайки от оценката на днешната буржоазна диктатура, ние ще извадим оттук ясните лозунги, които ще бъдат в състояние да обединят борбите на масите и да ги разширят и задълбочат до едно ново въстание. Тия наши лозунги трябва да бъдат такива, които да дават в кратки черти формата на оная власт и взаимно отношение на класите, които ще трябва да заместят сегашната буржоазна диктатура и при които на нашия пролетариат ще се даде възможност да разгърне — при благоприятни и външни условия — борбата за пролетарска диктатура. И формата на бъдещата власт, и из-

гледите на бъдещите класови взаимоотношения трябва да бъдат дадени сега на масите, които са заинтересовани в свалянето на буржоазната диктатура, за да се заинтересоват още повече от възможността на това, което те, според нас, трябва да получат на другия ден след победата. Лозунгите следователно трябва да бъдат: 1. Демократическа република с правителство на трудещите се. 2. На наемниците — заплати, отговарящи на скъпотията на живота. 3. Оземляване на безземлените и малоземлените. 4. Търговията в ръцете на градските и селски кооперации, кредитирани от държавата.

Смятам, че така кратко и отчетливо формулираните наши лозунги, определящи отношението ни към властта, дават отрицанието на фашистката буржоазна власт и основните черти на демократическата диктатура на трудещите се. Проповядвана, тая наша кратка програма за момента ще може да повдига и обединява масите под наше ръководство. Създаваната открита класова партия, която ние искаме да използваме за провеждане нашето ръководство на откритите политически борби на масите, трябва да има за програма тая платформа плюс нашата минимална програма, допълнена с нови актуални непосредствени искания. Исканията за властта тя ще проповядва навсякъде, във всяка акция, по всеки случай, отделните акции ще назначава и води по минималните и актуалните искания. Под тая така да се каже временна максимална програма, която в никой случай не трябва да отмени или замести пропагандирането на нашата комунистическа максимална програма (дело преди всичко на нелегалния ни апарат), ние ще трябва да се стремим — като я изнасяме всякога чрез откритата партия, чрез комфракциите ни във всички масови организации, чрез легалния ни печат — да обединим всички трудещи се и техните организации, да засилваме левите течения в последните.

Тази програма, тия лозунги нито можем, нито трябва да налагаме на организациите и групите, които под натиска на техните маси се съгласяват на общи акции заедно с нас.

Въобще голяма грешка правим ние, като създаваме трудовите комитети с тоя характер, който те фактически

сега имат — федерация на политически организации на почвата на една архиминимална програма. Така не само на фашизма даваме възможност чрез казасовци да парализира революционната борба на подемащите се маси и да отбива подема им в друго, нереволуционно русло, но ние правим излишна отделна наша класова организация и даваме ръководството на масите в ръцете не на пролетарските представители, а на дребнобуржоазните. Защото не е важно кой стои начело на трудовите комитети, а каква политика провеждат те — революционна пролетарска или демократическа дребнобуржоазна.

Единният фронт означава само единна революционна борба на масите под комунистическо ръководство. А такава единна борба ние ще получим чрез обединяването на масите в отделни борби, по отделни, непосредствени искания. Тия борби ние самостоятелно като партии ще свързваме с въпроса за властта и така ще ги изтръгваме от дребнобуржоазното ръководство и влияние, за да можем да ги поведем в общата борба за властта — първо за демократическа работническо-селска диктатура, а утре за пролетарска диктатура.

Така разбирайки единния фронт, ние ще правим с организациите, които имат след себе си народни маси, само такива съглашения, при които си запазваме всичката самостоятелност и свобода. Тия съглашения ще бъдат за борба за амнистия против данъци и пр., за участие в избори, въобще за всеки конкретен случай. Но ние трябва да бъдем свободни (която свобода не ще уговоряме, но фактически ще се ползуваме от нея) да издигаме в тия акции лозунгите за властта, да ги свързваме с тия лозунги. Тия съглашения ние трябва да използваме максимално (тук не бива да бъдем отстъпчиви), за да прокараваме наши избраници в парламента и общините. Създаването на трудови комитети е едно наше завоевание, което ние не бива да изпускаме. Само че вместо на независимата политическа платформа те трябва да почиват на един договор за съвместно устройване и участие в акционни кампании по конкретни случаи. Тогава ние определяме акциите и автоматически, трудовите комитети ги провеждат.

Нашите другари в трудовите комитети и сега се мъчат да се обособят, да се отделят политически от другарите, да бъдат начело на комитетите. Излизайки като обособени групи на безпартийни, те предприемат акции за повсеместни организации, които всъщност ще представляват организациите на откритата партия. Добър е и този изходен път за основаването на партията. Но и тук ще има безплодие и тъпчене на едно място, защото политическата физиономия на тия групи, следователно на бъдещата партия, не се отличава от тая на трудовите комитети изцяло. Липсва нашето отношение към въпроса за властта.

Дадени нашите лозунги по отношение властта, ние ще дадем възможност на нашите работнически преди всичко ядки да излязат от своето парализирано състояние, да се активизират партийните ни членове-работници в пропагандирането навсякъде това, което е специфично. Трябва и революционно. Тогава ще имаме оживление в ядките и ускоряване инициативата за легална партия.

Още две думи за така формулираните от мен три лозунга.

1. Демократическа република с правителство на трудещите се. Демократическата република е най-подходящо отрицание на фашистката монархия, която все повече се оформява като такава, не защото монархията се засилва, а защото монархическият фашизъм се засилва; но демократическа република е неправилно, ако не определим нейното съдържание — именно орган на властта на трудещите се. Защо не на работниците и селяните, а на трудещите се? Защото у нас дребна демократическа буржоазия, заинтересована в демократическата република, е не само селската, а и многобройната градска еснафска маса и свързаната с нея дребнобуржоазна интелигенция — служащите.

2. Наемни заплати, отговарящи на скъпотията на живота. Според мене, лозунг, който може да обедини всички наемници — работници, селски ратаи и надничари, служащи и чиновници, както и специално работниците, е не въпросът за работното време, а тоя за работната заплата. И в бъдеще той ще бъде един лозунг, даващ стимул на наемниците да се борят за демокрация и социализъм.

3. Оземляване на безземлените и малоземлените.

4. Търговията в ръцете на градските и селски кооперации, кредитирани от държавата.

Само третият лозунг не може да обедини всички селяни. Но за тях е ясно, че не може за всички да се намени земя. А всички дребни и средни селяни страшно страдат от подчинението им на търговския капитал. Най-голямата загуба на селяните от падането на земеделското правителство е ударът върху техните кооперации, които купуваха от селяните и им продаваха и успяваха донейде да затварят отворените ножици на земеделските и промишлените цени. От липсата на достатъчен държавен кредит страдат и попадат под оцеката на търговците и занаятчиите. Лозунгът ще обедини и тях.

Началото на 1927 год.

Марек

ПИСМО НА СТАНКЕ ДИМИТРОВ ПО ЛАЙПЦИГСКИЯ ПРОЦЕС

Москва, 5 ноември 1933 г.

До Държавния съд
Берлин — Райхстага

До господин председателя на Сената — д-р Бюнгер
Копие до защитника Тайхерт и обвиняемия Димитров

В пресата прочетох, че свидетелят Дрьошер е заявил пред съда, че няколко дни преди подпалването на райхстага е видял Торглер да разговаря с обвиняемия Димитров, в когото той е познал по снимки на Стефан Димитров атентатора на Софийската катедрала.

Аз заявявам, че обвиняемият Георги Димитров няма нищо общо със Стефан Димитров. Георги Димитров напусна България през 1923 година, а във връзка с атентата в София, който беше на 16 април 1925 година, той дори не беше и заподозрян. Стефан Димитров, който е бил осъден по процеса във връзка с атентата в София, съм аз, за което може съдът сам да провери по намиращите се в приложената книга снимки. Книгата излезе през 1925 година. Аз бях осъден по процеса за атентата на смърт, въпреки че още на 21 януари 1925 година бях напуснал страната и няхах никаква връзка с произлезлия атентат. На българското правителство беше необходимо да осъди мен, члена на Централния комитет на Българската комунистическа партия, на смърт, за да може да оправдае по този начин избиването на хиляди работници и селяни — революционери, които бяха избити без всякаква присъда.

Всеки може от фотографните да се убеди, че въобще не приличам на Георги Димитров и че твърдението на

свидетеля, че той бил видял в навечерието на пожара на райхстага Георги Димитров, който въобще не прилича на мен, не отговаря на истината или пък, че бил видял мен, когото познал веднага по снимката, тъй като от месец февруари 1925 година живея непрекъснато в Москва.

Приложение: 1 книга — В страната на палачите (на руски език)
1 снимка от 1933 година

Адрес: Стефан Димитров, Москва

ЛЕНИНСКОТО УЧЕНИЕ ЗА ПАРТИЯТА

Комунистическата партия е особен тип работническа партия, отличаваща се от социалдемократическите партии. Всеки член на Българската комунистическа партия трябва да знае какво представлява от себе си нашата партия, защо той е станал неин член и следователно какво е длъжен той да прави като такъв.

Нашата партия е партия на работническата класа и не е партия на някоя друга класа.

Социалдемократическите партии заявяват, че те са също партии на работническата класа. Да, преди световната война те бяха такива. Това, разбира се, не се отнася до общоделската партия в България, която всякога е била дребнобуржоазна партия. Сега те не са работнически партии, макар в състава им да има още много работнически маси.

Комунистическите, болшевишките партии са друг тип работнически партии. Те се отличават не само от днешните социалдемократически партии, но и от най-добрите (без болшевишката) социалдемократически партии преди войната. Българската комунистическа партия се различава както от днешната общоделска, широканска партия, тъй и от бившата тесняшка партия, от която самата Българска комунистическа партия е произлязла. БКП е такъв тип партия, каквато е и каквато беше до войната болшевишката партия, основана от Ленин и водена сега от Сталин. Наистина БКП трябва още много да се болшевизира, за да стане настояща, истинска болшевишка партия, каквато е партията на Ленин—Сталин. Но БКП е вече партия от болшевишки тип.

Старият тип работнически партии — социалдемократическите партии, организираха работниците уж в името на

социализма, в името на борбата за социалистическо общество. Но те със своята ежедневна работа учеха, готвеха работническата класа и водеха нейната борба не за революция, а за реформиране, за кърпене на буржоазната наредба и социализма, преобразуването на обществото в социалистическо отлагаха за след стотици години. Сега тези партии са най-ярки врагове на революцията.

Сталин казва, че партиите на II Интернационал са били негодни за революционна борба на пролетариата, че те са били приспособени не за революционна борба, а за парламентарни избори и за парламентарна борба. С такива партии начело не е могло и дума да става за подготвяне на пролетариата за революция.

Някои от тия партии, като например тесняшката партия, не бяха реформистически партии, те непрекъснато учеха и готвеха работниците да се борят против капитализма, за социализма. Тесняшката партия възпита редица пролетарски революционери-марксиста, които след това загинаха в революционните борби или още продължават да участвуват в тях. И сама тя, цялата партия, след войната мица в Комунистическия интернационал като една от неговите основателки. Но и тесняшката партия, която беше една от най-добрите леви партии на II Интернационал, не организираше работниците и тяхната борба за революция на дело, за близка революция, не си поставяше като близка задача подготвяне борбата за властта, не си поставяше въпроса за пролетарската диктатура.

Новият тип работнически партии — Болшевишката партия в Съветския Съюз от първия ден на своето основаване и сегашните комунистически партии във всичките страни, организират работниците и техните борби на дело за революция, за насилствено смъкване на капитализма и за установяване на пролетарска диктатура.

Комунистическите партии почиват върху ленинското учение за пролетарската партия. А учението на Ленин за партията произлиза из Марксовото учение за разделяне на обществото на класи, за борбата на тия класи, за довеждане борбата на работническата класа до диктатурата на тая класа.

В капиталистическото общество основните класи са буржоазията (капиталистите) и пролетариатът (наемните работници). В капиталистическа България също. Но тук най-многобройната класа не е нито буржоазията, нито пролетариатът, а неосновната, преходната класа на дребната буржоазия, главната маса на която се състои от селяните, голямата част от които са бедняци.

Това положение, че в България съществува едно нищожно малцинство капиталисти и въобще богати хора, а грамадното болшинство от населението се състои от трущеници се бедняци — работници и селяни, кара мнозина другари да мислят, че основните класи, на които се дели обществото, са класа на богатите и класа на бедните.

Такова разделяне обществото на класи е погрешно. Бедни са и бедният селянин, и фабричният работник, но те принадлежат към различни класи. Когато ние говорим, че комунистическата партия е партия на работническата класа, то трябва да се разбира, че тя не е партия въобще на бедните хора. Не. Тя е партия само на тая класа, която работи в капиталистическите предприятия, която живее от това, че продава своята работна сила на капиталистите, които я експлоатират, трупат печалби и капитал за сметка на нейния труд. Комунистическата партия обаче учи работниците как да привлекат на своя страна градската и селска беднота, как да направят тая беднота свой съюзник против буржоазията, как в борбата за смъкването от власт буржоазията да привлекат на своя страна и основната маса от селяните, да получат и тяхната подкрепа в тая си борба. Комунистическата партия привлича в своята борба селяните. Отделни селяни тя приема даже в своите редове. Обаче тя не е партия на бедняците въобще или партия на двете класи — на работниците и на селяните. Не, тя е партия само на работническата класа. И селяните, членове на комунистическата партия, знаят, че служат на делото не на селяните — малки и големи собственици, а на делото на пролетариата, на пролетарската революция, на пролетарския социализъм.

Ленин казва, че комунистическата партия стои начело само на работническата класа, само на работническото движение, и ако към тази класа преминават други елементи, то това са именно елементи, а не класи. И премина-

Еат напълно и изцяло само тогава, когато те „изоставят своето собствено гледище“, както пише в „Комунистическия манифест“, написан от Маркс и Енгелс. „От всички класи, които днес противостоят на буржоазията, само пролетариатът е действително революционна класа“¹ — се казва в „Комунистическия манифест“. „Средните съсловия: дребният индустриалец, дребният търговец, занаятчията, селянинът — всичките се борят против буржоазията, за да спасят от гибел своето съществуване като средни съсловия. Те следователно не са революционни, а консервативни. Нещо повече, те са реакционни: те се стремят да върнат назад колелото на историята. И ако са революционни, те са такива дотолкова, доколкото им предстои преминаване в редовете на пролетариата, доколкото защитават не своите сегашни, а своите бъдещи интереси, доколкото изоставят своето собствено гледище, за да застанат на гледището на пролетариата.“²

Не може да има самостоятелно класово работническо движение без класова работническа партия. Не може пролетариатът с помощта на трудещата се бгднота да извърши социалистическа революция без своя большевишка партия.

Откак съществува капитализмът, работниците се борят против своите господари, против капиталистическата експлоатация. Стачки, работнически организации — синдикати (в Англия и др. страни) — е имало и преди образуването на работническите партии. Но докато това работническо движение в своето развитие не бе стигнало до създаването на своя класова партия, то не бе самостоятелно класово работническо движение, а бе под влиянието на буржоазията и се ръководеше от нея, от самите капиталисти, за да служи на техните класови интереси.

А по-късно, когато работническото движение във всички капиталистически страни се разви като самостоятелно класово работническо движение, когато то си създаде самостоятелни класови работнически партии, буржоазията се постара посредством опортюнистите в тия партии (со-

¹ К. Маркс и Фр. Енгелс. Манифест на Комунистическата партия. Изд. БКП, 1950 г., стр. 29. *Ред.*

² Пак там, стр. 29—30. *Ред.*

циалдемократическите) да го подчини на своите интереси. Социалдемократическите партии, в които опортюнистите бяха станали фактически господари още преди войната, се превърнаха в агенти на буржоазията в работническото движение за поставянето му в служба на диктатурата на капитала. Най-ясно това се прояви във време на империалистическата война 1914—1918 г., когато социалдемократите обявиха „граждански мир“ и поставиха работническите организации на служба не на революцията против буржоазията, а на служба на своите империалистически правителства, за да водят те по-успешно войната, изстреблението, ограбването и завладяването на работниците и селяните от другите страни.

В България социалдемократите-общоделци (широките) създадоха професионални съюзи на държавните служачи — железничарите, телеграфо-пощенците, учителите и др., които през всичкото време на своето съществуване подкрепят буржоазните правителства, пречат на държавните работници и служачи да се борят за своите класови интереси, предават техните борби и против волята на своите членове служат на буржоазията.

Сега, в епохата на империализма и социалистическите революции, фактически самостоятелно класово работническо движение е това, което се ръководи и се намира под влиянието на комунистите. Само те водят борбите на работниците против класата на капиталистите, против капиталистическото господство, към диктатурата на пролетариата, към социализма.

Работниците могат да се организират и да се борят за социализма, да поведат със себе си в социалистическата революция градските и селските бедняци само ако самите те имат начело на своите борби своя класова революционна — значи болшевишка — партия.

Работниците в Русия победиха в своята социалистическа революция в Октомври 1917 г. и сега успешно строят социализма в своята страна, защото те още в 1903 г. си създадоха и цели 30 години изграждаха и укрепяваха своята класова болшевишка партия. Буржоазните партии и водачи, гдето те възглавяват сега легалното работническо движение (във фашистките страни), подчиняват това движение и използват организираните в него работници в

борбата на буржоазията против революционните работници. Социалистическите (общоделските) партии под маската на класови работнически организации също провеждат подчинението на работническото движение под интересите на буржоазията.

Социалистическите партии, партиите на II Интернационал, създадени преди 60—70 години като самостоятелни класови работнически партии, се изродиха и станаха буржоазни партии по своята политика.

Сталин казва, че периодът на пролетарската революция, периодът на непосредственото подготвяне силите за смъкването на империализма, за завладяването на властта от пролетариата поставя пред пролетариата нови задачи за преустройство цялата партийна работа на нова, революционна почва, за възпитаване работниците в духа на революционната борба за власт, за подготвяне и вмъкване в борбата резервите и пр. „Да мислиш, че тези нови задачи могат да бъдат разрешени със силите на старите социалдемократически партии, възпитани в мирните условия на парламентаризма — значи да се осъдиш на безнадежно отчаяние, на неминуемо поражение.“¹

Партията представлява от себе си преден отред на работническата класа.

Ние видяхме по-горе, че комунистическата партия е партия само на работническата класа и не на други класи. Но това не значи, че комунистическата партия -- това е цялата работническа класа, че всеки работник е комунист. Социалдемократите на дело не правят разлика между класата и партията. По тоя въпрос болшевиките още в 1903 г. изнесоха остра борба с меншевиките и доказаха на руския пролетариат необходимостта от такава партия, в която не може да влиза, който си иска, а която обединява в себе си само предния отред на работническата класа, значи най-съзнателните, най-преданите, най-далновидните работници.

„Ние сме класова партия и поради това *почти цялата класа* (а във военно време, в епоха на гражданска война,

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 142. Ред.

и съвършено цялата класа) трябва да действа под ръководството на нашата партия, трябва да стои близко до нашата партия, колкото се може по-плътнo, но би било маниловщина и „опашкарство“ да се мисли, че когато и да е почти цялата класа или цялата класа е в състояние при капитализма да се издигне до съзнателността, и активността на своя преден отред, на своята социалдемократическа партия. Още нито един разумен социалдемократ не се е съмнявал, че при капитализма дори професионалната организация (по-примитивна, по-достъпна за съзнателността на неразвитите слоеве) не е в състояние да обхване почти цялата или цялата работническа класа. Само да се самоизлъгваме, да затваряме очите си пред огромността на нашите задачи, да ограничаваме тях — би значило да забравяме разликата между челните отреди и цялата маса, тежнeсща към тях, да забравяме постоянния дълг на челния отред *да повдига* все повече и повече широките слоеве до равнището на предния отред.“¹

Вторият конгрес на Коминтерна (1920 г.) казва, че „само такава партия е способна да ръководи пролетариата в най-безпощадна, решителна и последна борба против всичките сили на капитализма, която действително се явява авангард на революционната класа, ако тя включва в себе си всичките най-добри нейни представители, ако тя се състои от напълно съзнателни и предани комунисти, пролетени и закалени от опита на упоритата революционна борба, ако тая партия е съумяла неразривно да се свърже с целия живот на класата, а чрез нея с цялата маса експлоатиранни, е съумяла да внуши на тази класа и на тая маса пълно доверие“ (рез. и уст. КИ. 1920 г., стр. 8).

Сталин също така потвърждава, че „партията трябва да бъде преди всичко *преден* отред на работническата класа. Партията трябва да събере в своите редове най-добрите елементи на работническата класа, техния опит, тяхната революционност, тяхната беззаветна преданост към делото на пролетариата. Но за да бъде действително преден отред, партията трябва да бъде въоръжена с революционна теория, с познаване законите на движението, с познаване законите на революцията. Без това тя е безсилна

да ръководи борбата на пролетариата, да води след себе си пролетариата.¹

И наистина, ако членовете на партията, макар работници, макар най-предани и готови за жертви, но не издигнати теоретически, не знаят към какво води развитието на капитализма и на класовата борба, на нейното превръщане в революция, неиздигнати политически, не знаят повече за политическото положение, за силите на буржоазията и пролетариата, не знаят какви задачи трябва да произтичат от дадено положение, т. е. не се отличават от останалите работници по своето класово съзнание — такива комунисти, партии с такива членове не могат да ръководят масите. Такава партия не може да бъде начело на масите, не може да бъде техен политически водач, а може да се влачи след тях и да пропадне в блатото на опортюнизма.

Знаейки, че партията представлява преден отред, не трябва да забравяме, че тя е преден отред на класата, че тя е част от тая класа. Затуй партията трябва да бъде тясно свързана с класата „... чрез всичките корени на своето съществуване“². А това ще рече, че партията би загинала, ако се откъсне от масите, ако се затвори в себе си, защото тъй тя би се превърнала в секта, в клуб, в школа, във всичко друго, но би престанала да бъде партия — преден отред на масата.

От туй, че партията трябва да бъде тясно свързана с масите, следва, че всяка нейна местна организация, всеки неин член, гдето и да са, при каквито и условия да се намират, те са длъжни да проявяват собствена инициатива за провеждане партийните решения и да водят борба от името на партията. Блестящ пример на болшевишка самоинициатива ни даде Г. Димитров в Лайпциг, дето той сам, без наставления, без връзки отвън и даже без поддръжка от своите другари по процеса, достойно защити Германската и Българската комунистически партии и Коминтерна и техните възгледи по основните въпроси на тяхната текуща политика и води борба против фашизма в Германия и целия свят.

Само така, чрез своите организации и отделни членове, партията може да бъде свързана с масите и да ги ръко-

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 143. *Ред.*

² Пак там, стр. 144. *Ред.*

ноди. Няма ли тая самоинициатива у тях — партията при тежките нелегални условия може да се откъсне от масите и тогава, когато тя има правилна политика. И на отсъствие на болшевишка инициатива се дължи например сега туй, че на много места в България има партийни организации, а там се не провеждат партийните акции. На отсъствие на болшевишка самоинициатива се дължи и туй, че дълго време след провали на някои места не се възстановява партийната организация, макар да не са арестувани и да не са известни на властта всички членове на организацията.

Партията, оставайки си преден отред на класата, може да се откъсне от нея, като изостава от класата, като се мъкне в опашката на движението или като изпреварва класата, върви далече пред нея и не взема мерки да активизира и да дочака движението на масите. Такова откъсване на партията от класата се явява резултат на неправилна политика на партията. Нека си спомним опортюнистическото изоставане на партията от масите във Владайското въстание 1918 г., на 9 юни 1923 г.

БКП в началото на 1925 г. продължаваше да бъде преден отред, но тогава в значителна степен се беше откъснала от масите, като ги беше далечно изпреварила и се бореше с фашистката диктатура сама, без участието на масите, и затуй тогава тя претърпя поражение. Недостатъчното укрепване връзките на партията с масите през 1933—1934 г. вследствие на грешки в политиката и в масовата работа не ѝ позволи да организира масово съпротивление против фашисткото настъпление през този период и против преврата от 19 май 1934 г.

„Партията не може да ръководи класата, ако тя не е свързана с безпартийните маси, ако няма спойка между партията и безпартийните маси, ако тия маси не приемат нейното ръководство, ако партията не се ползува с морален и политически кредит сред масите.“¹

Партията е организиран отред на работническата класа

Партията на работническата класа обема в себе си предния отред на класата, но този отред сам по себе си

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 144. *Ред.*

не представлява партия. За да бъде той партия, трябва да бъде организиран. Отделни работници, съзнателни, предани на делото на пролетарската революция, даже политически издигнати, ако не са свързани в едно организирано цяло, каквото представлява партията, не са комунисти, не могат да ръководят масите към целите на комунизма. Няма да имаме партия и когато такива лица образуват отделни групи, но несвързани помежду си в едно цяло, в една стройна, централизирана, повсеместна в страната организация, възглавявана от свое централно ръководство и подчиняваща се на това ръководство.

В споровете с меншевиките при разцеплението с тях, след втория конгрес на Руската социалдемократическа партия в 1903 г., на който се създаде тя, Ленин казваше: „... по-рано нашата партия не беше организирано формално цяло, а само сбор от отделни групи, и затова други отношения между тези групи освен такива на идейно въздействие не можеше и да има. Сега ние станахме организирана партия, а това именно означава създаване на власт, превръщане авторитета на идеите в авторитет на властта, подчинение низшите партийни инстанции на висшите.“¹

В нашата страна има множество другари, които са били някога членове на БКП или никога не са били в нейните редове, а само ги съчувствуват и които се смятат комунисти. Когато от такива съчувственици партията поиска известни дела, те обикновено не ги извършват и партията няма никакви средства да ги застави към това, тъй като тя няма власт над тях. „Сега няма да направя това, което искате, но аз съм всякога с партията и когато настъпи време — аз ще се сражавам за нея на барикадите“, казват такива другари. Лесно е да се разбере, че не може да има никаква партия и не може да се дойде до борба на барикадите под нейно ръководство, ако всички съзнателни работници само се чувствуват комунисти, но не влизат в организация на партията, която всеки момент да може да разполага с тях в своята деятелност за достигане на целите си.

Тия разбирания не се отличават много от мнението на руските меншевики, които на II конгрес на РСДРП под-

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 7, стр. 369—370. Ред.

тържача, че партията трябва да бъде такава широка организация, член на която да има право да се нарича и от нейно име да говори „всеки стачник“, „всеки демонстрант“.

А защо партията трябва да бъде организиран отред на работническата класа? Сталин дава следния отговор на този въпрос: „Партията трябва да ръководи борбата на пролетариата при извънредно трудните условия на вътрешното и международно развитие, тя трябва да води пролетариата в настъпление, когато обстановката изисква настъпление, тя трябва да изведе пролетариата изпод удара на силния противник, когато обстановката налага отстъпление, тя трябва да внася в редовете на милионните неорганизирани безпартийни работнически маси дух на дисциплина и планомерност в борбата, дух на организираност и самообладание. Но партията може да изпълни тези задачи само в такъв случай, ако тя самата е олицетворение на дисциплина и организираност, ако тя самата е *организиран* отред на пролетариата.“¹

Организиран отред на пролетариата партията ще бъде тогава, когато тя бъде в такова състояние „... че — както казва Ленин — всеки партиен член е отговорен за партията и партията е отговорна за всеки член“².

Когато Ленин изработваше тия основни положения на своето учение за партията, именно, че партията е част от работническата класа, нейният преден отред, но организиран в стройна система от организации, едни на други подчинени и всички заедно — на централното ръководство на партията, той беше принуден да утвърди и закрепи тия положения в съзнанието и практиката на партията в ожесточена борба с всички видове опортюнисти в нея и с такива леви социалисти като Роза Люксембург. Те обвиняваха Ленин в бюрократизъм, в диктатура над партията и пр. Роза Люксембург обвиняваше Ленин в ултра-централизъм и в бланкистки тенденции. Тия ленински положения Ленин и след него Сталин трябваше да защитават в продължителна борба с разни течения и групи в партията и особено в борбата с троцкистите и зиновиевците.

Практиката на нашата партия показва, както видяхме, че в нейните редове има още много неразбиране на тия

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 145—146. *Ред.*

² В. И. Ленин, Съч., т. 6, стр. 508. *Ред.*

ленински положения и не малко борба против тях, борба, скрита под формалното тяхно приемане и даже защищаване, но не провеждане на дело.

Партията като най-висша форма на класова работническа организация

За победата на пролетарската революция е необходимо участието в нея по един или друг начин на цялата работническа класа и на градската и селската беднота. Тяхната подготовка и организирането на тяхното участие в революцията е възможно само при наличието на крепка большевишка партия. Как партията ще бъде в състояние да подготви и вдигне тия грамадни, милионни маси? За вдигането на своите членове тя може да издаде разпореждане и те като дисциплинирани нейни синове са длъжни да се вдигнат. За да може обаче партията да вдигне масите, тя трябва да бъде свързана с тях. Но здрава и надеждна връзка с широките работнически и след туй селски маси партията може да установи само ако тия маси са организирани в някакви организации: в професионални съюзи, фабрични комитети, селски комитети, кооперации, културни, младежки и др. организации или в открита политическа партия като Работническата партия. Всички тия разни видове работнически организации са класови работнически организации. Но всяка една от тях обхваща дадени маси за определени цели — различни една от друга. Те могат да участвуват в борба за общата цел на работническата класа — за социализма, ако получат на дело ръководство от партията. В такъв случай за целите на революцията партията може да използва тия всевъзможни работнически организации като лостове за повдигането, като канши за тургане в движение работническата класа и другите трудещи се маси.

Резолюцията на II конгрес на Комунистическия интернационал за ролята на комунистическата партия в пролетарската революция казва по този повод следното:

„... Класовата борба изисква обединението в един център и общо ръководство на разнообразните форми на пролетарското движение (профсъюзи, кооперации, фабрични комитети, културно-просветна работа, избори). Такъв общ

обединяващ център може да бъде само политическата партия . . . Класовата борба на пролетариата изисква концентрирана агитация, осветляваща разните етапи на борбата от една гледна точка и съсредоточаваща вниманието на пролетариата във всеки даден момент на определени общини цялата класа задачи. Това не може да бъде изпълнено без централен политически апарат, т. е. във политическата партия . . . Работническата класа не може да одържи пълна победа над буржоазията, използвайки само общата стачка и тактиката на „скръстените ръце“. Пролетариатът трябва да прибегне към въоръжено въстание. Който е разбрал това, той трябва да разбере също така, че оттука неизбежно произтича необходимостта от организирана политическа партия.“

От казаното дотук е видно, че партията е най-висшата от всички други видове работнически организации, че тя именно е способна да обедини, ръководи и насочва работата и борбата на всички други организации към една цел, към общата цел на класата, към завоюването на пролетарската диктатура, към социализма.

Ето какво казва по този въпрос Сталин:

„Партията има всички данни за тази роля, първо, защото тя е сборен пункт на най-добрите елементи от работническата класа, които имат непосредствени връзки с безпартийните пролетарски организации и твърде често ги ръководят; второ, защото партията, като сборен пункт на най-добрите хора от работническата класа, е най-добрата школа за подготвяне водачи на работническата класа, способни да ръководят всички форми на организация на своята класа; трето, защото партията, като най-добра школа за подготвяне водачи на работническата класа, по своя опит и авторитет е единствената организация, способна да централизира ръководството на пролетарската борба и да превърне по такъв начин всевъзможните безпартийни организации на работническата класа в обслужващи органи и трансмиссионни ремъци, които я свързват с класата.

Партията е висшата форма на класовата организация на пролетариата.“¹

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 149. *Ред.*

Партията като оръдие на пролетарската диктатура

Основният въпрос, който отличава болшевишкия тип партия от социалдемократическите партии, основният въпрос на ленинизма — това е пролетарската диктатура. Не е болшевишка такава работническа партия, която признава класовата борба, излиза из положението класа против класа, но дохожда не до признаването на пролетарската диктатура, а до отричането на всякакъв блок, на всякакъв компромис в класовата борба, каквато беше тесняшката партия. Болшевишката партия признава класовата борба, включително и нейната най-висока форма — въоръженото въстание, тя ръководи класовата борба на пролетариата и я довежда до завладяването на властта и установяването на пролетарска диктатура. Другаде е място да се говори какво представлява от себе си пролетарската диктатура. Тук е достатъчно да се припомним, че комунистическите партии се борят за насилственото смъкване диктатурата на буржоазията и за създаването на пролетарската диктатура. Достатъчно е тук да припомним определението на диктатурата на пролетариата, дадено от Ленин:

„Пролетарската диктатура не е завършване на класовата борба, а е нейно продължение в нови форми. Пролетарската диктатура е класова борба на победилия и взел в своите ръце политическата власт пролетариат против победената, но неунищожена, неизчезнала, непрестанала да оказва съпротива, против усилията своята съпротива буржоазия.“¹

„Диктатурата на пролетариата е най-беззаветна и най-безпощадна война на новата класа срещу *по-могъщия* враг, срещу буржоазията, съпротивата на която е *удесеторена* от нейното събаряне . . .“², че „диктатурата на пролетариата е упорита борба, кървава и безкръвна, насилствена и мирна, военна и стопанска, педагогическа и администраторска, срещу силите и традициите на старото общество“³.

¹ В. И. Ленин, Соч., т. 29, 4 изд., стр. 350. *Ред.*

² Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 89. *Ред.*

³ Там там, стр. 103. *Ред.*

Установяването и провеждането на пролетарската диктатура е невъзможно без съществуването на болшевишката партия начело на пролетариата. Партията става най-висшата форма на работническа организация именно поради това, че пролетариатът застава пред въпроса за властта, че империализмът, войните и кризите, които той развързва, концентрират всичките сили на пролетариата в един пункт, в една цел — властта. „Партията не би могла да се издигне така високо по своето значение и тя не би могла да обхване всичките останали форми на организация на пролетариата, ако пред пролетариата не стоеше въпросът за завладяването на властта... — казва Сталин. — Партията е нужна на пролетариата — продължава той — преди всичко като негов боен щаб, необходим за успешното завладяване на властта.“¹

Партията е оръдие на диктатурата на пролетариата и до нейното установяване и в нейното провеждане „... тя му е още повече нужна, за да задържи диктатурата, да я укрепи и разшири в интереса на пълната победа на социализма“². „Силата на навиците на милионите и десетките милиони е най-страшната сила. Без партия, желязна и закалена в борбата, без партия, ползваща се с доверието на всичко честно в дадената класа, без партия, способна да следи за настроението на масите и да влияе върху тази класа, е невъзможно да се води успешно такава борба.“³

И партията на Ленин—Сталин, ръководейки строителството на социализма в СССР, непрекъснато се грижи за укрепването на пролетарската диктатура и чрез нея води борба против „силата на навиците на милионите хора“. На XVII конгрес на ВКП(б) Молотов бе казал: „Толкоз повече трябва да подчертаем задачата за преодоляването на капитализма в съзнанието на хората по отношение на цялата маса трудещи се. В този род преживелици ние не можем да не видим опората на класовия враг, който живее, който се решава сега на всичко, за да подрива делото на социализма, за да пакости и вреди на трудещите се. Нужна е всичката сила на пролетарската

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 150—151. *Ред.*

² Пак там, стр. 151. *Ред.*

³ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 103. *Ред.*

диктатура, огромен ръст на културата и всичкото влияние на нашата партия сред масите, за да се ускори всемерно изживяването на тия преживелици в средата на трудещите се . . .“ (XVII съезд, 352.) Укрепването на пролетарската диктатура бе една от главните грижи на XVII конгрес на ВКП(б) — оръдие на пролетарската диктатура в СССР. „Политиката на партията, казва резолюцията по организационните въпроси на XVII конгрес на ВКП(б), победи. . . защото Болшевишката партия. . . *организира* и преустрои всичките органи и апарата на пролетарската диктатура *съответно с новите задачи на реконструктивния период*“ (пак там, стр. 670).

Организационните принципи на болшевизма. Единството на програмните, тактическите и организационните принципи

В болшевишкия тип партия съществува единство на теорията, програмните, тактическите и организационните принципи. Между тях няма противоречие. Те са тясно свързани помежду си и произлизат един от друг. Програмните цели на Болшевишката партия — пролетарската диктатура, социализмът, комунизмът—всякога са движели партията. На тях всякога са се подчинявали стратегията и тактиката на партията. Стратегията и тактиката на партията всякога са определяли организационните форми и методи на партията. Намалението на значението на организационния въпрос, което наблюдаваме в партиите на II Интернационал, в троцкизма, в зинovieвщината, е неразривно свързано с тяхната опортюнистическа политика и тактика. Организационният въпрос в Болшевишката партия всякога се е високо ценил именно затова, че той е тясно свързан с революционните цели, политика и тактика на партията.

Разцеплението на болшевиките и меншевиките в 1903 г. стана именно по организационния въпрос. Зад споровете по въпроса, как да бъде организирана партията, тогава се криеха бъдещите спорове в революцията от 1905 г. — кому да се предостави ръководството, хегемонията в революцията — на пролетариата (болшевиките) или на либералната буржоазия (меншевиките). Ленин казва, че „си-

тата на работническата класа е организацията. Без организация на масите пролетариатът е нищо. Организиран — той е всичко. Организираността е единство на действието, единство на практическата проява.“¹

Значението на организационния въпрос бе блестящо определено от Сталин в неговата реч на XVII конгрес на ВКП(б). „Някои мислят, че е достатъчно да се изработи правилна партийна линия, да се провъзгласи тя на псеуслишанне, да се изложи във вид на общи тезиси и резолюции и да се гласува единодушно, за да дойде победата от само себе си, така да се каже, на самотек. Това, разбира се, не е вярно. Това е голямо заблуждение... Хубавите резолюции и декларации в полза на генералната линия на партията са само начало на работата, защото те означават само желание за победа, но не самата победа. След като е дадена правилна линия, след като е дадено правилно решение на въпроса, успехът на делото зависи от организационната работа, от организацията на борбата за осъществяване на партийната линия, от правилния подбор на хората, от проверката на изпълнението на решенията на ръководните органи. Без това правилната партийна линия и правилните решения рискуват да бъдат сериозно накърнени. Нещо повече: след като е дадена правилна политическа линия, организационната работа решава всичко, включително и съдбата на самата политическа линия — нейното изпълнение или нейното проваляне.“²

Въпросът за значението на организационния въпрос за нашата партия е от огромна важност. На практика в нашата партия има недостатъчно оценяване важността на този въпрос, без да се гледа на това, че в последните години партията има немалки организационни успехи. Грамадно е организационното изоставане на нашата партия от нейното огромно политическо влияние. Партията завладява болшинството на работническата класа и значителни маси от селската беднота, но този политически успех партията не успя да закрепим организационно. Тя не може да превърне политическото влияние над масите в здрави организационни връзки с тях. Затуй тя не може

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 11, стр. 317—318. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 13, стр. 304—305. *Ред.*

да ги вдигне на сериозна борба против фашисткия преврат на 19 май 1934 год., макар в тия маси да имаше готовност за такава борба.

Подценяването значението на организационния въпрос в нашата партия се проявява и в нейната практика: подробно се анализира в резолюциите на ЦК положението, определя се линията и задачите на партията за дадения период, изучават се и се преработват тия резолюции от партийните организации, но недостатъчно грижи се полагат за усилване и приспособяване партийната организирана работа за провеждане в живота не разучаването на резолюциите, а самите решения. В резолюциите на окръжните и районните комитети и конференции обикновено се среща преразказване резолюциите, директивите на ЦК, но няма конкретни решения как на място, в окръга, в района, да се проведат тия резолюции и директиви. За важността на задачата за организиране борбите на масите за непосредствените им интереси много се писа и в пресата, и в резолюциите и позивите на централните и местните организации, но много малко се писа за конкретното провеждане на тая борба в дадените места, при дадените условия, още по-малко се направи по организирането на тая борба.

Партия, класа, маса и водачи

Силата на болшевишките партии е в тяхната правилна марксистко-ленинска теория. „Известно е — казва Сталин, — че теорията, ако тя действително е теория, дава на практиците сила на ориентировката, ясност на перспективата, увереност в работата, вяра в победата на нашето дело.“¹ Силата на болшевишките партии е в тяхната правилна тактика, която произлиза от тяхната теория, тактика, която е тясно свързана с тяхната теория. Силата на болшевишките партии е в тяхната организация, в туй, че те строят своята организация по такъв начин, че тя да осигурява провеждането на правилната тактика за достигането на определените цели.

Всичко това именно прави болшевишките партии годни

¹ И. В. Сталин. Съч., т. 12, стр. 119. *Ред.*

да бъдат действително съзнателен, организиран отред на работническата класа, водач на масите. Комунистическата партия не се мъкне в опашката на масите. Тя не се явява регистратор на това, което вършат масите сами, стихийно. Биват моменти, когато се създава широко масово движение — религиозно, патриотическо, войнствено. Всякога в таква „стихийно движение“ на масите се отразява влиянието на господстващата буржоазия. Социалдемократическите партии обикновено се приспособяват към тия движения, стават даже техни „водачи“, но с това те не ръководят, не издигат движението на масите на класова висота, а сами вървят по течението. Да си спомним пак империалистическата война. Буржоазията в големите капиталистически страни успя в 1914 г. да опияни масите с опшума на войнствеността и шовинизма. Социалдемократическите партии измениха на своята роля да водят масите към социализма — тръгнаха по водите на империализма и продължиха да му служат и тогава, когато масите сами отрезняха. Против течението тогаз отиде само Болшевишката партия с ясното съзнание, че трябва да убеди масите в противното -- в превръщането на империалистическата война в гражданска. Против течението отиде и тесняшката партия, като се обяви против войната. Застапа начело на все по-растящото недоволство на масите от войната. Но тя не можа да застане начело на ния маси, когато те стихийно, под влиянието на Октомврийската социалистическа революция, встанаха на фронта и във Владая. Тогаз, не противопоставяйки се на това движение на масите, партията се мъкнеше в неговата опашка, не го възглави.

Комунистическата партия може да води масите след себе си, като ги убеждава на дело в правилността на своята тактика, като по такъв начин създава взаимно доверие между класата и нейния авангард. Забележителни са думите на Ленин по въпроса за това взаимно доверие:

„За успеха на победата над капитализма се иска правилно съотношение между ръководещата, комунистическата партия, революционната класа, пролетариата — и масата, т. е. цялата съвкупност на трудещите се и експлоатираниите. Само комунистическата партия, ако тя действително е авангард на революционната класа, ако тя включва

в себе си всичките най-добри нейни представители, ако тя се състои от напълно съзнателни и предани комунисти, просветени и закалени от опита на упоритата революционна борба, ако тази партия е съумяла да се свърже неразривно с целия живот на своята класа, а чрез нея с цялата маса експлоатирани и да внуши на тая класа пълно доверие — само такава партия е способна да ръководи пролетариата в най-безпощадната, решителната, последната борба против всички сили на капитализма. От друга страна, само под ръководството на такава партия пролетариатът е способен да развърне цялата мощ на своя революционен натиск. . . е способен да развърне цялата своя сила, която е неизмеримо много повече, отколкото частта, която той съставлява от населението, по силата на самото икономическо устройство на капиталистическото общество.“¹

Авторитетът на партията, по думите на Сталин, се поддържа с доверието на работническата класа към партията. „Доверието на работническата класа не се спечелва чрез насилие — то само се убива чрез насилието, — а с правилната теория на партията, с правилната политика на партията, с предаността на партията към работническата класа, с нейната връзка с масите на работническата класа, с нейната готовност и умение да убеждава масите в правилността на своите лозунги.“²

Взаимните отношения между партията и класата се определят от Ленин като взаимно доверие между авангарда на работническата класа и работническата маса. „Това значи — казва Сталин, — първо, че партията трябва внимателно да се вслушва в гласа на масите, че тя трябва внимателно да се отнася към революционния инстинкт на масите, че тя трябва да изучава практиката на борбата на масите, като въз основа на това проверява правилността на своята политика, че тя трябва следователно не само да учи, но и да се учи от масите.

Това значи, второ, че партията трябва постоянно да завоюва доверието на пролетарските маси, че тя трябва със своята политика и своята работа да си кове поддръжката на масите, че тя трябва не да командува, а преди

¹ В. И. Ленин, Соч., т. 31, 4 изд., стр. 163—164. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 8, стр. 37. *Ред.*

ничко да убеждава, като помага на масите да се убедят чрез собствения си опит в правилността на партийната политика, че тя трябва следователно да бъде ръководител, вожд, учител на своята класа.

Нарушаването на тези условия означава нарушаване на правилните взаимни отношения между авангарда и класата, подкопаване на „взаимното доверие“, разрушаване и на класовата, и на партийната дисциплина.“¹

„Без правилна политика на партията, подкрепена от волята на борбите на масите, и без доверие на работническата класа няма и не може да има истинско ръководство от страна на партията“² — казва по-нататък Сталин.

Извънредната важност на приведените цитати от Сталин, макар че се отличават със своята пълна яснота, трябва да ни накарат да се спрем повече на тях.

Партията не може да ръководи масите, без да е спечелила тяхното доверие.

Доверието на масите партията може да спечели, първо, ако има правилна теория. Значението на теорията тук изпъква с всичката си важност. Марксистко-ленинската теория трябва да бъде теория на цялата партия, да се зная и изучава от цялата партия, от всеки неин член, не само от „теоретиците“, т. е. от единици — „специалисти“ в партията. Всяко подценяване на теорията в партията се явява вредно за нея. Затуй Комунистическият интернационал обръща извънредно голямо внимание на теорията, с която са проникнати всички негови решения и неговата програма. Изучаването програмата на Коминтерна и неговите решения, особено по българските въпроси, и ръководенето ни от тях се явява първата гаранция, че ще съумеем да спечелим доверието на масите.

Доверието на масите партията ще спечели, второ, имайки правилна политика. Политиката на партията произлиза от нейната програма, от нейната теория. Но погрешно е да се мисли, че едно знание на теорията, нейното механическо прилагане в конкретни условия може да ни обезпечи правилна политика. Например теоретическата оценка, която дава Коминтернът на международното по-

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 8, стр. 37—38. *Ред.*

² Пак там, стр. 40. *Ред.*

ложение в резолюцията на XIII пленум на ИККИ като плътно приближаване към новия период на войни и революции, към революционна криза, механически пренесена в България, не може да определи политиката на партията. От правилното теоретическо положение, че социалдемократическата партия сред работниците и Зем. съюз сред селяните са опора на буржоазното господство — съвсем не произтичаше такава политика през 1933 и 1934 г. към Земеделския съюз, която имаше нашата партия тогава, именно, че главната опасност се явява не фашизмът в лицето на Цанков и „Звено“, а Земеделският съюз. Напротив, ръководейки се от приведеното правилно теоретическо положение, политиката на партията трябваше да бъде насочена против фашизма като против главна опасност в този момент, предлагайки на самия Зем. съюз и на социалдемократическата партия в този момент единодействие срещу тази главна и обща опасност. Такава именно политика би помогнала за разобличаване водачите на Зем. съюз, тъй като масите, които вървяха след него, щяха на практика да се убедят, че против главния техен враг, фашизма, последователно и решително ги води не ЗС, а Комунистическата партия, и губейки доверието в ЗС. биха тръгнали не след нови земеделски съюзи като пладненския, а след КП. Ако партията имаше тая политика, тя би създавала мощно антифашистско движение, което не би допуснало или би осуетило преврата от 19 май 1934 год.

Когато политиката на партията се окаже неправилна, тя трябва да бъде ревизирана. Така направи БКП в 1925 г., когато преди атентата в черквата „Св. Крал“ тя направи завой в своята политика — сие курса на въоръжено въстание и спаси движението. Тъй тя направи и в 1934 г. след преврата на 19 май 1934 г., и в единия, и в другия случай с помощта на Коминтерна.

Но и установяването на правилна политика още не означава всичко. При правилна политика партията ще ръководи масите само ако умее да ги убеди в правилността на своята политика и тактика. А това ще рече, че партията трябва да издига такива лозунги, които са близки и понятни на масите и са в състояние да привличат масите към позициите на партията, да ги улесняват в разпознаването правилната партийна политика на собствения си

онит, в процеса на борбите им за тия лозунги. Така партията ще издига масите до нивото на съзнанието на авангарда на класата, до съзнанието на самата партия. Тъй казва Сталин. В България ние издигдохме например подобни лозунги: „Навлизаме в революционна криза!“, „На обща политическа стачка!“, „Завладявайте фабриките!“ и др. такива. Какво говореха те на масите? Нищо. И масите не следваха партията в борба под тия лозунги. Нищото те за масите бяха непонятни и далечни.

За да има правилна политика, партията трябва да се послушва в гласа на масите, да проверява доколко нейните лозунги се разбират и възприемат от тях. Партията трябва да изучава практиката на борбите на масите. Да вземем такъв пример. Партията през 1932—1933—1934 год. издигаше лозунга за политическа стачка. Значителни групи работници се отзоваваха на този неин зов. Ние имаме хиляди работници, участващи в политическите стачки-протести, продължаващи се 15—30 минути. Майже час и два. Но този опит на масите партията не изучи, не обобщи и не можа да тласне масите към настояща политическа стачка, продължаваща се по-дълго, обхващаща по-големи маси и която можеше да окаже влияние както върху масите, тъй и върху буржоазията.

Друг пример. В редица стачки работниците издигаха искания за фабрични комисии и при много стачки това искане биваше извоювано. Но създаваха ли се тия фабрични комисии, как работеха те — нито в една статия и многобройните работнически вестници не се писа, този тъй важен опит на работническите борби не се изучаваше, не се обобщи.

Политиката на партията може да бъде правилна, но ако партията още не е успяла да убеди масите в правотата на своята политика, ако масите още не ѝ дават своята подкрепа, партията не може да вземе инициативата за организиране на решаващи действия. Тя трябва да дочака момента, когато убеди масите в правотата на своята политика, в необходимостта на тия действия, и само тогава може да ги призовава към такива решителни действия.

Доверието на масите партията ще спечели, трето, със своята преданост към работническата класа, със своите връзки с масите. Предаността към класата, връзките с

нея се придобива с ежедневна къртовска работа сред масите. Такава дребна наглед, незабелязвана на повърхността работа, но която се вижда от масите, която им показва предаността на партията към тях и укрепва връзките ѝ с тях, е работата в професионалните съюзи, организирането борбите на работниците, на селяните, служащите, бедните занаятчии, безработните за техните дребни и крупни непосредствени интереси. И с тая си именно работа партията може да издига масите и техните борби до висотата на общокласовите интереси — до борбата за власт. Подценяването на дело значението на профсъюзите и работата в тях, което се проявяваше в партията, бе една от сериозните причини за невдигането на работническите маси по зова на партията след 19 май 1934 год. на открита борба против новия фашистки преврат. Това беше ярък пример на неумение на партията да убеждава масите в правотата на своята политика и тактика и в необходимостта да се вдигат на борба в тяхно име. Всичко гореказано определя какво трябва да бъде отношението на партията към класата, към масата като неин авангард.

Това, което представлява партията за класата, това представляват водачите за партията. „Политическите партии — казва Ленин, — като общо правило, се управляват от повече или по-малко трайни групи от най-авторитетните, влиятелните, опитните, избрани на най-отговорните длъжности лица, наричани водачи.“¹

Водачите наистина нищо не могат да направят без масите, без партията. Но добрите, опитните водачи със своя авторитет, със своите знания и опит, натрупани в дългата ръководна работа в партията, са в състояние бързо, своевременно, твърдо да решават ходовете на ежедневната борба на движението, да икономисват силите, кръвта на борещата се революционна армия и сигурно да я водят към победа. Също тъй, както във време на война армията, която има добри, опитни началници на големите и малките отреди, всякога се намира в по-изгодно положение, с повече шансове за победа. Какво е значението на водача в партията се вижда от следните думи на Енгелс, написани по повод смъртта на Марк: „Човечеството стана на цяла

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 101. *Ред.*

глава по-ниско, при това на най-генералната глава от всички такива, с каквито то разполагаше в последно време. Движението на пролетариата ще върви по своя път. Но няма да има вече центъра, към който в критически минути бързаха за помощ френци, руси, американци и немци, получаващи от него всякога ясни и верни съвети, такива съвети, каквито можеше да дава само гений и човек, който в съвършенство владееше предмета“ (Енгелс, писмо до Зорге). Същите думи запазиха напълно своето значение и по отношение на Ленин, когато той умря. И работници, и буржоа признават огромната роля в успехите на Октомврийската социалистическа революция и в строителството на социализма на такива велики водачи като Ленин и Сталин.

Създаването на водачи е трудно, но извънредно важно дело за всяка партия. Затуй партиите са длъжни да създават своите водачи и да ги пазят. Нашата партия в своето минало, когато тя беше още тесняшка партия, дължеше твърде много за своите успехи и растеж на своите водачи Благоев и Кирков. Дългогодишната революционна борба на нашата партия ѝ създаде и тя днес има своя вожд — др. Георги Димитров, един от водачите и на световния пролетариат.

Значението на водачите за нашето движение много добре разбира и буржоазията, затуй тя се стреми да лиши движението от тях или чрез физическото им унищожение, или чрез политическото им компрометиране. По Ленин стреляха, подготвяха и убийството на Сталин, убиха Киров, убиха Роза Люксембург и Карл Либкнехт в Германия, там искаха да унищожат и нашия водач др. Г. Димитров.

Толкоз по-опасен затуй се явява лозунгът: „Долу водачите!“, който понякога се слуша в нашите редове под влиянието на буржоазната клевета, че водачите на Септемврийското въстание, уж за да избягат от България, назначили въстанието във Врачански окръг. Подобни разговори се слушаха тогава и в редовете на наши другари и особено в партийната емиграция се чуваше лозунгът „Долу водачите“!

По повод издигането на този лозунг от ултралевите, от „Работническата комунистическа партия в Германия“ през 1919—1920 год. Ленин бе писал: „Нападки срещу

„диктатурата на водачите“ в нашата партия е *имало винаги*: пръв път аз си спомням за такива нападки в 1895 г., когато формално още нямаше партия, но централната група в Питер бе почнала да се формира и трябваше да вземе върху себе си ръководството на районните групи. На IX конгрес на нашата партия (IV, 1920 г.) имаше неголяма опозиция, която също говореше против „диктатурата на водачите“, „олигархията“ и др. такива. Затова нищо чудно няма, нищо ново, нищо страшно в „детската болест“, каквато представлява „левият комунизъм“ сред германците.“¹ Още в 1902 г. Ленин бе писал: „У немците е достатъчно вече развита политическата мисъл, натрупан е достатъчно опит, за да разберат, че без „десетината“ талантиливи (а талантите не се раждат със стотици), изпитани, професионално подготвени и обучени чрез дълга школовка водачи, превъзходно споени един с друг, не е възможна в днешното общество твърда и последователна борба на нито една класа“².

Правилното разбиране мястото, ролята и значението на водачите в нашето движение би спасило нашата партия от много сериозни грешки, допуснати в нея през последния период. Правилно разбирайки що от себе си представлява водач на партията, тя не би допуснала да я тласнат по пътя на левоопортюнистическия курс тия дребнобуржоазни елементи в нейното ръководство, които, нямайки никакви данни да бъдат водачи, сами си приписваха ролята на „велики водачи“ и чертаеха нейната политика, излизайки не от познаването на действителността, не от връзките си с масите, а книжно, сектантски, излизайки от превратно възприетия от тях ленинизъм и от груповите си съображения.

Болшевишка дисциплина

Партията на работническата класа ще бъде способна да ръководи масите не само ако има правилна теория и политика, не само ако е свързана тясно с масите и умее да ги убеждава в правилността на своята политика на

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 103. *Ред.*

² В. И. Ленин, Съч., т. 5, стр. 483. *Ред.*

собствения техен опит, но и ако тя представлява единно цяло, всеки член на която напълно се подчинява на единната партийна воля. Желязната партийна дисциплина прави от партията действително организиран и преден отряд на работническата класа. Без точно и безусловно изпълняване от всичките членове на партията решенията и разпорежданията на съответните партийни органи не може да имаме боеспособна партия. А в това подчинение на партийните решения и разпореждания се и състои партийната дисциплина.

С даден партиен въпрос партийният член може да не бъде съгласен. Докато това решение още не е взето, той може да възразява, да излага свои съображения, да противопоставя предложения. Но веднаж взето решението, то става задължително за всички, несъгласието с него трябва да се забрави, а решението да се изпълнява. Какво би станало с партията, ако нейните членове биха имали право да се подчиняват или не подчиняват на партийните решения и разпореждания по свое усмотрение? Тогаз би било невъзможно никакво действие на партията, тъй като тя никога не би знаела ще се изпълни ли нейното решение, или не. При отсъствие на дисциплина в партията тя би се разпаднала, би престанала да съществува като единна боева организация.

Партийната дисциплина изисква от партиецата подчиняване своята лична воля на колективната воля на партията. Влизането в партията става доброволно. При влизането си в нея всеки неин член знае какво се иска от него, знае, че той трябва да се подчинява на партийната дисциплина, и докато стои в партията, той е длъжен да съблюдава партийната дисциплина.

Партийната дисциплина се крепи на съзнателността на партийците, на тяхното убеждение, че без подчинение малцинството на мнозинството, без подчинение по-низшите партийни органи на по-висшите няма дисциплина, не може да има и здрава сплотена партия.

Дисциплина съществува във всяка и неработническа организация. Но дисциплината в болшевишките партии изисква такава преданост и подчинение на партията, които могат да дадат на последната възможност да разполага с всеки партиец, с неговите сили, способности,

даже живот. И при това на такава строга желязна болшевишка дисциплина членът на партията се подчинява не „сляпо“, а напълно съзнателно и доброволно. „Желязната дисциплина не изключва, а предполага критика и борба между разни мнения в партията.“¹

Партията възпитава дисциплината в своите редове, в своите членове преди всичко чрез издигане съзнанието им, чрез укрепване убеждението им в правотата и величието на задачите и целите, които си е поставила партията, а също така и чрез критика и самокритика.

Необходимостта от строга партийна дисциплина съвсем не гарантира партията от нарушаване на тая дисциплина от страна на нейни членове и органи. Членовете на партията не живеят откъснато от масите. Напротив, те са длъжни постоянно да бъдат между тия маси. Така те са принудени да бъдат постоянно в съприкосновение с дребнобуржоазното окръжение на пролетариата и да се подлагат на всевъзможни дребнобуржоазни влияния. Ленин казваше, че дребнобуржоазната стихия от всички страни прониква в пролетариата, „развращава го... постоянно предизвиква в самия пролетариат рецидиви (повтаряне — *Ст. Д.*) на дребнобуржоазната безхарактерност, разпокъсаност, индивидуализъм, преминаване от увлечение към униние“².

Това дребнобуржоазно влияние прониква и в партията и ако не се води борба против него, то може да бъде в състояние да разруши партията. Против натиска на дребнобуржоазната стихия Ленин казва, че е „нужна най-строга централизация и дисциплина (курсивът на *Ст. Д. Ред.*) в самата политическа партия на пролетариата, за да се устоява... за да се провежда правилно, успешно, победоносно *организаторската* роля на пролетариата (а това е неговата *главна* роля)“³.

За възпитаване партийна дисциплина партията си служи и с партийни наказания против нейните нарушители. Тия наказания започват с указване, с мъмрене, с предупреждение и свършват с изключване из партията. Биват моменти в живота на партията, когато външният

¹ *И. В. Сталин, Съч.*, т. 6, стр. 152. *Ред.*

² Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 103. *Ред.*

³ Пак там. *Ред.*

натиск върху нея се усилва и нарушаването на партийната дисциплина поради това става по-често явление и по-сериозно заплашва целостта на партията. Тогаз тя привлича повече към прилагането на по-строгите партийни наказания. Биват моменти, особено след взимане властта от партията, при гражданска война, когато партийната дисциплина се превръща все повече в чисто и просто военна дисциплина. През време на гражданската война в СССР 1917—1919 год. партията изпращаше маса свои членове на фронтовете и наказваше по военному тези от тях, които дезертираха и не изпълняваха решенията на партийните организации за мобилизация на своите членове.

В своята книга „Детската болест...“ (1920) Ленин пише:

„Навярно сега вече почти всеки вижда, че болшевиките не биха се задържали на власт не 2½ години, а 2½ месеца *без най-строга, наистина желязна дисциплина* (курсивът на Ст. Д. Ред.) в нашата партия... опитът на победоносната диктатура на пролетариата в Русия нагледно показва на ония, които не умеят да мислят или на които не се е случвало да размислят по дадения въпрос, че *безусловната централизация и най-строгата дисциплина на пролетариата са едно от основните условия за победата над буржоазията* (курсивът на Ст. Д. Ред.)“¹.

За особеното значение на партийната дисциплина при пролетарската диктатура, когато партията е на власт, привеждаме следните думи на Ленин: „Който отслабва макар и най-малко — казва Ленин — желязната дисциплина на партията на пролетариата (особено във време на неговата диктатура), той фактически помага на буржоазията против пролетариата“². „Когато хората внасят паника, макар и да се ръководят от най-добри подбуждения, в такъв момент, когато извършваме нечувано трудно от изпълнение (при въвеждането на пана. Ст. Д. Ред.) и когато цялата работа се състои в това, да запазим добър ред... в такъв момент е необходимо да наказваме строго,

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 69 Ред.

² Там там, стр. 103. Ред.

жестоко, безпощадно и най-малкото нарушение на дисциплината...“¹

На въпроса за дисциплината БКП всякога е обръщала най-сериозно внимание. На строга партийна дисциплинираност се обучаваха още първите партийни кадри след разцепването между тесни и широки социалисти в 1903 година. Ролята и значението на строгата партийна дисциплина в партията на тесните социалисти се прояви и в този факт, че партията без вътрешни сътресения и изцяло влезе в III Интернационал, когато той се създаде. Дисциплината, която днес съществува в нашата партия, подчиняването на партийните решения и разпореждания, което се съпровожда с жертвуване на живота за партията от страна на маса партийци — във всичко това се проявяват положителните революционни традиции на теснячеството. Но всетаки тесняците не разбираха партийната дисциплина тъй, както я разбираха болшевиките. Партийната дисциплина не е нещо откъснато от основните принципи и от политиката на партията. Ето какво казва по този повод Ленин: „...с какво се поддържа дисциплината в революционната партия на пролетариата, с какво тя се проверява, с какво се усилва? Първо, със съзнателността на пролетарския авангард и неговата преданост към революцията, с неговата издържливост, самопожертвувателност, героизъм. Второ, с неговото умение да се свърже, да се сближи, до известна степен, ако искате, да се слее с най-широката маса на трудещите се, на първо място с пролетарската, *но също и с непролетарската* трудеща се маса. Трето, с правилността на политическото ръководство, осъществявано от този авангард, с правилността на неговата политическа стратегия и тактика, при условие най-широките маси *от собствения си опит* да се убедят в тази правилност. Без тия условия не е осъществима дисциплината в революционната партия, действително способна да бъде партия на прогресивната класа, на която предстои да събори буржоазията и да преустрои цялото общество. Без тия условия опитите за създаване дисциплина се превръщат неминуемо в празна работа. Във фраза, в кълчене. А, от друга страна, тия условия не мо-

¹ В. И. Ленин, Избрани произведения в два тома. т. II, стр. 746. Ред.

да възникнат изведнаж. Те се изработват само с дълго гред, с тежък опит; тяхното изработване се улеснява от правилната революционна теория, която от своя страна, не е догма, а се създава окончателно само в тясна връзка с практиката на действително масовото и действително революционно движение.“¹

Излизайки от това ленинско разбиране на партийната дисциплина, ние можем да намерим определени проявление на неболшевишко разбиране дисциплината в нашата партия, свързано с неправилна политика на партията. Изземем примера с „дисциплината“, с подчинението на партийните организации на 9 юни 1923 г. на опортюнистическото решение на ЦК за неутралитет в открятата тогава гражданска война. Това подчинение на неправилно, на опортюнистическо решение на ЦК е неболшевишка партийна дисциплина, а карикатура на дисциплината. Тази „дисциплина“ се превърна през септември в отказ от всяко подчинение, от всяка дисциплина в различа партийни организации. Имаше в партията болшевишка дисциплина и при преврата на 19 май 1934 г., когато ЦК даде нареждане за действие, а партийните организации не организираха това действие. И това неподчинение на партийното решение, това нарушение на партийната дисциплина беше резултат на погрешната политика на партията до преврата по отношение на фашистката опасност тогава.

За правилното разбиране болшевишката партийна дисциплина необходимо е правилното разбиране на приведенния цитат от Ленин. Настоящо болшевишко разбиране и съблюдаване на партийната дисциплина ние виждаме в подобни действия на самия Ленин; той беше всякога неумолим и строг против всеки нарушител на партийната дисциплина. Когато Каменев и Зиновиев през септември 1917 г. писаха в един неболшевишки вестник против готвеното от партията въстание, Ленин ги нарече шпайкбрехери (стачконарушители) и предложи на ЦК на партията да ги изключи из редовете на партията. Но когато през 1918 год. „левите“ комунисти получиха бол-

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 89—90. *Ред.*

шинство в ЦК по въпроса за Брест-Литовския мир, Ленин заяви, че ще се бори против тази гибелно-„левичарска“ политика. Заявявайки това, той продължаваше борбата за възприемането от партията на неговата правилна политика по този въпрос, която политика в края на краищата победи и спаси революцията. И в единия, и в другия случай Ленин постъпваше като крайно дисциплиниран болшевик, който разбираше партийната дисциплина не формално, а като подчинение, почиващо на почвата на правилна партийна политика, произтичаща от тези редица условия, които той привежда в цитираното негово изказване за дисциплината. Подобен конкретен пример на болшевишко разбиране партийната дисциплина, пример не на формално, механическо подчиняване, а на съзнателно отнасяне към изпълняването на партийните решения ни дава и Сталин. През октомври 1918 г. той се намирал по разпореждане на партията начело на Южния фронт, в Царицин (сега Сталинград). Получила се там заповед от тогавашния комисар на войната Троцки за предаване всичките дела на Южния фронт, значи фактически делата на революцията на Юг, в ръцете на стария, царски, незаслужаващ доверие генерал Ситин. По този повод Сталин, като член на ЦК на партията, и Ворошилов, като член на партията, отправили до Ленин телеграма, в която четем следното:

„Троцки може да се прикрива зад фразата за дисциплина, но всеки ще разбере, че Троцки не е Военният революционен съвет на републиката, а заповедта на Троцки не е заповед на Реввоенсъвета на републиката.

Заповедите само в такъв случай имат някакъв смисъл, ако те се опират на отчитане силите и на познаване работата. Да отдадем фронта в ръцете на незаслужил доверие човек, както това прави Троцки, значи да се погази елементарната представа за пролетарската дисциплина и за интересите на революцията, на фронта. Предвид на това ние като членове на партията заявяваме категорически, че изпълняването заповедите на Троцки считаме престъпно, а заплашванията на Троцки недопустими.“

Така по болшевишки се „нарушава“ дисциплината за установяване действително болшевишка дисциплина и за спасяване на революцията.

Партията като единство на волята, несъвместимо със съществуването на фракции и групировки в нея

Партията може да ръководи пролетариата и широките маси и да поведе тяхната борба до победата на пролетарската диктатура, при условие че тя представлява единно, сплотено цяло, при условие че всички нейни членове представляват частици от това цяло, тясно сплотивени помежду си в едно. С други думи, партията на революционния пролетариат трябва да бъде монолитна — партия, изляна от едно парче метал, недопускаща никакви пукнатини и чужди примеси в това тяло. Само при пълно единство и сплотеност на партийните редове е възможна железната большевишка дисциплина, която прави партията боеспособна.

„Желязната дисциплина в партията е немислима без единство на волята, без пълно и безусловно единство на действията на всички партийни членове.“¹

Единството на партията изисква преди всичко сплотеност на всичките ѝ членове, изисква пълно тяхно доверие един към друг на почвата на единомислието, на еднаквото разбиране по всички партийни въпроси, изисква дружна работа. Оттук следва, че е недопустимо съществуването в партията на фракции и групировки. Не може да бъде единна, монолитна партията, ако в нея съществуват групи партийци с различни разбирания по някои или по всички партийни въпроси, с еднакво дружно защитаване на тях свои възгледи, с поддържането на всяка крачка един друг споделящите тях възгледи против партийните решения и установки. При такива случаи ние имаме групировки в партията, които при продължаване на техните привърженици да настояват на своите възгледи се претръщат във фракции, т. е. в зародиш на нови партии вътре в партията, във фракции със своя платформа, със своя дисциплина, отиваща в пълен разрез с програмата, политиката и дисциплината на партията. Еднакво опасни за единството на партията са и групировките, и напълно оформилите се със свои платформи, дисциплина и ръководство фракции, но също така и простата фракцион-

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 152. *Ред.*

ност, която продължава да съществува понякога след разбиването и разпускането на фракциите.

Болшевишките партии не могат да допускат в своите редове групировки и фракции. Те са партии на пролетарската класа и само на нея, те са носители на нейните интереси и са борци за тях. Групировките и фракциите, създадени по принципиални различия или на безпринципна почва — всякога са носители вътре в партията на чужди класови настроения, влияния и интереси. Затуй комунистическите партии са непримирими против всяка проява на групировки и фракции в тях. Не може да отива на революция партия, която сама не е единодушна и сплотена. Против всички тия, които мислят иначе, Ленин е казал следните непаднати мисли:

„Ние вървим в плътна група по стръмен и труден път, здраво стиснати за ръце. Заобиколени сме от всички страни с врагове и сме принудени почти винаги да се движим под техния огън. Ние сме се обединили по свободно взето решение, именно за да се борим с враговете и да не стъпваме погрешно в съседното блато, чиито обитатели от самото начало ни осъдиха, загдето сме се отделили в отделна група и сме избрали пътя на борбата, а не пътя на примирението. И ето че някои от нас почват да викат: хайде да слезем в това блато! — а когато почнем да ги укоряваме, те възразяват: какви изостанали хора сте! и как не ви е съвестно да ни отричате свободата да ви зовем на по-добър път! — О, да, господа, вие сте свободни не само да зовете, но и да вървите накъдето искате, дори и към блатото; ние даже мислим, че вашето истинско място е именно в блатото, и ние сме готови да ви помогнем според силите си за *вашето* преселване там. Но само че в такъв случай пуснете ръцете ни, не се дръжте за нас и не мърсете великата дума свобода, защото и ние също сме „свободни“ да вървим накъдето искаме, свободни сме да се борим не само с блатото, но и с ония, които ни теглят към блатото.“¹

Не може да ръководи пролетарската диктатура след смъкване на буржоазното господство партия, която постоянно се раздира от вътрешни фракционни борби. Бор-

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 5, стр. 368—369. Ред.

бага на класите вън от партията намира своето отражение и проявление вътре в самата партия, в лицето на проявяващи се в нея групировки и фракции. В историята на РКП(б) има ред случаи на фракционерство и фракционни борби. Особено след вземането на властта от болшевиките, когато те станаха единствена и правителствена партия, потисканите и притисканите буржоазни и дребнобуржоазни слоеве намираха арена за своята борба против пролетарската диктатура в борбите против партията в редица фракции в нея. Особено беше се изострила борбата на появилите се в партията фракции към края на военния комунизъм и в началото на непа. Дългата и тежка гражданска война, през която премина пролетарската диктатура, разгромявайки контрареволуцията на помещиците и капиталистите, засягаше интересите и на част от дребната буржоазия. Носители на нейното недоволство в партията бяха групировките и фракциите на троцкистите, на „работническата“ опозиция, на „демократическия центризм“, на „буфера“ и др.

По особено силна и опасна бе опозицията на Зиновиев, която възникна в 1925 год. и се блокира с троцкистите и опетатъците от старите опозиционни групи в така наречения троцкистки блок — 1926—1927 год. Тази опозиция застава на позицията на две партии и създаде фактически нова партия, която партията разгроми, а вождя ѝ Троцки изгони вън от СССР. Обаче тя продължи да съществува и след това във вид на отделни малки групки, изродила се във фашистко-терористическа организация, която, откъсната и презряна от масите, си постави целта да унищожи физически ръководството на партията, за да не се наложи. В изпълнение на тези си цели тя извърши убийството на Киров на 1 декември 1934 г. От примера на тази група се вижда страшната опасност за партията от фракционната борба в нея, която логически довежда до превръщането на фракциите в чисто фашистки терористически контрареволуционни групи.

Десетият конгрес на партията през 1921 год., решавайки въвеждането на непа като известна в тоя момент отстъпка на дребната буржоазия, преди всичко на селяните, същевременно обяви решителна борба против групировките и фракциите в партията. Конгресът в своята

резолюция „За единството на партията“ реши тяхното разпусчане, самоликвидиране и предупреди, че ще бъдат изключвани из партията всички, които продължават в нея фракционна борба, ще се изключват из ЦК и из партията водачите на тия фракции, които не се подчиняват на конгресното решение за разпускане на фракциите и групировките.

Въпросът за единството и монолитността на комунистическите партии е въпрос на живот и смърт за тях. Този въпрос не интересува партиите на Втория интернационал. Те представляват от себе си не монолитни пролетарски партии, а блокове на различни класови интереси. Сталин казва, че партиите на довоенния Втори интернационал представляват блокове на интересите на работниците и на дребната буржоазия. Поради това те търпят в своите редове съществуването на разни групировки, фракции и течения и не водят борба за единството и сплотеността на партиите.

Комунистическите партии сами се борят за създаването на блокове — на единен фронт с партии и организации на дребната буржоазия, преди всичко с техните маси, против капитализма, против империализма, против фашизма. Но в своите редове те не допускат никакво обособяване на чужди и класови интереси, на техни групи и фракции и на блокиране с тях. Всяко появяване на групи и фракции в редовете на работническите партии буржоазията използва за задълбочаване създадените пукнатини в партията, за нейното отслабване и разгромяване. При фракционна борба в комунистическите партии в капиталистическите страни полицията праща свои агенти често във всички съществуващи фракции и изостря тяхната борба за взаимно изстребление. В 1932 г. в Японската комунистическа партия се създаде фракционна група, която си поставила за цел да откъсне ЦК на партията от нейния централен орган. Тогава японската полиция пратила в партията група провокатори, които успели да се промъкнат в един от отделите на ЦК и организирали редица провокации, като ограбване на една банка, арестуването на ръководещите другари в един град и др. т. Други провокатори били изпратени от полицията в ръководството на революционните профсъюзи, гдето орга-

низирали противопоставянето на революционните профсъюзи против партията.

Комунистическите партии водят борба за своето единство, като се борят преди всичко за чистотата на своите принципи, за правилността на своята политика и тактика, за желязна дисциплина в своите редове, като се борят против всички елементи, проповядващи чужди възгледи, противречещи на партийните установки и решения, като чистят своите редове от такива елементи и от всички чужди в тях хора. Всичките отклонения от партийната линия, всичките групировки и фракции тласкат партията в края на краищата към приспособяване и подчинение. интересите на пролетариата към интересите на буржоазното класово господство. Явяват ли се техните платформи открито опортюнистически, или са наистина с гърмяци „леви“ революционни фрази и лозунги, „всякога те са опортюнистически, тласкащи партията на приспособяване към господството на буржоазията. Затова партията се явява жесток враг на всеки опортюнизъм, проявяван в нейните редове. *„Партията се укрепва, като се очиства от опортюнистическите елементи“*¹ — казва Сталин. В партията проникват често буржоазни и дребнобуржоазни интелегентски и други елементи. Главно те, както и работниците-„аристократи“, се явяват източниците и носителите на фракционната борба, „източниците“ на дезорганизиране и взриване партията отвътре. „Да воюваш против империализма, имайки в тила си такива „съюзници“, това значи да изпаднеш в положението на хора, обстрелвани от две страни — и от фронта, и от тила. Затова безпощадната борба против такива елементи, изгонването им от партията е предварително условие за успешната борба против империализма.“²

Когато през септември 1923 г. ние воювахме с фашизма с оръжие в ръка, в тила ни стоеше такъв „съюзник“ като Тодор Луканов, който беше против въстанието и даваше разпореждания на някои организации да се не вдигат на въстание. Подобни на него опортюнисти тогава ние имахме и в редица окръжни комитети. Една от причините за невдигането на много организации и за пропадането на въ-

¹ И. В. Сталин, Сън., т. 6, стр. 154. Ред.

² Там там. Ред.

станието беше и това „обстрелване от тила“ от страна на подобни „съюзници“.

Единството и сплотеността на партията не се постига по пътя, по който го постигат формално социалдемократическите партии. Пътят на търпимостта на различни изключващи се разбирания и възгледи, отразяващи интересите на разни обществени класи, пътят на изживяване различията само чрез идейна борба не е път за постигане единството на пролетарските, комунистическите партии. Пътят на болшевишкия единство на партията е пътят в края на краищата на очистване партията от опортюнистическите елементи.

Това, разбира се, не означава, че за всяка погрешна мисъл, за всяко неправилно предложение на даден член на партията трябва той да се изключва из нейните редове. Такава борба за единство няма нищо общо с болшевишката борба за единство на партията. Така постъпва не партия, а просветен кръжок. Дума става за опортюнистически групировки и фракции, за опортюнистически проповеди, които водят към създаването на такива групировки и фракции. Когато Сталин отхвърля решително „теорията“ за преодоляването на опортюнистическите елементи чрез идейна борба вътре в партията, той има предвид не партийците, направили отделни грешки, а оформените опортюнисти в партията, открито или прикрито провеждащи в нея своя опортюнизъм. Той казваше определено, че „пътят на развитието и укрепването на пролетарските партии минава през тяхното очистване от опортюнистите и реформистите, от социал-империалистите и социал-шовинистите, от социал-патриотите и социал-пацифистите“¹.

Как възникват разногласията в партията, които след това прерастват във формиране на групировки и фракции? Ленин по този повод още в 1904 г. бе писал в „Кракка напред, две крачки назад“ следното: „... всяко *малко* разногласие може да стане *голямо*, ако на него се настоява, ако то се издигне на пръв план, ако се *заемем* да издирваме всички корени и всички клоначета на това разногласие. Всяко *малко* разногласие може да добие *огромно* значение, ако то послужи като изходна точка за

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 6, стр. 155. *Ред.*

поврат към известни погрешни възгледи и ако тя погрешни възгледи се съединят по силата на нови и допълнителни различия с *анархистични* действия, които довеждат партията до разцепление.¹ А в 1920 год. в „Детската болест“ Ленин пише по същото: „... от една малка грешка винаги може да се направи чудовишно голяма... ако тя се „довежда докрай““².

От приведените Ленинови обяснения на възникването на разногласията в партията се разбира, че трябва да бъдем бдителни към всяко погрешно разбиране в партията, колкото и малко да е то, да го отбелязваме и крикикуваме, тъй като от него, ако се настоява на него, могат да израснат големи разногласия и групировки, фракции, разцепления. Това изисква от нас постоянна большевишка бдителност, зоркост. Това изисква решително противопоставяне на опитите за закриване, замазване на свои и чужди грешки, на всяко либерално отнасяне към антипартийни изказвания и действия, на всяко двуличие. Разбира се, партията не по повод на всеки погрешен възглед, изказан в нейните редове, трябва да възбужда дискусии, да прибегва към изключването на всеки изказал такава погрешна мисъл. Така трябва да се постъпва само при настояване на направените грешки. Иначе партията ще превърне на вечно спорещ клуб, на арена на непрекъснатата борба даже без съществуването в нея на групировки и фракции и фактически ще престане да води политическа борба против буржоазията, тъй като непрекъснатите вътрешни спорове и борби, несвързани с текущите партийни задачи, страшно отслабват партията и я превръщат в политическа секта, а не боева партия. Ленин правилно казва, че разногласия възникват, групировки се създават, когато на грешката, макар и малка, се настоява, когато тя се довежда докрай, когато тя се съпровожда от действие, правешо завой в политиката на партията. Неправилни, погрешни изказвания всякога е имало и ще има не само въобще в партията, но даже сред нейните ръководещи кадри, те биват ежедневно — това е неизбежно, тъй като далече нееднакво висока е политическата и теоретиче-

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 7, стр. 254. *Ред.*

² Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 102. *Ред.*

ската подготовка на всички партийци и защото непрекъснато влияе на тях класово-чуждата среда. Тия грешки трябва всякога да се посочват и попълно да се поправят. На това трябва да се възпитава политически партията, да расте нейното теоретическо и политическо ниво. Но да се открива принципиално различие във всяка от тия многобройни малки ежедневни грешки в изказванията, да се откриват по техния повод спорове и дискусии в партията — значи тя фактически да престане да се занимава с основната своя работа — политическата борба с противника, а също да изгуби способността да забелязва основните, съдбоносни грешки и изкривявания.

За своето единство и сплотеност, против допускането на групировки и фракции в своята среда, БКП води борба още от първите дни на своето самостоятелно съществуване като тесняшка партия. Принципиалната борба против общоделството, широкия социализъм партията доведе до очистването на своите редове от общоделците. Тя продължи своето очистване от елементите на дребнобуржоазния социализъм и след разцеплението в 1903 г., а в 1905—1906 год. тя се очисти от „левите“ борци против „диктатурата в партията“ — либералите, и по-късно — 1907—1908 г., от прогресистите, които се бяха оформили като група в нея. По-големи или по-малки групички са съществували в тесняшкия период на партията в някои местни нейни организации. Борбата против тях на самите места или с помощта на ЦК се е свършвала често с разпускане на тия организации с цел да се очистят те от груповите борби и след това се възстановяваха без чуждите елементи, създаващи групировките. В партията имашме настояща фракция в лицето на „искристите“-антипарламентаристи през 1919—1920 год., борбата против която се завърши с изхвърлянето на фракцията из партията. Остатъци от тая фракционна борба дълго след това ние имашме в сливенската организация, особено в сливенското младежко дружество, което беше поради това разпуснато и след това отново възстановено, а партийците-искристи изключени из партията. Групова борба се водеше доста дълго до 1923 г. във врачанската организация от групата на Анто Бояджиев, която биде ликвидирана с помощта на ЦК.

Фракционност в партията се прояви и във връзка с решенията на II пленум на ЦК през 1929 г. Тя имаше доста остра форма особено в средата на партийната емиграция в СССР и се пренесе и в страната. Остатъци от тази фракционност ние имаме дълго след нейното открито прекращаване. Отражение на тая фракционност намери място и в решенията на III пленум на ЦК в края на 1930 г., когато бе осъдено от ИККИ, и в отношението към др. Димитров, когато той се бореше в Лайпцигския процес. Тая фракционност беше фактически на почвата на отричане революционното наследство от миналото на партията. Тя доведе до издигането в ръководството на партията тия дребнобуржоазни елементи, които й наложиха левоопортюнистическия курс, довел я до опортюнистическото бездействие на 19 май 1934 г.

Трябва всякога да се помни, че болшевишкото разбиране единството на партията почива на единодушното приемане и защита на марксистко-ленинските програмни принципи, на болшевишка политика, тактика и организация; почива на борбата против всички отклонения от теорията, политиката, тактиката и организационните принципи на болшевизма, на борбата против примиренчеството към тия отклонения, на борбата против гнилия либерализъм към тия отклонения и въобще към антиленинските грешки в партията, на борбата против контрабандното промъкване в партията на антиленинските възгледи и против политическото двуличие, проявяващо се в партията.

Демократическият централизъм — основен организационен принцип на болшевизма

Защо демократическият централизъм е основен организационен принцип на болшевизма? — По силата на този принцип партията трябва да бъде построена като строго централизирана организация -- ръководена от един център, подчиняваща се в неговото лице на единната партийна воля. Централизмът е противоположност на кръжковщината, на пълната автономия и самостоятелност на местните организации, за които решенията и разпорежданията на центъра не са обязательни. Центра-

лизъмът във ВКП(б) е извоюван с упорита борба на Ленин против кръжоковщината, из която се е създала партията на II конгрес в 1903 г. Тая борба се е продължавала дълго и след това против остатъците на кръжоковщината и намери най-силно отражение в борбата против троцкистката теория за свободата на групи и фракции в партията.

Тесняшката партия е израснала като централистическа организация също в борба против дребнобуржоазната организационна разхалтавеност на дребнобуржоазния широк социализъм. Борбата против „либералите“ по-късно бе също борба за централизма в партийната организация. „Либералите“ искаха свобода на всяка организация и на всеки член на партията да издава вестници, списания, книги. Партията тогава още се бореше за строго централизиран свой печат.

Централистическа организация на партията на пролетариата е необходима, за да може тя да противопостави на централизираната сила на буржоазията в лицето на нейната държава единната, централизирана сила на пролетариата. Без единна, едновременна, дружна борба на пролетариата в цялата страна е невъзможно събарянето на буржоазията. Но такава борба е невъзможна без единна и строго централизирана партия, която би могла по разпореждане на своя централен комитет да вдига масите едновременно.

Ленин казва: „Без единен ръководен център, без единен централен орган действително единство на партията е невъзможно“¹.

Демократическият централизъм в партията се състои в следното: Партийните ядки — основата на партийната организация — са обединени в основната партийна организация — районната партийна организация; районната партийна организация избира свой комитет — райком, който я възглавява, представлява и ръководи. Всички партийни ядки са подчинени на районния комитет, те изпълняват неговите решения и нареждания. Районните партийни организации са обединени в окръжни партийни организации (така е в България, но не е така във всички

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 9, стр. 164. *Ред.*

комунистически партии) със свои окръжни комитети, на които са подчинени всички техни районни организации. Начело на цялата партия стои централен комитет, който се избира на партийния конгрес. В това подчинение по-малките организации — ядките, районите — на по-големите (окръжните комитети, Централния комитет) се изризява централизъмът в партията. Но тия по-висши ръководства партията избира. Тъй партийната ядка си избира свое бюро или секретар, има право да ги сменя, когато тяхната работа не удовлетворява ядката. Конференция на ядките, организирани в една районна организация, избира районен партийен комитет. Пред нея райпарткомът се отчита, тя го контролира. Конференция от делегати, избрани на районните конференции в даден партийен окръг, избира окръжен партийен комитет. Него тя контролира, пред нея той се отчита. Конгресът на партията избира централен комитет. Конгресът контролира ЦК, пред него ЦК се отчита, конгресът може да сменя състава на ЦК изцяло или частично. Той, конгресът, състоящ се от избрани делегати от местните партийни организации, се явява върховното ръководство на партията. Между два конгреса ЦК замества това върховно ръководство. Ето това построение на партията и тази изборност на ръководството в партията е демократически централизъм.

„Демократически централизъм — казва Ленин — е също това, че представители от местата се събират и избират отговорен орган, който е и длъжен да управлява... Демократическият централизъм се заключава в това, че конгресът проверява ЦК, сменява го и назначава нов“¹.

Партията в разни времена работи при различни условия. До 1923 г. нашата партия беше легална. Тя се ползуваше от буржоазнодемократическите свободи, колкото и много да бяха те ограничени за нея, и съществуваше легално. Тогаз тя работеше открито, явно избираше своите ръководства, всеки знаеше членовете на ЦК и на всички местни организации. След като тя бе забранена със закона за защита на държавата, партията до днешен ден съществува нелегално, подполно. Тя скрива имената на своите членове и ръководители, тя не може открито да из-

¹ В. И. Ленин, Соч., т. 30, 4 изд., стр. 434. *Ред.*

бира своите ръководства. През целия този период на нелегално съществуване на партията условията на нейната работа бяха различни — кога по-тежки, кога по-леки. В зависимост от условията повече се усилва централизмът или демокрацията в партията. През легалния период на нейното съществуване всички ръководни органи на партията се избират на редовни събрания, конференции, конгреси. През нелегален период демокрацията се силно ограничава. Продължително време бива невъзможно свикването на конгрес и конференции, много членове от ръководните органи, често цели състави на тия органи пропадат — арестуват ги, убиват ги. Тогаз изборността се замества с кооптиране. По-висшите ръководства назначават комитетите на по-малките организации или оцелелите членове на тия комитети привличат нови другари на мястото на излезлите от строя.

Да се иска при нелегално съществуване на партията пълна изборност на нейните ръководства е погрешно. Който настоява на такава криворазбрана „демокрация“ в партията, той настоява за такова състояние на партийната дейност, при която всеки член на ръководещите органи може да стане известен на полицията или пък да остават партийните организации и цялата партия без ръководство. И едното, и другото води към разстройство и разгромяване на партията.

Но погрешно е също така да се оправдава с нелегалните условия отменяването на всяка изборност, на всяко допитване на ръководствата до партийните организации по важните партийни въпроси. Колкото и трудни да са условията на подползната работа, всякога има възможност да се спазва макар в ограничени размери и форми вътрешно-партийната демокрация. Господари на партията, отговорни за нея трябва да се чувствуват не само шепа партийци от ръководния кадър, а цялата партийна маса. Отсъствието на всяка изборност, на всяко вслушване на по-висшите партийни организации към критиката на тяхната работа от низовите партийни организации, отсъствието на всякакъв контрол на ръководните органи от партийната маса води към силното ограничаване самоинициативата и активността на партийната маса, значи и на самата партия. Това създава условия за усилване

ни сектантството в партията. По този път ръководствата привикват към метода на администрирането, на заповедничеството, не на убеждаването, на помагането. Така се стига към отказване от всяко вслушване към гласа на партийните низини, към фактическо откъсване от масите.

През последния десетгодишен период нашата партия стана по-голяма, по-голяма, по-голяма, значи и вредно стесняване на партийната демокрация. Това беше една от причините за недостатъчното разрастване на много местни организации. Но при слаби местни низови организации страда и централизъмът в партията. Тя не е в състояние да действа под ръководството на един център, като широка и единна единна организация.

Демократическият централизъм прави партията единна и централизирана силна организация, способна да се бори успешно с централизираната държавна сила на буржоазията. Демократическият централизъм, явявайки се основата на партийното единство, в същото време е и условие за активното участие в партийната работа на цялата партийна маса, за растежа на партията.

Тук е необходимо да се приведе тази част от резолюцията на III-ия конгрес на Коминтерна за организационното единство на комунистическите партии, която разглежда въпроса за демократическия централизъм (КИ в документи, стр. 202—203):

„6. Демократическият централизъм на комунистическата партийна организация трябва да бъде действителен синтез, сливане на централизма и пролетарската демокрация. Това сливане може да бъде достигнато само въз основа на постоянната съвместна *дейност*, на постоянната съвместна *борба изцяло на цялата партийна организация*.

Централизацията в комунистическата партия означава не формална механическа централизация, а централизация на комунистическата дейност, т. е. образуване на силно, боеспособно и в същото време *гъвкаво ръководство*.

Формална или механическа централизация би била централизацията на „властта“ в ръцете на партийната бюрокрация за *господстване* над останалите членове на партията или над стоящите вън от партията маси на революционния пролетариат. Но само враговете на кому-

низма могат да твърдят, че комунистическата партия с ръководството на пролетарската класова борба и с централизирането на това комунистическо ръководство се стреми към господствуване над революционния пролетариат. Това е лъжа. Противоречието или борбата за господствуване вътре в партията е несъвместимо с приетите от Комунистическия интернационал принципи на демократическия централизъм.

В организацията на старото нереволуционно работническо движение се е развил такъв силен дуализъм, както и в организацията на буржоазната държава: дуализъм между „чиновничеството“ и „народа“. Под умъртвяващото влияние на буржоазната среда се е развило обособяването на функциите, замяната на живото общение на трудещите се — с една формална само демокрация и с разделение на организацията на активни чиновници и на пасивна маса. И революционното работническо движение до известна степен се прониква под влиянието на буржоазната среда с тенденциите на формализма и дуализма.

Комунистическата партия е длъжна окончателно да преодолее тия противоречия чрез системна, упорита политическа и организационна работа и с *многократни* подобрения и преобразования.

7. При преобразуването на масовата социалистическа партия в комунистическа не следва да се ограничаваме само с предаването на всички пълномощия в ръцете на ЦК, оставяйки в останалото незасегнат целия останал порядък. За да не остане централизацията на книга, а да се осъществи на дело, тя трябва да се проведе по такъв начин, щото членовете на дадената партия да почувствуват, че централизацията означава *действително укрепване и развитие на тяхната обща дейност и боева способност*. В противен случай масите ще я схванат като бюрократизация на партията и ще се предизвика опозиция против всякаква централизация, ръководене и против всякаква твърда дисциплина. Анархизмът е противоположният полюс на бюрократизма.

Само една формална демокрация не е способна да отстрани в организацията нито бюрократическите, нито анархическите тенденции, които израстват в работническото движение на почвата на самата тази демокрация.

Затуй централизирането на демокрацията, т. е. стремлението към силно ръководство, не може да бъде достигнато, докато ние се стараем да го достигнем на почвата на формалната демокрация. За това преди всичко е необходимо развиване и запазване на живите връзки и взаимоотношения както, от една страна, вътре в самата партия между нейните ръководни органи и останалите членове, тъй, от друга страна, между партията и стоящите над нея от нея пролетарски маси.“

мск, 1935 г.

ПАРТИЙНАТА ЯДКА В ПРЕДПРИЯТИЕТО Е ОСНОВА НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Основата, фундаментът на организацията на партията е тая най-малка група от членове на партията, която се намира там, дето тия партийци са събрани в едно или могат да бъдат близко помежду си. В партиите на II Интернационал фундаментът бе в партийните групи и организации, в тия административни деления, по които се извършваха парламентарните избори. И цялата система от партийни организации в тях бе построена така, че да отговаря на нуждите на избирателната борба. Парламентаризмът бе у тях главното, към него приспособяваха те и структурата на своята партийна организация.

Тесняшката партия се отдели от реформистите в името на социализма и пролетарската революция. Не отричайки парламентарната борба — тя цели десет години след разцеплението се занимаваше главно не с избирателната борба, а с пропагандата на марксизма и с организиране на работниците в професионални съюзи. Тя участвуваше във всички избори със своите основни тогава лозунги: „класа против класа“, „никакъв блок, никакъв компромис“ и събираше всеки път повече, но въобще нищожно количество гласове. На работниците тя обясняваше, че тяхната борба въвн от парламента, а не нейната борба в парламента е решаващата. Когато в 1911 г. тя избра първия свой депутат във Великото народно събрание — Власковски от Троян, чрез него тя изнесе от тази най-висока трибуна пак своите основни лозунги. В 1910 г. партията завладя самоковската община — първата „комуна“, и около нея разви остра масова борба с цялата буржоазия и нейната полиция около своето червено знаме. Това беше борба за смъкване демократическата маска на буржоазната държава.

Основното в дейността на партията през целия довоенен период бе пропагандата на марксизма и организирането на работниците. Тук не е мястото за разкриване недостатъците и грешките на тия партийни установки и тактика, в които се проявяваше неразбиране въпроса за хегемонията на пролетариата и за ролята на партията в революцията. Важното тук е да се знае, че не парламентаризмът, не избирателната борба бе главното, централното в работата на партията, а „просветата, организацията, борбата“. От тука произлизаше и тая структура на партията, която тя имаше тогав. Партията се считаше и беше работническа партия. Тя изнесе ожесточена борба с дребнобуржоазния социализъм за работническа партия. Работниците в България обаче тогав бяха в занаятчийските работилници и в малки фабрики и предприятия, тях свободно партията можеше да ги намира и да води сред тях своята пропаганда там, дето те се намираха през свободното им време — а свободно време при 12—15-часов работен ден те имаха само в празничните дни. Затова тя стряскаше фундамента на своята организация не в предприятието, а в кварталите. Когато партията стана масова партия, именно след империалистическата война — основната пейна организация си остана местната организация (местният комитет) в града, в селото, тя беше и основната на организацията на партията. Центърът на нейната работа бе в клуба и в партийните групи и клубчета в кварталите. Типична бе софийската партийна организация до 1923 г. Тя имаше свои квартални клубове и организации. Тия организации бяха части от общата градска партийна организация. Такива квартални организации тя имаше четири. Но те се строяха с оглед на намиращите се в тия квартали работнически маси и предприятия и нямаха подразделения, по-малки партийни групи в тия части от кварталите, които представляваха избирателни секции. Основата на партийната организация на тесняците значи бе кварталната партийна група.

Основата, фундаментът на организацията на Болшевишката партия обаче беше още от началото на нейното съществуване — партийната ядка в предприятието. Предприятието бе за Болшевишката партия и си остана — такава то трябва да бъде и за всички комунистически пар-

тии — „крепост на партията“. Това е именно производственият принцип на организация на болшевишкия тип партия.

Основата на партията в предприятието — това значи работническа партия по своя състав, това значи организиране на борбите на пролетариата като основна работа на партията. Без това партията не може да разрешава основната своя задача — подготовката и организацията на революцията. Такава беше основната задача на Болшевишката партия още от самото начало на нейното съществуване. С това се обяснява защо тя построи своята организация на производствения принцип. Днес Болшевишката партия строи социализма и за разрешение на тази задача тя *пренесе в предприятието* не само основата на своята организация, но и основната, първичната своя партийна организация (решение на XVII конгрес на ВКП(б)).

Партията може да се прояви като преден, ръководещ отред на работническата класа, ако фундаментът, основата на нейната организация се намира там, дето работи масата. Работническите маси трябва да възприемат идеите, програмата, тактиката на партията, да знаят текущите ѝ задачи и лозунги и в борбите си под нейното ръководство да ги направят свои класови идеи, програма, тактика. Но партията може да внесе тия идеи, програма, тактика и пр. в работническите маси, ако тя сама се намира там, гдето са работниците. Нея ежедневно, ежечасно, всяка минута работниците трябва да я чувствуват в своята среда — и да им осветлява положението, да им дава указание и лозунги, да ги потиква на борба, да организира борбата им, да им дава перспективи и при успехи, и при поражения. Когато работниците четат вестника или позива на партията, или слушат нейния оратор, те трябва да чувствуват партията не някъде си далече в някакъв откъснат от тях център, който от време-навреме им праща вести за своето съществуване, а тук, в самото предприятие. Затуй партията трябва да има своята основа в предприятията. Затуй комунистите, които работят в дадено предприятие, обединени в една фабрична партийна ядка — трябва там да представляват основата на партията. Но от това следва, че всяка партийна фабрична ядка ще бъде действителна част от основата, фундамента на партията само тогава, ко:

гато комунистите, които съставляват тая ядка, действително работят в предприятието като партийци, като болшевики, а не принадлежат само формално към тая ядка. Само когато тая ядка работи активно, тя може да осъществява най-тесната връзка на партията с работническите маси.

Старата, изключително териториалната организация на партията не може да ѝ обезпечи работнически състав преди всичко от индустриални работници, не може да ѝ обезпечи тесни и ежедневни връзки с масите, преди всичко с масите на индустриалния пролетариат. Териториалната организация на партията не дава възможност на партията да провежда неуклонно своята политика на превръщане предприятията в крепости на комунизма. Наистина нашата партия трябва да ръководи борбите не само на индустриалния пролетариат, а и борбите на другите работници и на градската и селска беднота. Затуй тя трябва да привлича в своите редове и елементи от тия слоеве. Да се не забравя обаче, че борбата на тия маси трябва да бъде ръководена на дело от индустриалния пролетариат, в подкрепа на неговите борби и движение. При териториалната организация на партията ние също можем да имаме в партията много работници — много по-голям беше техният процент в партията преди войните, — но работници партийци, които вършат партийната работа не там, дето работят — в своето предприятие, а тъй въобще. Големите остатъци от дълго господстващия териториален принцип в организацията на партията са едни от причините на това, че е още много малък процентът на индустриалните работници в партията, че в малко още едри предприятия имаме добри ядки — действителна основа на партийната организация, че в нашите акции ние имаме недостатъчно масово участие на работниците от едрите предприятия.

Това е основното. Да се не забравя обаче, че партията е длъжна да работи и сред останалата маса на трудещите се, занаятчийските работници, служащите, занаятчиите, селяните. Тя трябва да създава и такива ядки, които могат да обхванат и комунистите от тия категории трудещи се. Тя трябва да работи също в техните масови организации.

Партията представлява от себе си система от партийни организации

Съществуването в една страна на отделни, макар и много, но несвързани помежду си комунистически ядки в предприятията още не значи, че там съществува комунистическа партия. До Втория конгрес на руската социал-демократическа работническа партия в 1903 г. съществуваша много всевъзможни социалдемократически ядки, кръжоци, комитети във фабриките и заводите, но с.-д. партия в Русия фактически не съществуваше тогава. Само когато те се обединиха в едно цяло, когато те почнаха да действуват като организации на РСДРП, те станаха нейната организационна основа, фундамент.

Партията не е прост сбор от ядки, а е система от организации. Редица партийни ядки в предприятията, намиращи се на дадена територия, на дадено място, в даден град или градски квартал, група села, свързани помежду си, възглавявани от общо място — ръководство, съставляват местна партийна организация. Най-низшата, основната партийна организация на нашата партия е районната партийна организация. Трябва да се прави разлика между основата на партийната организация — ядката, и *основната, първичната* партийна организация, каквато у нас е районната партийна организация. В нашата партийна литература много често ядката се нарича основна партийна организация вместо основа на партийната организация. Това не е само бъркане на названия, неточни изрази и названия. Това произлиза от смесването организационната основа на партията с нейната основна организация, това произлиза от неправилната организационна практика. На практика ние имаме недостатъчно укрепване основната партийна организация — районната, недостатъчно укрепване на нейния комитет, недостатъчна организация на неговата всестранна работа, недостатъчна оценка на районните конференции, актив, курсове и др. т. И всичко това, защото главното внимание в партийните резолюции, директиви и инструкции е насочено към укрепването на ядките, на техните борби, като се забравя, че тяхното укрепване е невъзможно без работата в това отношение на тяхна крепка районна организация. Създаването и укреп-

ването на партийни ядки в предприятията трябва да бъде ежедневна задача и главна грижа на определена организация, именно на районната, на нейния комитет. От друга страна, здравата основна партийна организация — районната, може да обезпечи активната и правилна работа на партията между другите трудещи се маси, в техните организации, привличането им в общите политически акции на партията.

Във ВКП(б) основна партийна организация до XVII партиен конгрес също бе районната организация. Тя и сега си остава едно от най-важните основни звена на партията, но основната, първичната партийна организация на ВКП(б) сега е вече партийната организация в предприятието. Бившата фабрична, заводска партийна ядка, която фактически отдавна бе престанала да бъде просто групка, ядка от партийци, сега и фактически, и формално е основна организация на ВКП(б). В България, както и в другите капиталистически страни до революцията, основната партийна организация ще си остане районната организация. Ядките и в най-крупните предприятия ще си останат групки, ядки, не ще могат да бъдат основни организации на партията, но те ще продължават да бъдат организационната основа, фундаментът на партията.

Когато говорим за болшевишкия производствен организационен принцип, трябва да имаме предвид, че това означава такова построение на организацията на партията, при което нейната основа, фундамент, се намира в производството, в предприятията, там, дето работят индустриалните работници, там, дето те са свързани в колектив от самото производство, а не в квартала, в улицата, дето работници от най-различни предприятия, и не само работници, живеят в един квартал, в съседни къщи. Що се касае не за организационната основа на партията, а за организациите на партията, то те са построени по териториалния принцип — район, окръг, област и пр.

Районните партийни организации — организационно свързани в едно партийни ядки в даден район — не са единствената партийна организация на партията. Напротив. Те съставляват части от други, по-големи партийни организации — окръжните партийни организации, възглавявани от окръжни комитети. В някои страни има още по-

големи партийни организации — областни, в някои и национални (СССР, Полша и др.).

Цялата тази система от партийни организации, в основата на която стоят ядките и при която по-малките организации съставляват части от по-големите организации и се намират в подчинено към тях отношение, се възглавява от Централния комитет на партията, на който са подчинени не само най-големите партийни организации (областните, националните), но и всеки, и всички организации заедно и поотделно. Партията не може да бъде болшевишка боева партия на пролетариата, ако тя не представлява такава единна, крепка, централизирана система на партийни организации.

Областни и окръжни организации в много от партиите на II Интернационал често решават и действуват независимо, понякога и против централните ръководства на своите партии. Партиите на II Интернационал представляват от себе си федерации на отделни организации, а не единна партия. Това е присъщо на социалдемократическите, реформистическите партии, но не на болшевишкия тип работнически партии. Болшевишките партии не могат да достигнат своите основни задачи — завоюването на широките маси за пролетарската революция, те не могат да бъдат партии — оръдия на борбата на пролетариата за пролетарска диктатура, ако не представляват от себе си единна, монолитна, строго сплотена система от болшевишки партийни организации.

Организационна гъвкавост. Изменение на формите и методите на партийната работа

Борбата на пролетариата за смъкване диктатурата на капитала и за завоюване диктатурата на пролетариата е борба, в която участвуват милиони. За да победи в тая борба пролетариатът, той трябва да прояви в нея голяма гъвкавост, която да му запазва силите и при настъпленията, и при неизбежните отстъпления и която едновременно да причинява непрекъснатото отслабване на противника. Тази гъвкавост изисква обаче бързото променяне формите на организацията и методите на действието на самата партия, която ръководи пролетариата и неговите съюзници съ-

образно изменилото се положение и новите задачи на движението. Като образец на организация на борбата на работническата класа против буржоазията Ленин сочи съвременната армия. В 1915 г. в статията си „Крахът на II Интернационал“ той пише:

„Да вземем съвременната войска. Ето един от добрите образци на организацията. И тази организация е добра само затова, че тя е *гъвкава*, умееща заедно с това да дава на милиони хора *единна воля*. Днес тия милиони седят в домовете си, в разните краища на страната. Утре — заповед за мобилизиране, и те са събрани в определените пунктове. Днес те лежат в окопите, лежат понякога с месеци. Утре те в друг порядък отиват в атака. Днес те проявяват чудеса, кривейки се от куршумите и шрапнелите. Утре те проявяват чудеса в открит бой. Днес техните предни отреди поставят мини под земята, утре те се придвижват на десетки версти по указанията на летците над земята. *Ето това се нарича организация, когато в името на една цел, въодушевени от една воля, милиони хора изменят формата на своето общение и на своето действие, изменят мястото и методите на дейност, изменят орбидията и орбидията съобразно с изменящите се обстоятелства и изисквания на борбата* (курсивът на Ст. Д. Ред.).“¹

Формите на организацията и методите на работата на партията не са дадени едни и веднаж за всякога. Не. Организацията на партията е подчинена на нейната политика, а не обратно. Изменя се политиката на партията поради изменилите се условия на борбата, изменят се и формите, и методите на партийната работа, те са зависими от политиката на партията. Биват моменти, когато дадени форми и методи са изиграли своята роля и ако не се изменят своевременно, те стават пречка за правилното провеждане политиката на партията.

В резолюцията на X конгрес на ВКП(б) — 1921 г. „за партийното строителство“ се казва следното:

„1. Партията на революционния марксизъм основно отрича търсенето на абсолютно правилна, годна за всички етапи на революционния процес форма на партийна организация, както и методи на нейната работа. Напротив,

¹ В. И. Ленин, Соч., т. 21, 4 изд., стр. 226. Ред.

формата на организация и методите на работа всецяло се определят от особеностите на дадената конкретна историческа обстановка и от задачите, които непосредствено произтичат от тази обстановка.

2. От тази гледна точка е понятно, че всяка организационна форма и съответните методи на работа могат с изменението на обективните условия на развитието на революцията да се превърнат от форми на развитие на партийната организация в окови на това развитие...¹

А Ленин още в 1906 г. („Кризата на меншевизма“) пишеше:

„Всяка форма на борба изисква съответна техника и съответен апарат. Когато главна форма на борбата по силата на обективните условия става парламентарска борба, в партията неизбежно се усилват чертите на апарата за парламентарска борба. Наопаки, когато обективните условия пораждат борбата на масите във вид на масови политически стачки и въстания, партията на пролетариата трябва да има „апарати“ за „обслужване“ *именно на тези* форми на борба и само по себе си се разбира, че това трябва да бъдат особени „апарати“, които не приличат на парламентарските.“²

От процитираното из Ленин и из резолюцията на X конгрес на ВКП(б) се вижда, че ВКП(б) всякога се е съобразявала с това основно положение в учението на Ленин за партията, че формите и методите на партийната работа не трябва да се фетишизират, т. е. да се считат като нещо от бога дадено веднаж за всякога, а трябва своевременно да се изменят, щом се започва изменение в обстановката и в условията, в които работи партията. Затуй в продължение на цялата история на Болшевишката партия ние виждаме резки изменения на нейните форми и методи на работа при резките завои на нейната политика. Така, при нейното създаване тя се е слагала като организация на професионални революционери — с малки, немногочислени ядки и комитети, работещи в дълбоко подполье. Когато революцията в 1905 г. създаде нови условия и постави пред партията нови задачи, партията, запазвайки неле-

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 697. *Ред.*

² В. И. Ленин, Съч., т. II, стр. 352, *Ред.*

гления свой апарат, обрасна с маса легални и полулегални организации, въведе широко избирането, а не назначаването на ръководствата. През годините на реакцията, последвали революционните 1905—1907 г., партията усили работата на своите фракции в масовите организации на работниците и на дребната буржоазия — в профсъюзите, работническите клубове, болничните каси, в конгресите на занаятчиите, лекарите и пр. През време на гражданската война 1918—1921 г. ВКП(б) прилагаше методите на армията, сама бе милитаризирана, ръководствата работеха със заповеди, назначаваха се и секретарите на ядките, нямаше почти никакво избиране. По-късно, след гражданската война, непрекъснато гочна да се развива и усилва вътрешно-партийната демокрация и самокритика, ккто се дойде до това, щото ръководствата на ядките да се избират на партийните събрания без предварително подготвени кандидати, до това, щото да се изключват из партията нарушителите на партийната демокрация и тия, които пречат за разгръщане на самокритиката. Но наред с това се въвеждат при нужда редица организационни мстодли и форми, които отиват на вид в разрез с партийната демокрация, но необходими за срочното решаване на големи задачи. Например въвеждането в 1933 г. политотделите при машинно-тракторните станции, в съветските стопанства, в железниците и превръщането на първите в районни организации в 1934 г.

Не може да се каже, че в нашата партия не е имало изменения на формите и методите на партийната работа вследствие изменението на обстановката, условията и задачите на партийната работа. Напротив, не малко примери на това имаме и в историята на нашата партия. Създаването на агитационни команди, разделението на партийната организация на десетки, създаването на военната организация до Септемврийското въстание, създаването на Партията на труда в 1924 г., строяването на партийните организации на петорки и тройки, създаването на нова военна организация същата година, назначаването, а не избирането на ръководство през целия период на нелегалното съществуване на партията, създаване на всевъзможни легални, полулегални организации и комитети, комфракции и инструктаж на местата, три-

буни по улиците и др. т. — всичко това са нови форми и методи на работа, неустановени в устава, нито в старата практика на партията. Особено трябва да се подчертае широкото използване на легалните форми на работа през последния период. Обаче разбирането, съзнаването на голя бо̀лшевишки организационен принцип в нашата партия и до днес не е достатъчно и затова много недостатъци в партията съществуват в резултат на несвоевременното отменяване на вече остарели форми и методи и несвоевременното въвеждане на нови такива, когато условията изискват това. Назначаването, кооптирането на членове на ръководствата след 1923 г. трябваше да замени избрането им. Но тия форми и методи на оформяване на нашите ръководства се практикуват непрекъснато цели 10 години и са вече сериозна пречка за издигането в партийните ръководства на нови работнически, революционни кадри. При тяхното съхранение отговорността за правилното решаване на партийните въпроси и провеждане на партийната работа не се чувства от цялата партийна маса, от целия партийен актив, а все още лежи само на ръководството на партията. Поради това, че в партията не се внедрява партийната демокрация, изборността в тия размери, които са възможни при днешните условия — а тия възможности не са малко, — у нас още господствуват методите на командването, а не на ръководене масовите организации чрез комфракциите.

Полицията отдавна знае всички форми и методи на нашата работа и затуй не ѝ е трудно да прави разкрития и провали в нашите редове. Ние дълго продължаваме да си служим с тия форми и методи и не ги изменяме бърже и своевременно, за да затрудним полицията в борбата против нас.

В 1925 г. ние късно ликвидирахме военната организация, която при изменението се положение тогаз ставаше организационна опора на сериозни политически отклони в движението. Подобно закъсняване с организационно приспособяване към изменените се условия ние наблюдаваме и при последния фашистки преврат. И още много други примери из нашата практика могат да се приведат за доказателство на това, че в нашата партия още няма правилно съзнателно отношение към този организационен

принцип — към организационната гъвкавост и своевременното изменение на формите и методите на партийната работа с изменението на обективните условия и задачите на партията, — още няма правилно негово приложение в партийното строителство.

Болшевишката партия през целия период на своето подполно, нелегално съществуване всякога богато използваше легалните възможности и си създаваше нови такива. Нашата партия в периода на своето подполно съществуване съумя да си създаде широки легални възможности за работа. Тя създаде маса най-различни легални и полулегални организации, комитети, печатни органи. Тя създаде значи многобройни организационни форми за използване легалните възможности на своята работа. И в използването на тия легални възможности тя има градивни успехи. Стига да припомним използването на печата и на парламентарната група. По методите на нашата партийна работа бяха такива, че ние не можахме *достатъчно да използваме тия легални възможности*. Умението да създаваш легални възможности още не значи умение да използваш легалните възможности. Тъй ние създадохме много нови легални възможности със създаването на много легални и полулегални организации и комитети, но още извънредно слабо използваме съществуващите и по-рано легални възможности: реформистическите профсъюзи, кооперациите, общинските съвети. Ние не можахме достатъчно да използваме и Работническата партия, и Независимите профсъюзи за разгръщане масовите борби, за настъпление против фашизма, за укрепване връзките на БКП с масите — нещо, което показва майският преврат през 1934 г. В голяма степен РП и НРПС работеха сами по себе си, сами за себе си, а БКП не ги използваше непосредствено за своята масова работа, вследствие на което и тия организации, силно пораснали при високия подем на революционното движение у нас, след това станаха хитани, не се развиваха, затова болшинството от градските организации на РП не се използваха от БКП чрез работата на нейните членове за организиране масовите борби и акции на масите.

Вътрешно-партийна демокрация и самокритика

Вътрешно-партийната демокрация е основна организационна форма и самокритиката основен метод на нашата партийна работа. Посредством демокрацията и самокритиката се постига активното участие в партийната работа на цялата партийна маса, предотвратяват се грешките в партията, изправят се допуснатите грешки.

Ето какво казва по този въпрос резолюцията на X конгрес на ВКП (б) за партийното строителство:

„18. Под работническа вътрешно-партийна демокрация се разбира такава организационна форма при провеждането на партийната комунистическа политика, която осигурява на всички партийни членове, включително до най-изостаналите, активно участие в живота на партията, в обсъждането на всички въпроси, издигнати пред нея, в решаване на тези въпроси, а също и активно участие в партийното строителство. Формата на работническата демокрация изключва всяко назначенство като система, а намира своя израз в широка изборност на всички учреждения отдолу догоре, в тяхната подотчетност, подконтролност и т. н.

19. *Методи на работа* са преди всичко методите на широки обсъждания на всички най-важни въпроси, на дискусия по тях, с пълна свобода на вътрешно-партийната критика, методите на колективно изработване на общепартийни решения, докато по тези въпроси не са взети общозадължителни партийни решения...¹

А резолюцията на XIV конгрес на ВКП (б) — 1925 г., тъй определи в що се състои вътрешно-партийната демокрация.

„а) Повдигане активността на широките партийни маси в обсъждането и решаването на най-важните въпроси на партийната политика;

б) последователно провеждане на избираемостта на ръководещите партийни органи и избирането нови сили на ръководна работа, разширяване партийния актив и създаване на нови партийни кадри в помощ на старите;

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 700 - 701. *Ред.*

в) повишаване на квалификацията на партийния актив, по-специално повишаване на неговото теоретическо ниво;

г) разпространяване основите на ленинското учение в по-широките маси на партията.¹

Приведените цитати дават ясна представа що представлява от себе си вътрешно-партийната демокрация в Болшевишката партия. Това не е демокрация, свобода на действията на чужди класови елементи, промъкнали се в партията да я тикат по пътя на интересите на чужди класи и на отделни интелегентски групи, да ѝ налагат своите мнения против волята на болшеинството в нея. Или, както е казал Сталин на XV конгрес на ВКП(б) — 1927 г.: „Ако тази демокрация се разбира свобода за някои и други откъснати от революцията интелегенти да брътвят безкрай, да си имат свой печатен орган и т. н., такава „демократия“ на нас не ни трябва, защото тя е демокрация за нищожното малцинство, което нарушава волята на грамадното мнозинство. Но ако под демокрация се разбира свобода за партийните маси да решават въпросите на нашето управление, повишаване активността на партийните маси, увеличаването им в ръководството на партията, развиване у тях на чувството на господар в партията — такава демокрация у нас има, тя ни е нужна и ние ще я развиваме непоколебимо въпреки всичко.“²

За съжаление, ние не можем да кажем, че през периода на господството на левоопортюнистическия курс нашата партия е имала тая демокрация, която Сталин констатира, че съществува във ВКП(б). Обратно, „демократията“, от която Сталин предпазва, свободата за неколцина откъснати се от революцията интелегенти, която не ни е нужна, защото тя е демокрация за нищожното малцинство, което нарушава волята на грамадното болшинство“ — тая именно „демократия“ се насаждаше в нашата партия от няколкото дребнобуржоазни интелегенти в ръководството на партията.

Демократията в нашата партия ние трябва по-широко да въвеждаме. Това е вярно. Без нея ние не можем да на-

¹ ВКП(б) в резолюциях и решениях създов. конференций и пленумов ЦК, ч. 1, стр. 52. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 10, стр. 271. *Ред.*

правим партийната маса активна, не можем да я направим действителен господар, стопанин на партията, не можем значи поради това да достигнем разрешението на основните задачи на партията. Но ние ще направим друга грешка, ако разширявайки вътрешно-партийната демокрация, ние правим това в такива точно форми и размери, в каквито тя съществува сега във ВКП(б). Механическото пренасяне формите на вътрешно-партийната демокрация във ВКП(б) в партии, които работят в други условия, особено в нелегалните комунистически партии, може само да повреди на тия партии. Прилагането на вътрешно-партийната демокрация у нас, като всяка организационна форма на партията трябва да излиза не от абстрактния, отвлечения принцип на демокрацията, не и от нейните форми, пригодни в сегашния период за ВКП(б), която се намира на власт и разрешава задачите на построяване безкласовото общество, а от конкретните наши условия и задачи. Едно е несъмнено за нас — отсъствието на вътрешно-партийна демокрация в нашата партия се явява основното препятствие за активизиране на цялата партийна маса, за ръста и издигането на стари и нови революционни кадри на ръководни места. Ликвидирането на това положение изисква своевременното активно обсъждане на важните партийни въпроси, а не голото приемане от партийната маса готовите решения на тия въпроси единствено от ръководните органи. То изисква и избирането, дето е възможно, на партийните комитети, но не задължително във всички случаи, тъй често и по такъв начин, както става във ВКП(б). Само ако така прилагаме вътрешно-партийната демокрация у нас, ние няма да имаме вредно механическо пренасяне на тая организационна форма в нашата партия.

Методът на самокритиката всякога е съществувал в Болшевишката партия и това ѝ е давало възможност: а) да проработва собствения свой опит; б) да забелязва навреме и да поправя своите грешки; в) да се вслушва в гласа на масите и на практика да проверява доколко те разбират и възприемат нейната политика и тактика; г) да въвлича в активна работа цялата партийна маса. Болшевишката партия е единствената партия, която безжалостно критикува и бичува собствените си грешки, недостатъци и

слабости и с това, разбира се, достига съвременното им ликвидиране. Тя всякога коренно се е отличавала от партията на II Интернационал, които никога не критикуват своите слабости, не подлагат на преценка своите дела под предлог да не узнаят слабостите им техните противници, и неумишлено, за да не дават възможност на своите работнически маси да разкриват опортюнизма, социал-шовинизма, социал-фашизма на своите водачи. Болшевишката партия, обратно, не се бои да разкрива своите слабости. Тях противниците всякога могат да узнаят и нищо скрито няма в това, че ги знаят. От скриването на своите недостатъци и слабости, от публичното преувеличение на своите сили партията на дело не става ни на един грешен път. Но нея ще я застрашава още по-голямо отслабване, ако тя скрива своите слабости от собствените си членове и от класата. Партийната маса, именно, знаейки слабостите на своята партия, е в състояние да ги ликвидира. Затова самокритиката на партията не я отслабва, а, напротив, я укрепва и засилва. Сталин на XV конгрес на ЦКП(б) привежда изказването на Маркс, че „пролетарската революция се отличава от всяка друга революция именно другото по това, че тя сама критикува себе си и в процеса на самокритиката се укрепва“¹. Там Сталин говори за самокритиката още и следното:

„Нима не е ясно, че ако ние, болшевиките . . . се откажем от самокритиката . . . от това не може да излезе нищо друго освен гибелта на нашето велико дело“. И по-нататък продължава:

„Нима не е ясно, че като се отказваме от честната и откритата самокритика, като се отказваме от честното и открито поправяне на своите грешки, ние си затваряме пътя към напредък, към подобряване на нашето дело. . . А ние искаме да вървим напред. И именно защото искаме да вървим напред, ние трябва да поставим като най-важна своя задача честната и революционна самокритика. Без това няма движение напред. Без това няма развитие.“²

От всичко приведено тук става ясно огромното значение на този метод на партийната работа, който се нарича само-

¹ Виж *И. В. Сталин*, Съч., т. 10, стр. 273. *Ред.*

² Там там, стр. 273 и 274. *Ред.*

критика. Но от приведеното следва, че болшевиките критикуват не заради самата критика, че те признават не всяка критика. Критика, която не разкрива и не изправя грешките и недостатъците, а която е насочена против правилната политика и тактика на партията, която се прави с цел да се дискредитира партийното ръководство и партийните водачи — носители на партийната линия, — такава критика и самокритика е полезна за нашите врагове, но е вредна за партията. Партийна и полезна е критиката, която има за цел да посочва нашите слабости и грешки, обяснявайки техните причини, но и която помага за тяхното поправяне.

Ленин казва:

„Всеки, който излиза с критика, трябва освен това — по формата на критиката — да държи сметка за положението на партията сред окръжаващите я врагове, а по съдържанието на своята критика трябва с непосредственото си участие в съветската и партийна работа да проверява на практика поправянето грешките на партията...“¹

Методът на самокритиката е тясно свързан с организационната форма на вътрешно-партийната демокрация. Има ли партийната маса възможност да обсъжда партийните въпроси, а следователно взема ли се под внимание гласът на партийната маса при решаването на важните партийни въпроси, имат ли право членовете на партията да критикуват грешките и слабостите на партията и конкретните техни носители, не считайки се с това, кои личности са виновни за тия грешки и слабости, имат ли те право да правят предложения — това значи, че съществуват условия за активното участие на цялата партийна маса в работата на партията и в изправянето на нейните грешки и недостатъци — това значи, че е обезпечено смелото вървене на партията напред.

В партията не може да има демокрация и самокритика, ако в нея се прилага методът на администрирането, вместо методът на убеждаването. При тежки нелегални условия на партията, каквито са нашите, или при условия на гражданска война, както беше в 1918—1921 г. в

¹ Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 236. *Ред.*

СССР -- без известно администриране, без провеждане на партийни разпореждания по пътя на заповеди, по заповеди — не може. Но когато при това няма убеждаване, разясняване, никаква демокрация и самокритика, когато партията се намира пред опасност от вътрешно загниване, от възпрепятствуване активизирането на партийните маси и издигането на нови кадри, на нов актив. Необходимо е партията да не скрива своите грешки, да не се бои от критика, да умее да подобрява и възпитава своите кадри въз основа на собствените си грешки“¹ — е казал Сталин в 1925 г. за Германската комунистическа партия в една беседа по въпроса за перспективите на Германската КП и болшевиизацията.

Отсъствието на настояща широка болшевишка самокритика в нашата партия като основен метод на нейната работа не ѝ позволи на времето да прецени собствения си опит в течение на войната, на Владайското, на Юнското и Септемврийското въстания и пр. и следователно, ползвателки се от критиката на по-раншните грешки, да избегне редица съдбоносни грешки. В последните години, особено когато въпросът за самокритиката отново остро се постави във ВКП(б), в нашата партия започна много да се пише и говори за самокритиката и да се признава тя като един от основните методи на нейната работа. И самокритиката през последния период у нас широко се практикува. Тя принесе не малко полза на нашата партия. Но в повечето случаи самокритиката у нас бе насочена към миналите грешки на нашата партия и при това като историческа критика, малко свързана с текущите задачи на партията. И нещо повече, тя в голямата си част бе критика, отричаща революционното наследство на нашата партия от тесняшкото ѝ минало, което отричане не ползува партията в нейната текуща работа, а, напротив, ѝ вреди. А да използваме самокритиката за разкриване на днешните, съвременните наши основни грешки и слабости и за тяхното ликвидиране ние още не сме се добре научили. Нашата партия направи сериозни грешки през времето на преврата от 19. V. 1934 г., грешки, свързани с нейната политика не само във време на преврата, а и в периода

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 7, стр. 34. Ред.

до преврата. Тия грешки обаче, които бяха грешки на ръководството ѝ, то дълго не можа да осъзнае и изправи, даже след като му бяха посочени от Коминтерна. Причината на това е отсъствието на достатъчно развита вътрешно-партийна демокрация — няма възможност да се чува гласът, мнението на партийната маса — и на неправилното, недостатъчно большевишко прилагане на метода на самокритиката и неговото заменяване с методите на администрирането и на притискане действителната самокритика.

Често у нас самокритиката — твърде остра и силна, се упражнява така, че вместо да укрепва, отслабва партията, излага я пред масите, не се счита с приведените по-горе указания на Ленин. Такава бе например самокритиката за недостатъците и грешките в областта на профсъюзната работа, която обясняваше с недооценяване профработата по наследство от теснячеството, когато е известно, че, напротив, твърде много положително в днешната ни профсъюзна работа ние можем да почерпим от тесняшката практика в тая област, практика, която говори не за подценяване, а за правилно оценяване значението на профсъюзната работа от теснячеството и за активна негова работа в тая област. Такава беше критиката в редица статии и даже позиви на нашата партия за грешките ѝ в Септемврийското въстание, която критика фактически отрича революционната роля на партията в това въстание. И тя се отрича сега, когато партията, отивайки към ново въстание, трябва да посочва положителната роля на партията в Септемврийското въстание, иначе масите ще смятат, че е въобще безнадеждно да вървят на бой с такава партия, която сама представя своето минало почти изключително като опортюнистическо.

Една от масовите форми на партийната самокритика във ВКП(б) е периодическата чистка на партията във от ежедневното чистене на партийните организации от проявяващите се антипартийно техни членове. Във време на партийните чистки (1921—1924, 1929—1930 и 1933—1934 г.) абсолютно всеки член на партията подлага на открита критика пред своята организация и пред безпартийните маси, заедно с които работи, своята партийна, обществена и производствена работа и бива подробно критикуван от другите. В резултат на такава масова самокрити-

тика партията се чисти от тия чужди елементи, които са успели да се промъкнат в милионните нейни редове, от разложилите се под влиянието на окръжаващите партията чужди класови слоеве и отживелци, изправят се тия партийци, които имат недостатъци и грешки, но подлежат на изправяне, силно се повдига активността и общото политическо и идеологическо ниво на цялата партийна маса.

Този метод на партийна работа дава грамадни резултати за партия като ВКП(б), която е не само грамадна масова организация, наброяваща сега повече от три милиона члена, но която се намира на власт и се явява съществена партия в страната.

Всички други комунистически партии също чистят своите редове от чужди и изродили се елементи. Но това правят не чрез периодически масови чистки, а само в своята ежедневна борба и дейност. Всеки изменник, предател, съзнателен нарушител на партийната дисциплина, се изхвърля из нейните редове. За да обезпечат тия партии очистването на своите редове от чужди и разложилите се елементи, те трябва да развият партийната бдителност на всички партийци, зоркост в спазването на дисциплинацията, да водят енергична борба против провокаторите и предателите, щателно да подбират, да проверяват и да възпитават своите кадри, да водят борба против всяко отстъпление от партийните принципи и политика. Но ако комунистически партии, намиращи се още в условията на буржоазното общество, на буржоазната диктатура, въведат у себе си метода на периодическото масово чистене на своите редове по примера на ВКП(б) — механически ще пренесат тоя метод на партийна работа и ще получат обратни резултати. Не може да се иска от членовете на партии, които се намират в борба с капиталистическата диктатура, да отговарят на тия изисквания за чистуване в комунистическата партия, които се предявяват на членовете на ВКП(б), която е осъществила диктатурата на пролетариата. Чистенето например на нашата партия сега по образеца на ВКП(б) няма да усилва, а, напротив, ще отслаби партията, защото тя ще трябва да изхвърля из своите редове множество другари, които не знаят програмата и устава на партията (та самата партия още няма окончателни, писани програма и устав), поли-

тически са много слабо подготвени, макар че са дълбоко убедени в правотата на нашата борба, предани са на делото ни и активно участвуват според силите, подготовката си, способностите си в работата на партията. Други методи трябва да прилага нашата партия за повдигане активността и политическото и теоретическо ниво на цялата партийна маса. Чистката, както тя се практикува от ВКП(б), не може при нашите условия да бъде такъв метод.

Борбата на два фронта като основа на единството и боеспособността на партията

Още в 1905 г. в статията си „Социалистическата партия и безпартийната революционност“ Ленин бе казал:

„Опазването на идейната и политическата самостоятелност на пролетарската партия е постоянен, неизменен и безусловен дълг на социалистите. Който не изпълнява този дълг, той *на дело* престава да бъде социалист, колкото и искрени да са неговите „социалистически“ (на думи социалистически) убеждения.“¹

Болшевишката партия беше единствената партия в довоенния II Интернационал, която последователно и докрай непримиримо се бореше за действително революционния пролетарски социализъм на Маркс, развиван от Ленин през новата, империалистическа епоха на капитализма, против най-малките опити за неговото фалшифициране и изкривяване. И този социализъм — марксизмът-ленинизмът — беше теоретическата база на Болшевишката партия, в борба за чистотата на която тая партия запазваше своята идейна и политическа самостоятелност, като партия на пролетариата, водеща класата в революция за завоюване на пролетарската диктатура.

Болшевишката партия победи в революцията именно поради воденето на постоянна непримирима борба за запазване своята марксистко-ленинска идейна и политическа самостоятелност. Тя много често в продължение на своята история е отивала на единен фронт с течения и организации на другите обществени слоеве, но тя никога не загази в

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 10, стр. 71. Ред.

блатото на опортюнизма, на приспособяване интересите на пролетариата към интересите на чужди класи, именно защото всякога свето пазеше своята идейна и политическа самостоятелност и ожесточено се бореше за нея. Тя израсна също така в непримирима борба за своите принципи и отклоненията от тях. Сталин казва:

„Може и трябва да се действа за сключването на всякакви съглашения с иначе мислещите вътре в партията по въпросите на текущата политика, по въпросите от чисто практически характер. Но ако тези въпроси са свързани с принципиални разногласия, то никакво съглашение, никаква „средна“ линия не може да спаси делото. Няма и не може да има „средна“ линия по въпросите от принципиален характер.“¹ Тая принципиална борба Болшевишката партия водеше против всички врагове на марксизма-ленинизма, откъдето и да идваха те — отдясно или отляво, нейната борба всякога беше борба на два фронта. Болшевизмът се роди, разви и укрепна в борба с множество врагове вън и вътре в работническото движение и в самата партия, в борбата всякога на два фронта.

Болшевизмът израсна, укрепна и се закали в борба против всички свои врагове вътре в работническото движение, и както казва Ленин:

„Първо и главно — борба против опортюнизма, който в 1914 год. окончателно прерасна в социал-шовинизъм, премина окончателно на страната на буржоазията против пролетариата. Това бе, естествено, главният враг на болшевишката партия в работническото движение. Този враг си остана главен и в международен мащаб. На този враг болшевизмът отделяше и отделя най-много внимание.“²

Първата грижа на Ленин при създаване на Болшевишката партия бе да отдели тия социалдемократи в руското работническо движение, които правилно бяха разбрали и възприели революционния марксизъм и задачите на пролетарската партия в Русия, да ги отдели от всички останали, наричащи себе си социалдемократи „на думи“, както казва Ленин, и да ги обедини в самостоятелна партия.

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 9, стр. 6. *Ред.*

² Ленин и Сталин за партийното строителство, т. II, стр. 94. *Ред.*

„Преди да се обединим и за да се обединим, ние трябва най-напред решително и определено да се разграничим — казваше Ленин.“¹

Необходимостта от борба на два фронта произтича от това, че партиите на пролетариата се развиват и укрепват чрез преодоляване на вътрешно-партийните противоречия. „Както се вижда, всяка работническа партия в голяма страна“ — казва Енгелс в писмото си до Бернщайн от 1882 г. — „може да се развива само във вътрешна борба в пълно съответствие със законите на диалектичкото развитие“. „Противоречията — казва Енгелс в друго писмо (1885) — никога не могат да бъдат замазвани за дълго, те се решават с борба.“ Това доказва Енгелс с примера на германската и френската с.-д. партии в онази епоха. Същото потвърждава за ВКП(б) и Сталин („Още веднаж за соц.-дем. уклон в нашата партия“). „Ако се вземе историята на нашата партия от момента на нейното зараждане във вид на групата на болшевиките в 1903 г. и се проследят по-нататъшните нейни етапи до наше време, то без преувеличение може да се каже, че историята на нашата партия е история на борбата на противоречията вътре в партията, история на преодоляването на тези противоречия и постепенното укрепване на нашата партия въз основа на преодоляването на тези противоречия.“²

Такива противоречия, принципиални разногласия — казва по-нататък Сталин — има и в социалдемократическите партии, но те се стараят да ги прикриват и замазват. И докато, както казва Сталин, Болшевикската партия с откритата си борба за преодоляване на противоречията, на разногласията, се развива и укрепва, от прикриването и замазването на разногласията в с.-д. партии ... нищо друго не може да се получи освен замъгляване на главите и идейно опустошаване на партията. Това е една от причините за падението на западноевропейска социалдемократия, революционна някога, а сега реформистка.“³

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 4, стр. 363. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 9, стр. 5. *Ред.*

³ Пак там, стр. 6. *Ред.*

Поставя се въпросът, откъде се вземат тия противоречия в работническите партии? Сталин в цитираната му реч дава такъв отговор на тоя въпрос: Партията е част от пролетариата. Пролетариатът живее не откъснато от обществото, а в многочислени непрекъснати връзки с разните негови слоеве. Буржоазията, дребната буржоазия упражняват натиск, влияят на идеологията на пролетариата, което се предава на най-неустойчивите пролетарии, намиращи се в пролетарските партии. Това е един източник на вътрешно-партийните противоречия. Другият източник е в нееднородността на самия пролетариат. Той се състои от три основни слоя: 1) „Чистокръвните“ пролетарии, които отдавна си скъсали всякакви връзки с капиталистите — те са най-надеждната опора на марксизма. 2) Работниците, излезли из другите класи — пропаднали търговци, занаятчии, селяни, търсещи препитание в производството като наемници. Те влизат в редовете на работническата класа със своите навици, привычки, колебания и клатушкания. Те представляват благоприятна почва за анархистически „левичарски“ групировки. 3) Върховете на работническата класа, работническата аристокрация, най-добре поставените материално работници. Те се стремят към компромис с буржоазията, стават посетители на открития реформизъм и опортюнизъм. Към това трябва да се прибави, че в работническите партии влизат и маса непролетарски елементи: селяни, интелекенти, дребна буржоазия, служаци, които проявяват в партията често своите дребнобуржоазни настроения и колебания, особено когато буржоазията изостря борбата си против пролетариата. Тия елементи стават в партиите обикновено и изразители на разни непролетарски възгледи и водачи на опозиционни течения.

При всяко изостряне на класовата борба различните възгледи, настроенията и навиците на посочените погоре слоеве на пролетариата се проявяват. Проявяват се те и в партията във вид на вътрешно-партийни разногласия и борби, още повече изострящи се под влиянието на буржоазията и нейната идеология. „Само чрез борба за принципиална, марксистка линия — завършва Сталин — може да се опази пролетарската партия от натиска и влия-

нието на буржоазията... може да се постигне засилването и укрепването на партията" — предупреждавайки обаче, че партията не трябва да се превръща в дискуссионен клуб. „Напротив, пролетарската партия е и трябва да си остане бойна организация на пролетариата.“¹

В комунистическите партии, разбира се, не могат да съществуват тия течения, които съществуваха и се търпяха в социалдемократическите партии до войната, когато тия партии не бяха още открито застанали на страната на буржоазията. Тогава там съществуваха теченията на открития опортюнизъм, течението на левите радикали, които се бореа с опортюнизма, и центристкото течение, което приспособяваше, подчиняваше в общата партия пролетарските интереси на интересите на дребната буржоазия и прикривайки с леви фрази опортюнизма на десните — подчиняваше левите на опортюнистите. Затова тогава болшевиките — най-последователните леви във II Интернационал, се бореа не само против откритите опортюнисти — десничари, но и против прикритите опортюнисти, примиренците, центристите, а също така и против непоследователността на левите.

В комунистическите партии борбата за запазване принципалната линия се води не против опортюнистически и центристски течения — такива в мополитните комунистически партии не могат да се търпят и да съществуват, а против уклоните от партийната линия надясно и наляво. Тия уклони не са опортюнизъм и центризъм в смисъл на тия течения във II Интернационал. Това са само отклонения към опортюнизма, а „уклонът към опортюнизъм казва Сталин — още не е опортюнизъм.“² Уклон надясно, това е нещо такова, което още не се е изляло в опортюнизъм и което може да се изправи. Затуй не бива да се отъждествява десният уклон със завършения опортюнизъм („За индустриализацията на страната и за десния уклон във ВКП(б)“). Левият пък уклон е също така уклон към опортюнизма. Те „... са по същество също така десни,

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 9, стр. 12. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 11, стр. 241—242. *Ред.*

само че, наопаки, десни, които се прикриват с „леви“ фрази“¹.

Болшевишката партия се изгради като нов тип пролетарска партия именно в непрекъснатата борба на два фронта както в редовете на II Интернационал, така и в РСДРП, когато тя бе заедно с опортюнистите и центристите (с меншевиките и троцкистите). Тая борба тя води непрекъснато така също и в своите собствени редове против десните и левите уклонисти и примиренците към тях. „Хвърлете поглед на историята на нашата партия и ви ще разберете, че нашата партия растеше и крепнеше в борба с двата уклона — и с десния, и с „левия“. Борба с отзовистите и с „левите“ комунисти, от една страна, борба с открито опортюнистическия уклон до Октомврийската революция, през време на Октомврийската революция и след нея, от друга страна — ето какви фази премина нашата партия в своето развитие. На всички са известни думите на Ленин, че ние трябва да водим борба както с открития опортюнизъм, така и с „левите“ доктринери.“²

Ето етапите на развитието на Болшевишката партия чрез преодоляване вътрешно-партийните противоречия с борба на един или на друг, или едновременно на два фронта:

Борба между болшевики и меншевики в периода на II конгрес, която доведе до разцепление и до фактическото оформяване идейно и организационно на Болшевишката партия в лицето на болшевишката фракция. Необходимостта от тогавашната непримирима борба на Ленин против опортюнизма в партията се потвърди блестящо от настъпните събития: — болшевиките възглавяват международната пролетарска революция, меншевиките са в редовете на контрареволуцията.

Борба против меншевизма и троцкизма през революцията в 1905 г. за ролята на пролетариата и неговата партия в буржоазнодемократическата революция, за да прерасне тя в социалистическа.

Борба през периода след революцията от 1905 г. против ликвидаторите, против отзовистите, против примирен-

¹ И. В. Сталин, Съч., т. II, стр. 236. *Ред.*

² Там там, стр. 241. *Ред.*

ците, против центристите-троцкисти, която доведе до разпадането и разгромяването на другите фракции и групи и до организационното възстановяване и укрепване на РСДРП като самостоятелна Болшевишка партия (1912 г.).

Борба против Каменев—Зиновиев и др. преди Октомврийската революция и веднага след нея, които бяха против отиването към социалистическа революция, против въстанието и за общо правителство с всички социалистически партии и в същото време (април 1917 г.) против „левите“ петербургци, които издигаха лозунга за въстание, когато масите вървяха още с общоделските партии.

Борба против „левите комунисти“ начело с Бухарин и против Троцки във време на Брест-Литовския мир 1918 г., които, излизайки от неверието в победата на социалистическата революция само в Русия, искаха продължение на войната с германците и бяха против мира, който германците наложиха на слабите още Съвети (Троцки: „ни мир, ни война“).

Борба против нападащите „отляво“ партийната линия групи на „демократическия централизъм“, на „работническата опозиция“, на троцкистите и др. в навечерието и в първия период на непа.

Борба против зиновиевската опозиция и „левия“ троцкистки блок 1925—1927 г. до окончателното им разгромяване. Без тая борба съдбата на революцията в Русия можеше да остане в ръцете на контрареволюционния троцкизъм, който се бори днес против всички мероприятия на партията и съветската власт по построяването на социализма, и на зиновиевщината, която се изроди във фашистко-терористическа идеология и дейност в лицето на изстребената терористическа група — убиеца на Киров на 1 декември 1934 г.

Борба против десничарската опозиция на Бухарин и др. 1928—1930 г. и против „левите“ забегки при колективизацията 1930 г., против десничарско-левичарския блок Сирцов—Ломинадзе и др., а също така против „левите“ уклони в теорията и в практиката на социалистическото строителство и националната политика на партията, които в отделни случаи продължават и сега да се проявяват, против гнилия либерализъм към чуждите контрабанди и против двуличието.

Различията по принципиални въпроси в своите редове партията никога не замазва, а ги разкрива, разобличава и ожесточено се бори против тях. Съзнавайки неизбежността на разногласията и противоречията в своите редове, партията съзнателно, последователно води борба за тяхното преодоляване. И следвайки непрекъснато тая политика на борба на два фронта, партията, станала огромна сила, можа на XVII свой конгрес в 1934 г. да констатира, че е разбила всички опозиции в своите редове. Но тя и при това положение не забравя да посочи: на необходимостта от бдителност и борба против неизбежните проявления на остатъците от старите антипартийни борби, тъй като класите още не са окончателно унищожени в СССР, техните остатъци още влияят на слабите елементи и звена в партията.

Едновременно с борбата на два фронта в своите редове болшевишката партия всякога е водила борба против опортюнизма, против центризма и против грешките на левите във II Интернационал. Не можеше партията, която в страната отиваше в своята борба с опортюнизма и с центризма дори до разцепление, да се отнася примиренчески към открития опортюнизъм и против неговия близнец — центризма в международното работническо движение. Болшевишката партия бе на всички конгреси на II Интернационал начело на борбата против ревизионизма и реформизма. Болшевишката партия излизаше и против примиренческата роля на центристите (Бebel, Кауцки). Най-ожесточена форма тая борба на болшевиките против опортюнизма и центризма прие през времето на войната, когато стана явен крахът на II Интернационал, на завладелия го опортюнизъм. Болшевиките тогаз още по-яростно се бореа против центризма, който със своето „левичарство“ на фрази, със своето „миролюбие“ (пацифизъм) спъваше презривяването на масите и встъпването им в открита революционна борба, спъваше превръщането на империалистическата война във война гражданска. Другите леви във II Интернационал тогаз не виждаха туи, че центризмът в този момент бе по-опасен от открития опортюнизъм, прераснал в социал-шовинизъм. Затуй болшевиките, отивайки заедно с тия леви против II Интернационал, не пропуснаха да се разграничат от тях, да водят борба и против

тяхната половинчатост и непоследователност. Основането на III Интернационал — дело на Болшевишката партия — беше извършено в борба със социал-шовинизма, с оборончеството на центристите, които, приспособявайки се към революционните настроения на масите, се опитаха да навлязат в III Интернационал, за да го превърнат в ново издание на опортюнистическия II Интернационал, и в същото време в борба против полуменшевишките грешки на левите, които начело с Роза Люксембург се различаваха от болшевиките по основните въпроси на пролетарската революция.

Ако си представим такова положение, че партията на болшевиките не бе водила тая борба на два фронта, то тогаз би възтържествувала тая или оная опортюнистическа платформа на разбитите от партията опозиции. Но това би означавало гибел на пролетарската диктатура и неминуемо възстановяване на капитализма и установяване на черна международна буржоазна реакция. Победата на Октомврийската революция, победата на ленинско-сталинската линия на ВКП(б), тържеството на социализма в СССР за лишен път потвърждават решаващата роля на борбата на два фронта, която партията води цялото време против уклоните в своите редове, като една от важните форми на класовата борба на пролетарната.

„Нашата партия — казва Сталин — не би могла да излезе на широк път, тя не би могла да вземе властта и да организира пролетарската диктатура, тя не би могла да излезе победителка от гражданската война, ако имаше в своите редове мартовци и дановци, потресовци и акселеровци. Ако на нашата партия се удаде да създаде в себе си вътрешно единство и небивала сплотеност на своите редове, то е преди всичко затуй, че тя можа навреме да се очисти от мерзостите на опортюнизма, тя можа да изгони от партията ликвидаторите и меншевиките.“¹

Борбата на два фронта в партията не се състои в заявления за необходимостта от тая борба, а в действителна борба против действителни уклони. Но тя, като се води

¹ И В Сталин, Съч., т. 6, стр. 155. Ред.

одновременно и на единия, и на другия фронт и против единия, и против другия уклон, доколкото те се проявяват, понякога се води по-остро, по-ожесточено и по-съсредоточено на един фронт, против единия уклон, отколкото против другия. На разни етапи, при разни условия единият от уклоните в даден момент е по-опасен за партията и тя съсредоточава своя огън в този момент против него, не забравяйки и борбата против другия уклон, но подейки я главно, с изключителна сила против главния уклон в дадения момент. Сталин в 1926 г. пише за борбата с десните и ултралевите в Коминтерна по повод възраженията на германските ултралеви следното:

„Аз мисля, че Хансен и Рут Фишер стоят на неправилна гледна точка. Те искат борбата против десните и „ултралевите“ да се води винаги и навсякъде, при всички условия, с еднаква ударна сила. Така да се каже, по справедливост. Тая гледна точка за справедливост и равномерност на удара против десните и „ултралевите“ при всички условия и при всяко положение е детинска гледна точка. Един политик не може да поставя така въпроса. Въпросът за борбата с десните и „ултралевите“ трябва да се разглежда не под призмата на справедливостта, а под призмата на изискванията на политическия момент, под призмата на политическите нужди на партията във всеки даден момент. Защо във френската партия борбата с десните е *най-близка* ударна задача в дадения момент, и в германската компартия *най-близка* задача е борбата с „ултралевите“? Защото във френската и германската компартии положението не е еднакво. Защото политическите нужди на тия две партии в дадения момент са различни. . .

За какво говорят всички тия факти? За това, че въпросът за борбата с десните и „ултралевите“ трябва да се поставя не абстрактно, а конкретно, в зависимост от политическата обстановка.“¹

Коя опасност, лявата или дясната, е по-голяма за комунистическите партии сега, когато капиталистическият свят се намира пред нови революционни сътресения? Сталин в 1928 г. в речта си „За десния уклон във

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 8, стр. 3, 5. Ред.

ВКП(б)“ казваше „...че в Европа назряват условия за нов революционен подем, че това обстоятелство ни налага нови задачи по усиляване борбата срещу десния уклон в комунистическите партии и за изгонване привържениците на десния уклон от партията, по усиляване борбата против примиренството, което прикрива десния уклон, по усиляване на борбата със социалдемократическите традиции и комунистическите партии...“¹

Сега главната опасност е отлясно. Тя се състои в това, че от страх пред предстоящите революционни събития и борби някои слаби звена и елементи в партиите ще искат да задържат движението от разгаряне на борбите на масите, от превръщане борбите им за непосредствени интереси в борби за властта. Но в същото време ние трябва да не забравяме опасността и от „левия“ уклон, от уклона, който, като не отрича необходимостта от разгаряне на борбите, на дело води линия на заместване действителната революционна борба с шумни революционни фрази, с отделни избухвания, с хвърляне в бой само авангарда, откъснато от масите. В настоящия период „лявата“ опасност не е главната опасност за компартиите в капиталистическите страни. Обаче казаното от Сталин на XV конгрес на ВКП(б) за това, че сега няма една главна опасност — дясна или „лява“, че главна е тая, против която не се е водило борба, важи не само за ВКП(б), но в голяма степен и за другите компартии. Ето какво каза Сталин на XVII конгрес: „Главна опасност представлява онзи уклон, против който са престанали да се борят и на който са дали по този начин да се разрасне до държавна опасност“².

БКП се роди като революционна — тесняшка социалдемократическа партия в 1903 г. и остана през цялото време на своето стоене във II Интернационал самостоятелна лява социалдемократическа партия в ожесточена борба против опортюнизма. Тя се роди в борба против дребнобуржоазния реформистически общоделски социализъм в България и в борба против опортюнизма, ревизионизма във II Интернационал. Тя беше против допускането

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 12, стр. 13. *Ред.*

² И. В. Сталин, Съч., т. 13, стр. 302. *Ред.*

във II Интернационал на реформистически партии и предимно в частта на българската общоделска партия. Тя бе всякога в авангарда на „левите“ в II Интернационал в тяхната борба против опортюнизма. Тя се бори и против „левите“ проявления на опортюнизма в своите редове — против либералите и прогресистите, и по-късно — в 1919—1920 г., против антипарламентаристите-искристи. Нашата партия водí борба и против центризма в българското работническо движение, доколкото той се прояви в дейността на такива интернационални центристи като Кр. Раковски и Троцки през 1910—1911 г. за обединение на двете партии — тесняшката и общоделската.

В резултат на тая борба нашата партия стана и си остана единствената партия на българския пролетариат, а реформистическата, общоделската партия непрекъснато губеше своите позиции сред работническата класа и се превърна в партия с незначително влияние сред масата. От това обаче не следва, че на социалдемократическата партия ние не трябва да обръщаме внимание, че тя не е нашият най-главен враг в работническото движение, че ние не трябва да отделяме на нея „повече от всичко внимание“ (Ленин).

Социалдемократическата партия в България има непосредствено политическо влияние сред масите в България. Това е грамадна победа на дългогодишната борба на нашата партия против опортюнизма, против общоделството. Но опортюнистическата, реформистическата идеология, която тая партия създаде и ежедневно поддържа, и днес има, във от непосредственото политическо влияние на тая партия, влияние върху част от работниците и служащите, преди всичко върху държавните работници и служащи. Хиляди държавни работници и служащи, организирани в множеството техни професионални съюзи (няколко железничарски, учителски, телеграфо-пощенския и пр. профсъюзи), се възпитаваха в духа на реформизма, в духа на отричането на политическата борба, в духа на молбите и пазарлъците с правителството и избягване на борбите даже за икономическите искания на тия маси. А техните водачи — големí и малки — почти без изключение са до мозъка на костите си реформисти и отчаяни спирачи на борбите на масите, които вървят след

тях, особено в моменти на силни революционни подеми в страната. Тия именно големи и малки реформистически водачи, голяма част от които са били някогашни или и съвсем не са били членове на общоделската партия, са възпитани в своя реформизъм, в своето общоделство именно от социалдемократическата партия. Своята роля на агенти на буржоазията общоделската партия е изпълнила и със създаването на реформистическата идеология в профсъюзното движение, с изработването на многоброен кадър от реформистически водачи и идеолози и изпълнява тая си роля сега между другото и с непрекъснатото подхранване тая идеология в борба против нас. Тая именно тайфа от реформистически водачи, социалдемократи и несоциалдемократи, предаде професионалните съюзи на държавните работници и служачи на фашизма и сега провежда на практика фашисткото унифициране на профсъюзите. За борбата против реформистическата идеология в профсъюзното движение и против нейните носители ние трябва „повече от всичко да отделяме внимание“.

Борбата на нашата партия против опортюнизма на международната арена обаче нямаше тая последователност и непримиримост, която беше характерна за болшевиизма. Болшевиките ясно виждаха опортюнизма на центристите и се бореха еднакво жестоко и против него. Ние, напротив, не виждахме действителната опортюнистическа природа на центризма във II Интернационал и затуй в нашата партия, стояща въобще на интернационалистическа позиция през време на империалистическата война, се проявиха тогава колебания и тя оставаше временно под влиянието на центризма, на кауцкианството. Тия колебания и отсъствие в нашата партия на ясна, определена линия по отношение на центризма се дължат на туй, че идеологията на самата наша партия не бе последователно революционно-марксистка, болшевишка, а имаше много от елементите на центристката идеология. Тесняшкият марксизъм се отличаваше от болшевиизма по редица основни въпроси на пролетарската революция. Поради това — при всичката близост на теснячеството към болшевиизма, преди всичко, в отношението му към опортюнизма — теснячеството не можа да си изработи метода на

борбата на два фронта като основа на единството и боеспособността на партията. Това се ясно видя в епохата, когато партията трябваше да премине от революционната пропаганда към революционните действия, тогава когато борбата на два фронта вътре в самата партия имаше решително значение за боеспособността на партията. В 1919—1920 г. партията се бори против ултралевичарството в своите редове, но в това време тя не видя другия фронт, другата опасност — десничарската, и й позволи да разруши единството на партията, да разруши нейната боеспособност във времето на непосредствената борба за властта — през юнските събития 1923 г., а след това и Септемврийското въстание.

След Септемврийското въстание партията с помощта на Коминтерна поведе борба против собствените си опортюнистически грешки, против ликвидаторите в своите редове и с това спаси партията от опортюнистическо изриждане. Но в същото време тя не води достатъчно борба на другия фронт, против „левия“ уклон, и дойде до своето поражение в 1925 г. Целият следсептемврийски период на нашата партия, включително и последните години, е изпълнен с борби против дясната опасност и с изобличаване на нашите опортюнистически грешки. Едновременно партията води борба и против редица проявления на ултралевичарството, на сектантството, на откъсването от масите под прикритието на ляво фразьорство. Партията ни разбира необходимостта и от борба на два фронта за укрепване нейното единство и боеспособност и тя се стреми да води тая борба на практика, в резултат на което партията се сплотява, чистейки се от елементи и даже организации (троянската), непоправими опортюнисти и ликвидатори. Но наред с това нашата партия сама допуска редица грешки от „ляв“ характер. В 1930 г. партийната линия се определяше като линия на открито настъпление на революционния фронт, когато това беше съвършено погрешно изпреварване пред събитията и пред масите. Тая левичарска линия не намери в нашата партия открита критика и отпор, което допусна, щото тая погрешна линия твърде силно да влияе на партийната работа и през последващия период. Против редица грешки от

„ляв“ характер, като статии в „Р. В.“ по майската демонстрация в 1932 г. и др., като грешките, които се отбелязват в резолюцията от 1934 г., една от които се състои в това, че „масовата работа бе повърхностна, главно тясно-„пропагандаторска“, против отричането от ръководещи членове на ЦК революционните заслуги на теснячеството не се водеше борба в нашата партия и това бъркаше на правилното провеждане на практика възприетия от партията метод на борба на два фронта. При все това обаче в борба на два фронта нашата партия върви напред в делото на своето болшевиизиране. По тая линия партията подложи на преоценяване и старото наследство, което тя получи от теснячеството. Това преоценяване получи най-ярко изражение в резолюцията на Изпълнителния комитет на Коминтерна от август 1930 г. по българския въпрос, дето е казано следното:

„БКП влезе в Коминтерна като тесняшка социалистическа партия, една от най-добрите организации на лявото марксистическо крило на II Интернационал... Обаче въпреки тая ранна диференциация тесняшката партия още съвсем не стана болшевишка партия. От болшевизма теснячеството се различаваше по редица основни въпроси на революцията“ (и по-нататък следват тия въпроси).

На практика в борбата против социалдемократическите отживелици от теснячеството се направи такава сериозна грешка, каквато е фактическото отричане на всякакво революционно наследство от теснячеството. Това отричане намери открито изражение в статиите на Бойко в „Комунистическо знаме“, то се изразява и в отсъствието в нашата преса и в партийните документи на достатъчно конкретно посочване това революционно наследство при непрекъснатото посочване само на отрицателните страни на теснячеството, често при неправилно обяснение на текущи грешки с тесняшки отживелици. Накрай, то получи изражение и в тезисите на Задграничното бюро на нашата партия по писмото на Сталин в списанието „Пролетарская Революция“. В тезисите се иска изкореняването на теснячеството въобще из практиката и историята на партията: „... борбата за усвояване и внедряване на болшевизма... се явява по същество и трябва да бъде насочена в цялата ежедневна работа на БКП по пътя на изкореня-

нянето на теснячеството в БКП“. „Такова огромно значение има тая сталинска оценка и в борбата на БКП за своя болшевишка история, основана на изкореняването на теснячеството в историята, в теорията, в ежедневната практика на БКП.“

Сега тая грешка е вече осъзната и партията се бори против отхвърлянето — за използването на революционното наследство от теснячеството.

В борбата против отрицателните отживелици от теснячеството в партията беше допусната историческа дискусия, откъсната от текущите задачи на партията, нещо, което противоречи на смисъла на борбата на два фронта и което беше отбелязано в резолюцията на Коминтерна (август 1930 г.): „Пример за това, как не трябва да се отнасят към въпросите на миналото, е именно II пленум на ЦК, който, макар да засегна цяла редица важни въпроси, но за цели месеци парализира партийното ръководство благодарение на това, че безкрайно дълго време води в тесен кръг на водачите дискусия, твърде слабо свързана с насъщните потребности на пролетарската борба в България. . .“

От изложеното в тази глава се вижда, че без последователно водена борба на два фронта партията не може да постигне настоящо болшевишко единство, единство на болшевишка основа и не може да бъде болшевишки боеспособна. От това изложение се вижда също, че нашата партия е длъжна да разбере още по-добре болшевишкия смисъл на борбата на два фронта и тъй именно да и води в своята практика.

Сега главната опасност в нашата партия е лявото сектанство и доктринерство. Макар че партията вече му е обявила война, то, господствувало в партията дълго време, е пуснало дълбоки корени. Необходимо е цялата партия и особено тия нови кадри, които са се възпитавали само в левичарския курс — окончателно да разберат антиленинския характер на това „левичарство“ и да го изкоренят у себе си. В същото време обаче не трябва да се забравя, че банкрутът на левоопортюнистическия курс в партията и обявената му война може да възкреси десния уклон. Борбата против левичарството изисква едновре-

менно решителен отпор и борба против всяко проявление на десния опортюнизъм в нашето движение.

Борба против опортюнизма по организационните въпроси

Болшевишката партия се създаде в борба с господстващия в края на 90-те години опортюнизъм (икономизъм) в социалистическото движение в Русия и с меншевиизма на и след II конгрес на РСДРП. В тая борба централно място заемаше организационният въпрос. Ленин в старата „Искра“ изнесе жестока борба против господстващата дотогава кръжоковщина, кустарщина, против федерализма на Бунда — за монолитна, строго-централизирана партия на професионални революционери. Той изнесе на II конгрес и след него борбата на болшевиките против организационния опортюнизъм на меншевиките. Всички представители на меншевиизма на II конгрес — от бащата на меншевиизма Павел Акселрод до Троцки и скоро след конгреса и Плеханов, представляваха обединена фаланга от атакуващи Ленин за неговите твърди, болшевишки организационни принципи. Те обвиняваха Ленин в свръхцентрализъм, в сектантство, в доктринерство, в бланкизъм. На ясното и стройно, последователно революционно-марксистическо учение на Ленин за построяване на революционна пролетарска партия цялата тая тайфа от водачи на бъдещия контрареволуционен меншевиизъм във всички негови проявления, включително и троцкизма — противопоставяше своите възгледи по организационното строителство на партията, които се свеждаха в края на краищата към разбирането на партията като широка, свободна организация, в която може да влезе който си ще, да има в нея свобода на защита своите мнения и когато те са в разрез с партийната линия, да не бъдат за него задължителни дисциплината и решенията на партията, да се състои тя фактически от течения, групи и фракции, съединени формално, на федеративни начала в партията и т. н.

Не от авторска амбиция да се приеме Лениновата или Мартовата редакция на първия член от устава на РСДРП се водеше по него ожесточеният спор на II конгрес между бъдещите болшевики и меншевики. Не във форму-

лировката, не в редакцията бе въпросът, а в коренното различие в разбирането от едните и другите характера, ролята и задачите на партията, която се създаваше тогава.

И наистина. Наглед всичкото различие в двете редакции на първия член от устава се състоеше в една дума — да влиза ли всеки член на партията в някоя организация на партията, или да работи под ръководството на някоя партийна организация. Ето двете редакции:

Предложението на Ленин: „Член на партията се смята всеки, който признава нейната програма и поддържа партията както с материални средства, така и с личното си участие в една от партийните организации“¹.

Предложението на Мартов: „Член на Руската социал-демократическа работническа партия се смята всеки, който признава нейната програма, поддържа партията с материални средства и ѝ оказва редовно лично съдействие под ръководството на една от нейните организации“².

А споровете около първия член на устава разкриха, че въпросът бе за това — да бъде ли партията класова работническа партия, да бъде ли тя организация на предния отред на пролетариата, или да бъде тя организация на дребнобуржоазни интелектуалци и на тях, които не влизат в нея, но се считат съчувственици на социалдемократическата програма, и да бъде ли тя стегната, дисциплинирана организация, или широка, разпливчата, безформена организация. Болшевиките тогава трябваше да се борят не само със своите местни руски опортюнисти по организационния въпрос и да отидат именно по този въпрос до разцепление с меншевиките. Те трябваше да се борят не само с опортюнистите във II Интернационал, но даже и с левите радикали в този Интернационал начело с Роза Люксембург, които тогава бяха на страната на меншевиките и прявяваха пълно неразбиране ролята на партията в революцията на пролетариата.

И не само в началото, но и в продължение на цялото съществуване на Болшевишката партия тя

¹ В. И. Ленин, Съч., т. 7, стр. 242. *Ред.*

² Виж пак там. *Ред.*

води борба за защита на ленинските организационни принципи. Почти всяка опозиция във ВКП(б) се е противопоставяла на партията наред със своите политически платформи още и със своите искания за свобода на критиката, за свободно съществуване на групи и фракции, против централизма — за „демократия“, против водачите и партийния апарат (групите „Демократически централизъм“, „Работническа опозиция“, троцкисти, зиновиевци) за безогледно приемане на нови членове в партията, довеждане в 1 година организирани в партията работници до 90%, което означаваше приемането в една година около 5 милиона нови членове, значи почти всички работници, а не само авангарда — Зиновиев в 1925 г.

Освен това Болшевишката партия непрекъснато се занимава с организационни въпроси, ценейки тяхното грамадно значение за постигане задачите на партията. И на XVII конгрес на ВКП(б) организационният въпрос заемаше едно от централните места.

Нашата партия в своето минало не е имала правилно разбиране за ролята на партията в пролетарската революция и оттук тя не е строила своята организация на базата на ленинското учение за партията. Но излизайки и из своето тесняшко разбиране ролята на партията като организация на класосъзнателните работници за пропагандиране на социализма сред работническата класа и за организиране на последната в името на социализма и на отвлечено разбираната от нея тогава пролетарска революция, нашата партия е отдавала всякога голямо значение на организационните въпроси. Организационните въпроси: въпросът за дисциплината, централизма, недопустимост на съществуване групи и фракции в партията — бе всякога един от важните въпроси, около които се водеха борбите против дребнобуржоазния социализъм у нас: против общоделството, либералите, прогресистите. В тая си борба тя си служеше с аргументите на Ленин в неговата книга „Какво да се прави?“.

Но когато нашата партия встъпи в периода на откритата се с империалистическата война пролетарска революция — веднага на нейната работа се отрази отсъствието на разбиране на ленинското учение за партията, неразби-

рането ролята на партията в революцията: нямаше последователна борба за работнически състав на партията. — нахлуха в нея маса дребнобуржоазни интелегенти и други елементи — селяни, занаятчии, търговци, служаци, запази се териториалният организационен принцип, не се направиха ядките в предприятията организационна основа на партията, самокритиката не се въведе като основен метод на партийната работа, отсъствуваше правилно разбиране и водене на практика борбата на два фронта и т. н.

Обаче в процеса на по-нататъшното свое болшевиизиране БКП възприе ленинското учение за партията като основа на своето партийно строителство. При своето болшевиизиране и в тая област нашата партия трябваше да води борба както против вредните остатъци от тесняшкото строителство на партията, тъй и против изкривяванията на болшевишките организационни принципи при тяхното прилагане на практика. Още се продължава борбата против подценяване партийните ядки в предприятията като организационна основа на партията, против слабата активност на нашите партийни ядки, против недостатъчното извеждане самокритиката като метод на повседневната партийна работа, против непоследователността в борбата на два фронта, против проявленията на фракционната борба и остатъците от нея, против нарушението на партийната дисциплина и пр.

По-нататъшното болшевиизиране на нашата партия, болшевишкото възпитаване и превъзпитаване на нашите стари и нови партийни кадри, специално борбата против остатъците от левоопортюнистическия курс в партията изисква, щото всеки член на партията да разбере и усвои ленинското учение за партията, организационните принципи на болшевиизма и да изучава борбата на болшевиизма против опортюнизма по организационните въпроси.

1935 година

КАКВО ДОНЕСЕ 19 МАЙ НА РАБОТНИЦИТЕ

Изтече една година военно-фашистка диктатура. Каква е равносметката на тая година за работническата класа?

В политическо отношение

Пълно обезправяване на работническата класа. Разтуряне на организацията ѝ и конфискуване техните имоти. Слиране работническата преса. Отнемане свободата на събранията, правото на стачки. Кървав терор, убийства и бесилки.

Насилствено вкарване във фашистките държавни синдикати тия стачконарушителски гнезда, тровещи работниците с шовинизъм и готвещи ги за нова война. Влошаване трудовите закони под предлог да се приспособят към кризисните условия на българското стопанство. Ограбване фонда „Обществени осигуровки“, към който държавата и господарите са задължени със стотици милиони.

В икономическо отношение

Ограбване стотици милиони от държавните служачи и работници чрез намаление на заплатите им.

Повсеместно намаление надниците на работниците от частното производство, което според данните на дирекцията на статистиката стига за 1934 год. 15% до 25%, а всъщност е много повече.

Увеличение на безработицата (само регистрираните в инспекцията безработни надхвърлят 50,000 души, а в действителност са много повече).

Заменяване мизерната помощ при безработица с принудителна тежка работа в трудовите групи при надница 25 до 35 лева.

Насилствено събиране на данъците при изплащане заплатите. Всеки месец нови удръжки за данъци, фондове, лотарии, помощи (данък занятие, пътен данък, железопътен данък, пътна и трудова повинност, данък обществено подпомагане, задължителен членски внос към фашистките синдикати, „доброволни“ вноски за купуване военни самолети — само от залъка на пернишките миньори са удържани един милион и половина лева за самолет, лотарии, посмъртни фондове, за взаимно подпомагане и пр. и пр).

Произволни уволнения за антифашистки идеи.

Чудно ли е при това положение, че работническата класа е решително против военно-фашистката диктатура и че тя вече се вдига на борба за отбиване настъплението на фашизма и господарите?

„Работнически вестник“
бр. 2, юни 1935 г.

ЗА ЕДИННИЯ АНТИФАШИСТКИ ФРОНТ

Настъпленieto на капитала срещу работническата класа в условията на острата икономическа криза, преминала в депресия от особен род, доведе в редица страни (Германия, Австрия и др.) до установяването на открита фашистка диктатура и засилване борбата на буржоазията за установяване на такава и в други страни. Тая временна победа на фашизма се дължи главно на измяната на социалдемокрацията към борбите на пролетариата и на политиката на разцепление силите на международното работническо движение, провеждана от нея в името на сътрудничество с буржоазията. Работниците от всички капиталистически страни започват все повече да разбират необходимостта от възстановяване единството на своите разцепени сили в борбата и все повече и повече поддържат инициативата на комунистическите партии за създаването на единен фронт. Въпросът за единния пролетарски фронт стана *централен въпрос* и основна задача на международното работническо движение във всички страни в борбата против настъпленieto на капитала, фашизма и войната.

В течение на 1933—1934 год. братските компартии в редица страни (Франция, Австрия, Испания, Гърция и др.), правилно разбирайки и провеждайки тактиката на единния фронт, постигнаха значителни резултати. У нас обаче ЦК на партията не схвана и не разбра своевременно голямото значение и новото в тактиката на единния фронт след събитията в Германия. ЦК продължаваше да гледа на предложенията за единен фронт като на средство за разобличение ръководството на БЗНС и СДП. Това погрешно разбиране на тактиката на единния фронт се прилагаше на практика не само до 19 май, но и след това, през цялата 1934 год.

Грешката на ЦК на партията по тактиката на единния фронт до 19 май произтичаше от погрешното схващане през 1933 год. и началото на 1934 год., че в провеждането на откритата фашистка диктатура главна роля играе и ще играе Зем. съюз; ние обявихме последния за „главен враг“ и насочихме срещу него „главния стратегически удар“ на партията. Не се разбираше, че при положението, което съществуваше в страната в 1933 год., партията трябва да развие широка борба за осъществяването на единния фронт, за мобилизиране на широките маси на борба срещу фашизма, защото без мобилизация на масите не е възможна успешна борба срещу фашизма.

След 19 май отношението на ЦК към БЗНС, СДП и реформистките синдикати си остана същото. В изданието непосредствено след преврата позив на ЦК се издига като лозунг на единния фронт защитата не на всички политически и професионални организации на работниците и селяните, а само КП, РП и независимите профсъюзи, в защита на които се призовават работниците и селяните от СДП и БЗНС. Същият позив е пълен с ругатни към социалдемократите и земеделците, а в издадената директива за обща стачка няма нито дума за единния фронт. Това неправилно отношение е тясно свързано с оценката, която даде ЦК на положението, че страната след преврата навлиза в „революционна“ криза, като се издигна лозунгът за общата политическа стачка и борбата за властта. Тая оценка бе невярна, тя не съответствуваше на истинското съотношение на класовите сили в страната. Военно-фашистският преврат бе извършен, без да срещне масова съпротива, организирана и ръководена от КП, въпреки нейния призив към масите и опита ѝ да вдигне тия маси на борба. Превратът, макар да не отстрани противоречията в лагера на буржоазията, не срещна съпротива от различните буржоазни групировки. Временният удар, който военно-фашистското правителство успя да нанесе на революционното движение, доведе до чувствително отслабване на КП; в редица места организациите бяха ударени и значително разстроени; революционното работническо движение загуби важни позиции (легални организации и трудовия вестник, печат). Това бе косвено засилване позициите на буржоазията, макар, положението на военно-фашисткото

правителство да си остава и до днес крайно неустойчиво поради това, че то не може да си създаде широка социална база, на която да се опре в борбата си против революционното движение.

Оценката, че страната след преврата навлиза в революционна криза, при отсъствие на масово движение беше едно „левицарско“ забягване напред, беше празна „революционна фраза“, с което фактически се прикриваше отговорността на ръководството на партията за допуснатите грешки и се насочваше вниманието на партията по неправилен път. Без борбата на широки маси, вдигнати и ръководени от КП, не може да има революционна криза. Без такава борба не е възможно да се отбие настъплението на фашизма срещу икономическите и политически интереси на работническата класа и трудещите се маси. Това потвърди и животът у нас. Призивът на ЦК за обща политическа стачка след 19 май, повтарян в продължение на половин година, „увисна във въздуха“, без да бъде последван от масите.

В резолюцията на ЦК по майския преврат, одобрена от ИККИ, се казва, че „осъществяването на широк масов единен фронт на всички работници и трудещи се в градовете и селото в борбата против военно-фашисткото правителство е най-важната задача на БКП в настоящия момент“. В разширен пленум изправи тактическата линия на партията, сие издигнатия от ЦК след майския преврат лозунг за обща политическа стачка и непосредствена борба за властта и постави като най-главна политическа задача, която стои пред партията и движението, действителното изграждане на *масов единен фронт* обединяващ най-широко трудещите се градски и селски маси в борбата против военно-фашистката диктатура. За да изградим народния антифашистки фронт и вдигнем масите на борба, трябва да издигнем такива лозунги, които съответствуват на действителното положение на нещата, които могат да бъдат разбрани и последвани от широките трудещи се маси, т. е. такива лозунги, които изразяват непосредствените елементарни политически и икономически интереси, права и свободи на работническата класа и трудещите се селяни. В разширен пленум на ЦК в своя манифест за единния фронт против военно-фашисткото правителство

и да има следните искания: 1) Възстановяване изборното право на трудещите се, неговото разширяване за жените и младежите, за изборни общински съветници, против назначените правителствени кметове. 2) Открито легално съществуване на организациите и партиите, пълна свобода на сдружаването, печата, събранията, стачките, демонстрациите. 3) Разтуряне и обезоръжаване на фашистките организации. 4) Незабавно освобождаване на политическите затворници, пълна и безусловна амнистия, прекратяване на арестите, обиските, процесите с цел за политически преследвания. Отменяване смъртните присъди против антифашистки противници на преврата от 19 май и военно-фашисткото правителство. 5) Против намаление на работните заплати, за тяхното увеличение. 6) Помощ и специално осигуряване на всички безработни и намиращи се на достатъчно платена работа. Прекратяване на уволненията на работници и служачи и възвръщане на уволнените. 7) Ликвидиране на задълженията на трудещите се селяни и занаятчии към банки и лихвари, пълно изплащане на недоизплатените заплати на работниците и служачите от страна на господарите и държавата, редовното им изплащане без закъснение. 8) Борба против банките, картелите и дирекциите на държавните монополии -- за повишение цените, по които трудещите се селяни продават своите произведения на едрите търговци или държавата, и за намаление цените, по които широките консумативни маси в градовете и селата купуват тия продукти; борба против монополистическите цени на индустриалните предмети от първа необходимост; освобождение на трудещия се народ от данъчни тежести; помощи на гладуващите в пари и натура; против лихварските и бирнически екзекуции на трудещите се селяни и занаятчии. 9) Против всяко изключително положение на военно-фашистката диктатура. 10) Прекратяване на кървавата изправа с испанските революционери; незабавно освобождаване на Телман и другите арестувани антифашисти в Германия и Австрия. 11) Против подготовката на нова война, против всяко нападение срещу СССР.

Осъществяването на единния фронт изисква разгръщането на широко масово антифашистко движение на трудещите се маси и техните организации — работническ,

селски, професионални, национално-революционни, занаятчийски, кооперативни, младежки, женски — и даже на буржоазнодемократичните елементи, стига те да са готови да се борят срещу военно-фашисткото правителство.

Антифашистският единен фронт ще бъде изграден само ако цялата партия се заеме с неговото изграждане и развитие. Във всяка фабрика, мина, пристанище, ж.-п. линия, село, квартал трябва да бъдат изградени комитети на единния фронт, на единното действие и борба. За това е необходимо партията да бъде въоръжена със съзнанието, че единният фронт се явява в настоящия момент неизбежен етап в развитието на революционното движение, да осъзнае допуснатите от ръководството и партията грешки, да възприеме и прилага тактиката на единния фронт, като използва най-разнообразните форми и средства на борба.

Формите на единния фронт са: сключване на договори между нашите и гореказаните организации, създаване на антифашистки и антивоенни комитети, комитети на единство, селски комитети, национал-прогресивни комитети и т. н. С предложение за единен фронт партията се обръща към масите на горните организации, към техните централни и местни ръководства. В същото време тя трябва систематически, всекидневно да работи сред масите на тия организации за изграждането на единния фронт. Единният фронт не се изгражда само с обръщение.

Обръщението е помощно средство; основното и главно средство е работата в масите и низовите организации.

Палице се най-благоприятните обективни условия за изграждането на единния фронт. Резултатите ще зависят от нашето умение и постоянство във всекидневната работа сред масите, от съзнанието за отговорност както на партията изцяло, така и на организациите и партийните членове за действително осъществяване на масов народен антифашистки единен фронт.

ЗА „СТАРИТЕ“ И „МЛАДИ“ КАДРИ

Партийната политика, линията на партията се изработва и провежда в живота от партийните кадри. Оттук и голямото внимание, което ВКП(б) отделя на кадрите почти на всички свои конгреси и конференции. На XVII конгрес др. Сталин в своя доклад казва:

„След като е дадена правилна линия, след като е дадено правилно решение на въпроса, успехът на делото зависи от организационната работа, от организацията на борбата за осъществяване на партийната линия, от правилния подбор на хората, от проверката на изпълнението на решенията на ръководните органи“¹.

В своята реч на конференцията на директорите от тежката индустрия в края на 1934 год. др. Сталин казва: „Сега, когато е построена основата на социализма, когато е изпълнен планът на първата петилетка, когато успешно завършваме втората година на втория петилетен план, когато нашата индустрия е в състояние да произвежда всички машини, нужни за социалистическото стопанство, въпросът за кадрите придобива решаващо значение. Кадрите трябва да бъдат предмет на постоянни грижи от страна на партията, съветските и обществени организации. На кадрите трябва да помагаме да растат, трябва да ги отглеждаме така, както градинарят отглежда обичното плодно дърво.“²

Думите на др. Сталин са от голямо значение и за нашата партия. Отношението и грижите, за които говори др. Сталин, важат и за нашата партия, толкова повече като се има предвид, че партията работи в нелегални условия, в които подготовката и растежът на кадрите са свързани с големи трудности.

¹ И. В. Сталин, Съч., т. 13, стр. 305. *Ред.*

² И. В. Сталин, Беседа с металургамци, „Правда“ № 358 за 1934 г. *Ред.*

Резолюцията на ИККН от 30 август 1930 год. окончателно разреши спорните въпроси в нашата партия, определи характера на партията в миналото, различията на революционното теснячество от болшеvizизма и постави пред партията задачата за болшеvizизацията ѝ. Специално по въпроса за кадрите резолюцията постави пред ръководството на партията задачата за *обединението на кадрите* върху основата на принципите на ленинизма и резолюцията от 30 август 1930 година. Резолюцията прави сериозно предупреждение на ръководството по въпроса за кадрите. В нея се казва: „Без правилното разрешение на въпроса за кадрите не е възможно изпълнението на поставените пред партията задачи“.

Провеждайки болшеvizизацията на партията, пред ЦК на КП стоеше отговорната задача: 1) за превъзпитаването на „старите“ партийни кадри, главно работниците, израснали и възпитани от партията в периода на нейното легално развитие, които кадри имаха широки връзки, влияние и ценния опит от работата сред масите; 2) да помогне на „новите“, израснали през нелегалния период, верни, предани, доказали своята готовност за жертви партийни кадри, притежаващи ценния опит от работа в нелегалните условия, да изучат и правилно усвоят историята на революционното движение у нас, като възприемат и използват в практическата работа положителното, революционно наследство на партията от миналото; 3) да обедини тия стари и нови кадри на основата на ленинските принципи, стратегия и тактика и на решенията на Коминтерна по нашите въпроси.

ЦК на КП обаче и в тая област допусна груби грешки, които му пречеха да изпълни своята задача. По отношение на кадрите от легалния период въпросът често се поставяше доктринерски, господствуваше формализмът. За тяхната годност или негодност се съдеше *не по тяхната работа*, връзки, влияние и умение да ръководят борбите на работниците в производството, а по това, готови ли са на някой революционен жест, напр. да окачат червено знаме на някое учреждение или предприятие. Борбата за болшеvizизацията на партията се водеше не само с отрицателното, не само със социалдемократическите остатъци от миналото, не само с това, което отличава партията от лени-

низма, но общо против целокупното ѝ минало, като се види дотам, че се отрекоха и положителните страни на партията, революционните ѝ традиции и наследство от миналото. Теснящината се квалифицираше като опортюнизъм, а кадрите, израснали през легалния период, като неправилни опортюнисти. По такъв начин възпитанието на кадрите от нелегалния период се насочи по неправилен път. На тия кадри се попречи да усвоят положителното, ценното от миналото на партията, което им попречи в много случаи и места да се сблизят с масите, да заякчат своите връзки с масите, да усвоят и използват опита от миналото на партията за работа сред масите. И ние сме свидетели и днес на неверни твърдения от страна на някои другари, които и сега още пишат в низовете вестници, че недооценката, неуменieto и недостатъците на масовата работа са наследство от миналото, от легалния период, от теснящината. Тия другари трябва да разберат, че именно по въпроса за масовата работа не може да се обвинява теснячеството, че в това отношение партията в легалния период прояви голямо умение, има колосален ценен опит, който трябва да се знае, трябва да се изучи и използва, че партията възпита в миналото голям кадър от добри масовници, най-добрият представител на които е вождът на нашата партия др. Г. Димитров. Техния опит, методи на работа и ръководство на икономическите и политически борби на работниците и специално опита на др. Димитров трябва да изучим, усвоим и използваме.

Вместо обединение на кадрите, които стъпват твърдо на правилни партийни позиции и решения, изкуствено се предложаваше деление на кадрите на „стари“ и „млади“. Тая неправилна, неболшевишка политика на сектантски подход при решението на такъв важен въпрос, какъвто е въпросът за кадрите, не може да не даде своите отрицателни резултати: отпаднаха ценни работнически дейци от миналото, работници с връзки и влияние в средата на работническата класа, други бяха заставени да заемат положението на наблюдатели, а на значителна част от кадрите, израснали през този период, се попречи да изработят в себе си и се въоръжат с едно от най-важните качества на кадъра — умението да работи всред масите.

С това се отслабиха връзките на партията с масите. Това беше една от причините за пасивността на масите през време и след 19 май. Ето защо в резолюцията на ЦК по майския преврат, одобрена от ИККИ, се казва: „Политиката на ЦК по въпроса за кадрите бе твърде тясна“.

Какви задачи се поставят пред нас в областта на кадрите политика ще видим във втора статия.

„Работнически вестник“
бр. 4, 25 август 1935 г.

КОМУНИСТИЧЕСКИЯТ ИНТЕРНАЦИОНАЛ НА БОРБА ПРОТИВ ФАШИЗМА

От 25 юли до 20 август т. г. в Москва заседава VII конгрес на Коминтерна. От VI (1928 г.) до VII конгрес на КИ се извършиха събития от грамадна важност. Страшна икономическа криза друга капиталистическия свят през тия 7 години. В същото това време с нечувана бързина се развива стопанството на СССР. Там се построиха основите на социалистическата икономика. Завършва се втората петилетка — петилетката на построяването на социализма, на унищожението на класите. СССР стана решаващ фактор в международната политика, пазител на международния мир. Но това бяха години и на настъпление на фашизма. В Германия, Австрия, Литва, България той взе властта. Почти във всичките други страни той се готви да замести демокрацията. Масите страдат от безработица, от засилена експлоатация, от обезправяване и кървав терор. Но затова периодът от VI до VII конгрес на КИ е период на масови революционни боеве и на сплотяване, на силно стремление на работническата класа към единство. През последните именно години станаха големите стачни боеве в Германия — Рур (1929 г.), в Полша (почти непрекъснато), в Америка (1933 г.), на железничарите в Румъния (март 1934 г.), в България (до преврата), въоръжените борби на австрийския пролетариат (февруари 1934 г.), въстанието на испанските работници (октомври 1934 г.), победите на Червената армия в Китай, която отблъсна и шестия поход на Чан Кай-ши (1935 г.), въстанието на холандския броненосец „Седем провинции“, стачките и въстанията в Куба и величествената борба на единния народен антифашистки фронт във Франция (1934—1935 г.). Сега във всички страни, включително и в България, расте вълната на работническото единство, на единния работнически и народен антифашистки фронт.

Изброените събития и империалистическите войни на Япония в Манчжурия и Китай, предстоящата война на Италия против Абисиния, войната между Боливия и Парагвай в Южна Америка, както и бесният растеж на въоръженията във всички империалистически страни пълно потвърдиха оценката на международното положение и неговите перспективи, която се даваше от Коминтерна: *светът отива към нов период на войни и революции.*

На своя VII конгрес Коминтернът трябваше да прегледа своите редове, своите сили и да изработи своята тактика при очертаното по-горе международно положение.

Конгресът в отчета на Изпълнителния комитет на Коминтерна, даден от др. Пик, както и в речите на 60 оратори, делегати на близо 50 страни, констатира грамаден растеж на комунистическите партии за изтеклите 7 години както по броя на членовете им, тъй и по влиянието им сред масите. II Интернационал отново е разгромен.

Господстващият в него опортюнизъм банкрутира веднаж — при империалистическата война, и сега — пред фашизма, чието идване на власт той обективно подготвяше с поддържане разцеплението на работническата класа и със своята теория и практика на класово сътрудничество с буржоазията. В същото това време Коминтернът израсна до една действително международна организация, която на дело започва не само да представява, но и да води международния пролетариат.

Никога досега Коминтернът и всички негови секции не са били тъй единни, както те се явиха на своя VII световен конгрес. Никакви фракции и опозиции няма днес в комунистическите партии. Но конгресът беше принуден да отбележи съществуването в редовете на партиите самодоволно сектантство, което им е пречело да се свържат с още по-големи маси, да станат единствени масови партии на пролетариата в своите страни, да станат там действителни политически фактори. Конгресът обяви решителна борба на сектантството, на книжността в работата на компартиите.

Основният въпрос на конгреса беше въпросът за настъплението на фашизма и единството на работническата класа за борба против фашизма. Доклад по този въпрос изнесе др. Георги Димитров. Фашизмът — диктатурата

на най-реакционната, най-шовинистическата и войнствената част от крупната буржоазия — побеждава вследствие слабостта на работническата класа, разцепена от социалдемократията. Но той сам показва слабостта на буржоазията, щом тя е принудена да разголява окончателно своята диктатура. Слабостта на фашизма е в туй, че той е диктатура на една буржоазия, вътре в редовете на която има дълбоки, непреодолими противоречия, които разяждат нейното единство. Слабостта му е в това, че той расте и идва на власт в името на една антикапиталистическа програма, която привлича към него дребнбуржоазни маси, а на власт трябва да прилага съвършено друга — антинародна, капиталистическа програма. Фашизмът може да бъде победен и той трябва да бъде смъкнат там, дето е вече на власт, и да не бъде допуснат на власт, да бъде разгромен там, дето е още в началото на своето развитие. За това се изисква само общата борба на организациите и на масите, следващи компартиите, социалдемократическите партии, червените, реформистическите профсъюзи и на всички други нефашистки организации, в които влизат трудещите се маси — борбата им в единен работнически и народен фронт против фашизма, против настъплението на капитала, против войната . . .

За победата на единогофронтовската борба против фашизма е необходимо единството на работническата класа, на нейните организации — профсъюзите и партиите. Комунистическите партии трябва да вземат инициативата за това. Конгресът е изработил условията на това обединение.

VII конгрес на Коминтерна посочи на народите опасността и близостта на новата империалистическа война и издигна лозунга на борбата против нея — *против войната — за мир!* Конгресът определи и задължителните на компартиите при избухване на война. Той вменява в дълг на пролетариата от страните, чиято независимост се застрашава при една война на империалистически страни против тях, да застане начело на защитата на своята страна.

Конгресът изслуша и доклада на др. Мануилски по въпроса за успехите на социалистическото строителство в СССР. Конгресът на КИ с примера на СССР посочи на трудещите се от целия свят превъзходството на социа-

лизма пред капитализма и ролята на комунистическата партия за изграждането на безкласовото общество.

VII световен конгрес на КИ има грамадно историческо значение. Той туря началото на нов период от развитието на Коминтерна, когато неговите секции ще стават решаващи политически фактори в своите страни. Това много добре е разбрала международната, в това число и българската буржоазия, която, както никога досега, се занимава извънредно много с работата на конгреса и тръби за „изграждане“ на Коминтерна, за „отказа“ му от марксизма.. „Гладна кокошка просо сънува“ — отговоря на това др. Димитров. Видно е, че решенията на конгреса са попаднали право с пръст в очите на буржоазията, тъй като те с една несравнима простота и ясност показват на трудеците се от целия свят прекия път на тяхната победа над фашизма и капитализма.

VII световен конгрес на КИ избра нов Изпълнителен комитет, който пък избра за генерален свой секретар др. Георги Димитров. Българският пролетариат с право ще се гордее, че е създал из своята среда такъв свой водач, който на дело доказва, че е достоен под ръководството на Сталин да води и световната партия на пролетариата — Коминтерна.

БКП вече преустройва своята работа в духа на решенията на VII конгрес на Коминтерна. Партийните организации, членове и съчувственици трябва да изучат подробно решенията на VII конгрес на КИ и усилено да участвуват в работата на партията по тяхното провеждане у нас.

„Работнически вестник“
бр. 5, септември 1935 г.

Ш.

БЛИЗКИТЕ ИЗГЛЕДИ И НАШИТЕ ЗАДАЧИ

Събитията около преврата на д.-велчевци през октомври т. г. показаха ясно, че е неудържимо положението на правителството на Тошев, което няма никаква обществена поддръжка и което има против себе си ненавистта и глухото недоволство на целия трудещ се народ. Пред това недоволство на масите правителството, което ще замести Тошевото, каквато и политическа комбинация да представлява то, не ще може да сплоти цялата буржоазия, напротив — ще усиле противоречията в нейните редове. При това то ще може да дойде на власт само в името на известни отстъпки на масите, с допускане известна свобода на проявяване на тяхната воля. Буржоазията сега няма реална сила, с която би могла още повече да усиле политическия гнет върху масите. Единствената ѝ реална сила — армията — се опита да диктаторствува, но не можа да се наложи, не подчини масите на диктатурата на воснатата лига, напротив, в нея се вмъкна безвъзвратно бацилът на разложението.

Но щом правителствата, които ще наследят Тошевото, ще бъдат принудени да направят макар най-минимални отстъпки на масите, натрупаното в последните недоволство ще се излее открито през тази пукнатина на фашистката диктатура и със своята борба тия маси отново ще си завоюват легални позиции за борба. Ще настъпи положение подобно на това, което имахме след първото падане на Цанков и преди падането на Ляпчев. Към такова положение и към по-бързото възстановяване и разширяване на демократическите свободи ще се отиде, колкото по-скоро нашата работа по изграждане единния народен антифашистки фронт превърне глухото роптание на масите в активно, открито тяхно антифашистко движение.

Тази реална и недалечна перспектива трябва да ни застави да заработим неуморно във всяко предприятие; във

всяко село за сплотяването на трудещите се и на техните организации за борба в името на платформата на единния народен антифашистки фронт и по местни въпроси, по общи, непосредствени, жизнени за масите интереси. Трябва с нашата упорна работа да помогнем на масите да изявят открито своята единна воля за възстановяване на демократическите свободи и против фашизма и войната, отначало макар в най-невинни форми на борба, като протести, петиции и пр. По-нататък самото движение, еднаж започнало открито, явно — ще намери по-ефикасните форми на своята демократическа, антифашистка и антивоенна борба. Опитът на миналото трябва да ни научи да се вслушваме всякога отблизо в гласа на масите и да ги зовем на борба по тия разбрани близки за тях искания и лозунги, като тоя техен глас ще ни подсказва и да организираме тая борба във всеки момент в такива форми, които са вече приемливи за тях, в необходимостта и правилността на които сме ги вече убедили на практика, в процеса на борбата. Опитът от миналото трябва да ни научи да се освободим от революционната фраза и да се заловим за действителното революционно дело — да бъдем всякога с масите като техни първи другари, водачи и учители, като едновременно се учим от тях. Да не изпускаме нито един политически въпрос, за да им обясняваме във връзка с него какво трябва да бъде тяхното отношение, да им показваме на дело как трябва да се борят за своите интереси и то дадения въпрос. Опитът от миналото трябва да ни научи да провеждаме тактиката на единния фронт с другите организации на трудещите се не като маневра, а като единно действие, борба, в която всички участващи са равноправни. Така ще се създаде оная антифашистка политическа армия, в която нашата класа и нашата партия с предаността и активността си в борбата трябва да си завоюва заслужено доверието на масите и която ще изнесе победата над фашизма.

Всеки член на нашата партия трябва да почувствува какъв голям отговорен дълг имаме ние пред българския пролетариат и целия трудещ се български народ сега, когато отново над света и над България е надвиснала бурята на империалистическата война. Всяко фашистко правителство при война ще доведе България до нова, много пострашна катастрофа. Само едно антифашистко правител-

ство, възникнало от единната борба на народния антифашистки фронт, в която борба ние сме челни участници, може да спаси България от нова катастрофа и да запази нейната независимост.

Да дадем всичко днес за осъществяване на работническото единство и на единния народен антифашистки фронт, в борба против фашизма и войната — за мир и за демократически свободи. Ние, които се борим за по-далечни цели, за съветска власт, за пролетарска диктатура, за социализъм и в България, ще трябва да бъдем в първите редове на народната антифашистка борба за мир и демокрация!

„Работнически вестник“
бр. 9, ноември 1935 г.

ПРЕД НОВАТА ВОЙНА

Войната на фашистка Италия за завладяването на Абисиния е вече започната. Победата или поражението в тази война е въпрос на живот или смърт за италианския капитализъм и фашизъм. Фашизмът бе нужен на италианската буржоазия, както и на германската и пр., за да подчинят народните маси на своята открита диктатура, та в резултат на насилието, от една страна, и на националистическото им дресиране, от друга, да бъдат хвърлени в нови войни за преразпределение на света. Фашизмът в Италия вече доведе страната си до тая война. Германският фашизъм също се готви за война. Той дебне удобния момент да се хвърли в нея.

Войната в Абисиния засяга интересите на абисинския народ, който фашистка Италия иска да погълне в своя империалистически търбух. Тя засяга интересите на италианския народ, пратен да пролива кръвта си за интересите на капитала и фашизма. Ние, комунистите, сме за запазване самостоятелността и независимостта на всеки народ, който е заплашен от домогванията на империалистите. Ние в тази война сме против Италия, за независимостта на Абисиния. Тази война засяга интересите на Англия, защото победата на Италия заплашва африканските колонии и морските пътища на Англия и защото самата Англия има апетити към известни части от Абисиния.

Англия не е против колониалното поробване на народите, тъй като сама има най-големите колонии в света и живее от тяхната експлоатация. Тя не е за запазване световния мир. Тя предлага в Обществото на народите не зачитане независимостта на Абисиния, а колективен протекторат над нея. Предлагайки мерки против Италия, тя преследва изключително егоистични цели. Обявявайки се против завладяването на Абисиния от Италия, в същото време тя продължава да насърчава грабителските авантюри на

фашистка Германия и Япония. Политиката на Англия е крайно лицемерна и неискрена.

Войната в Абисиния засяга всички народи, защото е тясно свързана с опасността за международния мир, който тя поставя на изпитание. Затуй ние, най-последователните защитници на световния мир, се борим с всички сили да се застави фашистка Италия да прекрати войната в Абисиния и да не се позволи прерастването на тази война в една обща война. В борбата против войната трябва да се обединят силите на всички трудещи се и противници на войната със силите на държавите, които в дадения момент са против войната.

Против световната война в настоящия момент са страни като Франция, Чехословашко и др., които са също империалистически, но сегашните интереси на които са свързани със запазването на мира. Против световната война е главно Съветският Съюз, който открито заяви, че е за независимостта на Абисиния и за сплотяването на всички страни, които са за мира, против причинителите на войната, та да се принуди Италия да прекрати войната си срещу Абисиния и да не се позволи на другите авантюристи да се впуснат във войни. Международният пролетариат е на страната на Съветския Съюз и на тия държави, които сега не са заинтересовани в новата война, доколкото те се боят за нейното предотвратяване и поддържат в това дело СССР.

На коя страна в така очертаните днес фронтове е българското правителство? То е несъмнено на страната на подпалвачите на войната — на Италия, Германия и нейните съюзници. Българският фашизъм не крие това. Той е зъл враг на мирната политика на СССР и е против споразумение с балканските страни за съвместна борба за запазване на мира.

Италия запали пожара на бреговете на Средиземно море — жизнената артерия на Англия. Средиземноморска Гърция, по внушение на Англия и под насилието на своите генерали, се възвръща към монархизма и се превръща в английски агент на бреговете на Егейско море.

Българският народ ще може да участва в борбата за запазване световния мир и ще запази независимостта на своята страна само ако едновременно се бори със своята

фашистка диктатура и ако в единната си борба за мир, за разгромяване на фашизма и за възстановяване на демократическите свободи си създаде единоевропейско антифашистко правителство, на дело защитаващо интересите на трудещите се против техния експлоататор — капитала.

Противоречията между капиталистическите страни са тъй разнообразни, големи и дълбоки, че е трудно да се допусне такова тясно сътрудничество на повечето от тях със СССР, което да принуди Италия да прекрати войната в Абисиния. Предприеманите от Обществото на народите санкции едва ли ще бъдат много ефикасни поради взаимните противоречия между империалистическите държави. Към спиране на войната фашистка Италия може да бъде принудена главно от международния пролетариат и трудещите се от всички страни. Затова Коминтернът се е обърнал към II Интернационал с предложение да се предприеме съвместна борба против войната на Италия срещу Абисиния, за предотвратяване световната война, за запазване на мира. Само международният пролетариат със своята единна борба може да не допусне да замине от фашистка Италия и да пристигне там ни един влак или един параход и по такъв начин да упражни най-ефикасни санкции против нарушителя на международния мир — италианския фашизъм. Само борбата на пролетариата може да застави буржоазните правителства да подкрепят мирната политика на СССР.

При обсъждане предложението на Коминтерна от II Интернационал социалдемократическите партии в Англия, Швеция, Холандия и Чехословашко са се обявили против съвместната борба с комунистите, но в редица страни (Франция, Испания, Австрия и пр.) социалдемократическите партии са се обявили за приемане предложението.

Какво е отношението на българската социалдемократическа партия към предложението на Коминтерна? Несъмнено болшинството нейни привърженици — работници, железничари и др., ще видят в него своето собствено разбиране за борбата против войната и за работническото единство. Трябва да се доведе до знанието на тия хора предложението на КИ и да им се помогне да направят те необходимото пред своята партия за приемането му.

Такова предложение обаче ние правим и на Земеделския съюз, и на другите масови организации, на техните централни и местни ръководства, на всяка тяхна местна организация. За да приемат те нашето предложение, ние ще трябва да обясним на техните привърженици страшната опасност от войната и необходимостта от високо изявяване волята на масите за мир и за възстановяване демократическите свободи. Не трябва да остане нито едно предприятие, село, учреждение, чаршия, откъдето органите на властта и пресата — открито и подполно, да не получават отгласа на тая народна воля. А сред работниците, които товарят, превозват и разтоварят стоки за и от Италия, трябва да се агитира да осуетят всяка търговия на българската буржоазия с фашистка Италия, защото с нея се подкрепя нейната война против Абисиния и се засилва опасността от избухването на световна война.

„Работнически вестник“
бр. 9, ноември 1935 г.

ПОЛОЖЕНИЕТО В БЪЛГАРИЯ И ВОЙНАТА

Светът отново влиза във война. Началото ѝ е сложено с настъпването на италианската армия в Абисиния. Фашизмът означава война — това вече на практика доказва италианският фашизъм. Скоро ще докаже това и неговият брат — германският национал-социализъм. Само след 20 години — нова всеобща империалистическа война! Сега и за слепците ще стане ясно, че капитализмът, който не може да съществува без войни, създаде своя фашизъм, за да се подготви за нова касапина.

Трудещите се маси във всички страни и тяхната интелигенция не искат война, те са за запазване на мира, защото те са тия, които ще пострадат от войната. Но те могат да предотвратят войната само ако се вдигнат на единна борба против фашизма в своите страни, разгромят го в тая борба и създадат опиращи се на обединените в единна борба организирани маси антифашистки правителства. Само начело с такива правителства в тия страни, гдето фашизмът не е на власт, но се готви за власт и се бори за нея, може да се запази сега международният мир. Даже такава страна, която сама не се стреми към никакви завоевания, но нейната независимост се заплашва от чужд империализъм, не би могла да воюва за защита на своята независимост, ако отбраната ѝ оъде в ръцете на антинародно правителство и на военна клика.

В навечерието на новата война България се намира в ръцете на едно антинародно правителство и на една генералска клика, омразни на целия народ и неползващи се с никакво доверие сред него. Никой не се съмнява в готовността им да продадат в една война българския народ за пушечно месо срещу някакво удовлетворение на „националните“ им „идеали“, т. е. за някакво разширение на територията на България за сметка на някои от съседните народи. Но такива патриоти са и другите фашисти, които

претендират да заемат мястото на днешното правителство: тия, които искат властта да се предаде на „национално-социалното“ им движение, т. е. на масовата физическа сила за борба против „разрушителните“ народни движения, както и тия, които за същата цел искат да създадат една единствена партия — „Национален фронт“.

Приближаването на новата война, която тъй заплашително се е надвесила над нас, както и непоносимата мизерия и обезправяване, в които е хвърлен българският трудещ се народ, налагат на най-напредничавите и боеви негови слоеве и на техните политически и др. организации да се обединят в единен народен антифашистки фронт за борба за разгромяване на фашизма у нас, за възстановяване на демократическите свободи и права и за създаване правителство на тоя единен фронт, което да проведе в живота неговата платформа. Остави ли се българският народ в ръцете на която и да било от тия наши политически сили и организации, които говорят за единство на нацията, а в същото време я обезправяват, които говорят за национални задачи — и припомнят с гордост как те се разрешавали в миналата война, и възхваляват до небесата тия, които доведоха тогава България до катастрофа, — неминуемо е гласването ни в новата война и загубването на националната ни независимост.

Да се изтръгне властта из ръцете на враговете на българския народ, които със своите надуты лозунги за национално единство и идеали подготвят ново заробване на страната ни!

Работниците трябва да бъдат в първите редове на борбата на единния народен антифашистки и антивоенен фронт!

ЗА ДРУГАРЯ ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Другарят Георги Димитров израсна като революционер-марксист в нашето работническо движение, в нашата партия. Един от нейните водачи още от времето на основателя и водача на партията, нашия славен Дядо — Д. Благоев, Георги Димитров днес е най-достойният Дядов заместник. Георги Димитров сега е признат водач и на международния пролетариат и е генерален секретар на щаба на международната пролетарска революция — Коминтерна. Това ни заставя да знаем не само това, което той сега прави за нашата партия, но и за неговата минала работа в нея.

Георги Димитров е в работническото движение още от края на миналия век. От 1905 год. до 1923 год. бе секретар на общия работнически синдикален съюз и до днешен ден е член на ЦК на БКП. Той в миналото бе теоретикът на нашето синдикално движение. Написал е редица брошури на синдикални теми и множество статии. Той участвуваше в ръководството на всички по-големи стачки в страната, обикновено лично. В същото време той бе най-популярният партиен агитатор и оратор, организатор и водач на уличните демонстрации в София, най-омразният за буржоазията депутат и общински съветник-комунист. Във време на войната проникна тайно на фронта, води антивоенната работа на партията и лежа в затвора за това. В 1923 год. бе начело на Септемврийското въстание и бе първият от членовете на ЦК, които признаха грешката на 9 юни. Най-характерното през този период от дейността на Георги Димитров е туй, че той бе всякога с масите. Неговите високи постове в движението не му пречеха, напротив, той считаше, че това го задължава да бъде на всички, и на най-малките работнически събрания, да се вмесва във всички, колкото и дребни да са, конфликти между труда и капитала. В тази си масова работа той възпита

у себе си и прояви този борчески революционен характер, който е познат от Лайпциг на цял свят и към възпитаването на който в себе си се стремят най-добрите сили на работническата класа във всички страни.

В годините на страшната реакция в България, 1923—1925 г., Георги Димитров заедно с др. Васил Коларов извършиха колосална работа по сплотяване на партията след поражението ѝ — по издаването на „Раб. вестник“ в странство, работа с емиграцията, конференции и пр. и по организиране международната защита на жертвите на цанковия терор. Оттогава той е непрекъснато на интернационална работа. Тя му отнемаше и до Лайпциг всичкото време, но нито за минута той не се откъсваше от работите на нашето движение. Той заедно с др. Васил Коларов организираха в 1925 год. Московското съвещание и в 1926 год. Първи пленум на ЦК, както и втората партийна конференция в 1927—1928 година, където той изнасяше основните доклади, правеше най-сериозна критика на миналите грешки и предпазваше партията от левичарските увлечения, които се проявяваха там. Той пръв и веднага се противопостави на решението в страната и на Задграничното бюро за влизане на НРПС в Амстердамския интернационал в 1926 год., което влизане тогава би било гибелно за класовото работническо движение у нас. На VI конгрес на Коминтерна в 1928 год., когато някои от онези, които започнаха още тогава групова борба против него и Васил Коларов като най-добри носители на миналия, революционен опит от тесняшкия период на нашето движение, искаха снемането му от нашата делегация в конгреса, Георги Димитров държа две речи, в които той постави основните задачи на балканските компартии, които задачи и досега са в сила. За нашата партия той още тогава каза, че тя трябва да се въоръжи с ленинизма, че тесняшката идеология не е ленинизъм. В същата година той дава най-правилна характеристика на създалата се в странство фракционна група сред партийната емиграция и посочва на емигрантското ръководство как да се бори с тая група, за да я изолира от здравите другари, които са били увлечени от нея. В 1929 год. II пленум на ЦК постави въпроса за отказване на партията от погрешната теория за полуколониалния характер на България. Няколко месеца преди пленума,

Георги Димитров в „Инпрекор“ бе писал статия по този въпрос и бе изтъкнал погрешността на тази теория.

В 1930 год., когато в ръководството на партията бе про-
никнал Бойко и бе провъзгласил левоопортюнистическото
общо и „открито настъпление“ като линия на партията и
заедно с други водеше борба против другарите Георги Ди-
митров и Васил Коларов, които обвиняваше в опортюни-
зъм, защото били стари тесняци, Георги Димитров в едно
заявление до Изпълнителния комитет на Коминтерна раз-
кри дребнобуржоазния характер на тая линия и това, че
такова ръководство води партията към катастрофа. Бойко
бе снет от ръководството и в ръководството бе поставен
безвреме загиналия талантлив и многообещаващ другар
И. Кофарджиев. Георги Димитров вземаше активно уча-
стие в изработването на Августовската резолюция и на
другите резолюции на ИККИ по нашите въпроси. На
Лайпцигския процес др. Георги Димитров отново се спря
на грешките на партията през 1923 год. и даде в ръцете
на партията прекрасни оръжия за борба с българския фа-
шизъм, като защити българския народ от клеветите на
германския фашизъм. Тогавашното ръководство на пар-
тията продължаваше своето непартийно отношение към
Георги Димитров и не използва оръжията, дадени на
партията от Георги Димитров в Лайпциг. Там на процеса
Георги Димитров показа на цел свят какво може един
стар партнен водач, закърмен от теснячеството и прекипял
в котела на болшевизма.

След Лайпциг Георги Димитров в няколко свои речи,
в които имаше строга самокритика, най-правилно разясни
Августовската резолюция по въпроса за теснячеството.
Именно, че теснячеството не е болшевизъм, нито е такъв
на българска почва, но че то беше революционен марк-
сизъм не враждебен, а родствен на болшевизма. Един-
ствено така може по марксистки да се обясни защо пар-
тията още през войната се обяви против II Интернационал
и влезе без колебание в III Интернационал, защо тя има
такива революционни традиции и е създала кадри от типа
на Георги Димитров. На Георги Димитров се дължи и ра-
зобличаването докрай на левоопортюнистическия сектант-
ски курс, провеждан от ръководството до неотдавна, и
изправянето на партийната линия.

Б. Р. Още един път препоръчваме най-горещо на всички партийни членове и съчувственици щателното изучаване на издадената от ЦК в отделна брошура биография на др. Георги Димитров. Тя е богата с поуки и хвърля ярка светлина върху героичното мицало на революционното работническо движение у нас.

„Работнически вестник“
бр. 11, 30 ноември 1935 г.

БОРБАТА ПРОТИВ ФАШИЗМА И КРАЙНАТА НИ ЦЕЛ

Във връзка с поставяне въпроса за единния фронт на VII конгрес на Коминтерна в буржоазната преса в Европа се пишеше, че комунистите се вече отказват от своята теория за пролетарската диктатура като несъстоятелна, че те стават защитници на буржоазната демокрация. Др. Георги Димитров отговори на това с българската пословица: „Гладна кокошка просо сънува“.

За съжаление и в нашите редове има хора, които на днешното съсредоточаване силите на партията върху борбата с фашизма и за запазване и възстановяване на демократическите свободи гледат като на опортюнистическо прегрешение, като на отказ от крайните цели на движението. Това разбиране е сектантско. То в лозунга за пролетарската диктатура вижда всичко, а отрича действителната борба за превръщането на този лозунг в жива действителност, страни от тази борба. Нима само с декламации за пролетарска диктатура, за съветска власт, за въоръжено въстание ще извършим ние социалистическата революция? Не!

Революцията се върши от живи хора, и то от милиони хора. А тия милиони трябва да се убедят, че изход от своето мизерно положение на експлоатирани те ще намерят само в социализма, в социалистическата революция. Но милионите не се убеждават с речи и книжки. Милионите се убеждават от опита на собствената си борба. Да ги вдигнеш на борба и в процеса на тая борба да ги убеждаваш на практика, на дело, че трябва да отидат и по-нататък — това е пътят на вмъкване масите в революцията. Но масите не се вдигат направо на въстание за установяване на пролетарска диктатура, нито даже на демонстрация против безчислените убийства на комунисти. Те ще се вдигнат на въстание, когато се убедят, че всички други

форми на тяхната борба вече не им дават нищо ново. Те ще се вдигнат в защита на тия преследвани комунисти, които те дълго с очите си са наблюдавали, че са начело на техните ежедневни борби. Значи, преди да бъдат готови масите да се борят и жертвуват за крайните цели на движението ни, те трябва вече да се борят за друго, което е по-непосредствено и близко за тях.

Кое е това, което днес може да вдигне на борба в България грамадните маси трудещи се — организирани в разни организации и неорганизираните работници, служачи, занаятчии, трудещи се селяни, които вървят с нашата партия, със земеделците и с други? Тия широки маси ги обединява омразата, недоволството, възмущението от военно-фашистката диктатура и искането да им се възстановят демократическите свободи и права, за да могат да се борят за непосредствените си интереси. Това ги обединява в настроенята им. Въпросът е, как да се вдигнат те на единна борба за разгромяването на фашизма и за възстановяване на демократическите им свободи. Ако те видят, че техните партии и организации — комунисти, земеделци, социалдемократи — се споразумеят за единно действие, за единна борба, това ще им даде кураж да ги последват, тъй като в единния фронт на тия организации ще видят сила, която действително ще може да ги доведе до извоюване на тия общи за тях искания -- и ще се вдигнат на борба. Ако в тая борба ние бъдем в първите редове, без да изоставяме от масите и без да забягваме напред, ние ще бъдем фактическите ръководители на масите и ще останем такива и след като борбата разгроми фашизма и възстанови демократическите свободи. От нас, от нашата тактика и работа ще зависи дали борбата на раздвижените против фашизма грамадни маси ще се развие по-нататък в борба за съветска власт, за диктатура на пролетариата, но докато не бъде разгромен фашизмът, докато не бъдат готови грамадни народни маси, преди всичко бедните селяни, да последват и по-нататък пролетариата — няма да имаме условията и политическата армия, необходими за победата на пролетарската революция.

При сегашните условия и в нашата страна този е пътят на пролетариата и партията му към победа. Той

път никога не върви по права линия. А щом това е така, пита се: исканията за възстановяване Търновската конституция, за Велико народно събрание, за нейното изменение в по-демократически дух, за възстановяване на дело народните свободи и права и другите искания от платформата на единния народен антифашистки фронт, която ние предлагаме на земеделци, социалдемократи и други нефашисти, е ли опортюнистическа платформа? От гледна точка на нашите крайни цели тази платформа е действително отстъпка, известно приспособяване, без което ние не можем да постигнем единния фронт. Но тя би била опортюнистическа, ако ние се борим само за нея, ако ние се откажем от нашата програма и се борим *само* за демократическите свободи. Навярно има в нашите редове другари, които мислят тъй. Такива възгледи ще се срещат по-често и ще бъдат много опасни, особено когато единосфронтовската борба достигне до създаване единосфронтовско правителство. Може би мнозина наши другари тогаз ще дърпат партията назад, ще я спъват в борбата ѝ за отиването по-нататък — към съветската власт. Такива възгледи ние ще трябва още отсега строго да бием. Но партията не отива в единен фронт с други организации със *задължение* да престане да се бори за своите крайни цели. Такова условие ние никога няма да приемем. Ние ще се борим най-активно, предано и искрено заедно с другите единосфронтовски организации за платформата на единния народен антифашистки фронт, но същевременно ще проповядваме нашата си програма и за подготвяне на нейното прилагане ще участвуваме в единната борба. Напълно възможно е след победата над фашизма пътищата ни с партиите, с които ще бъдем в единен фронт в борбата срещу него, да се разделят, ако тия партии продължат осъдената от живота тактика на сътрудничество с буржоазията и кърпещ на капитализма. Но също така е възможно, поучени от опита на последните години, тия партии да тръгнат наляво или поне в тях да се създадат сериозни леви течения, с които ще може да се работи съвместно и в борбата за събаряне на капитализма. Вече виждаме, че кризата във II Интернационал довежда до създаването на революционна левица в редица социалдемократически партии, която все

повече се отказва от реформизма и се приближава до нашите разбираня. А болшевиките участвуваха в Октомврийската революция заедно с левите есери и даже образуваха първото съветско правителство заедно с тях. Всичко тогава ще се решава от фактическото съотношение на силите. Но това съотношение ще бъде в наша полза само ако ние се сбlijим с широките маси, активно участвайки в единната борба против фашизма, за демокрацията, ако ние съдействуваме на тия процеси на олевяване, които се извършват в другите организации на трудещите се.

„Работнически вестник“
бр. 11, 30 ноември 1935 г.

КАК АЗ РАБОТЯ КАТО ПАРТИЕЦ

До преди един месец аз бях член на един партиен комитет. Забелязах, че агенти на полицията ме следят. Стана опасно те покрай мене да не разкрият комитета. Решихме аз да изляза от комитета и за известно време да бъда освободен от организационна партийна работа. И сега вече месец нямам такава.

Но аз съм комунист и не мога да не работя за партията. Защото да не работя — това би значело да престана да бъда неин член, което за мене значи да изгуби животът ми всякакъв смисъл. И аз пак върша партийна работа, макар че не съм вече партиен функционер и не вземам участие в нелегалната организационна работа. Аз искам да разкажа на другарите чрез „Работнически вестник“ как работя за партията, като зная, че много партийци си блъскат главата над въпроса: „какво трябва да правя като партиец?“

Благодарение на това, че аз съм работил в много предприятия от дълги години и съм отдавна в движението, имам много познати партийци и съчувственици, а също и безпартийни работници и членове на други партии и дружества. Сега аз върша партийна работа и, смятам, много важна и полезна между тях именно познати хора. Нека полицията ме следи колкото ще. Събрания и заседания аз не правя, никакви комитети и ядки не създавам, не окачвам знамена и не пръскам по дворовете позиви. Това, което върша, ако тя даже го узнае, не може под никой закон да го подведе, освен под закона на полицейските произволи и побоища, на които аз съм свикнал и които и досега не бяха в състояние да ме накарат да ѝ признавам каквото и да било от това, което тя иска.

През този месец аз имах лични срещи с 6 бивши, а някой може би и сегашни членове на партията. С едни

се срещах по два и три пъти, с други само веднаж. Срещите ми с тях ставаха по кафенета и в техните квартири, с едного дълго беседвахме на улицата. Със себе си аз не нося никога наша литература, но не пропускам да прочета нито един брой от „Работнически вестник“, нито една партийна брошура или позив. Всичките ги чета твърде внимателно. Те ми дават страшно много. В срещите си с тези другари аз им разказах съдържанието на отвореното писмо на ЦК от 1 октомври и водих подробни разговори с тях по всички въпроси, които се засягат в писмото. Материал за тези разговори аз намерих освен в писмото — в брошурките „Септемврийското въстание“, биографията на др. Георги Димитров, „Една година фашистка власт“, резолюцията на V пленум по преврата и в „Работнически вестник“. Тия другари научиха много нещо от мене по партийните въпроси и сегашните задачи на партията, по единния фронт, по борбата за мир, по нашата масова работа, по фашистките синдикати и работническото единство. Те много неща не знаеха, с някои работи отведнаж не се съгласяваха, затуй с някои се срещах два, три пъти. Пет души от шестте не се задоволиха с тия разговори. Те поискаха, и аз им казах; откъде могат да получат нашата литература. Уверен съм, че те вече редовно ще я търсят и ще я получават.

Един от тия другари ми съобщи тия дни, че той имал вече подобни разговори с трима негови познати, които били членове на партийни ядки — двама във фабрики, един в една чаршия, но че те едва сега, от неговите разговори и от това, което им дал да четат, разбрали как да работят между своите другари работници, че досега в ядките почти нищо не правили, а само се бояли някой да не ги узнае и предаде и рядко се събирали. Интересно е, че само в една от тия три ядки в течение на цяла година попаднал „Работнически вестник“, и то само два броя, и брошурката „Септемврийското въстание“.

Друг от моите 6 души е безработен тютюнев работник. Той вече се споразумял с няколко свои приятели — безработни тютюнджии — да обиколят в своя квартал по къщи и по кафенета и да се свържат с безработните свои колеги, за да изберат една делегация до инспекцията на

труда да искат помощи и доставка на въглища за безработните тютюнджии.

Третият другар се срещал с познати земеделци и с работници при широките и им говорил за единния фронт и за платформата, която предлага нашата партия. Те останали много доволни и му обещали да говорят с повече свои другари по това, да се започнат преговори.

Четвъртият е избран в делегацията, която работниците от тяхното предприятие са изпратили при министър Мошанов да иска да не се правят удръжки за пътния данък. Той ми донесе 60 лева, които събрал от своите познати работници за партията. Останалите двама още не зная какво са направили след моите беседи с тях.

Но въвн от това срещнах се и разговарях с една жена, с която ме запознаха един ден. Тя била членка на едно женско дружество. Разговарях с нея по въпроса за войната. Будна жена. Напълно се съгласи с мене, че особено жените са длъжни енергично да се борят против войната. Тя сама даже, без да ѝ предлагам, ми каза, че веднага ще почне да убеждава настоятелството на своето дружество да назначи събрание по въпроса за войната и да предприеме събирането на подписи против войната, за мира.

Нарочно намерих един работник, бивш член на цанковите синдикати, чийто брат е в затвора вече години, осъден като комунист, струва ми се на седем години. Той ми разказа какво им пише брат му и че положението им в затвора било много влошено. Аз му разказах за позива на старозагорските политзатворници и че вече техните роднини и близки пращали заявления до прокурорите, министъра, директорите на затворите и др. обществени дейци да се прекратят мъченията на затворниците и да им се даде амнистия. Моят приятел след тоя разговор събрал върху подобни заявления около 30 подписа на свои роднини и около 20 на работници и други познати на брат му и пратил заявленията.

Спомням си за един другар от провинцията, който се крие в София, защото полицията го търсела по обвинения, че пръскал позиви на Работническата партия. Той постоянно се оплакваше, че гладува, че нямало къде да се крие и че бездействието го измъчва. Напълно съм съ-

гласен с това, което писа „Р. В.“ за излизането в нелегалност — че не бива за нищо-нещо да се обявяваме за нелегални и да искаме организацията да ни крие. Надявам се да убедя тоя другар да престане да се крие и да се залови за работа. Ако го арестуват, всичката майстория ще бъде да се надуе и издържи боя. Издържи ли боя, не направи ли никакви признания, ще бъдат принудени да го пуснат, защото полицията не разполага с никакви доказателства срещу него, а само с някакви показания на друг другар, изтръгнати с побоища. Но даже да го осъдят, отиването за една-две години в затвора съвсем не е някакво голямо нещастие. Та кой революционер не е минал през затворите. Това във всеки случай е по-добре, отколкото да се изтезава както сега, като скита от място на място неизвестно докога, и вместо да помага на партията, да я затруднява с искането на квартири и издръжка. А може и да пропадне и тогаз ще повлече със себе си и тия, които са му услужвали да го крият.

Направеното от мене за един месец за партията не е много. Но аз няма да се успокоя, докато не се срещна и не беседвам с всичките си познати. Ще имам месеци работа. И няма да прекъсвам връзките си с тия, с които съм вече приказвал. Никого не съм организирал непосредствено в ядка и не съм свикал нито една конференция. Но това, което направих, без съмнение приближи към партията редица хора и увеличи тяхната активност. Ако го направят стотици още хора в София, ние скоро ще станем голяма сила в столицата. Всички тия проагитирани хора от своя страна ще почнат да агитират други. Така движението ще расте, както растат кръговете във вода, в която е хвърлен камък. Мене така ми се струва. И тази работа мене ми дава крила, макар че засега съм лишен от възможността да работя непосредствено в партията.

Поканвам другарите всеки да прати в „Р. В.“ дописка за своята партийна работа, за да се види опитът и на други другари и да се учим един от друг.

В. Г.

ЗА СЛАБОСТИТЕ НА ЕДИННИЯ ФРОНТ

Днешната основна политическа задача на партията е борбата за възстановяване демократическите свободи, за разгромяване на фашизма, за защита непосредствените интереси на масите, за запазване на мира.

Разрешението на тая основна политическа задача, която е такава не само на партията, но и на цялата работническа класа, ще се постигне с общата борба на всички грудещи се. Затуй партията полага всички усилия за създаването на единен народен антифашистки фронт.

Политиката и тактиката на партията в днешния момент са правилно определени. В това няма никакво съмнение. Те произлизат от решенията на VII конгрес на Коминтерна и от политическото положение в България.

Обективните условия за развитието на единна народна антифашистка борба са благоприятни. За това говорят и фактите за започването на масова единна борба против настъплението на капитала и фашизма. Ето тия факти:

Няколко младежки организации: Работническият младежки съюз, земеделските младежки съюзи на „Врабча“ и „Пладне“, Социалистическият, група младежи от Македонския, Добруджанският младежки съюз, Народният студентски съюз (БОНСС), студенти от студ. д-во „Жан Жорес“ са сключили договор за единна борба за възвръщане свободното им съществуване и за разтуряне на фашистките младежки организации. По този повод те са издали общ апел за единна борба.

В голяма част от софийските фабрични предприятия, а така също и в няколко провинциални, работниците са почнали на открити свои събрания да обсъждат въпросите за удръжките от техните заплати, за множеството данъци и за задължителните членски вноски за държав-

ните синдикати. На тия събрания са избрани делегати до министъра и инспекциите на труда. В резултат на борбата отменено е събирането на пътният данък от голяма част от работниците. В Пловдив в два склада работниците отказали да платят допълнителните членски вноски от по 3 лв. за държавните синдикати. Тая работническа борба на някои места (Дупница) се изразила и в демонстрация пред инспекцията на труда. В тая борба вземат участие всички работници от засегнатите предприятия, в това число и тия, които влизат в държавните синдикати. Тя е обща, единна борба, борба на единния работнически фронт, която води към организационното работническо единство.

Родители и близки на политическите затворници на много места в страната пращат до министъра на правосъдието, прокурорите, директорите на затворите, пресата заявления, с които искат да се отмени изключителният режим на политическите затворници и да им се даде амнистия. На тия заявления се събират подписите и на други граждани. Това движение пак върви по линията на единния народен фронт. Заявленията се подписват от лица с различни политически убеждения. Борбата за амнистия е борба за политически свободи, тя е насочена против фашизма.

Някои от съществуващите легално масови организации устройват сказки по въпроса за войната. Такива сказки се посещават от хора с различни политически убеждения, но противници на войната. Обективно това е изграждане на единната борба против войната.

По въпроса за конституцията в пресата се изказаха редица партийни водачи. С изключение на хората от партията на Цанков и на някои други реакционни политици и професори, останалите политически лица се изказаха за възстановяването на Търновската конституция.

В буржоазната преса се оформяват по въпроса за войната на Италия против Абисиния два определени възгледа: за санкции на Обществото на народите против Италия, за да я принудят да прекрати войната — и другата позиция, на която стои партията на Цанков (вестник „Слово“) и други реакционни елементи (в. „Мир“, „Съяч“ и др., в противовес на М. Маджаров, който стои

на първата позиция), които са против санкциите и открито застават в защита на италианския фашизъм. В сред масите огромни са симпатиите към нападнатия абисински народ и голяма е омразата против завоевателната политика на италианския фашизъм.

Изброените факти, които далеч не са единствените, наистина потвърждават, че има благоприятни условия за разгръщане на едно мощно народно движение против фашизма, против войната, за демократически свободи, за защита непосредствените интереси на трудещите се маси. Ако това движение е още в своето начало, ако то е още слабо, една от причините са пречките, които правят водачите на земеделските съюзи и на социалдемократическата партия за общото му подемане отдолу. Но ние ще се спрем в една следваща статия на другата причина, на тая, която се крие у нас.

„Работнически вестник“
бр. 1, 10 януари 1936 г.

ЗА ПАРТИЙНАТА ПРОСВЕТА

Пред партията в настоящия момент стоят огромни задачи. Борбата против военно-фашистката диктатура изисква умение да се анализира правилно във всеки даден момент съотношението на класовите сили, за да се определят задачите и тактиката на партията, да се използват противоречията в лагера на врага, да се намират необходимите съюзници в борбата. Укрепването на партията е невъзможно без осъзнаване същността и причините на грешките и слабостите, проявени през последните години, и без усвояване новия курс на партията. В днешната бурна епоха, когато събитията се развиват с трескава бързина и могат всеки момент да ни изправят пред решителни борби, повече от всякога е необходимо отделният партиец да проявява максимум инициатива и самостоятелност.

За всичко това са необходими знания, теоретическа и политическа подкованост. Оттук огромното значение на партийната просвета в настоящия момент. Военно-фашистката диктатура прави всичко, за да лиши пролетариата и широката трудова маса от възможност да овладеят революционната пролетарска теория, защото тя много добре разбира нейното значение и роля днес. Тя се мъчи да сее заблуди сред работниците и трудещите се. Идеологическата форма на борба на пролетариата срещу буржоазията е следователно не по-малко важна от икономическата и политическата борба.

Мнозина другари, увлечени в практическата партийна работа, мислят, че не е така необходима революционната теория днес, а важна е практическата работа, и изпадат в ограничен, опасен практицизъм. Тия другари забравят, че без революционна теория е невъзможно революционно движение. Само на основата на правилен научен анализ на икономическите отношения, на класовите отношения и

борби ние можем да определим правилно своите задачи.

Срещу ударите на фашизма и увеличените трудности на борбата за партинеца е нужна повече от всеки друг път висока класова съзнателност, политическа издържливост и упоритост. Само въоръжени с революционната теория, ние ще съумеем да преодолесм трудностите в нашата практика, да се борим срещу грешките и уклоните в партията днес.

Ето защо партията иска от своите членове непрестанно да се борят за повишение на своите теоретически знания.

При днешните условия не е възможно да проведем един пълен и системен курс на партийна просвета. Затова ние подчертаваме значението на самообразованието, което особено трябва да се засилва. За ръководство и улесняване на самообразованието ЦК ще организира систематическа помощ. Но провеждането на един по-ограничен просветен курс във всяка партийна организация на основата на поставените пред партията задачи днес е не само възможно, но и задължително.

Ние набелязваме следните основни теми за един такъв курс: 1. Новият курс. 2. Единният фронт. 3. Година и половина военно-фашистка диктатура. 4. Борбата против войната. 5. Профсъюзната работа при днешните условия. 6. Работата в село. Аграрната програма. 7. Масовата работа (форми, методи, грешки, недостатъци). 8. Идеологията на фашистката диктатура. 9. Кадровата политика. 10. Конспирацията и борбата срещу провокацията. 11. Национал-революционното движение при днешните условия. 12. Организационно строителство. 13. Характер и движещи сили на българската революция. 14. Историата на партията. 15. Георги Димитров като водач на партията. Освен тези теми в програмата могат да бъдат включени и календарни теми като „Септември“, „Октомврийската революция“ и пр., както и теми: „Какво даде VII конгрес на КИ“, „VI конгрес на КИМ“ и пр.

Тая партийна просвета ще трябва да минаем в партийните ядки, като просвета, нужна на всеки партиец. За да не обърнем обаче партийните ядки в просветни кръжоци, необходимо ще бъде всяка една тема да бъде свързана с организирането на борбите на работническата класа и селяните в даденото предприятие или село, с това, какво

трябва да се направи по даден въпрос в това предприятие или село за изпълнение на поставените пред ядката задачи днес.

Просветата трябва да бъде водена на най-достъпен език, при достатъчен партийен контрол и да бъде свързана най-непосредствено с опита на работническата класа у нас.

Как трябва да провеждаме просветния план ?

По всички теми ще се разработват планове, които ще се печатат в „Р. В.“ Всеки комитет трябва да си създаде корпус от пропагандисти за провеждане на темите в партийните ядки. За да има необходимият партийен контрол, всяка тема трябва да се развива предварително пред пропагандистите от натоварен от комитета подготвен другар. За всяка тема предварително се посочва на другарите съответната литература, за да могат не само да изслушват докладите, но да вземат активно участие в обсъждането. Пропагандистите трябва да умеят да свързват всяка тема с въпросите на дадено предприятие или село, да илюстрират мислите си с примери из живота и опита на работниците и селяните.

В следния брой ще поместим плана по първата тема „Новият курс“.

„Работнически вестник“
бр. 1, 10 януари 1936 г.

КАК ДА УСИЛИМ РАБОТАТА ЗА ЕДИННИЯ ФРОНТ

Вдигането на борба против фашизма и войната, за демократически свободи и за защита непосредствените интереси на масите на огромното болшинство от селяните, занаятчиите, служащите е възможно. За това се изисква обаче енергична и упорита работа сред тия маси и сред техните местни ръководители от другите партии и организации — Зем. съюз, Соц. дем. партия, бившите железничарски, учителски и др. съюзи, женския съюз, читалищата, кооперациите и пр. В резултат на тази работа ще се развие масово, непрекъснато движение в предприятията, работилниците, учрежденията — за защита непосредствените работнически интереси, в селата — за защита общите непосредствени и местните интереси на селяните, движение за амнистия, движение за мир, движение против фашизма — на днешното правителство, на партията на Цанков, на съюза на запасните офицери, на националните легиони и пр. — и движение за възстановяване на Търновската конституция, за скорошни избори за Народно събрание и пр.

Очевидно могорят на народния единен антифашистки фронт — нашата партия — работи още слабо. Защото няма друга обществена и политическа сила вън от нашата партия, която да има по-ясна представа за хода на политическото развитие в България, за реалните неговии сили, по-правилна политика и тактика в служба на това развитие. Но въпреки правилната политическа линия на нашата партия, единната народна антифашистка борба още много бавно се развива. Причината е в туй, че ние не сме още организационно укрепнали.

Твърде големи са кадрите от членове и съчувственици на нашата партия. Ако те се впрегнат енергично и дружно в работа сред масите и местните водачи на нефашистките

партии и организации, в най-непродължително време антифашистският единен народен фронт ще бъде изграден, въпреки саботажа и колебанията на мнозина от водачите на нефашистките организации. Изисква се тясно сплотяване на всички наши другари — партийни членове и съчувственици — около разрешаването на днешните политически задачи на движението. Всеки един, стар или млад другар, бил досега или не бил по каквито и да е било причини активен работник на движението, може сега, според своите сили и способности, да бъде полезен на делото на единния фронт.

Нашата слабост е още в съществуващата наша разпокъсаност. В последно време се направи не малко за сплотяване на нашите другари около партията. Обаче още много усилия ни предстоят, за да турнем на активна масова партийна работа всички до един наши членове и съчувственици.

Необходимо е преди всичко създаването на здрави, постоянни връзки между другарите, които са най-близки помежду си, които си доверяват един на друг, и между тях и ръководните партийни органи. Може тая връзка да не бъде непременно във формата на ядка, тя може да бъде и лична, индивидуална връзка. Но характерът на тия връзки трябва да бъде такъв, щото всеки другар да може навреме да бъде осветляван устно и печатно по партийните въпроси и задачи, по позициите на партията върху ежедневните обществени и политически въпроси, да му бъдат давани поръчения, работи, които той може да извърши, да му се оказва в това отношение помощ, да се контролира работата му, другарски да се критикуват грешките му, да се взема мнението му, да се използва опитът и връзките му с масите.

Не е тежка и не е сложна работата по организационното укрепване на партията. Но тя трябва да бъде упорита, търпелива, енергична и постоянна. Тя трябва да се провежда от партийните комитети, които в това отношение трябва да не оставят незапет нито одного от сегашните и от миналото активни, предани на движението другари. Но тия връзки трябва да се търсят и да се установяват и от другарите вън от комитетите.

Всички другари в тази тъй важна и палежаща работа по сплотяване на всички наши кадри, по изграждането на здрава парт. организация, по създаването на добри и трайни връзки ще бъдат улеснявани от партийните издания. Тях обаче те трябва да четат внимателно, да търсят в тях не новини, а оръжие, за своята всекидневна партийна работа и да занасят словото на партията сред масите.

„Работнически вестник“
бр. 2, 20 януари 1936 г.

СЛЕД СТАЧКАТА

Тютюнороботническата стачка проби бента на фашистката диктатура. При умела работа от наша страна нищо не може да спре вече движението на масите против експлоатацията и фашизма. Веднага след нея избухна текстилната стачка в Сливен, тютюневата в София, станаха демонстрациите на студентите на 24 май и на 3 юни за възстановяване на конституцията и за избори.

Сега пътят на широкото движение на масите е открит. Но това движение само не може да се развива. Окуражиха се силите, които могат да го движат напред, но те трябва да работят, да го тикат, да го организират, да му помагат, за да се усилн колкото се може по-скоро, да се разшири, задълбочи и да смете фашистката диктатура, преди да се е окопитила и закрепила.

И тютюневата стачка не дойде сама по себе си. Недоволството на работниците беше отдавна голямо, но трябваше да им се даде инициатива и кураж, за да излязат на стачка. Разбира се, не държавните синдикати, а класосъзнателните работници, под влиянието на комунистическата партия, застанаха начело на работниците и ги поведоха. Тютюневата стачка е първото крупно събитие, дошло в резултат на изправяне политиката и тактиката на партията, на възстановяване връзките ѝ с масата, тъй силно нарушени от сектантството в недалечното минало.

Без нашата помощ, умела работа и ръководство няма да има широко стачно движение. Никой освен нас няма да помогне на работниците да организират борбата си за защита на своя хляб, на непосредствените си интереси. Нашите грижи трябва да бъдат насочени към това, във всяко предприятие, със стачка или с други средства, като предявяване искания, делегации и пр., работниците да

получават каквито и малки да са материални придобивки. Тия придобивки ще убеждават работниците, че само чрез борба могат да се защищават и да подобрят положението си.

В тия борби за непосредствените си интереси работническата класа се обединява около изборните си комитети, делегации и пр. в единни класови организации, осъществява класовото си единство.

В тия борби пада маската на натрапените чиновници от държавните синдикати като господарски оръдия, разобличава се ролята на държавните синдикати, замислени като опора на капитална реакцията. В тия борби работниците виждат на практика фалита на фашистката теория на цанковци за класова хармония и сътрудничество.

Стачката на тютюневите работници откри пътя и на политическите борби. Макар чисто икономическа, тя изигра огромна политическа роля за работническата класа, застана открито начело на борбата против фашизма и реакцията, за демократически права и свободи на народа. Не могат вече политическите дейци и организации да не се считат с нея, с партията, която я подготви.

Но и тук, за повдигане на всички народни слоеве, на работници, селяни, занаятчии, служещи, учащи се — на борба за разкъсване фронта на реакцията и фашизма, за демокрация е нужна енергичната и упорита работа на партията, на цялото ни движение.

На първо място трябва да вдигнем масите на борба за незабавни избори за Народно събрание, въз основа на неотменения избирателен закон, против всевъзможните машинации на двореца, на цанковци, късепвановци и други реакционери да правят избори, при които чрез изменение на избирателния закон волята на избирателите да се фалшифицира, като се избират натрапени отгоре депутати, да бъде окастрена и изменена конституцията и пр.

На всяко място комунисти, работници, земеделци от всички крила, социалисти, истински демократи от демократическата и радикална партия, от либералните партии, от привържениците на велчевци, разочаровани от авторитаризма и заставащи на позициите на демокрацията и

др., трябва да заработят дружно за събиране на подписи, за свикване събрания, митинги, за избори по стария избирателен закон, за сплотяване на всички нефашисти в единен *Народен фронт*. Нека, вдигайки се на такава борба долу, привържениците на тия партии заставят своите водачи, които още се колебаят, които още правят всевъзможни комбинации и пазарлъци с реакцията и се дърлят помежду си за първенство, да се определят решително на страната на единния фронт.

Взаимните борби между нефашистките партии, особено борбите в средата на земеделците, не са тяхно частно дело. Те увреждат не само тия партии, но преди всичко общите интереси на народа, на неговата борба за демокрация. Те увреждат и неговата независимост, тъй като тия взаимни борби често се подхранват от външни влияния, от влиянията на империалистическите правителства на Германия, Италия, Англия.

Велики събития се развиват в целия свят. На похода на реакцията, фашизма и империализма се противопоставят демократическите сили за запазване на мира, за демокрация. Начело и в тая борба е пролетариатът. Огромна стачна вълна залива вече Европа. Народният антифашистки фронт печели все повече и повече влияние навсякъде и повежда народите към по-светло бъдеще.

Комунистите трябва да стегнат своите редове, да ги попълват, да активизират всичко будно, да обявят война на недисциплинираността и пасивността на едни, да потикват изоставашите и енергично да вървят начело на борбите на народа в първите негови редове, да създадат мощно народно антифашистко движение и у нас.

„Работнически вестник“
бр. 11, 1 юни 1937 г.

ЗАШО БЯХА РАЗСТРЕЛЯНИ

Реакционната преса у нас начело с в. „Зора“ продължава да сипе огън и жупел върху съветското правителство за разгромяването на контрареволуционния троцкизъм и неговите агенти в СССР. Всеки ден в. „Зора“ поднася на своите читатели всичката помия, която изригват хитлеристките агенти и врангелистките централи в Рига, Варшава и Берлин, и никак не е случайно, че това се върши именно от ония вестници и обществени групи у нас, които са в най-тесни връзки с Хитлер и се явяват агенти на неговата политика в България.

На тоя вой на мракобесния фашизъм пригласят и българските троцкисти начело със Ст. Манов, на когото е предоставена пълна свобода да ругае и клевети Съветския Съюз, социалистическото строителство, Болшевишката партия и нейния мъдър вожд Сталин. Трудещите се маси у нас знаят кой е Ст. Манов. Дошъл в партията от широките социалисти в края на 1920 г., след Октомврийското въстание той се нахвърля с най-злобни статии срещу партията, обруга Септемврийското въстание, кръвта на чийто жертви не беше още изстинала, като се помъчи с другите ликвидатори като него да измести класовото работническо движение от неговите класови релси. Претърпял пълен крах в това отношение, той повтори тоя опит през 1927 год., когато се опита да създаде в противовес на изграждащата се вече работническа партия своя тъй наречена независима работническа партия, и след фиаското в това отношение се обяви за троцкист, като събра около себе си една малка групичка хора, предимно изхвърлени от партията за предателство в полицията. Днес Ст. Манов, чрез писма и изявления във вестниците, необезпокояван от полицията, когато в същото време реакцията прибягва до всички драконовски средства, за да за-

пуши устата на комунистите, преповтаря всички контра-революционни лъжи и клевети по отношение на СССР и, *запомнете това*, нахвърля се с най-злобен език срещу изграждащия се народен фронт, и всичко това в един момент, когато трудещите се маси с гърдите си преодоляват пречките на фашисткия терор за неговото изграждане. Побеснялото троцкистко псе Ст. Манов стигна дори дотам, че има дързостта в изявленията си пред в. „Зора“, очерняйки др. Георги Димитров, да го нарича „безхарактерник“ — човека, чийто героизъм и смелост на Лайпцигския процес предизвика възторг и удивление в целия свят и чието име в настоящия момент е знаме и зов за борба против фашизма.

Наистина, има защо да вият от злоба хитлеристките агенти като в. „Зора“ и техните събратя от рода на Ст. Манов.

Тежката ръка на пролетарската власт в СССР унищожи главата на контрареволуционния троцкизъм. Подлият двуличен фашистки враг на победния социализъм е окончателно сразен. Унищожен е и физическият фашистки терористически център в СССР, който, великодушно търпян от съветската власт, цели години, до последния час на неговите главатари, организираше атентати срещу окончателно установения социалистически ред в първата социалистическа страна в света и минираше победното дело на международния пролетариат.

Остатъците от старите класи в СССР са дотам обезсилени, че те вече не могат да противопоставят на социалистическия ред никаква организирана централизирана сила, на която може да се опре в СССР международният капитал и неговата последна опора и надежда — фашизмът. Но фашизмът намери своя съюзник в СССР в лицето на троцкистко-зиновиевския блок, тая контрареволуционна организация, станала през последните години чисто фашистка-терористическа, която можа тъй дълго да просъществува, защото тя се създаде и крепи в самата Болшевишка партия, практикувайки методите на най-подлото в историята на човечеството двуличие.

Контрареволуционната терористическа троцкистко-зиновиевска организация си бе турнала за цел да постигне идеала на международната реакция — на немския фа-

шизъм, на японската военщина и пр., именно — разстройване Съветите отвътре чрез избиването на техните първи хора и водачи. Тя се създаде от чужди на пролетариата елементи, вмъкнали се в Болшевишката партия и на вълните на революцията се издигнали до първите места на партията и на властта. Троцки водеше война против болшевизма от основаването му в 1903 год. Той влезе в Болшевишката партия през революцията в 1917 год., издигнат бе от нея, но той винаги стоеше в опозиция спрямо нея. Зиновиев и Каменев до революцията често бяха против Ленин, а в самата революция измениха на партията, като се обявиха против завземането на властта през Октомври и от 1925 год. са в открита борба с нея. Те на всяка цена искаха да си запазят и възвърнат ръководните места, които бяха изгубили, за да поведат СССР по пътя на антиленинския, контрареволуционен троцкизъм, сливащ се в края на краищата с практиката на фашизма. Те бяха вътре в партията и разкривани, разобличавани и гонени от нея, те отново се връщаха в нейните редове, прилагайки внушението от Троцки и изповядано на процеса от Зиновиев правило — макар и по корем, но вмъквай се в партията! И те се вмъкваха в партията, безсрамно декламирайки десетки пъти, че партията е права и че те се разкайват за своите дела, и всякога връщайки се в нея, благодарение желанието на партията да им се помогне да се спасят, продължаваха да вършат своето демонско дело.

На XVII конгрес на партията през 1933 год. Зиновиев и Каменев получиха достъп, даде им се думата и те с гръмки фрази признаха своите грешки, възхвалиха правилността на Сталиновата партийна политика, а в същото време те са организирали убийството на Сталин, Киров, както и на целия ръководен партиен съветски кадър. В началото на 1935 год., на делото по убийството на Киров, те пак се каеха и признаха, че убийството е извършено под идеологическото влияние на техния таен център, но скриха, че те са организирали и физическото му изпълнение. Осъдени по това дело, те пак не спират. В съгласие с Троцки те подготвят убийството на Сталин през 1935 год. във време на конгреса на Коминтерна, а също и през 1936 год. Това бе разкрито благодарение бдителността на съветската власт и на цялата съветска общественост.

Това виновните признаха и публично пред съда. Никакво великдушие вече не може да спре тия samozабравили се фашисти. Десет години ползувайки се от това пролетарско великодушие и подло заблуждавайки партията с низки, лицемерни самопризнания, те все повече задълбочаваха своята пъклена терористическа дейност.

Нямаше вече друга възможност да се ликвидира тоя фашистки център, който ежедневно заплашваше да спре биенето на сърцето, на мотора на Болшевишката партия и на съветската държава, за велика радост на класовия враг на международния пролетариат, освен чрез физическо унищожение. И то бе извършено.

С велико облекчение посрещнаха това трудещите се в СССР и в целия свят, които като тежък кошмар бяха душени от опасността да бъдат убити техните водачи, и то в момент, когато германският фашизъм и японският империализъм запалиха факела на световния военен пожар и със стремителна бързина го понесат към стряхата на международния пролетариат и на страната на световния мир — СССР, към стрехите на всички народи.

Фашизмът много добре разбира каква загуба понася той е разгрома на неговия троцкисто-зиновиевски съюзник. Той вижда, че не може да се изпълни предадената от него поръчка чрез агентите на Троцки — в писмо на последния до неговите хора в СССР — във време на война да се използват трудностите на Съветите, да се отнеме властта от ръцете на болшевиките и да се поеме от контрареволуционните троцкисти. Затуй фашизмът навсякъде, и в България, с пяна на уста ругае нашия велик Сталин и славната Болшевишка партия и съветската власт. Не може фашизмът да празнува макар и временна победа. Не може да подготви той там това, което извърши чрез своите съюзници — генералите Франко и Мола в Испания, — да нанесе дълбока рана на съветските народи, каквато нанесе на испанския народ.

Воят на бесните кучета от фашистките партии и в България по смъртта на техните братя в СССР е вой на тежко наранения враг. Не може той да ни спре в борбата за неговото унищожение. Твърдостта, с която се унищожават в СССР заловените на местопрестъплението агенти на фашизма, ще вдъхне още по-висок дух в славната репуб-

ликанска армия на Испания, за да унищожи тя по-скоро другия агент на Хитлер и Мусолини — испанския фашизъм. Ще повдигне тя още по-високо и борбата на Народния фронт в България да не допусне да извърши у нас своето пъклено дело агентът на Хитлер в България — партията на Цанков.

Фашизмът и неговите агенти полагат всички усилия, за да използват справедливата присъда над троцкистите за спъване изграждането на Народния фронт или да гораздвоят там, където изграждането е вече постигнато. И тук е именно голямата отговорност на реакционните водачи на социалдемократията, които, вземайки под своя защита троцкистите, всъщност вършат делото на враговете на работническата класа. По този начин реакционните социалдемократически водачи се надяват, че ще могат да удъжат олевяващите социалдемократически маси, чиито симпатии към Съветския Съюз все повече растат и които виждат пътя на своето спасение под знамето на Народния фронт. Социалдемократическите работници и левите социалдемократически водачи не трябва да се поддават на тази опасна въдица. Те сами трябва да изобличават десните социалдемократически водачи и с още по-голяма енергия и ентузиазъм да се отдадат на делото на изграждането на Народния фронт. Миналото на зиновиевци и К^о не трябва да заблуждава никого, защото сегашните им дела на терористи и убийци на съветските водачи ясно и недвусмислено ги показват в истинския им образ на най-злобни врагове на Съветския Съюз и социалистическото строителство, свързали се, както сами признаха на процеса, с германските хитлеристи и станали техни оръдия.

„Работнически вестник“
бр. 15, 15 септември 1936 г.

НОВАТА СЪВЕТСКА КОНСТИТУЦИЯ И ПРОФЕСОР ГЕНОВ

Професор Г. П. Генев пише в цялата преса по международните въпроси. Това, че професорът е радикал и даже влиза в петорката, не му пречи да разглежда международните въпроси с една определена реакционна тенденциозност. С особена злоба той набеден радикал и професор изопачава фактите, особено когато пише за СССР.

В СССР се прие нова конституция. Тя отрази и узакони това ново, което народите в СССР извоюваха през последните 12 години и което измени не само картата, но и порядъка в целия свят. Това ново огромно събитие е колосален принос в борбата на международната демокрация против надигналата се средновековна фашистка реакция и против минирането на световния мир от тая реакция.

И по тоя повод Генев взе перото в „Зора“, за да нанесе своята професорска драска върху тоя гигантски принос на демокрацията. Той предаде съвършено извратено същността на новата съветска конституция, за да прикрие значението на приемането ѝ за борбата за възстановяването на нашата конституция. А друго би трябвало да се очаква от професора-радикал — член на петорката, която все по-решително излиза в защита и за възстановяване на Търновската конституция.

СССР е многонационална държава, в която абсолютно всички нации, независимо от величината им, имат национална самостоятелност, а всички с повече от милион население имат и държавна самостоятелност. При това големите нации, които се намират по периферията на страната и които при тия обстоятелства могат по желание да се отделят от Съюза на съветските социалистически републики, по конституцията са самостоятелни съюзни републики. Освен това в конституцията изрично се признава правото на

тия републики (те са 11 на брой) да могат при желание свободно да излизат от Съюза. Тая безкрайна национална свобода, каквато няма нигде по света, помогна да се издигнат в СССР с векове потиснатите от царизма малки и големи националности до такъв културен и икономически разцвет, за какъвто не само потиснатата Македония, но и свободна Ньойска България не може да мечтае. Професор Генов обаче отрича тая ненадминната демократичност на съветската конституция с два прости фокуса: националните републики в СССР, казва професорът, говорейки за Карелия, Белорусия и Молдавия, са създадени, за да се оказвало влияние чрез тях върху еднородните населения на Финландия, Полша и Румъния. Другият му фокус се състои в това, че според него автономията на съветските републики не можела да се сравнява даже с широтата на автономията на английските доминиони, защото важните държавни дела, като това на отбраната, на финансите, транспорта и пр., били общи за целия Съюз в ръцете на централната власт. Тъкмо това, което помага на по-изостаналите нации с общите сили на целия Съюз да вървят напред, да укрепват своята самостоятелност, Генов представя като доказателство, че те нямали суверенитет, какъвто имали даже кои? — колонните на Англия! Видите ли, националните републики в СССР били по-зависими и от колонните! От кого са те зависими? На кого са значи те колонии? Очевидно на руската нация, тъй като, макар че руският език не е официален език на Съюза, професорът намира, че все пак той бил задължителен, защото не било възможно практически да се служи с 11 езика, и в училищата широко се изучава руският език!

Така по професорски се представя несравнимото историческо завоевание на национално освобождаване, равноправно съжителство и развитие, което социалистическата революция донесе за стотици зверски потискани в миналото от царизма народности. Така се използва то за каузата на българската национална и държавна независимост, страшно погазена от Ньойския договор, за ревизията на който ратува Генов.

Професорът не може да не отбележи осветените от съветската конституция права за всички граждани на труд, на справедлива заплата, почивка, застраховка, образова-

ние, пълно равенство на мъжа и жената, свобода на съвестта, на словото, печата, събранията, на уличните манифестации, неприкосновеността на личността, на жилището, тайната на кореспонденцията, еднаквото изборно право за всички, парламентарната отговорност на правителството и пр. Но, видите ли, всичко това било *привидно*. Всички тия широки граждански права и свободи, каквито няма нито в една буржоазна конституция, защото ги няма в живота на капиталистическите страни, според Генов не били никаква демокрация, от каквато Русия се нуждаела, но каквато не можело да се очаква от днешните ѝ управници. Защо? — Защото липсвал свободен политически живот в СССР. Професорска премъдрост: в СССР има най-широки политически свободи и права, а липсвал свободен политически живот! Но и на тая своя тенденциозна безсмислица Генов намира обяснение — ГПУ и комунистическата партия запазвали пълната си сила и всъщност тия свободи и правдини били само за тях. . . Конституцията е на 170-милионен народ. Тя се прие от неговите представители, от най-висшия изборен орган — Конгреса на Съветите. Тя се разисква в течение на 5 месеца буквално от всички граждани, по нея те направиха около 100 хиляди предложения. А правата и свободите, които тя дава, били само за 3 милиона членове на партията и за служащите на ГПУ!

Няма по-лесно, но и по-плитко, по-необосновано и по-глупаво отричане на големия исторически факт — узаконяването на конституционните постановления на най-великата демокрация, на най-великото народовластие, което някога е съществувало в историята.

Господин Генов като професор е длъжен да знае и да каже, че ГПУ в СССР като самостоятелен държавен орган бе създаден за защита на революционните придобивки срещу контрареволуцията и че след нейното окончателно преодоляване ГПУ е ликвидирано и функциите му предадени на комисариата на вътрешните работи.

Професорът, като човек уж на науката, трябваше научно да обясни тоя действително единствен засега, но колосален исторически факт, че най-широката демокрация в света се създаде и организира благодарение работата на Болшевишката партия, но без каквото и да е насилие

от нейна страна и без каквито и да било привилегии за нейните членове. Че именно затова, че Болшевишката партия, в опозиция и на власт, давайки непрекъснато многобройни и скъпи жертви, се ръководи от идеала, от целта да се създаде безкласово общество, при което именно е възможно истинското народовластие, истинската демокрация, тя е поддържана, следвана от 170-милионния съветски народ, който отрече, погребва и няма да допусне възкресяването на експлоататорските класи и на техните партии.

Професор Генов не се решава да даде научно, обективно обяснение на същността, на величието на делото на съветската конституция, защото това би дало оръжие в ръцете на българските демократи против фашизма, за възстановяването и разширяването на българската демокрация. Но това не влиза в задачите на лъжедемократата — глашатай на фашизма и войната — Генов.

„Работнически вестник“
бр. 20, 31 декември 1936 г.

ЗА КРИТИЧНОТО ОТНАСЯНЕ КЪМ ПАРТИЙНИТЕ ВЪПРОСИ

Има работи в нашата партия, чието разбиране и възприемане е условие за влизането и стоенето в партията. Така принципът на демократическия централизъм, на който е изградена организацията на нашата партия, не подлежи на одобрение или неодобрение от членовете на партията. Без безпрекословното приемане на този принцип не може да има партия, не може да имаме партийни членове.

Оттук произлиза подчинението на по-низшите организации на решенията и нарежданията на по-горните, възприемането и провеждането от всички партийни организации и членове решенията на Коминтерна, на партийните конгреси или тези на ЦК между два конгрес.

Понякога някои партийци казват, особено след фалита на стария левоопортюнстически курс на фракционерите от бившото ръководство на партията: „Аз не мога да възприема решенията на ЦК некритично“. Всичко трябва да се възприема критично, в това число и решенията на партията, в смисъл да се възприема всичко съзнателно, правилно, изчерпателно, та да може правилно и енергично да се провежда в живота. Но съвършено неправилно и антипартийно ще бъде „критичното“ отнасяне към партийните решения, ако под това се разбира спорене с партийното решение, оспорване правилността му, прогивопоставяне други гледища срещу партийните, защото това ще означава не провеждане партийните решения, не вършене партийна работа, а борба против партията, разрушаване на партията.

Може да има и несъгласие с партийното решение и с партийната линия у някои партийци, и те не само имат

право, но са и длъжни да изказват своето несъгласие и да се борят за своето гледище, щом считат, че то е право. Но тая защита на гледище, различно от официалното партийно гледище, трябва да става по партиен ред тъй, че ако това лично гледище е правото, а не официалното партийно, то да се възприеме от партията, а ако не е право — даденият партиец да се откаже навреме от него. Само тъй действително критичното отношение към партийните въпроси и решения ще ползува, а не ще вреди на партията. Левоопортюнистическият сектантски курс трая тъй дълго в партията именно защото отдолу нямаше достатъчно критично отношение към възприемане решенията и нарежданията на ръководството и борба за правилен курс.

Целият въпрос обаче е в туй, как да се защищават несъпадащите с партийните решения разбирания, тъй че да не увредят, а да ползуват партията. Най-напред трябва да се знае едно: ние сме партия марксистка, партия, която изповядва марксизма-ленинизма и се ръководи от него. Който иска да бъде комунист, той не може да има несъгласия с марксизма-ленинизма, с учението на Маркс—Енгелс—Ленин—Сталин. Учението, създадено от Маркс и Енгелс, разработено и развито в цювата епоха от Ленин и Сталин, ти трябва да се потрудиш да го разбереш сам или с помощта на партията. Изказваш ли несъгласие с казаното от създателите на нашето учение, бориш ли се срещу нещо от тяхното учение, значи ти погрешно си влязъл в комунистическата партия или си влязъл в нея с противоположни намерения. Пример: Троцки се смята за марксист, той се нарича даже ленинец. Като се разочопли как той разбира Маркс и Ленин, ще се види, че той не е никакъв марксист-ленинист. Но във от това, само фактът, че той води борба с тия положения от нашето учение, които разработи и доразви Сталин, да не говорим за бандитската борба, която Троцки води против Сталин, говори за това, че Троцки е враг на марксизма-ленинизма, следователно на Коминтерна, на комунистическите партии.

Решенията на Комунистическия интернационал излизат всякога от учението на Маркс—Енгелс—Ленин—Сталин. Затова те не подлежат на критика от страна на кому-

нистите, а само на изучаване и на прилагане. Същото се отнася и до решенията на ВКП(б), която се ръководи от самия Сталин. Но същото трябва да се отнася и до решенията на БКП, доколкото и нейният ЦК се ръководи от същото учение на марксизма-ленинизма. Старият¹ ЦК само на думи се ръководеше от нашето учение, а на дело — от фракционните съображения на господстващата в него група и от нейните левоопортюнистически сектантски разбирания. И неговите решения, неговата линия можеше и трябваше да се отхвърля, ако критически се отнасяхме към тях, въз основа на тяхното противоречие с многобройните през тоя период резолюции на ИККИ по нашите въпроси, които ЦК уж възприемаше и прилагаше.

Що се отнася до решенията и работата на ЦК на БКП, ние виждаме неговата работа и решенията му. Няма съмнение, че те излизат от марксизма-ленинизма, не му противоречат. Напоследък имаме и официално одобрение на основните решения на VI пленум и на работата на ЦК на БКП от страна на Секретариата на ИККИ. Новият ЦК работи под водачеството на славния болшевик и ученик на Ленин, генералния секретар на ИККИ др. Георги Димитров. Всичко това е достатъчна гаранция, за да гледаме на решенията и работата на ЦК с доверие. Голяма опасност ще представлява за партията, ако ние, напарени от миналото, се отнасяме така „критически“ към днешното партийно ръководство, както сега се отнасяме към старото, ако почнем да гледаме на него с недоверие. Днешният ЦК даде вече доказателство, че партията е поверена в здрави ръце, и нам остава да се стремим преди всичко да разбираме и усвояваме неговите решения и нареждания, а не да ги „критикуваме“, излизайки от необходимостта да бъдем критични въобще.

При все това, всяко съмнение и несъгласие с нещо, което партията решава и прави, трябва да не се крие, а да се съобщава на партията, но не като ѝ откриваме борба, а да правим това по партийен ред. А партийният ред е следният: не на път и кръстопът да тръбим за „грешките“ на партията, за нашето несъгласие с нея, а да

¹ Левосектантският ЦК. *Ред.*

поставяме всеки подобен въпрос за правилността или неправилността на дадения личен възглед чрез по-високо стоящия партнен орган и получим оттам отговор и осветление.

„Работнически вестник“
бн. I. 15 февруари 1937 г.

ПЪРВИ МАЙ

Много оскъден стана хлябът на трудещите се. Страшна скъпотия почна да ги души.

Свободата им е отнета. Ограбиха им правата.

Мирът е силно застрашен. Чуват се гърмежите на новата война.

За своя хляб, за своята свобода, за всеобщия мир са ежедневните мисли, грижи и борби на хората на труда. Те вече разбраха, че могат да извоюват и да запазят хляба си, свободата си, мира само с дружна единна борба. На това ги научи Комунистическият интернационал. Как да организират единната си народна борба им показва славният син на нашия народ — другарят Георги Димитров, — генералният секретар на Коминтерна. Народният фронт — това е днес надеждата на българския народ. Това е истинското българско знаме, в което той единствено вярва.

Работническата класа на своя празник на труда — 1 май — всяка година се е борила за хляб, свобода и мир. Днес тя са исканията и на целия трудещ се народ. Тяхното извоюване е възможно само чрез единната негова борба и чрез единната борба на всички народи по света, които днес еднакво страдат от капиталистическата криза, от фашисткия гнет, от войнствения империализъм.

Затова тая година 1 май ще бъде ден не само на работническото единство, а и на единството на целия български народ, ще бъде ден на българския Народен фронт и на международния фронт на народите против фашизма — за демокрация, против войната — за мир, против капиталистическото ограбване — за сносен човешки живот.

Столетните борби на работниците учат тях и всички други трудещи се, че колкото по-голяма сплотеност, сила, натиск и решителност показват те пред своите експлоа-

татори и потисници, толкоз по-големи придобивки могат да се извоюват. Да излезем всички в първомайското празнуване да покажем със своята многобройност пред диктаторите, експлоататорите силата на единството на българското работничество и мощта на българския Народен фронт! Нека десетки хиляди излезем на 1 май на улицата и във всевъзможни мирни, легални събрания и демонстрации високо да кажем, че искаме, че се борим:

За по-високи, човешки надници!

За справедливи цени на земеделските произведения!

Против скъпотията!

За силно намаление на данъците и дълговете!

За възстановяване на Търновската конституция!

За избори за Народно събрание по стария изборителен закон, произведени от демократическо правителство!

За амнистия на политическите затворници и емигранти!

За вечна дружба с всички балкански народи, за тясно сближение с всички страни начело със СССР, които се борят за запазване на мира!

За защита на българските и македонски малцинства!

За подкрепа на славните испански републиканци — борци за тържеството на международната демокрация и мир!

Нека 1 май вдигне народните маси за нови борби. Нека той бъде началото на силния растеж на започналото се стачно движение, за увеличение на надниците и стапе нов силен тласък на народнофронтовското движение за смъкване на фашизма, за нова демокрация!

Нека през празничните първомайски дни изпратим хиляди поздрав и материална помощ на нашите борци — политзатворниците! Нека отрупаме съветската легация в София с хиляди приветствия до социалистическите съветски народи за тяхната величествена социалистическа победа и за разгромяването на общия враг — фашисткия агент — троцкизма.

НОВИЯТ ПОДЕМ В БОРБИТЕ НА МАСИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Нерадостният, тежък сегашен живот на българския народ с голяма откровеност бе обрисуван неотдавна (21.1) от новия министър на земеделието — Ив. Багрянов в речта му в парламента. Той каза: „В резултат на икономическата криза общото жизнено ниво на цялата нация се понижи, което е съпроводено от мизерия, увеличаване на смъртността, намаляване на раждаемостта, физическо израждане, застой в търговския обмен, стопанска и гражданска апатия, отслабване на националната сплотеност... Ние цямаме — каза министърът — излишни храни. Ние експортираме не излишъка, а само това, което вземаме от устата на нашия народ и неговия нещастен добитък... И сега в нашата земеделска България, ако не умират масово хора и добитък, все пак тяхното хроническо недоляждане е неоспорим факт. . . Процентът на облаганията у нас е един от най-високите от съществуващите в Европа. . . През време на който и да било национален празник едни се опияняват от знамена и речи, а други са безразлични, държат се настрана, затънали в калта.“

Не е за учудване, че при това свое положение българският народ води, макар и засега глуха, подмолна, но непрекъснатата борба против диктаторския политически режим, който потиска масите чрез суров полицейски терор и с това им пречи свободно да се борят за по-добър живот. В последно време из страната се наблюдава осезаемо засилване на движението на народните маси. Голям, все повече нарастващ брой делегации от най-разнообразни организации и групи от населението почти от всички краища на страната предявяват на правителството много резки искания по всички въпроси, отнасящи се до техните

непосредствени интереси. Няколко делегации предявиха на министъра на правосъдието искане за амнистия на политическите затворници и според думите на министъра той е получил множество писмени заявления със също такава искане. Освен това той е приел комитета на съюза на длъжниците, наброяващ повече от 100 хиляди членове, който беше разтурен преди две години. Свикват се многобройни събрания на всевъзможни организации, в резолюциите на които остро се поставя въпросът за удовлетворяване исканията им. На 10 февруари в София стана много бурно 10-хилядно събрание на граждани, искащи пълна отмяна на вече одобрения от Министерския съвет и парламента градоустройствен план за реконструкцията на столицата, по който се разрушават малките домове на хиляди дребни собственици.

Но най-голяма активност проявява работническата класа. Под натиска на работниците единствените законни работнически профсъюзи, създадени от държавата, активно обсъждат мероприятията за ускоряване сключването и прилагането на колективните договори. И при все че стачката е забранена със закон, работниците все по-често прибягват към нея за защита от настъплението на нахалническите под покровителството на правителството капиталисти. Министърът на индустрията и труда Кожухаров току-що бе изрекъл в парламента в началото на февруари упрека против един от депутатите, че е позорно за депутат в парламента да защищава правото на работниците на стачка, тъй като стачката била също такъв метеж в икономическата област, какъвто е и въоръженият държавен преврат в политическата, и в страната изведнаж избухнаха няколко стачки. Миньорите (около 4,000) от държавните мини Перник, в отговор на голямото намаляване заплатите им, стихийно напуснаха работа и след тридневна стачка заставиха дирекцията на мините да отмени намаляването на заплатите им. За тая стачка, както и за други, цензурата не позволява на пресата да съобщава нищо. И въпреки това тая стачка ще изиграе голяма роля за по-нататъшното развитие на стачното движение. В миналото стачките на миньорите в Перник всякога са вдигали на борба широки работнически маси. Почти едно десетилетие не ставаха стачки на печатарите.

А сега и те започнаха да стачкуват. Стачкуват и работниците от редица други предприятия.

Това е начало на подем на борбата на масите за техните непосредствени искания, която се съпровожда от голямо възбуждение на масите от международните събития. Настъплението на фашистка Германия срещу Балканите хвърли и българския народ в тревога за съдбата на своята независимост. Срещу опита на фашистките групи да тласнат масите на борба за възвръщане с помощта на Германия и Италия заграбената преди 20 години българска територия от страна на Румъния и по такъв начин да се улесни дейността на фашистките страни за възбуждане взаимноизстребителна борба между балканските народи все повече се противопоставя движението за създаване блок за отбрана на всички балкански страни от фашистката агресия, за дружба и сътрудничество върху базата на мирното разрешаване на съществуващите между тях спорове.

Подчертаното отрицателно отношение на народните маси против диктаторския реакционен режим на цар Борис и започналият се подем на откритата борба се отразиха силно и в парламента. Парламентарната опозиция рязко критикува реакционната политика на правителството, иска политическа амнистия, пълно възстановяване на конституционните свободи и такова правителство, към което при тревожното международно положение в сегашния момент народът би имал доверие. Лидерите на забранените партии се обърнаха до царя с меморандум — „последно предупреждение“, -- с който се иска съблюдаване на Конституцията и оставка на правителството.

И правителството е принудено да реагира на броженето на масите с редица отстъпки. То бърза да прокара в парламента закона за разширяване анулирането на дълговете на частните лица, закона за фискална амнистия и закона за печата. Правейки нищожни отстъпки на масите в тези области, то проектира да облагодетелствува с това капиталистите и да укрепи своя реакционен режим. Обаче, принудено да отстъпва, правителството не ще бъде в състояние да спре движението на

масите. А нарастването на този току-що започнал подем на откритата борба на действащите в единния демократичен фронт маси в края на краищата ще помете реакцията и отново ще извоюва демократическите свободи.

22 февруари 1939 г.

Партиен архив на ЦК на БКП.

РАБОТНИЧЕСКАТА ПАРТИЯ В БЪЛГАРИЯ

Работническата партия в България беше създадена в 1927 година.

В 1924 година със Закона за защита на държавата бяха забранени и разтурени: Българската комунистическа партия, червените профсъюзи, кооперация „Освобождение“, Комсомолът и всички други работнически организации, ръководени от БКП. След Септемврийското въстание през 1923 година против диктатурата на цанковото правителство и във връзка с атентата в „Св. Неделя“ на 16 април 1925 година бяха физически унищожени основните кадри на комунистическото движение в България. Обаче работническата класа скоро започна да се съвзема от тия крупни свои поражения. През 1926 година бяха създадени легално независимите работнически профсъюзи, а през 1927 година бе създадена Работническата партия, която правителството преследваше, но не можа да забрани. Тия класови работнически организации обхванаха широки работнически маси, а също така селяни и трудова интелигенция. Всички оцелели кадри на Комунистическата партия и другите комунистически организации, които бяха разтурени, започнаха да работят в тия нови, легални организации на работническата класа. НРПС и РП възглавяваха борбата на работниците и селяните. Под ръководството на НРПС се водиха многобройни стачки на текстилните и тютюневи работници през 1929 и 1930 година. През този период Работническата партия възглави широкия подем на борбата на работническите и селските маси против опасността от война, в защита на СССР, за политическа амнистия, за всекидневните искания на трудещите се. Работническата партия разви огромна политическа дейност в града и селото. Десетки хиляди трудещи се участваха в митингите и де-

монстрациите, които тя свикваше. В стотици села по нейна инициатива се създаваха селски комитети, ръководещи общата борба на селяните, намиращи се под влиянието на Работническата партия и Земеделския съюз. След РП тръгнаха същите ония селяни, които вървяха до 1923 година след легалната тогава Комунистическа партия, а също така и нови маси. Първи май и първи август през годините 1929—1933 се отбелязваха с големи митинги и демонстрации, организирани от РП и НРПС въпреки забраната от страна на властта. В парламентарните избори през лятото на 1931 година РП участва с единифронтовските листи на кандидатите на РП, левите земеделци и социалдемократите. В парламента се обособи парламентарна група на РП от 32 депутати.

През 1933 година правителството на „Народния блок“, което смени в 1931 година правителствата, които изхождаха от „Демократическия сговор“ след преврата на 9 юни 1923 година, изгони от парламента депутатите на РП и започна силно преследване на РП и НРПС, а също на Работническия младежки съюз (основан през 1927 година), който вървеше с РП и НРПС.

На 19 май 1934 година в България стана втори военнофашистки преврат. Неговото правителство забрани всички политически партии. С особена сила то се нахвърли срещу РП, НРПС, РМС. Оттогава тия организации са забранени, но РП и РМС продължават да работят нелегално и се ползват с най-широко влияние сред работническите маси и сред селяните. Работниците, привърженици на РП и на бившите НРПС, влязоха в създадените през 1935 година правителствени работнически профсъюзи и с работата си в тях не допуснаха тези съюзи да бъдат превърнати във фашистки.

РП вземаше активно участие в парламентарните избори през 1938 и 1939 година, макар и не официално, понеже това е забранено от закона. Сега тази партия на българската работническа класа, макар и в нелегалност, е единствената организирана политическа сила. Почти всички останали буржоазни и дребнобуржоазни партии се разпаднаха организационно и изгубиха влияние сред масите.

През периода 1935—1939 година РП съумя да създаде движение на единния Народен фронт. След започването на втората световна война тя оглавява борбата на мясите против войната, за мир и неутралитет, за тясна дружба със СССР.

20 май 1940 г.

Партиен архив на ЦК на БКП.

Марек

ИЗ БЕЛЕЖКИТЕ НА СТАНКЕ ДИМИТРОВ

Стилът на работата на Сталинския ЦК: съчетаване на високата принципиалност с вникване в детайлите на работата, единство на думите и действията, широко привличане на низовите работници в обсъждането на най-важните въпроси на политиката и практиката, желязна дисциплина при провеждане в живота решенията на партията.

Тесни социалисти (тесняци) се наричаха революционните социалдемократи в България, които, като се отцепиха от старата БРСДП, образуваха в 1903 година БРСДП (тесняци). Тесни социалисти ги нарекоха реформистите в полемиката си с тях, смятайки техния социализъм за тесен, строго ръководещ се от марксистическото учение, което било тясно учение.

Широки социалисти (общоделци) се наричаха след разцеплението на БРСДП в 1903 година привържениците на реформистката БРСДП за разлика от революционните социалдемократи — тесняците. Широките социалисти смятаха своя социализъм за широк, неограничаващ се с тесните за тях рамки на марксистическото учение. Те бяха за широка политическа дейност, т. е. за общо дело с буржоазните партии, за което тесняците ги нарекоха общоделци (съглашатели).

Либералите-социалисти или, както тесняшката партия ги нарече — анархолибералите, започнаха през 1905 година фракционна борба в нейните редове срещу демократическия централизъм в партията, а както те казваха, срещу „диктатурата на партията“, за свобода на убежденията и действията на партийните членове, които не са съгласни с партийната линия. Техните схващания по организационните въпроси на партията съвпадат със схващанията на Троцки в РСДРП през онова време. Носи-

тели на остатъците от дребнобуржоазния социализъм след разцеплението с реформистите, анархолибералите още тогава бяха изхвърлени от редиците на БРСДП (тесняци). Те създадоха самостоятелна организация — социалдемократически съюз „Пролетарий“, и не след много време минаха в партията на широките социалисти.

Прогресисти — фракционна група на дребнобуржоазни интелегенти в БРСДП (тесняци) — 1907—1908 г., — издънки на анархолибералите, също така преминали след изключването им от партията в партията на широките социалисти.

СГОП — Дирекция за стопански грижи и обществена предвидливост. Така се наричаше учреждението, създадено през империалистическата война за организиране снабдяването на армията и населението със земеделски продукти и индустриални стоки.

500-милионен заем. През 1915 година германското правителство отпусна на българското правителство заем от 500 милиона лева на силно заробващи условия. Сключването на този заем реши окончателно въпроса за присъединяването на България на страната на Германия в империалистическата война. Против този заем се бореха опозиционните буржоазни партии заедно с широките социалисти, които бяха за присъединяване на България към Съглашението. Против него водеше самостоятелна борба тесняшката партия, която беше против всякакво участие на България в тази война, тъй като считаше, че тя е империалистическа война.

Борис хаджи Сотиров — стар деец на БРСДП (тесняци), ползуваше се с голяма известност в партията и страната. Той беше адвокат в Самоков, където в 1910 година под негово ръководство партията получи болшинство в общинския съвет и взе в свои ръце комуналната власт, като по този начин създаде първата (Самоковската) комуна в България, около която тогава се разви ожесточена борба с правителството. Редица години той беше секретар на Централната контролна комисия на партията, депутат от партията в Народното събрание, един от известните агитатори на партията. Борис хаджи Сотиров беше убит от фашистите през време на Септемврийското въстание през 1923 година.

К. Илиев (Д-р Н. Сакаров) — възглавяваше фракционната група на прогресистите в БРСДП (тесняци), след изключването от която в 1908 година мина в партията на широките социалисти. В 1920 година той излезе от тая партия и бе приет в Българската комунистическа партия. В 1924 година, като депутат в Народното събрание от БКП, той публично осъди партията за това, че е организирала Септемврийското въстание през 1923 година, за което беше изключен от партията. Опитът му през 1924 година да създаде ликвидаторска партия нямаше успех. Сега той е избран за депутат в Народното събрание от името на Конституционния блок (Народния фронт). Той е известен български икономист.

Българската комунистическа партия съществува като самостоятелна партия на българския пролетариат от март 1903 година, когато тя, след като се освободи от „широките“ социалисти в старата социалдемократическа партия, започна да развива дейност като Работническа социалдемократическа партия (тесняци). Водач и теоретик на тесняшката партия беше Димитър Благоев — „Дядото“ (1854—1924 г.), който в 1883 година е основал в Петербург първата марксистическа социалдемократическа група в Русия, а в 1891 година основа в България Социалдемократическата партия. Под негово ръководство тесняшката партия взе участие в основаването на Комунистическия интернационал и оттогава съществува като Комунистическа партия. Благоев стоя начело на партията до смъртта си.

Теснячеството не е ленинизъм, но бидейки на дело революционен марксизъм, то е близко до болшеvizма.

В последователна борба против буржоазията и опортюнизма, мъжествено борейки се против войната (балканските през 1912—1913 год. и империалистическата), партията даде революционно възпитание и организация на българския пролетариат и след войната се превърна в масова партия (40,000 члена) с огромно влияние в града и селото (в изборите тя получаваше по 220 хиляди гласове). От 1919 до 1923 година Комунистическата партия при чести стълкновения с полицията и войската проведе маса митинги, демонстрации и стачки в защита на непосредствените икономически и политически интереси на

масите и независимостта на страната; тя основа кооперация „Освобождение“ със 70 хиляди члена и други масови организации; Комунистическият младежки съюз (Комсомолът) стана 15-хилядна организация; революционните профсъюзи, ръководени от 1904 година от др. Георги Димитров, наброяваха 35 хиляди члена; в Народното събрание партията имаше около 50 депутати; около 200 общини бяха в нейни ръце; тя организира мощен работнически печат.

На 9 юни 1923 година стана военно-фашистки преврат, който предизвика въстание на селяните, които защитаваха събореното правителство на Земеделския съюз. Вместо участие в това въстание в единен фронт със селяните ЦК на БКП обяви опортюнистическа тактика на неутралитет, която силно подкопа силата и влиянието на партията. Установи се фашистки режим на „Демократическия сговор“ на професор Цанков, който режим насочи своите удари срещу комунистическото движение. Масите се вдигнаха против фашистката власт. През август ЦК на БКП взе курс на въстание. На 23 септември започна работническо-селско антифашистко въстание под ръководството на Комунистическата партия. Главните действия се развиха във Врачански окръг под ръководството на другарите Георги Димитров и Васил Коларов. Във въстаналите райони участваха и геройски се бяха най-широки маси, но въстанието не беше повсеместно вследствие последиците на деветоюнската грешка. След една седмица въстанието бе потушено, но то изигра историческа роля за бъдещата борба на масите срещу фашизма и за болшевизацията на партията. През ноемврийските парламентарни избори жестоко преследваните Комунистическа партия и Земеделски съюз се блокираха и получиха 300 хиляди гласа. Фактически гражданската война продължи до 1925 година. Хвърлена в нелегалност, партията се готвеше за ново въстание. Левичарският уклон в антифашисткото движение, който доведе до атентата в „Св. Неделя“ на 16 април 1925 година, отслаби антифашистките сили и улесни фашистката провокация. След атентата бяха разгромени всички комунистически организации и кадри. Двегодишната гражданска война завърши с разгром на революционните сили, но не можа

да ги унищожи. След една година бяха създадени независимите профсъюзи и Работническата партия. Тридесет и пет хилядните стачки на тютюневите, текстилните и други работници през 1929—1930 год. повлияха и на селяните. През 1930—1931 година започнаха повсеместни масови събрания и демонстрации. В парламентарните избори през юни 1931 година фашистският режим бе съборен. Образува се коалиционно правителство на „Народния блок“. Масите си извоюваха свобода. Силно се развиха революционните работнически организации. През този период в ръководството на БКП взе връх левосектантската фракция, която натрапи на партията троцкистки курс, който доведе до откъсване на партията от масите и до противопоставянето ѝ на селячеството. Това спомогна за усилването на фашизма и за успеха на военния преврат на 19 май 1934 година. Установилият се тогава режим забрани всички партии и работнически организации, фактически отмени Конституцията и от 1936 година се превърна в царска фашистка диктатура.

Нелегалната Българска комунистическа партия под ръководството на др. Георги Димитров, след като се очисти от троцкистките фракционери в ръководството и прилагайки решенията на VII конгрес на Коминтерна, отново се свърза с масите и отново стана важен политически фактор. Енергичната работа на комунистите спомогна за ново оживление на работническото движение на почвата на единния работнически фронт и за създаването на Народния фронт. През 1939 година стачкуваха 20 хиляди тютюноработници и 15 хиляди други работници. Работниците в официалните профсъюзи започват усилена борба против капиталистите и за свободата на организациите. От забранените демократически и работнически партии се образува конституционен блок, който в парламентарните избори през март 1938 година получи болшинство гласове и 56 от 160-те депутатски места.

Партиен архив на ЦК на БКП.

ПОДЛИ И БЕЗХАРАКТЕРНИ СА ХОРАТА, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВЕНО МНЕНИЕ

Това, което у нас днес наричат „българско обществено мнение“ — не е мнението на българския народ, не! За българско обществено мнение фалшиво се представя само това, което се пише във вестниците. Кой създава така нареченото българско обществено мнение? Какви са тия хора, които си присвояват правото да говорят от името на българския народ? Тези „творци“ на така нареченото българско обществено мнение са известните днес лакеи на Хитлер и Мусолини. Много са те. Между тях има и стари, и млади, нови хора от тази професия. И едните, и другите обаче показват своята безгръбначност и липса на политически морал и характер.

Ето двама от по-старите от тях: Сотир Янев, бивш социалист, и Велчо Велчев, бивш русофил. И единият, и другият днес обсипват Съветския Съюз с всевъзможни хули и клевети, взети от хитлеровия арсенал. И единият, и другият, по заповед от Берлин, за да помогнат на правителството да тикне България в най-престъпната война срещу Съветския Съюз, която ще донесе непоправими злини на българския народ, ще костува неговото съществуване, се мъчат да доказват, че руският народ и Съветският Съюз не били едно и също нещо, че българите обичали царска Русия, а ненавиждали Съветския Съюз!

Но същите тия писачи, създатели на „общественото мнение“, друго пишеха за Съветския Съюз по-рано, преди той да бъде вероломно нападат от нашия коварен и подъл „съюзник“-господар Хитлер.

Сотир Янев през 1940 г. издаде в Дупница, дето се избираше тогава за народен представител, сборник от статии под заглавие: „За Съветска Русия“. За, а не *против* Съветска Русия се нарича неговият сборник. Как можеше

да бъде избран той от дупничани за депутат, макар и като правителствен кандидат, ако се беше изказал не *за*, а *против* Съветска Русия? Тогава, когато Сотир Янев ходи в Русия и сам се застъпваше за *сближение* и *сътрудничество със Съветска Русия*, със съветското правителство, той не правеше разлика между Съветския Съюз и руския народ; напротив, той подчертаваше „родствените и културни връзки между двата народа“, за да докаже необходимостта от „*дружба със Съветския Съюз*“. Тогава той пишеше така, защото не беше още станал *немски потурняк*, не беше продал българската си съвест на хитлеристките убийци на славянството и поробители на нашия народ. Сега, когато той е от хитлеристката банда, на която е поръчано от Берлин да закара българския народ на касапницата заради хитлерова Германия, той плюе на онова, което вчера е поддържал, и *се извърта* и най-цинично хули, клевети и подстрекава против Съветския Съюз.

А Велчо Велчев преди година и половина, на 10. I. 1940 г., бе писал във вестник „Мир“ по повод на сключването на търговски договор между България и Съветския Съюз следното: „За България Русия е тази държава, която първа и оказа помощ в нейното духовно възраждане. С тези си дела Русия си спечели името освободителка, което свето се пази в съзнанието на всички българи. Освобождението на България прослави руския народ за вечни времена. Договорът за търговия и мореплаване между Съветския Съюз и България още повече ще заякчи нашите добри отношения и ще им придаде делови характер. Несъмнено е значението на този договор за бъдещото развитие на руско-българските отношения и в това се състои неговата особена ценност за нас.“

Както виждате, и Велчо Велчев не правеше разлики между освободителката Русия и Съветския Съюз и поздравяваше сближението ни с правителството на тази велика Съветска държава.

Нещо повече. Даже през м. март тази година по повод на присъединението на България към тройния пакт Велчо Велчев писа в „Мир“: „Ние трябва да бъдем внимателни и благоразумни в своите дела и думи по отношение към всички. Да не забравяме, че ние сме малък народ и че

големите народи мъчно забравят обидите, които им се причиняват от малките народи.“

Велчо Велчев сам забрави своя съвет да бъдем благо-разумни към Съветския Съюз и сега, когато правителството се отнася тъй нелоялно към Съветския Съюз, сам той, Велчев, се нахвърля към правителството на Съветския Съюз с обиди, каквито, според думите на самия Велчев, големите народи мъчно забравят.

Ето каква е моралната цена на тъй наречените „творци“ на общественото мнение“.

Но нашият народ не ще забрави и тях, когато дойде часът да се гледат сметките. А той ще дойде.

Радиостанция „Христо Ботев“,
2 октомври 1941 г.

ПРИЗИВ КЪМ РАБОТНИЦИТЕ

отправен по радиостанция „Народен глас“*

10 януари 1944 г.

Работници! Вашият девиз е труд за България! Труд за България — не за хитлерова Германия! Труд за България, но не за войната, която Хитлер и цар Борис готвят и която ще бъде война срещу братска, работническа Русия. Труд за България, но не за потушаване въоръжената борба на братските югославски народи от нашите войски. Труд за България — но за народа на България, не за спекулантите и предателите, които оставят нашия народ да гладува, като огояват с нашия труд себе си и окупационните германски войски.

11 януари 1944 г.

... Как тъй траен мир, как тъй свобода и независимост на народите? А европейска общност, а европейска солидарност под ръководството на призваната да управлява света „чиста немска раса“?

Трепери и беснее разбойническата хитлерова банда пред факта на сплотяване държавите на демокрацията, със зверска злоба тя посреща смъртната си присъда, която окончателно бе подписана във Вашингтон и Москва. И затова хитлеровата пропаганда излиза по повод на срещите във Вашингтон и Москва с нова интрига, лъжа и заблуда: Англия била предоставяла Средна, Източна, Северна Европа, Балканите и Дарданелите на Съветска

* Както е известно, др. Марек е изгорил всички ръкописи на предаваните по „Народен глас“ материали. Първият от дадените по-долу материали е един от спасените оригинали на предаванията по „Народен глас“ от 10 януари; вторият материал е откъс (3-та страница) от предаване на 11 януари 1944 г. *Ред.*

Русия. Кървавата шайка на съвременните людоеди начело с Хитлер днес тъпче под ботуша си цяла Западна, Средна, Северна Европа и Балканите и непосредствено заплашва Дарданелите. Но тая шайка крещи като знаменития крадец: дръжте крадеца! Не аз, хитлерова Германия, потискам, ограбвам, изстребвам народите в Европа, а Русия заплашва Европа с поробване. Русия даде пълна свобода, самостоятелност и равноправие на всички — повече от петдесет народи, които населяват Съветския Съюз, и затова те заедно с руския народ с нечувана храброст и преданост. . .

СЕЛЯНИТЕ ТРЯБВА ДА ПОЛУЧАТ СПРАВЕДЛИВИ ЦЕНИ ЗА СВОИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Даже правителството счита, че е необходимо да се увеличат цените на земеделските произведения. Министърът на земеделието господин Бешков бе казал неотдавна, че цените, особено на *ръжта, ориза, царевичата*, трябва да се увеличат, защото иначе българският селянин няма да засява земята си с присъщото му старание.

Министерският съвет най-после даде едно нищожно увеличение на цените на слънчогледовото семе, на соята, на памука и захарното цвекло. Но цените на тютюна, на житото, на царевичата, на ориза, които именно засягат най-голямата част от селяните, той не увеличава.

Правителството *е принудено* да говори за необходимост от увеличаване цените на земеделските произведения, *то бе принудено* да даде и последните незначителни увеличения. Три години подред нашите селяни изнемогват и се разоряват от ниските цени, които им се налагат от правителството по искането на Германия. Три години подред те в един глас искат справедливи цени.

Министър-председателят Божилов можа да отговори на това народно искане само със заявлението, че правителството всичкото време се е занимавало с този въпрос. Как то се занимава с този въпрос се вижда и от последното му решение за нищожното увеличение цените само на някои земеделски произведения. Тия увеличения засягат само малка част от селските стопани и сигурно това увеличение с други правителствени решения ще се превърли върху гърба на производителите. Увеличават се цените на такива произведения, които главно се пласират в страната, а не на тия, които масово се изнасят в Германия, каквито са тютюнът, житото, царевичата. Ще се занимава правителството с този въпрос до последното издихание на противонародния фашистки режим, но не ще

го разреши тъй, както диктуват интересите на селяните. Не му позволяват неговите господари — германските и нашенски кождери и спекуланти. Те са, които диктуват цените. А правителството на филовци и божиловци изпълнява волята, защитава интересите не на българските селяни, а на Германия и на шепата нашенски богати тунеядци, фашистки предатели и потосмукачи.

И тая година селяните ги чака ново ограбване на техния труд.

Селяните не само искат. Те се борят против пладнешкото им ограбване. Спасяването и на тазгодишната си реколта от германските грабежи те могат да постигнат само чрез своята дружна борба против реквизициите. Затова селяните подкрепят своите закрилници от германските грабежи — народните въстаници. Затова селяните се борят за изгонването на германците, за скъсване грабителския съюз с германските поробители, за свалянето от власт техните български агенти. Затова селяните бойкотират и трябва да осуетят фашистките опити за привличането им в готвената шайкаджийска организация — така наречената „Обществена сила“ на фашистките предатели и грабители, която те създават. Затова селяните не ще се спрат пред жертвите в борбата за изгонването на германците от България, в борбата за създаването на истинско българско правителство, способно да извади България от разбойническия хитлеровски лагер, правителство от всички политически антифашистки, антигермански сили, за каквото правителство се бори спасителният Отечествен фронт.

Радиостанция „Христо Богев“,
7 март 1944 г.

ГДЕ ТРЯБВА ВОЙСКАТА НИ ДА БРАНИ РОДИНАТА

Ученици и ученички от Белоградчик!

Преди няколко дни софийското радио събщи, че вие сте изпратили от името на 129-та бранническа дружина подарък цигари на наши войници, намиращи се в Сърбия. Това е добре. Но наистина ли вашето мнение и разбиране са изказали натрапените главатари на 129-та бранническа дружина, като са пожелали на тия именно наши войски, които се намират в Сърбия, да отстояват там своя пост за защита на родината?

Нима в Сърбия е нашият пост за защита на родината ни, за укрепване границите на „обединена България“. Сърбия днес се намира в границите на германското владичество. Значи 129-та бранническа дружина се интересува всъщност не за границите на „обединена България“, не за защита на родината, а за границите на германското господство и за покоряване, заробване родината на друг един и при това братски нам, славянски народ — сръбския народ. Тъй излиза работата.

Това ли трябва да пожеляваме на нашата родна войска — да брани германските робовладелци, германските завоеватели, да тъпче в техен интерес родината на славянския сръбски народ? Или трябва да пожелаем на нашите войски да изпълнят своя отечествен дълг пред собствената им татковина, да защитят нашата собствена родина от същите германци, които и България разоряват, ограбват и потискат?

Младежи от Белоградчик, младежи от цяла България! Искайте от вашите братя войници, офицери и подофицери, изпратени в Сърбия, да се върнат в България и тук, на нашата родна земя, да бранят родината тъй, както там, в Сърбия, в цяла Югославия, народноосвободителната

югославска армия брани и освобождава своята родина от общия ни враг и завоевател — Германия.

България ще загине, ако тя докрай ще върви с Германия. Германия ще бъде победена — това вече всички у нас знаят. Връщането на нашите войски от Сърбия ще помогне да защитим родината си от гибел, защото ще помогне по-скоро да бъде очистена нашата земя от германските грабители и да бъде победена Германия.

Ето какво иска от нас майка България, младежи!

Радиостанция „Христо Ботев“,
7 март 1944 г.

ЗАЩО И КАКВО?

Защо знаменитият „Исторически календар“ на радио София на 1 март не каза нищо за историческото, съдбоносно за нашата страна и нашия народ събитие от 1 март 1941 год. — присъединяването на България, въпреки волята на народа, към тристранния пакт, т. е. пълното ѝ подчинение на хитлерова Германия?

Защо на другия ден той лъженсторически календар не отбеляза датата на нахлуването през 1941 год. на германските пълчища в нашата страна?

Германското радио на български език отбеляза тригодишнината от присъединяването на България към тристранния пакт със специален коментар. В него българи, чиновници на германското радио, заявиха, че 1 март щял да бъде записан със златни букви в историята на България. Как да се обясни, че нашето правителствено радио пропусна да отбележи тая историческа дата? Как да се обясни, че и правителствените вестници премълчаха тая дата.

Обяснението е просто. Присъединението към тристранния пакт се смята от грамадното мнозинство на нашия народ не за златна дата, а за най-черно, позорно и гибелно за България събитие. Това отбеляза на 1 март в своите предавания нашата радиостанция, това го чухме и от свободния глас на нашия народ по правителственото радио. И казаното от радио „Христо Ботев“ и от народния глас е истинска народна оценка на това събитие. Това го знае предателското правителство и затова неговото радио предпочете тая година да зачеркне, да замълчи в своя лъженсторически календар тая „златна дата“.

Но в същото време управляващата фашистка клика, която сега се бои да се хвали с историческите си предателства от 1 и 2 март 1941 година, продължава да върши и задълбочава тия си престъпления. В последните си речи

министърът на полицията Дочо Христов от името на правителството на всеуслишание заяви, че „не може и дума да става за скъсване с Германия“.

Цялата фашистка паплач е предприела грамадна акция по създаването на своя, правителствена, монополна политическа организация, така наречената „Обществена сила“. Тая правителствена организация се основава с главната цел да се създаде по-широка и масова опора на прогерманската политика на фашисткия режим — политиката на подчиняване България на хитлерова Германия, политиката на още по-голямо участие на България в разбойническата война на Хитлер, политиката, която води България неминуемо към катастрофа.

Когато цял свят е свидетел на постоянното и бързо търкаляне на хитлерова Германия по надолнището на нейното окончателно поражение, министър Христов заявява, че скоро сме щели да празнуваме победата. И, види се, за да осигури тая „победа“ на Германия, правителството праща в нови гръцки околии наши войски да заместят германските и да бъдат изтребвани от въстаналото там население.

Финландия се намира пред прага на своето излизане от гибелната за нея война на хитлерова Германия. В тоя именно момент жизнените интереси на нашата страна налагат да се извади България от задушавания я съюз с Германия. А правителството сега именно изпраща във Финландия посланик, какъвто досега не сме имали там. И изпраща за такъв изпечения хитлеров агент генерал Михаил Йовов, един от инструкторите за кланетата в окупираните земи, който през лятото на 1941 година бе обнародвал в правителствените вестници подробна програма на провеждания там жесток терор.

Ясно е каква ще бъде ролята на тоя наш посланик във Финландия. Не български интереси ще защитава той там, а ще служи на Хитлер по принуждаването на Финландия да продължава участието си в тая война, която ще изяде и нейната глава, и главата на България.

Ето такива са делата на фашисткото правителство в момента, когато му е неудобно даже да празнува датите на предаването и продаването ни на Германия.

За какво говорят сегашните дела на фашисткото правителство? Те усилят използването на България от хитлерова Германия в разбойническата ѝ война. Правителството прави нови усилия да задуши народната борба за освобождението ни от смъртоносната ни зависимост от Германия.

Какво остава на народа ни да прави, за да избегне катастрофата, за да запази националните ни интереси? Да побърза сам, заедно с армията ни, да изгони германците от страната ни и да наложи предаване държавната власт в ръцете на истинско българско правителство, национално правителство от Отечествения фронт и от всички антифашистки, антигермански политически сили.

Радиостанция „Христо Ботев“,
7 март 1944 г.

БЪЛГАРСКИ ЖЕНИ!

Знаете ли, че международният женски ден — 8 март — тази година е бил отпразнуван в Англия със стотици женски публични събрания.

Знаете ли, че в Съветския Съюз, в неговото Народно събрание — Върховния съвет на Съветския Съюз, има 189 депутатки-жени: работнички, колхознички, интелигентки? Жените в Съветския Съюз еднакво с мъжете работят в предприятията, на полетата, по железниците, в областта на науката и изкуството, бият се на фронта и участвуват активно в управлението на държавата си. Българската жена не бива само да се възхищава от съветската си сестра и да завижда на постиженията ѝ. Българката трябва да се учи от делата на съветската жена-героиня.

Знаете ли, че в Китай във въстаническите отреди в тила на японците се бият повече от 20,000 жени? Знаете ли, че между тях е 70-годишната баба Чау, която, щом се започнала войната с Япония, превърнала семейството си във въстаническа дружина и тръгнала по селата да събира доброволци въстаници. Сега баба Чау стои начело на една създадена от нея въстаническа доброволческа армия от 30,000 мъже и жени.

Български жени, стари и млади — по примера на съветските и югославските жени, по примера на баба Чау борете се за освобождението на нашата родина от германските завоеватели и техните маши — българските фашисти!

Радиостанция „Христо Ботев“,
11 март 1944 г.

ГЕРМАНСКИТЕ АНТИФАШИСТИ ЗА НАШИЯ ЗНАМЕНИТ СЪОТЕЧЕСТВЕНИК ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Във февруарския брой на излизащото в Мексико списание на немски език „Свободна Германия“ е била посветена специална статия за нашия бележит съотечественик Георги Димитров по повод единадесетата годишнина от пожара в райхстага и десетата годишнина от освобождаването на Георги Димитров. Трябва да забележим, че това немско списание не е комунистическо. То е антифашистко. За нас, българските антифашисти, съотечественици на Георги Димитров, представлява голям интерес какво пишат за него германските антифашисти. В тая статия се казвало:

„Борбата, която водим ние, германските антифашисти, е неразривно свързана с името на Георги Димитров. Той ни защитаваше със своя велик пример, когато рискуваше своя живот в трудния период на преминаване към нелегална борба и ни посочи пътя на борбата. Със своя реалистичен анализ на фашизма и със своите предложения как да се борим срещу него Георги Димитров ни научи как да постигнем съюза на всички противници на фашизма. Тоя съюз сега намери израз в движението „Свободна Германия“.“

Статията на немското антифашистко списание свършвала с думите: „Всички членове на движението „Свободна Германия“ са уверени, че ще съдействуват по решителен начин за окончателното унищожение на хитлеризма, и Георги Димитров завинаги ще заеме почетно място в редовете на движението, защото от Лайпцигския процес насам българинът Георги Димитров продължава да бъде герой на борбата за свободата на немците“.

Георги Димитров е знаме и гордост и на нашето народно патриотично освободително движение. С небивал интерес и благодарност посрещнаха всички патриоти

страстния зов за борба против германското иго и против фашизма и пътя на спасението на България, изложени в статиите на Георги Димитров в руския вестник „Правда“. Тия статии нашата радиостанция предаде няколко пъти и отново напомня за тях на своите радиослушатели.

Радиостанция „Христо Богев“,
18 март 1944 г.

ЗА БОЕВЕТЕ В МАКЕДОНИЯ

В Македония се водят на няколко места ожесточени боеве между наши и германски войски и четниците на генерал Михайлович, от една страна, и части от югославската народноосвободителна армия, от друга страна. В тия боеве взема участие българската дружина „Христо Ботев“.

Може ли нашият народ и армията да гледат безучастно на тия военни действия в Македония? Разбира се, не.

Германците използват най-интензивно железниците и шосетата на Македония за превозване на войски, оръжие и мунции за Гърция и от Гърция срещу народноосвободителната армия, срещу съюзниците и срещу Съветската армия. Използват германците македонската територия за свои военни складове, въздушни и други бази, богатствата ѝ за своето снабдяване. Частите от югославската армия и отделни македонски дружини нападат германските обекти и превози в Македония и ги разрушават. Германците имат в Македония много малко въоръжени сили и не те, а *нашите, българските войски* защитават германските военни обекти, като влизат в бой с освободителните югославски, македонски и български въстанически дружини.

За кого проливат кръв нашите войски в тия боеве? За България ли, за Македония ли? — Не! Само за Германия и във вреда на България и македонското население.

Радиостанция „Христо Ботев“,
18 март 1944 г.

ГРАЖДАНИ И ГРАЖДАНКИ!

Вие питате, защо няма памук и памучни произведения, за да облечете изпокъсаните си деца?

Ние ви отговаряме: защото от и така недостатъчния памук, който се произвежда в България, петстотин хиляди килограма ще се изнесат тая година в Германия. Това е подписано от правителството в търговската му спогодба с Германия за 1944 година.

Питате, защо няма материали за обуца?

Отговорът е — защото двеста и петдесет хиляди овчи и кози кожи през тази година не ще се преработват в хром, шевро, мешин и сахтян, а ще се изнесат в Германия. А освен това ще се изнесат десет хиляди живи овце и две хиляди и петстотин глави рогат добитък.

Где е нашият фасул, нашето народно ядене? — се питате вие. — И фасулът ще се изнесе в Германия — цели тридесет милиона килограма.

Питате се, защо няма дървен строителен материал даже за погребални ковчези? Отговорът е — защото нашият дървен строителен материал ще се изнесе в Германия на стойност почти един милиард лева.

На всички ваши подобни въпроси отговорът е един — всичко нужно за нас се изнася в Германия.

Такава е политиката на фашистката власт. От нас, граждани и гражданки, зависи да се измени тая политика, от нашата борба за истинско българско, национално правителство.

Радиостанция „Христо Ботев“,
23 март 1944 г.

РАБОТНИЧЕСТВОТО И НАРОДНОТО ЕДИНСТВО

Единството на нашия народ е неприятно за враговете на България --- за германците и техните фашистки агенти. И те правят неимоверни усилия да го разрушат. Германците и нашите фашисти се боят като дявол от тамян от народното единство. В него се разбиват плановете на враговете да се пожертвува България за временните военни интереси на обречената на скорошно поражение и погром хитлерова Германия. В народното единство те виждат пречката да отслабят още повече нашата държава, за да я имат като своя плячка и оръдие и след войната. И за да разбият народното единство, което се кове от Отечествения фронт, те му противопоставят разцепническата „Обществена сила“, новото оръдие на Хитлер за държане в подчинение България. За да разбият народното единство, те се нахвърлят върху обединяващия се в редовете на Отечествения фронт народ с всичките сили на своята полиция, жандармерия, военни съдилища и с гигантския апарат на своята противонародна фашистка пропаганда.

Особени са старанията на фашистките агенти на Германия да използват за разрушаването на народното единство нашето работничество. Те включват в своята противо-„Обществена сила“ и Работническия съюз. И в същото време искат да затворят окончателно и насила устата на работничеството да не се обявява против тяхната противонародна разцепническа дейност. За тая цел се предприема нова акция на фашистките натрапени водачи на работническите съюзи. Щели да се състоят нови повсеместни техни работнически събрания, на които щели да се поканят и заставят работниците да влязат в „Обществената сила“.

Тази прогивонародна и противоработническа фашистка акция трябва да се превърне от работниците в истинска масова противогерманска и противофашистка акция.

Този път работниците, не считайки се със заплашванията и полицейските мерки, трябва да си завоюват трибуни на фашистките събрания, да се обявят там публично против „Обществената сила“ — новото оръдие на германското владичество, да се обявят открито за Отечествения фронт, да заявят на всеуслишание, че българското работничество иска незабавно скъсване позорния и гибелен съюз с Германия, изгонването на германците, връщането на войските ни от Сърбия, мир със съюзниците и сътрудничество с югославските борци за изгонването на германците от Балканите.

Работниците и работничките патриоти, каквито са 99 на сто от работничеството, нямат никакво основание и оправдание да не направят сега това. На всички работнически събрания, които се устройват сега от фашистките водачи, трябва да прозвучи патриотичният глас на българското работничество за Отечествения фронт — ковача на народното единство, против „Обществената сила“ на фашистите — разцепничката на народното единство.

В тоя върховен момент, работници и работнички, вие нямате друг по-голям дълг и грижи от тия, да осуетите новата фашистка акция — да заговорите на фашистките събрания с пълен български глас, смело и без страх, въпреки всички контрамерки на полицията и фашистите.

Радиостанция „Христо Ботев“,
24 март 1944 г.

РАБОТНИЧЕСТВОТО В ПЪРВИТЕ ЛИНИИ НА БОРБАТА

Борбата на работниците и другите трудещи се маси за непосредствените им интереси, против германците и германофилската политика на правителството се усилва.

Политическото безправие, ограбванията и усилената им експлоатация поставиха трудещите се в крайно тежко положение и затова тяхната борба още повече ще се разширява.

Ролята на работничеството в тая борба всякога е била, е и ще бъде голяма. Това трябва да се има предвид винаги от ръководствата на Отечествения фронт навсякъде и да ги накара да напрегнат усилията си по организиране борбите на работничеството. Работническите стачки, вълнения, протестни писма и делегации, на които сме свидетели на много места, показват, че работничеството се активизира.

Постоянните хвалби на правителствената пропаганда за вяност на работничеството към фашисткия режим и неговата противонародна политика, наред с многобройните демагогски мероприятия на правителството за „подобрене“ положението на работничеството, изразяват само големия страх и тревога на фашистките управници от масовите работнически борби, които, както и в миналото, са бивали сигнал и начало на масови движения на широките народни маси.

Обективни условия и поводи за разгръщане масовата борба на работничеството във формата на събрания по предприятията, на избиране и изпращане делегации пред господарите и властите, на демонстрации и частични и общи стачки, на широка саботажническа дейност в предназначенията за германците производство съществуват и те могат и трябва да се използват от силите на Отечествения фронт за организиране на масови прояви на работни-

ческата борба. Запрещенията на властите и на ръководителите на казновния Работнически съюз да водят работниците борба за защита на своите интереси и на общите народни искания не бива да бъдат пречка за разгръщането на тая борба.

Борбата на работничеството може и трябва да се разгори за *действителното провеждане на минималните работнически надници, определени от министерския съвет, и за увеличението им до размери, действително отговарящи на скъпотията на живота*. Министрите и ръководителите на Българския работнически съюз сами признават, че работническите надници и след последните им увеличения са далеч под жизнения минимум за издръжката на работника.

За уреждане прехраната на работниците и семействата им работниците трябва да създават свои комитети, чиято грижа трябва да бъде подобрене храната в работническите столове при предприятията и за контрола на тия столове, както и за уреждане снабдяването на работниците и семействата им с други продукти и предмети от първа необходимост.

Отменяването на гражданската мобилизация по отношение на работниците е жизнен за тях въпрос. Тя ги превръща в роби на Германия, за която главно е предназначено производството на граждански мобилизираните предприятия. Сам министър Божилов бе заявил, че най-тежко е материалното и правното положение на граждански мобилизираните работници.

Борбата против изпращането на български работници в Германия и за връщането на намиращите се вече там може и трябва да бъде усилена и разширена, за да се осуети по-нататъшното снабдяване на Германия с български роби.

Саботирането и осуетяването производството и превоза на материали, предназначени за германските въоръжени сили, както и превозите на германските войски, оръжие и муниции по нашите железници и с нашите кораби и изнасянето на наши произведения в Германия — това саботиране трябва да вземе масови размери.

Всички акции на Българския работнически съюз в подкрепа на правителствената политика на съюз с Германия и на подчинението ни от Германия трябва да се бойкотират

и осуетяват. Такива акции на Българския работнически съюз са всевъзможните фашистки тържества, лекции, събиране на помощи и подаръци за германските войници и офицери на фронтовете и в болниците.

Наложителна е борбата на работничеството и за освобождението от арест, от затворите и концентрационните лагери и за подпомагане материално и морално жертвите и семействата на жертвите на гестапо и фашисткия полицейски и военно-съдебен терор.

Работниците трябва да организират превръщането на всички събрания — организационни и публични — на Работническият съюз в място за предявяване своето искане, за превръщането на съюзите в свободни работнически организации, за протест против правителствената противонародна политика, за изгонване на германците.

Необходими са още по-големи старания от страна на Отечествения фронт, щото още повече да се разгорят работническите борби в такива важни центрове като София, Пловдив, Бургас, Сливен, Плевен, Русе.

Радиостанция „Христо Ботев“,
24 март 1944 г.

НИТО ЕДНО ЗЪРНО ЖИТО НА ГЕРМАНЦИТЕ!

През изтеклата година правителството можа да реквизира от селяните само около половината от житото, което то бе определило да реквизира.

Явно е, че селяните вече знаят как да се борят против германските грабежи чрез правителствените реквизиции. В някои села работата беше дошла до открити сблъсквания между селяните и правителствените агенти по реквизициите. На други места селяните просто изгонваха тия грабители.

Селяните трябва да се погрижат германците да не получат нито едно зърно българско жито от новата реколта. Сега в тая си борба те ще имат още по-мощната защита на въстаническите дружини и на целия народ.

Радиостанция „Христо Ботев“.

24 март 1944 г.

БЪЛГАРИЯ ИСКА МИР, А НЕ ДЕМАГОГСКИ ПРИКАЗКИ НА УПРАВНИЦИТЕ ЗА МИР

От турския вестник „Ла Тюрки“ узнаваме, че министър Божилов не щял да отклони мирните предложения, които биха му направили непосредствено Англия и Америка, тъй както Русия уж била направила мирни предложения на Финландия чрез шведския крал. Така заявил специалният полуофициален пратеник на Кирил Германски в Турция — архитект Севов.

Чувате ли, българи! Божилов бил готов да приеме предложение за мир от Англия и Америка. Писаното в турския вестник от българина Иванов за тия заявления на Божилов чрез архитекта Севов е писано не толкова за Англия и Америка, колкото за тонковците у нас. Божилов бил готов да приеме непосредствени мирни предложения от Англия и Америка. Сакън, не мислете, че Божилов искал да се продължава войната със съюзниците! И най-простият българин разбира, че предложение за мир, ако за това има сериозни намерения, трябва да направи *не* този, на когото е обявена война, а този, който е обявил войната. Не Англия и Америка, а България — Борис и Филев — им обявиха войната — Кирил и Божилов сега са длъжни да искат мир, тъй както *не* Русия направи мирните предложения на Финландия, а финландското правителство, което обяви война на Русия, я помоли да преговарят за мир.

Божиловци си играят с празни демагогски заявления за мир, а в същото време продължават да служат на Хитлер във войната му срещу Англия, Америка, Русия, Югославия и Гърция. Нашият народ иска скъсването с Хитлер, анулиране на състоянието на война срещу Англия и Америка, незабавното прекратяване на братоубийствената война срещу югославските народи, за да не се пролива повече безцелно и напразно народната кръв и да се

разрушават градовете ни в угода на Германия. Народът иска незабавното изтегляне на войските ни от Сърбия, като първа стъпка към излизането на България от гибелната за нея война на Хитлер.

Но това божиловци доброволно не могат и няма да направят. Те предпочитат, както се вижда по всичко, също като унгарските им събратя, да оставят германците да окупират страната, да ѝ станат пълни господари и окончателно да я разорят и опропастят. Божиловци трябва да бъдат принудени да си отидат и да отстъпят мястото си на истинско българско национално правителство, способно да спаси България.

Радиостанция „Христо Ботев“,
27 март 1944 г

ДА СПАСИМ НАРОДНОТО НИ СТОПАНСТВО ОТ ГЕРМАНСКОТО РАЗБОЙНИЧЕСТВО

Фашистите оправдават своята предателска политика на агенти на Хитлер не само с лъжата, че Хитлер бил създад „Обединена България“. Те се мъчат да убедят народа, че България не можела да живее без Германия, без това наше подчинение от нея, в което сме изпаднали сега, понеже стопанска България не можела да се развива без съюза ѝ с Германия. Никоя друга европейска страна не купувала нашите земеделски произведения. Купувала ги само Германия, единствен наш външен пазар била Германия. И при това тя търгувала с нас на по-изгодни за нас цени.

В тия фашистки заявления има две ненадминати лъжи и фалшификации. Първо, до преди 8—10 години например търговията ни с Германия представляваше не повече от 30 на сто от цялата ни външна търговия. Купуваше значи нашите произведения не само Германия. Купуваха ги главно другите европейски страни. Повечето от тях Германия унищожи като самостоятелни държави. По такъв начин Германия стана сега почти единственият купувач на нашите произведения.

През 1940 година биде сключен търговският договор между нас и Съветския Съюз. Само няколко месеца действува тоя договор. Но и това му кратко действие показва най-очевидно, че нашата страна би могла да води оживена и все по-растяща търговия с възродена, вече индустриална братска Русия при най-изгодни за нашето стопанство условия.

Тъй стои въпросът с тая първа фашистка лъжа и фалшификация на фашистката пропаганда.

„Германците ни плащали добре и ни предоставили изгодни условия.“ Тъй гласи втората ненадмината фашистка лъжа и фалшификация на фактите. Попитайте тю-

гнопроизводителите, производителите на соя, слънчоглед, памук, жито, царевича и прочее добре ли ни плаща Германия за стоките, които тя получава от нашите производители. Попитайте по този въпрос тях, производителите, на които германските грабителни съдраха кожата. Години подред вече, именно откак Германия стана почти монополен господар на нашата външна търговия, въпросът за увеличение цените на земеделските ни произведения не слиза от сцената и е най-жизненият и болен въпрос за нашето село и за целия народ. Министър Божилов не преди много време още един път бе принуден да заяви, че въпросът за тия цени занимавал правителството постоянно.

„Германците плашат добре“ — тъй на фашистки език се нарича това, което всъщност трябва да се нарече: „германците ни грабят добре“.

А „добрите условия на търговия, предоставяни ни от Германия“, са добре известни, те са: Първо, намаляване количеството на внасяните от Германия индустриални стоки и бясното увеличение на цените им всяка година при почти постоянни цени на изнасяните в Германия наши стоки. Второ, неплащане от Германия голямата разлика между стойността на нейния износ от нас и внос у нас, неплащане и грамадните количества стоки, които употребяват германските войски у нас. Тъй се натрупаха десетки милиарди лева германски дълг към нашата Народна банка. Под тежестта на този многомилиарден германски дълг, който никога не ще ни бъде платен, се ограбва нашата страна, разрушават се нашите финанси и расте данъчното бреме, обезценява се левът ни. Хубави „добри условия“, значи, ни е предоставила Германия в търговията си с нас!

Но и тия лъжи на фашистката пропаганда показаха късите си крака. Фашистите не могат да замълчат общоизвестния факт, че „българският народ не обича германците за техния егоизъм, който те проявиха още през Първата световна война“. Тия думи са казани от близкия съветник на регента Кирил — от архитект Сегов, който сега се намира в Турция. Това му заявление е публикувано от турския вестник, издаван на френски език: „Ла Тюрки“. Да, егоизмът на германците ние, българите,

много добре го узнахме и през Първата световна война, и особено през сегашната. Но сега нашият народ узна добре и дебелоочието на фашистката пропаганда, която с лъжи и фалшификации иска да ни убеди, че егизмът на германците, т. е. техните разбойнически грабежи, били добро плащане на нашите стоки и добри условия за търгуване с тях. Безочливите фашистки пропагандатори искат да ни уверят, че без тия германски грабежи България не можела да се развива стопански.

Не, господа! Народът ни добре разбира, че народното ни стопанство ще може да се развива само като се освободи България от германска зависимост и от вашата фашистка власт — агентура на германските разбойничества спрямо България. Затова народът все по-мъжки разгръща своята освободителна борба под знамето на Отечествения фронт.

Радиостанция „Христо Ботев“,
29 март 1944 г.

ЗА МАСОВАТА БОРБА НА СЕЛЯНИТЕ

Масовото участие на селяните в общонародната борба за спасението на България от германска окупация и от хвърлянето ѝ във война срещу братска Русия е необходимо условие за нейния успех и победа. От поведението на селските маси в голяма степен зависи ще се държи ли на власт германската агентура у нас, или ще бъде тя по-скоро съборена и България — освободена от германското иго. Това го знаят фашистките управници и затова полагат най-големи усилия да попречат на масовите борби на селяните. Затова те отделят тъй голямо внимание на своята пропаганда в село и на привличане селяните в тяхната политическа организация, така нареченат „Обществена сила“.

Положението на грамадните маси от селяните е станало непоносимо и с това най-напред се обяснява голямата подкрепа, която те дават на въстаническото движение. С това се обяснява и широкото и все по-растящо влияние на Отечествения фронт в село.

Полагат ли обаче комитетите и дейците на Отечествения фронт достатъчни грижи за организирането и разрастването на масовата борба на селяните във връзка с техните непосредствени интереси, във връзка с интереса им да се освободят от грабежите и преследванията, чиито са подхвърлени и сега още повече ще се подхвърлят в угода на германските завоеватели.

За жалост, не!

А борбата на селяните във всички възможни форми може и трябва да се организира във връзка с най-разнообразни въпроси, близко засягащи техните интереси. Най-напред:

— *Въпросът за реквизициите.* Селяните са най-силно засегнати от грабежите в полза на германците, вършени

чрез реквизирането на техните произведения. В борбата си срещу реквизициите селяните са натрупали голям опит: как да крият храните, да повреждат и унищожават тия храни, които са вече реквизирани, да гонят и обезвреждат хората от реквизиционните комисии, да дават индивидуален и масов отпор на описването и реквизирането произведенията им, да използват затворените мелници въпреки забраната и прочее. Задачата е: комитетите на Отечествения фронт и въстаническите дружини да помогнат на селяните да направят тая си борба още по-организирана, масова и повсеместна. Особено сега, когато германците ще пристъпят към максимално използване на нашите материални ресурси, борбата на селяните за осуетяването на реквизициите придобива грамадно значение. Второ:

— *Въпросът за „плановото“ засяване и обработване на земята от селските стопани.* Борбата за провалянето на тия „планове“-наряди е тясно свързана с борбата против реквизициите. Трябва да се организира масов бойкот на тия планове-наряди. Трябва да се проведе широка работа по убеждаване селяните да сеят това и толкова, което те лично намерят за нужно, не считайки се с плановете-наряди на властите, които са германски планове. Трето:

— *Въпросът за данъците.* Неплащането извънредно тежките и все по-увеличаващи се данъци трябва да стане масово и повсеместно явление. Наред с широката разяснителна работа за неплащане на данъците трябва да се организира борба и против органите на властта, които извършват екзекуции за насилственото събиране на данъците. Четвърто:

— *Въпросът за цените на реквизираните и монополно закупуваните селски произведения, специално цените на житото, царевицата, тютюна.* Тоя въпрос живо засяга и вълнува най-широките селски маси. Това именно принуди правителството да увеличи незначително цените на соята, слънчогледа, захарното цвекло, памука. Това принуди м-р Бешков да заяви, че без увеличение цените на земеделските произведения селяните, въпреки всички правителствени мерки, не ще се стараят да обработват земята си според правителствените планове.

Трябва да се усили масовата борба на селяните за увеличение цените на техните произведения чрез свикване събрания, изпращане делегации, петиции и прочее. Наред с това селяните трябва чрез неподчиняване на реквизициите, на селскостопанските задължителни планове-наряди и на всички въобще правителствени разпоредби да направят невъзможно прилагането на съществуващата фашистка система на „ръководено стопанство“, по силата на която именно се диктуват ниските цени на селските произведения и се организира ограбването на селския труд. Пето:

— *Въпросът за селските кооперации.* Трябва да се използват всички възможности, с които разполагат селските кооперации, за да се започне движение за тяхната свободна стопанска и политическа дейност, независима от правителствените ограничения. Кооперациите трябва да се освободят от подчинението, в което ги е поставило правителството и което ги прави оръдия на германските грабежи. Шесто:

— *Въпросът за задругите и за доброволните политически организации на селяните.* Може и трябва да се организира масов бойкот на задължителното участие на селяните в свикваните от ръководството на задругите селски казионни „събори“ и разни „тържествени“ посрещания на министри и правителствени агитатори.

Трябва да се организира в селата бойкот и на събранията на правителствените агитатори или тия събрания да се превръщат в трибуни за изразяване исканията на селяните и на техния протест против правителствената предателска политика и преди всичко за изгонване на германците.

Организациите на Земеделския съюз (дружбите), на Работническата партия и другите демократически партии трябва да започнат, въпреки забраните и преследванията на властите, да се събират и действуват. Седмо:

— *Въпросът за задължителното участие на селяните във фашистките акции за събиране помощи за германците.* Широка акция на бойкот трябва да се организира в селата и на фашистките акции за събиране помощи и подаръци за германците.

А на фашистките акции за помощи на населението, пострадало от бедствия или от бомбардировките, да се противопоставят акции за събиране и предаване такива помощи от свободно избирани от селяните техни комитети. Осмо:

— Селяните трябва да направят невъзможно съществуването на германските гарнизони и военни обекти в селата. Това може да се постигне чрез враждебното отношение на селяните към германските войници и офицери, чрез отказване да ги снабдяват с продукти, чрез опожаряване на германските складове, чрез нападения, организирани заедно с въстаническите дружини. Девето:

— За освобождението на арестуваните и затворените в концентрационните лагери и в тъмниците техни съселяни и въобще всички затворници-народни борци селяните се борят чрез изпращане на делегации, събиране на подписи. Едновременно селяните събират помощи за жертвите на фашисткия терор.

Комитетите и дейците на Отечествения фронт трябва да популяризират във всички села задачите и делата на въстаническите дружини и да мобилизират селяните от ония села, в които не са се появили още въстанически дружини, в подкрепа на тия дружини.

Наличието на въстанически дружини в голям брой околии ще улесни работата на Отечествения фронт по разгръщане масовата борба на селяните.

Радиостанция „Христо Ботев“.

31 март 1944 г.

МАКЕДОНСКИЯТ ВЪПРОС

Днешните понемчени управници са приели и изпълняват усърдно новите искания на Хитлер — да подготвят български войски в Шуменско и Варненско за нахлуване, по германско нареждане, в Северна Добруджа и да изпратят в Германия на работа нови десетки хиляди българи. Доброволното изпълнение на германските искания е нова съдбоносна стъпка към въвличането на нашата страна във война срещу приближаващата се към Дунав Съветска армия.

Каква е цената, на която са се съгласили управниците да извършат това ново предателство? — Те са получили съгласието на Хитлер наши войски да окупират Дебър, Кичево, Гостивар. С окупацията на тоя край — хвалят се предателите — се „завършвало присъединението към България и на тия последни македонски земи“. Всъщност, както и с „присъединяването“ на останалата част от Македония, се освобождават с наша помощ германски войски за изпращането им срещу народноосвободителната югославска армия и срещу Съветската армия на братска Русия. И тая нова „придобивка“ на предателите-управници е ново задълбочаване на техните престъпления спрямо България.

„Обединението“ на България, присъединението на Македония към България! Това е главният коз на престъпната предателска политика на германската агентура у нас. С това тая агентура се мъчи да оправдава и днес своята служба на германския империализъм, която служба доведе България до пълното ѝ подчинение от Германия, до участието ни в хитлеровата война срещу Англия, Америка, Югославия и Гърция, до разрушаването на скъпата ни София, сега до подготовката за хвърлянето ни във война и срещу победоносната Съветска армия.

Разрешили ли се обаче по този начин така нареченият македонски въпрос, осигуриха ли се нашите национални интереси? Не и хиляди пъти не! Македонският въпрос не само не се разреши, но и още повече се заплете и усложни. Българските национални интереси не само не се осигуриха, но, напротив — по този германски път, по който продължават да тикат сегашните управници България, още, българите, рискуваме да загубим собствената си национална и държавна независимост.

Македонският въпрос, с който са свързани коренни и жизнени български национални интереси, може правилно да се разреши, като се излиза, първо и преди всичко, от интересите на самото население на Македония, второ, от интересите на трите държави — България, Югославия и Гърция, и, трето, от необходимостта с разрешението му непременно да се осигури завинаги траен мир на Балканите и общата и съвместна защита на балканските народи от всякакви попълзновения на чужди империалистически сили спрямо Балканите в бъдеще. Излизайки от тази именно позиция, а не от тесните националистически интереси на господстващите досега антинародни клики у нас, в Югославия и в Гърция, може да се разреши македонският въпрос в интереса на самите македонци и на останалите балкански народи, както и в интереса на балканския и общоевропейския мир.

Пътят на това единствено правилно, справедливо за всички разрешение на македонския въпрос е пътят на взаимното споразумение между балканските народи. Главната пречка за споразумението и сближението на нашия народ с другите балкански народи са нашите фашистки управници, които превърнаха България в база за германския разбойнически поход срещу Югославия и изпратиха наши войски в Сърбия, гдето те воюват против югославските бойци, борещи се срещу общия враг — германските окупатори.

Жизнените интереси на България, свързани с разрешението на македонския въпрос, изискват да отстраним тази пречка, като направим първата стъпка към това с незабавното оттегляне на нашите войски от Сърбия, гдето те все повече заместват прехвърлящите се оттам на Из

точния фронт германски войски. Втората и решаващата стъпка към пълното ни братско споразумение по всички спорове с Югославия въпроси ще бъде съвместната борба на нашата армия и армията на югославския народ за изгонването на германците от Балканите. В самата Македония днес се води нова братоубийствена война между наши и югославски войскове части. Югославски и македонски въстаници разгромяват германските военни бази и комуникации и с това помагат на освободителната борба на югославските народи. Премахването на германските военни бази и комуникации в Македония може да се извърши най-добре и трябва да се извърши именно от нашите, българските войски, които се намират там. И това ще бъде наш велик принос в борбата за очистването на България и на Балканите от германските въоръжени сили, ще бъде в същото време акт на сближение със Съветския Съюз, ще бъде и единствено средство за прекратяване въздушните бомбардировки на нашите градове и ще създаде главните предпоставки за братското разрешение на спорните национални и териториални въпроси между България и Югославия.

Изхождайки от добре разбраните национални интереси и от бъдещето на нашата родина, българските патриоти се обявяват против насилственото присъединение на Македония към България, както и против окупацията на Македония от български и германски войски.

Българските патриоти са решително за прекратяването на всякакви враждебни действия против народноосвободителната армия на югославския народ, както и за отзоваването на българския окупационен корпус от Югославия, а докато части от тоя корпус се намират на югославска територия, те трябва заедно с югославските партизани да се борят против германските окупатори.

Българските патриоти считат, че за правилното разрешение на македонския въпрос, на въпроса за бъдещето на Македония е необходимо братското споразумение преди всичко между България и Югославия, като се държи сметка за интересите и волята на самото македонско население и се получи съдействието на велика и победоносна Русия. Но предварителното условие за това

е България да скъса с хитлерова Германия и съвместно с Югославия да се бори за изгонването на германските завоеватели и грабители от Балканите.

Радиостанция „Христо Ботев“,
19 април 1944 г.

НИ КАПКА ПОВЕЧЕ БЪЛГАРСКА КРЪВ ЗА ГЕРМАНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ-РОБОВЛАДЕЛЦИ!

Съобщенията от Югославия за сражения и загуби на нашите войски не могат да не поставят пред нас, българите, въпросите: защо се бият нашите войски в Сърбия, защо дават те тия скъпи жертви и защо частите от нашата храбра армия, които се бият с югославските войски в Сърбия и Македония търпят поражения?

Щом участвуват в сражения, нашите войски не могат да не дават жертви. Но за какво се дават тия жертви, за какво се бият нашите войски в Сърбия и Македония? Нашите управници чрез вестниците и радиото тръбят и днес, че нашите войски в Сърбия с кръвта си защищавали границите на отечеството. Но какви граници на България се защищават на сръбска територия? Боевете там се водят в такива места, над които и най-развнатната фантазия на нашите „великобългарски държавници“ не е изказвала претенции. А нито нашите стари граници, нито тия, в които сега действа българска администрация, не са заплашвани от никого. Всеизвестно е, че югославските въстанически войски воюват не за българска територия, не против България, а за освобождението на отечеството си от германските завоеватели. И ако те не из засада, а в открити сражения се бият с нашите войски, това правят само защото наред, а често и вместо германски войски срещат против себе си наши, български войски.

Не за защита на нашите граници се бият в Сърбия нашите войски, а чисто и просто за запазването на германските завоевания в Югославия, за границите на хитлеровата империя, в които Хитлер е включил и цяла България, проливат кръвта си нашите войници в Сърбия.

А и в Македония те влизат в сражения с югославските бригади и с македонските чети не за да браият нашите

граница, а да защишават унищожаваните там германски военни бази, комуникации и складове с ограбените от македонското население храни и други произведения. Ето защо и в Македония пак за защита на германците проливат кръвта си нашите войски.

Чудно ли е тогаз, че в тия сражения частите от нашата храбра армия търпят позорни поражения? Няма никакво съмнение, че в тия сражения по-силни са, многобройни и по-добре въоръжени са не югославските и македонските въстаници, а *нашите* войски. Как другояче да се обяснят тогаз нашите поражения в Сърбия и Македония, освен с това, че нашите войници, подофицери и повечето от офицерите ни се бият без желание, без дух, не доброволно, а по принуда? Какви военни успехи, може да се искат от войски, които разбират, които знаят, че проливат кръвта си не за интересите на своето отечество, а за тия на неговите завоеватели — германците? Това прекрасно го разбира целият български народ и затуй непрестанно иска изтеглянето на войските ни от Сърбия и изпращането им да очистят страната ни от германската папlach. Това прекрасно го разбират и синовете на нашия народ, насилта закарани с войските ни в Сърбия, и там, както в Македония, те се бият без желание и дух, като наемна на германците войска, а най-добрите и смелите от тях като братята си от въстаническите дружини в страната обръщат оръжието си срещу германците, преминават на страната на югославската народноосвободителна армия. Тия истински български патриоти правят това, което иска целият ни народ и което трябва да направи цялата ни армия — в съюз с народната армия на Югославия — да започне изгонването на германските пълчища от пределите на страната ни и от Балканите.

Ни капка повече българска кръв за германските завоеватели-робовладелци!

Взички сили на народа и армията против германските разбойници!

Радиостанция „Христо Ботев“.

19 април 1944 г.

ИМЕТО НА ВЕЛИКИЯ БЪЛГАРИН ДИМИТЪР БЛАГОЕВ ВЪОДУШЕВЯВА ДНЕС НАРОДНИТЕ БОРЦИ

Народът ни се вдига на крак. Решителната му борба за вземане съдбините на България в собствените си ръце започва. Сроковете за спасението на отечеството от катастрофата, в която ни вкарват германците и техните маши от управляващата фашистка клика, стават все по-малки. Само преди няколко дни, на Първи май, сам Сталин ни каза, че имаме само една възможност да избегнем катастрофата. Това е скъсването с германците, излизането ни от войната. Народът и в нашата страна, каза Сталин, трябва да вземе в своите ръце делото на своето освобождение от германското иго, да престане да дава каквато и да било подкрепа на германските поробители и на техните български оръдия — нашите кунслинговци.

Нашият народ и армията ни няма какво да чакат други предупреждения. Последното и най-сериозното ни е вече дадено оттам, където досега бяха отправяни погледите на всички истински българи — от Москва, от Сталин.

Сега ще се решава въпросът, който неотдавна ни бе припомнен от нашия бележит съотечественик — Георги Димитров — „Да бъде или да не бъде България?“

„България ще бъде!“ — отговарят със своите изстрели по германските поробители и техните български чираци въстаниците от дружините „Христо Ботев“ и „Васил Левски“, въстаниците от многобройните вече въстанически дружини по цялата страна. „България ще бъде!“ — ще отговарят утре със своите пушечни и топовни изстрели по германците първите въстанически части от родната армия. „България ще бъде!“ — отговаря целият народ, вдигайки се на общонародна борба за спасението на родината си.

И в тая същезена борба и млади, и стари, и мъже, и жени отново ше проявят прочутата българска храброст под народното трицветно знаме. Това знаме ни е връчено в наследство от великите поборници за нашата свобода в миналото, от Раковски, Караджата, Ботев, Левски, Бенковски. Под това знаме водеха народа и всички великани на нашия национален възход след освобождението. И духът, и заветите на един от тях особено съгриват днес сърцага на въставащия народ, на сражаващите се с германците въстаници, духът и заветите на незабравимия велик българин Димитър Благоев.

Цели 20 години Димитър Благоев не е между нас, 20 години изтекоха от смъртта му. Но неговото дело на беззаветна служба на народа, на България никога досега не е било тъй живо прегърнато и носено от такава плеада борци както днес. Младите поколения изпълняват днес клетвата, която бе дадена всенародно пред гроба на Димитър Благоев при неговото погребение. Тая клетва дадоха 40 хиляди софиянци и делегати от провинцията, представляващи всички обществени слоеве, всички демократични политически групи, всички народности, населяващи нашата страна. Пред гроба на Димитър Благоев 40 хиляди души, засбиколени от кордон полицаи на цанковото фашистко правителство, 40 хиляди души комунисти, социалисти, земеделци, демократи, радикали, българи и македонци, турци и арменци, евреи и гърци повториха тържествената клетва, произнесена от подло убития покъсно от цанковистките фашисти работнически депутат — железничаря Харалампи Стоянов. Това бе клетва да продължим борбата, в огъня на която живях и умря Димитър Благоев, за свободага, независимостта и демокрацията на българския народ и за равноправиего на всички народи.

Димитър Благоев бе комунист, водач на българските комунисти. Но Димитър Благоев принадлежеше не само на комунистите. Той принадлежеше, неговото духовно наследство, неговите дела и име на велик български патриот и демократ, редом с имената на Раковски, Левски и Ботев, принадлежат на целия български народ, на всички балкански народи.

Димитър Благоев и неговата партия възпитаха и възпитават десетките хиляди комунисти, които днес в първите редове на общонародната освободителна борба доброволно и геройски жертвуват живота си за новото освобождение на България, за възкръсването на българската свобода, независимост и демокрация. Такъв е първият голям принос към днешното общонародно освободително дело, направен от Димитър Благоев.

Димитър Благоев понесе през новата история на нашата страна и разработи по-нататък идеята на старите ни революционери — за демократическия съюз и братската солидарност между балканските народи. Тая национална идея и днес осветлява пътя на борбата за освобождението на България и на всички балкански народи от германското иго. Чрез демократическия съюз на балканските народи и преди всичко на югославските и българския ще се осуетят и всички нови опити на германския и на всеки друг империализъм отново да разделият, да скарат балканските народи и да завладеят родната ни българска и балканска земя.

Димитър Благоев с присъщата му упоритост на корав българин разбулваше пъклените планове на фердинандовата и на другите балкански шовинистически клики да искористят за своите завоевателни цели през Балканската война 1912—1913 години освободителното и обединително дело на съюзените балкански народи и да ги изкарат да вадят от огъня кестените за големите империалистически завоеватели.

Ясна, искрена, истински народна бе позицията на Димитър Благоев през Балканската война и след нея. Нея чисти народът и на това се дължи в най-голяма степен решителната опозиция и борбата на народа против вмъкването ни през 1914 г. в Първата световна война на страната на Германия. Прегърнатата от народа позиция на Благоев му помогна в борбата за излизането ни по-късно от войната и на нея се дължи излизането ни от германската война с войнишкото въстание от септември 1918 година. Никога не ще забрави нашият народ, че Димитър Благоев осуети през 1914 година опитите на германското кайзеровско и на руското царско правителства чрез своите млякш-социалисти да привлекат българското работниче-

ство в подкрепа на тяхната война. Благоев скъса със своите стари приятели от Социалистическия интернационал, за да спаси България от катастрофата, която той ясно виждаше, че ще ни постигне поради предателската политика на германските агенти начело с Фердинанд.

След Първата световна война под водачеството на Димитър Благоев се разви грандиозната борба на градските и селски маси против оковите на Ньойския договор, против виновниците за националния ни погром — тогавашните германски агенти, борбата за излизане от дълбоката криза, в която бе изпаднала нашата страна след войната.

Благоев въодушевяваше през 1918—1923 години народната борба против многобройните опити на гъмните фашистки сили да убият и погребат народната свобода и демокрация, да тласнат отново България в обитията на най-лютия ѝ враг — германския империализъм.

Димитър Благоев възпита днешното ни поколение със себеотрицание да брани България, нейната свобода, независимост и демокрация от външните ѝ — германските — и от вътрешните ѝ — фашистките, врагове.

Велик, умен, далновиден водач изгуби преди 20 години нашият народ в лицето на Димитър Благоев. Но тая загуба България навакса с изпълнението от патриотите, обединени в Отечествения фронт, Благоевите завети за всеотдайна служба на народа и Отечеството.

Вечна памет и слава на великия българин — Димитър Благоев!

Радиостанция „Христо Ботев“,

7 май 1944 г.

БЕЗКРАЙНА Е ПОДЛОСТТА НА ПОГУБИТЕЛИТЕ НА БЪЛГАРИЯ — БАГРЯНОВЦИ

В лицето на днешните управници — багряновци и главейковасилевци — германските завоеватели и предателската фашистка клика намериха в крайно тежките за тях сегашни времена най-подходящото оръдие за продължаване на своята гибелна за България катастрофална политика.

Когато се откри вторият фронт в Западна Европа и се започна сегашното грандиозно и мълниеносно настъпление на Съветската армия, за целия народ стана съвършено ясно, че трябва бърже да се скъса гибелният съюз с Германия, да се измъкне България от хитлеровата война, да премине България на страната на нашата освободителка и покровителка Русия. За предателската фашистка клика стана невъзможно да продължава своята служба на Германия чрез правителството на Божилков, състоящо се от банкрутирали марионетки. За Хитлер, Бекерле, Кирил, Филев стана належаща нужда да намерят нови министри и за глава на правителството такъв човек, който би могъл да усили подчинението на България под германския ботуш, но непременно давайки външно вид, че уж поема някакъв нов курс, различен от курса на сляпо изпълнение волята на Хитлер. И наистина Хитлер и фашистката клика нямаха като свой резерв друга по-подходяща за тая цел фигура от фигурата на вълшебника и демагога Багрянов. И те измъкнаха от сянката, в която нарочно го държеха досега, голямо мозъка на костите си фашист и верен хитлеров агент и го натовариха да състави правителство. Повече от месец е на власт правителството на Багрянов. И до ден днешен, помагайки на германците да превърнат България почти напълно в окупирана страна, Багрянов и багряновци продължават да разпространяват подлата лъжа, че те били взели властта уж, за да извадят България от

бойната. И за да прокарат по-лесно тая опасна заблуда, те с безочие то на изпечени демагози-продажници още продължават да разпространяват лъжата, че били дошли на власт със съгласието и подкрепата на Отечествения фронт и даже на Съветския Съюз (!). Тия убийци на нови и нови стотици привърженици на Отечествения фронт — народни въстаници, тия убийци, които в същото време обтягат отношенията ни със Съветския Съюз и продължават да подготвят вмъкването ни във войната срещу Съветската армия, имат нахалството да прикриват тия си убийствени за България престъпления с измислици за някакви си споразумения с Отечествения фронт, с Работническата партия и даже със Съветския Съюз! Подла, гнусна лъжа, на каквато са способни само народните врагове, фашистите, за да прикриват с нея тежките си престъпления пред родината в най-решаващия за нейното бъдеще момент.

Радиостанцията „Христо Ботев“ още в първия ден от идването на власт на багряновци разкри подлата маневра, която Хитлер и фашистката власт се опитаха да извършат със създаването на багряновото правителство. И предупрежденията на радиостанция „Христо Ботев“ се оправдаха напълно. Хитлер и фашистките му агенти искаха да спечелят време, да отслабят макар и временно бърже растящото въстаническо движение, за да могат да вържат още по-силно ръцете, краката и устата на българския народ, за да ограбят и предадат на германците и последния му злък и за да подготвят вмъкването ни във войната с братска Русия.

Намериха се и наивници, на каквито именно хитлеристите и разчитаха с тая си маневра. Хора като гичевци и други непоследователни опозиционери срещу германо-филската политика, пък даже и някои лековерни хора от Отечествения фронт се хванаха на въдицата на багряновци и вместо да разбулват багряновата демагогия и опрошастелната за България маневра почнаха да му помагат.

Но *народа* новата маневра на Хитлер и фашистката клика не можа да заблуди. С нова сила той разгръща своята въстаническа борба против германските завоеватели и подлите предатели — багряновци, славейковаси-

левци, кириловци, филовци. Народът неотклонно следва и ще следва спасителния път на Отечествения фронт — пътя на безпощадната въоръжена борба за изгонването на германските завоеватели, за създаването на национално демократично правителство, за сближение с Русия и братска Югославия. И последната карта на Хитлер и фашистката клика, картата на багряновата безогледна демагогия ще бъде бита. И подлата багряновщина не ще спаси фашистката клика. Отечественият фронт и неговите въстанически дружини ще продължават още по-усилено въоръжената борба против германските завоеватели и това ще смъкне окончателно фалшивата маска на багряновци, които дойдоха на власт, за да снасят не България, а Хитлер и престъпната фашистка клика, към която сами принадлежат.

Радиостанция „Христо Ботев“,
20 юли 1944 г.

БАГРЯНОВЦИ СТАРАТЕЛНО ИЗПЪЛНЯВАТ ИСКАНИЯТА И ЗАПОВЕДИТЕ НА ХИТЛЕР. БАГРЯНОВЦИ НАЙ-УСЪРДНО ТИКАТ БЪЛГАРИЯ В ПРОПАСТТА, КОЯТО Е ЗИНАЛА ПОД КРАКАТА НА ТЯХНАТА ГОСПОДАРКА — ХИТЛЕРОВАТА РАЗБОЙНИЧЕСКА ШАЙКА

Спасението на България изисква незабавно скъсване с Германия, незабавно излизане от хитлеровата война. А багряновци още повече увеличават зависимостта ни от Германия, още по-дълбоко ни тикат в пролъття на загубената вече хитлерова война. Въжеиграчите-багряновци лъжат, че са дошли на власт, за да измъкнели България от войната. А тъкмо при тяхното управление нашите войски в Сърбия водят най-големи сражения с югославската освободителна армия.

Изпечените лъжци багряновци без срам и стеснение разпространяват слухове, че щели да сближат България със Съветския Съюз, а в същото време упорито водят работата към скъсване сношенията ни с Русия. При това разпространяват провокаторски слухове, че уж не те, а Русия не искала сближение, когато и децата знаят постоянните съветски предупреждения и необикновената гърпимост на Съветското правителство спрямо подлите анти-съветски провокации на нашите фашистки управници. По такъв подъл начин багряновци подготвят усилено хвърлянето нашата армия във война срещу Съветската армия.

Подлостта на багряновската демагогия е ненадмината. Те се мъчат да говорят с език не открито прогермански, но систематично и усърдно подготвят национална катастрофа за България, предавайки изцяло съдбините на отечеството ни в кървавите ръце на хитлеровата фалирала банда.

Долу демагогската маска от черното фашистко лице на багряновото правителство!

Да направим още по-масово и по-активно спасителното, освободителното въстаническо движение за изгонването на германските завоеватели от България и Бал-

каните, борейки се рамо до рамо с народноосвободителната югославска армия.

Още повече да усилим общонародната борба под знамето на Отечествения фронт за действително национално, демократично, антифашистко правителство!

Обединението на всички антифашистки сили против предателската фашистка шайка и нейното правителство от хитлерови слуги, споразумението и съюзът с братския югославски народ, с нашата освободителка Русия — това са единствените вътрешни и външни сили, които могат да спасят бъдещето на България, опростаявано от германските завоеватели и фашистките им маши от типа на кириловци, филовци, багряновци, славейковасилевци, цанковци и тем подобни презрени от народа предатели.

Радиостанция „Христо Ботев“,

21 юли 1944 г.

БАГРЯНОВЦИ — ЛЪЖЦИ И ПРЕДАТЕЛИ

Правителството на Багрянов насила задига реколтата на селяните. То изпълнява искането на германците. Селяните могат да спасяват от ограбване плодовете на своя груд, хляба на своите деца. Въстаническите дружини им помагат в тая борба. А правителството на Багрянов праща в селата войски да ловят въстаници и бунтуващи се селяни. Пребиват от бой и затварят хиляди мирни селяни, стотици се избиват, собствените ни войски превръщат цели села в пепелища — и всичко това в угодѝта на германските разбойници. Кой върши това? — Багряновци! Ето кои са те, тия изпечени демагози и лъжци — подли предатели и платени хитлерови шпиони и оръдия са те.

Смърт на германските завоеватели!

Долу от властта грабителите-предатели фашисти!

Да живее въстаническото освободително движение!

Да живее правителството на Отечествения фронт!

Радиостанция „Христо Ботев“.

21 юли 1944 г.

ВЪСТАНИЦИ, ВЪОРЪЖАВАЙТЕ СЕ!

Някои от въстаническите дружини оправдават своята слаба дейност с това, че били слабо въоръжени, че нямали достатъчно оръжие и експлозивни материали. Това обяснение и оправдание страда от пълна неубедителност. Нима в България няма оръжие и експлозивни материали? Има ги в изобилие — и в германските военни складове, и в нашите военни складове, и в мини, и в кариери, и в търговски магазини. Но, разбира се, оръжието и експлозивите не ще дойдат сами в ръцете на въстаниците, нито някой наготово ще им ги донесе. Дружините сами трябва да си доставят оръжие и експлозиви. И позорно е за по-старите въстанически отреди, които още не са достатъчно въоръжени. Та какво собствено са правили те досега, щом още не са се снабдили с оръжие? Първата работа на излезлите въстанически дружини е да добият оръжие, мушкети, експлозиви, всичко нужно за въоръжената им борба срещу германците, да си го доставят от военните германски и български складове, от убити германци. Така се въоръжават навсякъде въстаниците, така са се въоръжавали първите въстанически дружини и в тила на германците в Русия, и югославските въстаници, и много от нашите въстанически дружини.

Въоръжавайте се незабавно, въстаници! И не оставайте оръжието в бездействие! То трябва непрекъснато да поразява военните сили на германските завоеватели в нашата страна! Иначе вие не ще можете да изпълните своя патриотичен въстанически дълг!

Радиостанция „Христо Ботев“,
21 юли 1944 г.

И БАГРЯНОВЦИ ПРЕЛИВАТ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО

Откак зачерниха България, като я предадоха на Хитлер, фашистките управници смениха досега няколко плаща, няколко системи за преустройството на народното стопанство. И всяко ново фашистко правителство от 1940 година насам нарича своите стопански планове и системи „нови“, „спасителни“ за България. Но всичките тия „нови стопански системи“ и стопански органи и организации, колкото и да се отличават по своите названия и форми, представляват едно и също преливане от пусто в празно, що се отнася до нуждите и интересите на народа, на производителите и потребителите, на народното стопанство. Такова преливане от пусто в празно е и оповестеният от Багряновото правителство „план на новата стопанска система“. С това ще се занимават създаваните според този план общи и местни стопански съвети.

И досега стопанските системи и органи на фашистките властници се занимаваха с ограбване от производителите на техните земеделски и други произведения. И досега те се занимаваха с определяне цените на стоките в ущърб на производителите-земеделци и на потребителите граждани и селяни. И досега те ограничаваха борбите на работниците и чиновниците за увеличение на заплатите им съответно поскъпването на живота и поевтиняването на парите. И сегашните багряновски „стопански съвети“ ще се занимават със същото. Разликата ще бъде само в това, че докато пусти и празни ще останат гръмките багряновски фрази за подобрене на стопанството и материалното положение на селяните, работниците, чиновниците, занаячиите, дребните търговци, разорението, обедняването и изгладняването на тия народни слоеве, на грамадното болшинство от народа ще се усили още повече.

Такава е истинската цел на тая нова, багряновска „промяна“ в стопанската система. Пак в ръцете на фашистки

бюрократи и на натрапени фашистки ръководители на професионалните организации, а не в ръцете на истински народни избраници остава и организацията на снабдяването, и определяне цените и надниците.

Багряновци още повече, отколкото техните предшественици със своите изменения в стопанската система осигуряват разорението, опустошаването на народното стопанство, ограбването, обедняването, изгладняването на трудещите се граждани и селяни, за да задоволят, за да изпълнят увеличените германски искания за снабдяване германците с произведенията на българския народ.

Какво представлява багряновата „нова стопанска система“ най-добре се вижда от това, че багряновци ще съберат тая година от есаяните цялата им реколта, че ще ги оставят фактически без храна. То се вижда и от това, че и при миналогодишната, и при тазгодишната хубави реколти населението получава гладни хлебни дажби, които багряновци още повече намалиха, а отгоре на това покачиха цената на хляба. Всичко се събира, всичко се оправа, за да се предаде на германците. Затова и дадох властта на багряновци, защото те най-добре при сегашните условия могат да изпълнят новите германски планове по окончателното ограбване на България, народа и богатствата ѝ, забулвайки това с всевъзможни демагогии.

Багряновата „стопанска система“ прелиза от пусто в празно, за да прави вид, че уж се грижи за народа и народното стопанство, а в действителност, за да изпълни германските искания за още по-пълното ни ограбване.

Това са багряновци, това са багряновските „планове за нова стопанска система“.

Вън германците от България!

Нищо за германските завоеватели-грабители!

Всичко българско за България, за българския народ, в помощ на въстаническите дружини, за освободителната борба на народа под спасителното знаме на Отечествения фронт.

Вън от държавната власт багряновци, кириловци, филовци!

Да живее правителството на Отечествения фронт!

ДА ПРЕВЪРНЕМ ГРОБА, КОЙТО ФАШИСТИТЕ КОПАЯТ НА БЪЛГАРИЯ, В ГРОБ НА ГЕРМАНСКИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ И НА ФАШИЗМА

140,000 души български войници и офицери продължават да воюват в Сърбия. Против кого? — Против югославската народноосвободителна армия, която се бори за освобожданието на Югославия от германските завоеватели.

Откак дойде на власт правителството на Багрянов, нашите войски в Сърбия участвуват в най-големи и ожесточени досега сражения, дават всеки ден все по-големи и по-многобройни жертви. Те участвуват в тия сражения заедно с германците и с четниците на Михайлович, предателите на сръбския народ и кръвни врагове на България. Защо нашите войски воюват срещу армията на югославския народ? — За да задържат Сърбия под германско робство, за да заместват германските войски, които се изпращат срещу братска Русия и у нас в България, за да държат в робство и нашия народ.

Какво означава всичко това? Това означава, че под властта на погерманчените управници българите със собствените си ръце копаят гроб за България.

Германците завладяха Югославия и България, а нашата 140-хилядна армия в Сърбия пролива българска кръв за запазване германското владичество над България, Югославия, целия Балкански полуостров.

Ине със своите войски в Сърбия разрушаваме бъдещето на България, като я оставяме да бъде оръдие в германски ръце против балканските народи днес и в бъдеще.

Войските на сръбските предатели — недичевци, четите на сръбския палач Михайлович, са същите тия сили от миналото на Сърбия, които правеха Югославия враг на България. Сега те с германска помощ искат да възстановят Сърбия отново като враг на България, та в

угода на външните врагове на балканските народи да ни държат и в бъдеще в постоянна вражда и войни помежду си.

Така и днешните наши фашистки управници — багряновци, чрез експедиционния корпус в Сърбия копаят гроб на България.

Спасението на България е в незабавното скъсване гибелния съюз с Германия, в незабавното изгонване на германците от България и Балканите. И затова е изгодно българските войски в Сърбия и Македония незабавно да обърнат оръжието си срещу германците и заедно със сръбските и македонските народноосвободителни части да разбият и изтребят германските войски и техните наемници недичевци и михайловичевци.

Ще поведат ли по този спасителен път нашата страна фашистките управници? — Смешно и престъпно е да се вярва в това, когато тия управници днес усилват българската помощ на германците в Сърбия и Македония, когато Багрянов и Филов отново са на поклонение при Хитлер, когато те готвят да предадат в германски ръце и останалата част от армията ни, за да воюва тя и с братска Русия.

Само народът, сплотен под знамето на Отечественния фронт, заедно с войската ни начело с тия нейни офицери, които са честни български патриоти, врагове на предадите се на германците генерали, заедно с въстаническите дружини, като се вдигнат против германските завоеватели, ще могат да осъществят братския ни съюз и бойното единство със свободна, демократична Югославия, да спасят България и да осигурят нейното бъдеще.

Офицери, подофицери, войници от експедиционния корпус в Сърбия, от войските ни в Македония! Бързайте, докато не е късно, да протегнете братска ръка на югославските народни борци и заедно с тях да насочите българското оръжие срещу германските завоеватели! Така: не ще превърнете гроба, който фашистките управници ви принуждават да копаете за България, в гроб за германските завоеватели и за техните балкански маши — фашистките клики.

Радиостанция „Христо Ботев“.

24 юли 1944 г.

БАГРЯНОВЦИ И СЪБИТИЯТА В ГЕРМАНИЯ

Хитлерова Германия, бита от Съветската армия и съюзниците ѝ, е вече и пред вътрешно разложение. Военният бунт против хитлеровата клика, по всички признаци, ще бъде последван и от повдигане на гражданското население против нея. Това е нов фронт против Хитлер — не по-малко опасен от външните фронтове.

Пълният разгром на Германия се приближава с гигантски крачки. Но заедно с него се приближава и нашата катастрофа. И тя неминуемо ще настъпи, ако в близко време народът не вземе съдбините на Отечеството в свои ръце.

И бунтът на германските генерали против Хитлер даде повод на багряновци за нови лъжи и демагогия. Те сега шушукат, че трябва да доизчакаме германците вследствие започналото се разложение на техните военни сили сами да напуснат България. И това багряновци представят за „мъдра политика“, която без кръв щяла да спаси България. Нова, още по-опасна багряновска лъжа! Германците до последния момент не ще напуснат България доброволно. А багряновци не искат да ги гонят, макар че за това нашите въоръжени сили са напълно достатъчни. Когато германските генерали се обявиха против Хитлер и се надигнаха срещу него, нашите фашистки управници продължават да бъдат пандури на Хитлер. Те търпят на наша територия да се архствуват и разстрелват германски офицери, подозирани в неблагонадеждност спрямо Хитлер, и продължават да задоволяват хитлеровите искания.

Крайт на хитлерова Германия настъпва, а нашите фашистки управници държат България още в кейно подчинение и наши войски още воюват с демократична Югославия. А това значи, че с капитулацията на Германия

ще трябва да капитулира и България. Управлявана от багряновци, от фашисти, България ще се третира от победителите-съюзници еднакво виновна за войната, както и Германия. Нас ни очаква безусловна капитулация и окупация с всичките отгук последствия, които ще означават катастрофа.

Най-голямо зло на България нанасят днес фашистките управници — багряновци. Но заедно с тях и тия, които не считат себе си за германофили и фашисти, обаче със своето поведение помагат на багряновци да задържат борбата на Отечествения фронт, на въстаническите дружини и на патриотите от армията да изгонят германците и да създадат, преди да настъпи германският погром, истинско българско демократично, антифашистко правителство.

Фашистите, днешните фашистки управници — багряновци, погубват България. Нея може да я спасят само народът и патриотите от армията, само Отечественият фронт и неговите въоръжени сили. Всички в редовете на Отечествения фронт и на оръжие против германците, и за създаване спасително национално, демократично, антифашистко правителство!

Радиостанция „Христо Ботев“,
30 юли 1944 г.

НЕ НАПРЕД, А НАЗАД Е УСТРЕМЕНО ВНИМАНИЕТО НА БАГРЯНОВЦИ

И в речта си в Народното събрание Багрянов бе принуден да признае горчивата истина за тежкото, непоносимо положение на градското и селско население, в което то изпадна поради противонародната политика на филовото и багряновото правителства.

Да, господин Багрянов, наистина нашият гол и бос селянин иска да знае защо той е останал само с една риза и е принуден да лежи гол, докато тя съхне край огнището, да ходи бос, без цървули. Защо като взеха житото му, обещаха му, но го излъгаха, че ще го снабдяват с брашно през зимата, и го оставиха да ходи по други села да купува жито на тройни и по-големи цени? Хората искат да знаят защо скоро ще забравят вкуса на месото, защо народът бе оставен цели три месеца без мазнини, защо черната борса заседна във всяка къща, защо народното ни стопанство е останало без сурови материали, без каучук, вълна, обушарски материали, лопати, гвозден, защо му бяха нанесени тежки поражения и падна неговата производителност от безконтролната гражданска мобилизация. Народът действително иска настоятелно да знае защо той тъй безумно бе подхвърлен и се подхвърля на нечувани страдания и разорения. Народът иска да знае също тъй защо неговите синове мрат на югославска и гръцка земя в боеве със съседните ни народи, защо бе допуснато столицата и другите ни градове да бъдат разрушавани, населението ни да бъде изтребвано от бомбардировките на английските и американски самолети.

Народът иска да знае всичко това, народът иска незабавно да се прекрати всичко това, защото то още продължава.

Багрянов заяви, че целият народ иска да чуе подробностите, обясненията и отговорите на всички тия въпроси, както и кой е отговорен за всичко това.

Но защо Багрянов само засегна тия въпроси, само сложи пръст в народната рана, а се отказа да даде отговор? — Защото, отговаря Багрянов, нямало нищо поопасно за един народ от това — да се отвлеча вниманието му назад, вместо да се устремява то само напред. И тия му думи бяха изпратени с най-бурни ръкопляскания от правителствените депутати. Те, един от виновниците, отговорните за страданията на народа и пораженията на народното стопанство, ръкопляскаха на Багрянов, защото той им даде амнистия, защото той не позволява на народа да търси, намери и накаже виновниците за своите страдания.

Има ли по-голямо от това доказателство, че Багряновци всъщност няма да изменят нищо в бедственото положение на народа и народното стопанство? Как ще се снабди населението с необходимата му храна, облекло, обувки, с нужните за стопанството му предмети, как ще се спасят градовете им от по-нататъшни бомбардировки и кървави жертви в сраженията в Югославия и Гърция, щом същите тия хора, които вършиха, вършат и узакониха тия противонародни дела, стоят на старите си места, когато те продължават да стоят и в регентския съвет, и в правителството, и в Народното събрание, и начело на армията и полицията?

Цялото внимание на народа е устремено именно напред, а не назад, не за продължаване на досегашната противонародна външна и вътрешна политика и дела, а за нова, коренно противоположна, истински български народна политика, за премахване на досегашната политика и нейните последствия. Нататък ли устремява Багрянов вниманието на народа? Не! Багрянов по демагогски съображения изказа много общи фрази за бъдещето, но неговото внимание не е устремено напред, а назад, не към изменението на досегашната политика, а към нейното продължаване, замаскирано с хитра демагогска фразеология.

Багрянов не скъсва с Германия, а продължава да ѝ служи.

Багрянов не прекратява войната с Югославия и Гърция, а я продължава.

Багрянов не прекратява войната с Англия и Америка и затова опасността от нови техни бомбардировки у нас не е отстранена.

Багрянов не води открито искрена и дружеска политика със Съветския Съюз, без която ние сме загубени, а само с хитрувания спрямо него прикрива използването на България от Германия във войната ѝ с Русия.

Багрянов не възстановява свободите и правата на народа, а продължава да ги тъпче. Той не закрива концентрационните лагери, не освобождава арестуваните патриоти, не прекратява войната срещу въоръжените борци, които се борят за изгонването на германците, а я продължава още по-ожесточено.

Багрянов само приказва за икономически и социални преобразования, за подобрене положението на народа и народното стопанство, а не предприема в това направление нищо сериозно, а само демагогски палиативни замашки.

Не напред, а назад, не към изменение, а към продължение на старото е устремено вниманието на Багрянов. Та и как може да бъде другояче? Кой е Багрянов? Кой го издигна на министър-председателското място? — Народът ли? — Не народът, а прогерманската фашистка клика, същият тоя Филев, против когото Багрянов хвърля камък в своята реч. Кириловци, генералмиховци, славейковасилевци — ето кои издигнаха Багрянов и стоят зад гърба му. Цялата предателска, противонародна фашистка сган, която вчера под диктовката на Берлин държеше начело на управлението Филев, Божилов, днес издигна Багрянов и стои зад него. Защото Багрянов сам е плът от нейната плът, кръв от нейната кръв. Нима тия грешници представляват народа, нима те могат да спасят България? Не, те издигнаха Багрянов да спасят не България, а тях, неподобните предатели и ограбвачи на българския народ.

Затова те му ръкопляскаат, когато той заявява, че няма по-опасно нещо от това, да се отвлечало народното внимание назад, тоест към отговорностите за създаденото положение. Тяхната и лично на Багрянов най-голяма грижа е да запазят своята диктаторска власт, да продъл-

жават предателствата си, да не допуснат народът да вземе съдбините на България в собствените си ръце.

Народът обаче, устремил вниманието си напред, може да спаси България само като на дело вземе съдбините ѝ в собствените си ръце. Но това значи, че той трябва да измете от държавното управление шайката от народни врагове — кириловци, филовци, славейковасилевци, заедно с техния демагог-въжеиграч Багрянов и да постави на държавното кормило свое правителство, правителство на Отечествения фронт.

Радиостанция „Христо Ботев“,
23 август 1944 г.

ДОЛУ МАСКАТА ОТ ЛИЦЕТО НА САМОЗВАНИЯ „СПАСИТЕЛ“! НАРОДЪТ ТРЯБВА ДА ПОБЪРЗА ДА ВЗЕМЕ СЪДБИНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ В СОБСТВЕНИТЕ СИ РЪЦЕ

В речта си пред Народното събрание изпеченият демагог Багрянов бе принуден да признае, че през май спонтанното обществено мнение наложи последната правителствена промяна. Наистина през май народът недвусмислено и открито по всички легални и илегални начини, с които разполага при днешния узурпаторски фашистки режим, поиска да се тури край на предателската фашистка политика на управниците, която явно ни доведе пред прага на катастрофата. И германците, и техните фашистки лакеи бяха принудени да извършат известна маневра, която да всее в народа надежда, че неговата дума по съдбините на България ще бъде чута от тях, които държат съдбините му в свои ръце. И пазеният за подобна цел в резерва Багрянов бе повикан да покаже своите способности на изпечен демагог, да извърши тая маневра. Няколко седмици тая фашистка маневра има успех. С нищо несвързващата го публична декларация и с разпространяваните от кликата му обещания и лъжливи слухове Багрянов успя да заблуди мнозина, да притъпи временно остротата на освободителната народна борба.

Но на лъжата краката са къси. Плитката демагогия и маневра на багряновци лъсва пред целия народ в пълната си голота. Виждат се зад тая маневра истинските и инспиратори — германските господари на България.

Народното негодувание още повече се усилва.

На 8 август на Багрянов бяха връчени в два документа исканията на българския народ, подписани от около 50 народни водачи, представители на Отечествения фронт и на другите опозиционни групи. Отечественият фронт в своето обръщение към Багрянов изложи в 12 точки ясните и категорични искания на народа, без да си прави илюзията, че багряновци ще ги изпълнят и ще спасят с това България. Отечественият фронт в своето изложение преду-

преди, че ако правителството не извърши незабавно завои във външната и вътрешна политика, народът ще намери сили и средства не на думи, а на дело да вземе съдбата на България в свои ръце.

Атмосферата за фашистите отново се нагорещи. Багрянов отново трябваше да я охлаждава. И ето той излезе пред специално назначена сесия на Народното събрание с дълга реч да отговори на новото народно надигане, да даде отново отдушник на народното негодувание.

Ще успее ли и този път Багрянов да заблуди някого, да внесе успокоение и в средите вън от фашистката изплашена клика?

Багрянов замълча в речта си за обръщенията на народните водачи към него. Но цялата му реч е косвен отговор на тия обръщения. Народът иска да вземе съдбата на България в собствените си ръце? — Заповядайте, отговаря Багрянов — той вече в мое лице взе в свои ръце българските съдбини. Народът иска България да бъде спасена от катаклизма, който причиниха досегашните ѝ управници? — Ето на, отговаря Багрянов, аз съм спасителят на България. Не вярвате ли — погледнете народните представители, които одобряваха предателствата на моите предшественици, днес ми ръкопляскат, носят ме на ръце и ме обявяват за спасител на България. И още много друго подобно каза и още повече премълча в речта си Багрянов. Той в нея даже не спомена за Германия. Но истинският отрицателен багряновски отговор на народните искания се състои преди всичко в това, което той не каза: той не каза, че ще скъса с Германия, че скъсва с нея; Багрянов не каза, че ще оттегли българските войски от Югославия и Гърция, и не ги оттегля; Багрянов не каза, че трябва да се изгонят германците, но ясно и гръмка каза, че тия, които водят борбата за изгонването им — народните въстаници, ще се унищожат, и той наистина унищожаваше и изтребваше и въстаници, и население, и домовете на цели села, които подкрепят борбата на народните въстаници.

Ето тъй изглежда истинското лице на „спасителя“ Багрянов. Ето тъй в лицето на багряновци българският народ „взе“ съдбините на България в собствените си ръце.

Хитра, но плитка е демагогията на Багрянов, на тоя кандидат за български фюрер в едно време, когато германският фюрер позорно слезе от сцената, а политиката на фюрера напълно фалира и даже собствените му генерали и сътрудници стрелят по него като по бясно куче.

Долу маската от лицето на самозвания „спасител“, под която се крие лицето на спасителя не на България, а на нейните най-отвратителни врагове и опропастители!

Народът действително трябва да турне в действие всичките си сили и средства, а с такива той разполага, за да вземе не на думи, а на дело съдбините на България в собствените си ръце!

Радиостанция „Христо Ботев“.

23 август 1944 г.

ИЗМЪКВА ЛИ БАГРЯНОВ БЪЛГАРИЯ ОТ ВОЙНАТА?

Десет седмици бяха достатъчен срок да измъкне Багрянов България от войната, ако той действително имаше намерение и ако бе дошъл на власт да изпълни тая мисия. Но Багрянов не измъкна и не измъква България от войната. Какво трябваше да направи той, за да измъкне България от войната? Най-напред той трябваше да върне от Югославия и Гърция българските войски и по тоя начин на дело да прекрати войната с геройски борецките се народи на Югославия и Гърция. Багрянов не само не направи това, но през негово време именно се усилиха военните действия на нашите войски против войските на югославските и гръцките въстаници и още се продължават.

За да измъкне България от войната, Багрянов трябваше да скъса съюза с Германия. Вместо това Багрянов продължава да изпълнява заповедите на германците, даже да изменя състава на своя кабинет по германска диктовка.

За да измъкне България от войната, Багрянов трябваше да изпълни искането на Съветския Съюз да престане България да бъде плацдарм на германците против Съветска Русия. Вместо това Багрянов продължава да оставя българските железници, дунавските пристанища, летищата ни да бъдат използвани от германците против Русия. Едва сега Багрянов се съгласил да се открие отново Съветско консулство във Варна, сега, когато на германците Варна и Бургас станаха ненужни във войната му против Съветския Съюз. В същото време Багрянов държи в Югославия и Гърция нашите войски, дето те се бият за Германия, която изпраща оттам една по една своите дивизии против Съветския Съюз.

За да измъкне Багрянов България от войната, той трябваше да започне преговори с Англия и Америка за прекратяване обявената им от неговите предшественици война. Нищо подобно и сега не предприема Багрянов. Напротив, той уверява германците, че не се водят и няма да се водят такива преговори.

За да измъкне Багрянов България от войната, той трябваше да прекрати войната на правителството против българските патриоти, които именно смело и последователно се борят за изгонване на германците и значи за измъкването ни от войната. Багрянов, напротив, усили кървавия поход срещу борците-патриоти.

Не, Багрянов не измъква България от войната, той само говори за това, демагогува с тоя въпрос. Мисията на багряновци не е да спасяват България, а да спасяват предателската фашистка клика, нейните богатства, нейните интереси. Багрянов се старее да спаси властта и бъдещото влияние на тая клика, а не България.

България действително ще бъде извадена от войната само от едно правителство на Отечествения фронт, само чрез общонародна борба, чрез борбата на всички патриоти от народа и армията за изгонване германците от България.

Долу демагогията на багряновци!

Вън от България германците! Още по-енергично да продължим борбата за изгонването им!

Радиостанция „Христо Ботев“,

23 август 1944 г.

ИСТИНСКИЯТ СМИСЪЛ НА БАГРЯНОВАТА ДЕКЛАРАЦИЯ

Българският народ никога не е имал желание да се намесва в големите конфликти между великите народи, които конфликти народът е смятал всякога, че надхвърлят неговите малки възможности и неговите скромни задачи.

Тая истина изказа в речта си в Народното събрание сам днешният министър-председател Иван Багрянов.

Нещо повече, Багрянов заяви, че именно защото през май народът остро постави въпроса за излизането на България от войната между великите народи, стана правителствената промяна, която доведе на власт Багрянов. Именно поради това Багрянов декларира, че правителството му било усвоило волята на народа и било решило гвърдо да премахне всичко, което противоречи на миролюбието на народа.

Как да се разбира тая правителствена декларация, одобрена вече от Народното събрание? Само така: *че правителството незабавно ще трябва да премахне всичко, което „противоречи на миролюбието на народа“*, т.е. *незабавно трябва да извади България от войната, в която тя се намира на страната на Германия, да скъса значи с Германия, да сключи мир с Англия и Америка, да оттегли българските войски от югославските и гръцките земи, да сближи България със съюзниците, най-напред с братски Русия*. Именно защото така се разбира багряновата декларация, нея я поздравиха и някои от лековерните опозиционери в Народното събрание и въвн от него.

Но така ли разбират своята декларация багряновци? О, съвсем не! Те така декларираат, така приказват, за да заблудят наивните, настрадалия се народ, но не така имат намерение да действуват. В два месеца и половина, откак дойде на власт багряновото правителство, то много приказва, много обещава, но на дело нищо не прави, за да

измъкне България от войната, та да може тя активно да се нареди на страната на демократичните държави в борбата за окончателния разгром на Германия. То нищо не прави, нищо не направи и днес за скъсването с Германия, за изтегляне войските ни от Югославия и Гърция, за сключване мир с Англия и Америка, за сближаване със Съветския Съюз.

И не само това. Правителствената декларация се съдържа в речите на Багрянов, на министър Драганов и на правителствените депутати. А в тия речи правителствената декларация получава съвсем друг, истински свой характер, тоя именно, който Багрянов ѝ придава.

Багрянов обвинява своите предшественици, че те хвърлили България в конфликт, който народът никога не е желал. А в речите както на Багрянов, гдето това е замъглено, така и на Драганов и другите правителствени оратори е ясно казано, че България през 1941 година не можала да не се присъедини към тристранния пакт и трябвало да се присъедини, че от Германия България имала полза, получила Македония и Тракия. И нещо повече, те заявяват: ако някой се опита да ни отнеме Македония и Тракия, трябвало да воюваме за тях, имали сме за това силна, добре въоръжена от Германия армия, както това изрично каза Драганов.

Кой след всичко това ще може да твърди, че днешното правителството започвало да води нова политика, политика на спасение, на измъкване на България от войната?

Кой е тоя идиот, който може да твърди, че нашата война с Англия, Америка, Югославия и Гърция може да се прекрати без изтегляне войските ни от Югославия и Гърция, от земите, които германците с помощта на цар Борис и неговата шайка от фашистки управници заладяха и ни ги предадоха да ги управляваме временно за германска сметка?

Кой може да допусне, че е възможно сближаване с Русия, което ни е необходимо като въздух и вода, без което е немислимо съхранението на България като самостоятелна държава — докато у нас се намират германски войски и власти и от наша територия воюват с Русия?

Кой може да вярва на лъжите на Багрянов, че той щял да постигне задоволяването на българските нацио-

нални интереси по мирен начин, когато той продължава и няма намерение да прекрати войната с Югославия и Гърция, с които именно най-напред трябва да разрешаваме по мирен начин тия въпроси?

Нищо ново освен лъжа, заблуда, демагогия, няма в политиката на Багрянов. Той продължава старата гибелна катастрофаджийска политика. Багрянов, както Хитлер, разчита на времето, на протакането, на изчакването. Спечелил бил Багрянов 40 дни с хитрувания спрямо Съветския Съюз, се хвалел Багрянов, за да може Драганов да каже, че добрите ни отношения с Русия занаяпред зависели само от нея. Багряновци искат още време да спечелят, за да оправдаят, като хвърлят вината на Русия, още по-голямото влошаване съдбата на България, което те й готвят с продължаването на предателската политика. Такава е истината.

Фашистката управляваща клика и с правителството на Багрянов е също таково зло за България, нейн гробкопател, както и при правителството на Филев и Божилов. Това трябва да се разбере от всички патриоти и усилавайки борбата за извоюване исканията на Отечествения фронт, да не дадат на Хитлер и неговите агенти — кириловци, филевци, багряновци, славейковасилевци, александърцанковци, докрай да изпълнят пъклените си предателства спрямо България.

Радиостанция „Христó Ботев“.

24 август 1944 г.

ОТКОГА БАГРЯНОВИТЕ МИНИСТРИ НОСЯТ ОТГОВОРНОСТ ЗА СЪДБИНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ?

Минаха десет седмици, заяви Багрянов в речта си в Народното събрание, откак той бил поел властта. И за доказателство на това Багрянов надълго и нашироко разказва в речта си какво е говорил той в Народното събрание преди шест и преди три и половина години.

Това е първата голяма лъжа от цялата верига лъжи и заблуди, с които изобилствува дългата Багрянова реч и с които той иска да се представи сега за „спасител“ на България. И в старите си речи, които привежда сега Багрянов, той не се е опълчвал против *основите* на външната и вътрешна политика на тогавашните правителства, които доведоха България до задънения сокак. Колкото и да го осуква сега, Багрянов не може да опровергае този факт, че от 1935 година насам той непрекъснато е един от стълбовете на този режим, който специално бе натрапен на България, за да се подготви вмъкването ѝ в готвената още оттогава война от Хитлер. Багрянов и багряновци не могат да се освободят от отговорността на филовото и божиловото правителства, когато те бяха министри, правителствени депутати или висши отговорни чиновници.

Всичките министри, които съставляват Багряновия кабинет, бяха най-ревностни творци, проводници и изпълнители на политиката на филовото и божиловото правителства. В статиите на днешния министър Сталийски през тия години черно на бяло личи неговата защита на външната и вътрешната политика на миналите правителства. Един от най-последователните и ревностни инспиратори и защитници на предателствата, грабежите, насилията при правителството на Филев и Божилов бе и е багряновият министър, кръволокът Славейко Василев. Драганов като дипломат провеждаше най-усърдно тяхната гибелна гер-

манофилска политика и сега я продължава като министър на външните работи. Министър Димитър Савов провеждаше грабителската стопанска политика на Божилов — главата на стопанската диктатура. И всички останали министри бяха или министри, или заемаха отговорни държавни постове при миналите правителства. Как могат да говорят днешните министри, че те отговарят само за делата си откак са министри в багряновия кабинет, когато преди това служеха не от страх, а по съвест на налаганата от германците външна, вътрешна и стопанска политика на държавата ни?

А с какво по същество, а не на думи се различава днес политиката на Багрянов от тая на Филов и Божилов? Не изгони ли Багрянов през първите дни на своето властвуване (именно по искането на германците) няколко свои министри, които той замени с такива общоизвестни германски шпиони и агенти като Славейко Василев и други?

Не, не може да хване дикиш лъжата на Багрянов, че той и неговите министри не носели отговорност за близкото минало. И не бива никой да се заблуждава, че багряновци уж водели действително нова политика. Те вършат само нови хитри маневри, за да запазят предателската германофилска политика на фашизма и да спасят властващата узурпаторска клика.

Радиостанция „Христо Ботев“,

24 август 1944 г.

БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ

СТАНКЕ ДИМИТРОВ — МАРЕК

„— Трябва да не мислиш в тоя момент за нищо! Чуеш ли командата — скачай! — весело разказваше Станке през един от летните дни на 1944 година, след като току-що се беше завърнал от едно летище, дето от петстотин метра височина той, петдесет и пет годишният, беше скочил с парашут... За него нямаше никакви непреодолими пречки, когато се касаеше да служи на своята партия. И сякаш нямаше предел неговата кипяща енергия.“

С тези думи другарят Вълко Червенков ни дава кратка, но ярка и много сполучлива характеристика на Марек.

*

Стефан — Станке Димитров е роден на 18 февруари 1889 година в гр. Дупница, сега заслужено наречен на негово име, в семейството на занаятчий-обущар. Баба Санда — майка му — е имала 12 деца и изхранването на тая многолюдна челяд през това време на бързо развитие на капитализма и западане на занаятчийството вследствие конкуренцията на явяващите се на пазара фабрични стоки никак не е било лесна работа. Както сам Станке се изразява в своите автобиографични бележки, работите на баща му не винаги са вървели добре и затова семейството е живяло много оскъдно.

Но бащата умира през 1904 година и грижите за децата падат главно върху майката, жена, която с твърдост понася всички нещастия и изпитания, които доста често се стоварват върху семейството. Самият Станке, според думите на сестра му Елена, е бил нежно дете, което е предпочитало културните игри — на училище, театър и др. такива.

Една година преди това, през 1903 г., Станке постъпва в педагогическото училище в Кюстендил. Бил е прилежен и силен ученик. Намирал се е под прякото влияние на най-големия си брат Иван, при когото е живял. Братът е бил виден обществен деец в Кюстендил, много добър оратор, участник в македонското движение, близък съратник на Гоце Делчев и редактор на прогресивния вестник „Изгрев“. Той си е имал и малка печатница, в която освен вестника се е печатала и друга прогресивна литература. Братът Иван е оказал голямо влияние върху идейното оформяване на значително по-малкия Станке, който през 1904 г., едва навършил 15 години, влиза в работническото просветно дружество „Класово съзнание“, което впоследствие се превръща в партийна група. Следователно оттогава Станке се числи в партията и още същата година по негова инициатива се образува социалдемократически (тесносоциалистически) ученически кръжок от 6—7 души за изучаване на марксизма.

През същата година той бива изключен от педагогическото училище заради социалистическите си идеи. В това време умира и брат му и петнадесетгодишният Станке бива принуден да поеме печатницата, за да издържа семейството. В нея той работи и като словослагател и същевременно се готви за изпит.

През 1906 година тесносоциалистическата партийна организация в Кюстендил урежда един излет, на който Станке изнася реферат на тема: „Първобитният комунизъм и бъдещият социалистически строй“. Рефератът имал голям успех и затова бил издаден в отделна брошура, а Станке, едва седемнадесетгодишен, става известен като партиен деец и оратор. Същата година той е арестуван във връзка със стачката на пернишките миньори.

Но работите с печатницата не вървят добре. Той е принуден да я даде под наем, а сам заминава за Шумен (1907 г.), за да продължи образованието си в тамошното педагогическо училище. Тук той вследствие на тежките материални условия и напрегнат труд заболява от туберкулоза и бива принуден да прекъсне учението и отиде в Троян да се лекува.

Когато здравето му позакрепва, той се връща в Шумен и завършва педагогическото училище през 1908 година.

шестата година по време на Takeвите избори Станке се бори срещу царската „демокрация“ и бива арестуван.

След завършване на училището се връща в Кюстендил и поема наново управлението на печатницата. Но не дълго. Предприятието фалирва и Станке през 1909 година става народен учител в с. Тополница, Дупнишко, едно затънтено бедно село в подножието на Рила. Училището е било новопостроено и Станке е полагал големи грижи за неговото довършване. Това личи от годишните отчети вписани в летописната книга на училището. В един от тях той изказва възмущението си от нехайството на училищното настоятелство, което много бавно и едва ли не на втората година постъпила с дъски втората стая. През първата година Станке е обучавал само 50 ученика от четирите отделения. Живял е в училището, в една малка станчка, която е служила същевременно и за канцелария. Днес тази станчка, след пристрояването до нея на една голяма стая, е превърната в сцена.

В с. Тополница Станке е учителствувал до 1912 г. Последната учебна година не завършва поради повторно заболяване, вследствие на което пак заминава на лечение в Троян. Покрай пряката си училищна работа Станке се старал да даде и политическа просвета на населението и е успял да привлече мнозина селяни към делото на социализма. Влиянието на Станке и до днес се чувства в това село, където негови ученици и други по-стари селяни продължават да живеят със светлия спомен за него. Те с радост разказват за младия учител, който с дебел бастун в ръка неуморно обикалял околните села и учил хората на социализъм.

Но дейността на Станке не се ограничава в пределите на с. Тополница. През тези три години (1909—1912 г.) на своето учителствуване Станке взема живо участие и в учителското движение. Той е един от най-активните дейци и ръководители на съществуващата тогава учителска социалдемократическа (а по-сетне комунистическа) организация в Дупнишка околия.

Учителската организация беше създадена още в 1904 г. по инициативата на партията и беше непосредствено свързана с нея. Още тогава тя играеше голяма роля в разпространението идеите на революционния социализъм не само

всред учителството, но и всред полупролетарското население в селата. Станке според разказа на неговите съвременници е бил най-любимият докладчик и оратор както на събранията на учителската с.-д. група в Дупница, така и на общите околийски учителски конференции. Със своята несъкрушима логика и прекрасно оформена реч той е увличал дори старите, опитни демагози — ширски социалисти, радикали и други врагове на тесния социализъм. На тези конференции са се събирали не само учители, но и работници, служаци, чиновници и други интелигентни хора от града, жадни да чуят думата на младия Станке както по общите политически, така и по специални педагогически въпроси.

През последната 1912 г. той се готви и явява на допълнителен зрелостен изпит за гимназията, за да получи право да се запише като редовен студент в университета. Същата година през месец юни с парите, получени от продажбата на част от бащината му къща, Станке заминава за Женева да следва право. Там той отблизо следи социалистическото движение и изпраща до в. „Работнически вестник“ свои и преводни статии върху работническите борби и натегнатото тогава международно положение.

В края на 1912 г. поради Балканската война и очакваните важни политически събития в България той (според писмата до другарите му) решава да се завърне.

Тъй като здравословното състояние на Станке е било доста разклатено, той не е бил пратен на фронта, а оставен на тилова служба.

През 1913—1914 г. той е отново учител, сега в с. Лютиброд, Врачанско, където участва дейно в учителското и работническо движение в околията и влиза в съгласие с Кръстю Пастухов.

Наред с това Станке Димитров усърдно работи върху своето марксихеско самообразование, получава всички руски задгранични вестници и списания като: „Голос Социал-Демократа“, „Дневник Социал-Демократа“, „Наша Заря“, „Новый Путь“, „Современный Мир“, „Образование“ и др. и следи с интерес борбата всред руската социал-демократия (между болшевики и меншевики). Стремелът и волята да стане високообразован марксист и гра-

мидната работоспособност и схватливост са присъщи на Станке Димитров от най-ранните години на неговата революционна дейност. Той не престава никога до края на живота си да работи за все по-дълбокото изучаване на революционното учение на марксизма-ленинизма и тогава, когато е вече зрял ръководител от болшевишки тип, когато сам е учител на най-добрия партиен кадър.

През 1914 г. той се записва в юридическия факултет на Софийския университет и го завършва с отличен успех през 1919 г., без да слуша никакви лекции, както сам той заявява.

На изпита по политическа икономия според свидетелството на един негов състудент, който е присъствувал там, му се пада въпросът: „Преки и косвени данъци“. Професорът, след като послушал отговорите на Станке Димитров, най-сетне изгубил търпение и избухнал: „Реч на публично събрание ли държите или изпит по финансова наука?!“ Изпитът продължил, като Станке ловко, само с по-други изрази, прокарал пак своите марксистически възгледи.

По същото време като студент той е технически секретар на профсъюзите на дърводелските и търговски служители, числящи се към Общия работнически синдикален съюз. Покрай другото в качеството си на отговорен пълномощник на партията ръководи масови стачки — през 1914 г. — на дърворезачите — 40 дни, през 1919 г. — на тютюноработниците — 2,000 души — 10 дни. Ръководството на стачки му е поверявано и преди това, още през 1910 г., а също така и по-късно. Всичкото му време било заето с работа за партията и с марксистическо самообразование. Неговите лични интереси са били неизменно на заден план. Той съсредоточава целия си интерес, цялата си енергия в служба на партията, на социализма. Тази негова преданост, честност и всеотдайност към великото дело на работническата класа му спечелва любовта и уважението не само в нейната среда, но и на широки слоеве трудещи се.

Блестящите си способности на отличен, вдъхновен оратор-комунист Станке Димитров проявява навсякъде, където му се е представяла възможността да разгърне силите си като боец на партията. През нейните задачи

той пречупва и на нейните интереси подчинява всяка своя дейност. Така е и с краткотрайната му адвокатска практика.

При първата му адвокатска защита през 1919 г. в гр. Кюстендил се стичат всички адвокати и множество граждани, желаещи да чуят Станке Димитров. Докато речта на неговия предшественик по пледоария, служещ си с формални правни доводи, бива често прекъсвана, щом Станке заговорва, в залата настъпва гробна тишина. Всички съдии, адвокати, публика изслушват със затаен дъх двучасовата му реч. Но всъщност едва ли може да се говори за адвокатска работа, защото Станке Димитров се отдава изцяло на партийната си дейност.

*

В 1915 г., след въвличането на България в империалистическата война, Станке Димитров е мобилизиран като чиновник във военния интендантски магазин. През 1917—1918 г. магазинът се е намирал на фронта зад боевата линия. Тук го сварва известието за сгромолясването на царизма в Русия. Това известие разтърси войнишките маси на фронта и събуди у тях надеждата за скорошен мир. Вълните на разбуненото в Русия революционно море стигнаха и до нашия фронт. Станке Димитров, сам наелектризиран, използва това проявяващо се вече бунтовно състояние на духа у войниците, за да засили агитационната си работа. Той, като верен син на партията, е пропит от мисълта за онова, което беше писал Димитър Благоев още през 1914 г., в началото на Първата световна война, че тя неминуемо ще свърши с революция на работниците и войниците. Когато предвидената и очаквана от партията социалистическа революция избухна в Русия през месец октомври, Станке Димитров усърдно разпространява издадениге от партията нелегални позиви към работниците, селяните и войниците: „Да последват примера на своите руски братя“.

При един обиск у него намират позив на съветската власт към всички народи и правителства за по-скорошно прекратяване на войната и сключване на справедлив мир. За наказание той бива уволнен и изпратен като прост войник в 26-и пех. полк в Радомир. Такъв го заварва вой-

нишкото въстание през септември 1918 г. Той взема пламенно участие във въстанието и бива натоварен от революционния комитет с организиране на властта и снабдяването на революционната армия в Радомир.

Всички войници, напуснали фронта след разгрома на Добро поле, минаваха през Дупница—Радомир. Станке Димитров е в стихията си. Всред този революционен кипез той снова, той е навсякъде, посреща влаковсте с пристигащите войници, организира митинги по няколко пъти на денонощието, революционизира войниците, въодушевява ги за предстоящата борба.

След поражението на въстанието до демобилизацията, която не се забави много, Станке Димитров е принуден да се крие, тъй като против него е възбудено от военния следовател дело за дезертьорство.

Дадената наскоро след демобилизацията амнистия засяга и него.

*

Революционният подем, започнал у нас още във време на войната — непосредствено след победата и под влиянието на Великата Октомврийска революция, — продължи с неотслабваща сила и след войната. Той се изрази в сплотяването на цялата работническа класа и на значителни селски маси около нашата партия, в големите стачки и бурни демонстрации на трудещите се, ръководени от партията. В тези революционни борби се издигаха не само непосредствените искания на трудещите се за хляб, работа и свобода, но се налагаше и задачата за смъкването на властта на буржоазията и монархизма и създаването на работническо-селско правителство.

Политическото положение у нас беше много изострено и заради туй борбите на трудещите се под ръководството на партията вземаха много остър характер, на много места достигаха до въоръжени кървави сблъсквания.

През този период Станке е в стихията си — той се издига и се проявява като един истински, смел революционен водач на работническото и трудещите се в Кюстендилския окръг, където работи.

През 1919 г. бяха насрочени за 17 август избори за народни представители. Един месец преди това Кръстю

Пастухов, като министър на вътрешните работи, издаде заповед за забрана на всякакви събрания. Това предизвика протести в цяла България. Комунистическата партия с митинги и стачки рязко реагира против тази противоконституционна забрана. Цензурата бе безпощадна — „Работнически вестник“ излизаше с бели полета. На 18 юли той бе дори спрян за 15 дни. Същата участ постигна и излизащите в провинцията комунистически вестници. Целта на българската буржоазия и на нейния агент Пастухов бе да лиши Комунистическата партия от партиен печат пред изборите. Всички градове бяха в обсадно положение. Военни патрули се движеха из улиците, забраняваше се събирането на повече от двама души, след 9 часа вечерта се спираше всякакво движение. Стачките и митингите се окървавяваха.

По това време в Кюстендил окръжният комитет на Комунистическата партия започва да издава в. „Комунист“, който след два броя бива спрян от властите. Но веднага на негово място излиза друг под името в. „Тесняк“, който също бива спрян.

На 20 юли 1919 г. комунистическата организация в Кюстендил свиква публично събрание в 10 часа сутринта пред клуба, стария хотел „Централ“, на което събрание Станке Димитров трябва да говори на тема: „Из кой път?“. Улиците биват блокирани от бойно въоръжена войска.

След продължително съвещание дали при това положение да стане митингът или не Станке Димитров отсича:

„Стига сме спорили, митингът трябва да стане!“

В това време народът, въпреки блокадата, успява да изпълни площада. Войската обгражда събранията и офицерът дава заповед на войниците да бъдат готови за стрелба.

Обаче Станке Димитров запазва самообладание и според разказа на негови другари очевидци като че ли газни заповед дори не съществува за него.

С пламенното си красноречие той успява още в началото на речта си да спечели войниците, като им припомня, че те са синове на трудовия народ и няма да стрелят срещу своите братя. Митингът минава при пълен успех.

Властта вилнее, всички драконовски мерки са насочени срещу Комунистическата партия. В отговор на това Централният комитет на партията нарежда да се устроят на 27 юли протестни митинги в цялата страна.

„Социалдемократическият полицейски министър Кръстю Пастухов — пише другарят Вълко Червенков — мобилизира всички сили на буржоазно-капиталистическата държава, за да сломи акцията на партията. Страната беше превърната във военен лагер. На помощ бяха повикани и окупационните съглашенски войски. Въпреки тия изключителни мерки на изтръпналите от ужас монархизъм и великобългарска шовинистическа клика масите под ръководството на Комунистическата партия разкъсваха военни-полицейските кордони и демонстрираха под лозунгите на Октомврийската социалистическа революция. Кървави стълкновения имаше във Видин, Фердинанд (Михайловград), Нова Загора и други места. Имаше повече от сто ранени, а масови арести бяха извършени навсякъде. За пръв път в работническите акции в градовете взеха масово участие дошлите от близките села селяни. Масовата кампания на 27 юли беше начало на цяла редица други народни акции.“

Въпреки тези невиджани дотогава полицейски ограничения, провеждани от българската буржоазия чрез нейния агент, заклетия народен враг Кръстю Пастухов, Комунистическата партия прояви неизчерпаема енергия и спечели 47 мандата със 120,000 гласа. Станке Димитров е втори по ред в кандидатната листа на окръга и влиза като депутат в 18-то Обикновено народно събрание.

Същата година с приближаването на зимата вследствие на безпрепятствено ширещата се спекула и неизпълнението на обещанието на правителството за увеличаване на заплатите, както и изобщо в резултат на реакционната политика на тогавашното кралиционно правителство, положението на работниците и дребните служащи ставаше от ден на ден все по-тежко. Поради това и във връзка с откриването на Народното събрание на 24 декември 1919 г. Българската комунистическа партия (тесни социалисти) призова да се проведат из цялата страна масови протестни митинги и демонстрации, на които да се издигнат искания за хляб и политически свободи. Тези извънредно

бурни демонстрации създадоха условията и представляваха началото на една от най-славните битки, които работническата класа води срещу цялата буржоазия в този период на бурен революционен подем. Това бе стачката на транспортните работници, която продължи повече от 50 дни. Правителството взе всички мерки, за да парира тези вълнения, като обяви обсадно положение, напovo засили цензурата и постави в действие военнополовите съдилища. Ала всичките тези мерки не можаха да попречат на народното недоволство да се изрази и протестните акции се проведоха в цялата страна.

В Дупница Станке Димитров е на своя пост. Той организира митинг и демонстрация, в която участвуват 4,000 души. Войската и полицията се опитват да ги разпръснат. На митинга пръв говори Коста Петров, който впоследствие стана кмет на Дупнишката комуна, а по-късно, през февруари 1923 г., беше убит от македонските — михайловистките, фашисти. След него взема думата Станке Димитров, който с пламенни изрази ентусиазира работниците за борба. Той ги пита: „Защо изпращат срещу нас войска, когато ние се борим за хляб, работа и свобода?“. Завързва се борба между работниците и войската, падат убити и ранени. Самият Станке Димитров е контузен, но войската бива обезоръжена и манифестацията продължава с иззетото оръжие. Народът е обхванат от висок революционен ентусиазъм. Този ден дупнишкото работничество, вдъхновено от Октомврийската революция, с цената на скъпи жертви показва своя висок дух и привързаност към Българската комунистическа партия. То се кали в революционната борба и даде доказателство, че е готово да я продължи докрай.

В резултат на тази успешна демонстрация властта не посява да предприеме арести, а едва след две седмици, на 10 януари 1920 г., когато докарват войска от друго място, градът бива блокиран, целият местен комитет начело със Станке Димитров арестуван заедно с около 40 души комунисти, а Георги Муструков, един от най-обичаните и способни ръководители на дупнишкия пролетариат — зверски убит. Впоследствие известна част от арестуваните бива освободена, а в затвора остават Станке Димитров със 17 души, всички обвинени във въоръжена съпротива

срещу властта, като за повечето от тях се иска смъртно наказание.

В Дупница, благодарение на такта и умението на Станке Димитров, революционното работничество беше единно и имаше дълбоки връзки сред населението, което щедро подпомагаше арестуваните с храна. Централният комитет на Комунистическата партия се зае с организиране защитата на подсъдимите. В деня на делото улиците са препълнени с народ, който живо акламира подсъдимите, когато ги прекарват от затвора до залата на военния клуб, където заседава съдът. През цялото време на процеса залата е задръстена от работници, граждани и дори селяни от околните села. Всички внимателно следят хода на делото, вълнуват се, с възхищение реагират както на смелото държане на Станке Димитров, така и на бойките и уместни негови реплики.

Макар в течение на процеса да става явно, че полицията и войската са провокирали и предизвикали сбиването, прокурорските свидетели — цивилни и военни полицаи — дават най-безсрамни лъжливи показания и Станке Димитров бива осъден (по нареждане на властта) като главен подбудител на 12 и половина години строг тъмничен затвор, от които той за щастие излежава само 2 и половина месеца, тъй като дадената обща амнистия засяга и него.

В това време се подготвят нови избори, които стават на 28 март 1920 г. Станке Димитров, макар и в затвора, бива отново избран за депутат в 19-то Обикновено народно събрание. Въпреки терора и усилията на властта да смаже Комунистическата партия, сега тя излиза още по-силна — получава 182,000 гласа.

*

За първата реч на Станке Димитров в парламента негов близък другар разказва: „Когато неизвестният за Народното събрание Станке се появи на трибуната, буржоазните парламентарни „лъвове“ и „тигри“ — Тодор Тодоров, Малинов, Такев и др., го посрещнаха с насмешка. „Кое е това момче?“ — иронично се питаха те. Щом започна речта си, от всички страни се отправиха апострофи и пререкания с цел да го провалят. Такава бе практиката, тъй се постъпваше с всеки „нов“ оратор и в много случаи.

имаха успех — ораторът се объркваше, изгубваше нишката на мисълта си и се проваляше. Обаче със Станке стана тъкмо обратното: след като не остави без заслужен отговор нито едно пререкание, той продължи речта си, която трая час и половина сред стихналата във внимание аудитория.“

Същата вечер в партийния клуб на ул. „Кирил и Методи“ при кратката преценка на работата на парламентарната група Димитър Благоев изразява възхищението си от речта на Станке Димитров, като между другото казва: „Нашата партия не знаеше с каква сила разполага. Във възторг съм от речта на Станке.“

И наистина, като четете човек речите му, дори без въздействието на енергичния му, гръмък и убедителен глас, не може да не се възхити от яснотата на мисълта му, от убедителната аргументация, от непоклатимата увереност в правотата на каузата, която защитава.

За дейността на Станке Димитров в Народното събрание др. Владимир Поптомов пише:

„Като депутат в парламента партията възлагаше на Станке да говори по най-парливите въпроси, дето трябваше да се преодолява вълчийт вой на реакционните депутати. Известно бе и на наши, и на противници, че никой не можеше да надвика и надговори Станке. Неговият глас бе смел, звънлив и пронизващ. Той не говореше, а стреляше с картечница. Всички опити за апострофиране биваха задушавани от този глас-стихия.“

*

Станке Димитров се отличава с една наистина неизчерпаема енергия и работоспособност, които той запазва до последните дни на живота си. Негови другари го оприличават на навита пружина, която чака само да я докоснеш, за да развие колосална енергия. В описвания период той е разгърнал вече широко своите кипящи сили. Той е навсякъде — нито един партиен събор, сбирка, конференция и акция от значение не минава без неговото най-активно участие.

През 1920 г. Станке Димитров бива избран за член на Висшия партиен съвет. През 1922 г. Станке Димитров става секретар на окръжния комитет на Българската комунистическа партия в Дупница, където работи до сеп-

тември 1923 година. По същото време той е и инструктор на военната комисия на Централния комитет и като такъв пътува из цялата страна, вършейки нелегална работа. Освен това е агитатор на партията за целия Кюстендилски окръг.

На 5 октомври 1922 г. по нареждане на БКП в Кюстендил се свиква окръжен събор и конференция, за които се очаква да пристигнат около 150 души делегати. Станке Димитров, като секретар на окръжния комитет, организира тържествено поорещане на делегатите. Към гарата се запътва голямо множество работници начело с музика и червени знамена. Наближава обед. Посрещачите, към които се присъединяват и множество граждани, напрегнато чакат пристигането на влака. Перонът е задръстен от хора. Изведнаж настъпва общо раздвижване. Задава се влакът. На челото на локомотива грее огромна червена петолъчка, а от прозорците на вагоните се веят червени знамена. Музиките свирят „Интернационала“. Приветствия, песни, радостни викове. Гостите слизат и биват поздравени от др. Тодор Цеков от името на окръжния комитет, след което една внушителна манифестация от около 5,000 души с музика, червени знамена и плакати потегля за града. Цели два часа е траяла тази манифестация из улиците на Кюстендил, като е демонстрирала силата и сплотеността на Българската комунистическа партия. Тя завършва на площада пред читалищния салон с грандиозен митинг, на който Станке Димитров, почувствувал се в своята стихия на революционен борец и оратор, със собствената му пламенност и убедителност говори за вътрешното и външно положение на страната. Няколко часа приковава той вниманието на присъстващите, като ги призовава да искат от управниците уреждането на истински народен съд за съдене на виновниците за народната катастрофа и войните, обезоръжаване на белогвардейците от Врагеловата армия в България, сключване на съюз със Съветска Русия, създаване на братско обединение на балканските народи в Балканска съветска федеративна република, анулиране на Ньойския договор за мир и премахване на репарациите. И накрая призовава към борба за образуване на работническо-селско правителство. Не-

говите думи възпламеняват присъстващите и предизвикват възторжени одобрения.

Това възбужда дива злоба у буржоазията, която чрез офицерската лига и царските македонствуващи „автономистки“ банди докарва войска отвъд и извършва подло нападение на устроената в чест на конгресистите вечеринка в читалищния салон. Той бива блокиран, бандите нахълтват, започва се бой и обиск. При това нападение падат убити трима души и шест ранени. След това арестуват и откарват голяма група хора и разгонват останалите. Целият град е възмутен и покрусен. По настояване на гражданството виновникът, подпоручик Иван Пеев, бива арестуван, но впоследствие — улеснен да избяга.

А на другия ден в знак на протест се обявява обща стачка на работниците от тютюневите складове и някои други предприятия. Организира се и голям протестен митинг, на който говорят Борис х. Сотиров, Станке Димитров и Коста Петров, които стават изразители на народното възмущение против убийците и техните подбудители. На следния ден се урежда невиджано за Кюстендил тържествено погребение на убитите другари и траурен митинг. Тук Станке Димитров още веднаж с остри думи заклеява народните убийци и призовава към оплотяване около Комунистическата партия за още по-смела борба за събарянето на кървавата буржоазна власт и установяване на своя работническо-селска власт.

Обичаният от всички работници и граждани Станке Димитров още веднаж за лишен път доказва, че умее да бъде изразител на чувствата на работническото и да го вдъхновява за борба.

*

След няколко месеца бе извършен 9-юният преврат. Страната бе поставена в условията на военно-фашистка диктатура.

Септемврийските събития през 1923 г. заварват Станке Димитров в затвора, където той лежи два месеца.

След поражението на Септемврийското въстание правителството на Цанков се почувствува силно и побърза да произведе избори, разбира се, при небивал терор и нов, още по-реакционен избирателен закон.

В това време Станке Димитров, вече излязъл от затвора, става член и секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

На Станке Димитров, изпитания вече в многобройни битки, умен и смел, гъвкав и издържлив член борец за делото на работническата класа, за делото на комунизма, партията повери тази отговорна задача в един неимоверно труден и сложен преломен момент от нейната история.

За този тежък момент от историята на партията др. Вълко Червенков пише:

„Комунистическата партия много бързо се оправя след удара от Септемврийското въстание. Централният комитет на партията беше формиран веднага след въстанието. Начело на партията в страната застана Станке Димитров — Марек. В затвора се намираха другарите Христо Кабакчиев и Антон Иванов, а вън от България беше конституирано задграничното бюро на партията начело с другарите Георги Димитров и Васил Коларов, което се намираше в тясна връзка с Централния комитет вътре в страната. Вече през месец октомври 1923 година възстановяването на партията вървеше с пълна пара. Централният комитет предприе енергични мерки за възстановяване на партийните организации по места. За пръв път нашата партия се изграждаше като нелегална партия. Ентузиазмът в средата на партийните членове в тази нова съзидателна работа беше много голям. Голяма помощ оказаха другарите Георги Димитров и Васил Коларов, които във Виена веднага започнаха да издават централния орган на партията „Работнически вестник“. Той се внасяше нелегално в страната и беше първият помощник на партийните членове при възстановяване на организациите.“

Станке Димитров и сега е навита пружина. Той проявява и развива всичките си сили на революционер, на нелегален организатор. Той обикаля навред, мени квартири. Със свойствената си проникателност той умее да подбере подходящите за дадена работа хора, да ги напъти, да ги насърчи. Така той успява да организира и нелегални печатници, където се печата нелегалният „Работнически вестник“ и други материали.

Условията, в които бе поставена Комунистическата партия, правеха необходимо образуването на легална ра-

ботническа партия, която същевременно да може да привлече в редовете си не само работници, но и други трудови борчески елементи като селяни, занаятчии, честни интеллигенти. Така изникна през февруари 1924 година партията на труда с нейния орган „Знаме на труда“. Но и тя беше скоро разтурена по Закона за защита на държавата.

Огромна енергия, съобразителност, присъствие на духа бяха необходими за организирането и ръководенето на легалната и нелегалната работа при тогавашната обстановка. Цанковото противонародно превратаджийско правителство засилваше все повече и повече терора, като не избираше средства в усилията си да унищожи, да изкорени мощното влияние на Комунистическата партия, прибегвайки и до физическо унищожение под разни предлози на отделни лица, за които нямаше данни и не можеше да ги задържи и съди. То освен с униформената и тайна полиция си служеше и с разните „патриотични“ организации и шпиц-команди, македонски банди, врангелови белогвардейци.

При тези условия се изискваше най-голяма предпазливост, съобразителност и изобретателност, за да може да функционира партията като такава и да поддържа връзките си с масите.

За тази работа бяха необходими качествата на човек като Станке Димитров. Той беше роден конспиратор — гъвкав и смел, находчив и решителен, съобразителен и неуловим за врага.

За да се изясни становището на партията и да се сплоти тя при тези крайно тежки за нейното съществуване условия, налагаше се свикването на една конференция. Тази задача не беше никак лесна за разрешаване. Станке Димитров се заема с организирането и ръководенето на конференцията. За място на нейното провеждане биват избрани „Златните мостове“ на Витоша.

Организацията на Витошката конференция е била подробно обмислена, взети са били всички мерки, за да не бъде тя предварително разкрита и провалена. На нея трябвало да присъствуват около 40 души делегати. Всеки пристигащ делегат е бивал посрещан на гарата или на съответния пункт от специален човек, който го завеждал в определената за него квартира.

Станке Димитров като депутат

Делегатите са били разделени на три групи. На 23 април 1924 г. късно вечерта всяка група тръгва от различно място, за да се отпрати по различен път за определената местност. Конференцията, както вече казахме, е трябвало да стане на „Златните мостове“, на една поляна в сред боровете. Поляната била заградена от охранителен кордон с три пропускателни пункта за трите пристигащи групи. Другарите Яко Доросиев и Вълчо Иванов поемали делегатите и ги завеждали на поляната. Тъмна нощ, дъжделиво време. Конференцията започва и продължава и през целия следващ ден. Дъжд ръми, забулените в мъгла хора са се събрали близо един до друг. Времето благоприятствува да не бъдат открити. Кой ще тръгне по такова време из Витоша! Под единствения чадър се е сгушил др. Тодор Павлов, който пази документите от намокряне и същевременно пише. Чува се звънкият и внушителен глас на Станке Димитров, който чете своя доклад и накрая предлага изработената от него проекторезолюция.

С настъпването на нощта конференцията се закрива и към 11 часа делегатите се изтеглят на малки групи в различни страни: към Перник, Владая, Княжево, Бояна.

За Витошката конференция другарят Вълко Червенков пише:

„Тази конференция прие резолюции, които одобряваха септемврийската тактика на партията и я ориентираха към подготовката на ново антифашистко въстание. Витошката конференция закрепил сплотяването на партията около септемврийското знаме.

След Витошката конференция възстановяването на партията, нейната работа по ръководството на масовото движение, по организирането на единния фронт и по подготовката на ново въстание тръгна с много по-големи темпове.“

В цялата тази работа Станке Димитров като тогавашен секретар на партията има най-голям дял. Той проявява високи качества на организатор и съумява в най-кратко време да поправи последиците от станалия след конференцията случаен провал. Характерна черта на Станке е, че при неуспех той не губи кураж и самообладание, а черпи поука и напруга сили да поправи и превъзмогне стореното зло.

На 21 януари 1925 година Станке Димитров заминава за Москва като делегат на Българската комунистическа партия за петия разширен пленум на Изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал. Тук той приема името Марек, което си остава негово партийно, по-късно нелегално име. По времето, когато Станке Димитров е на път за България, става атентатът в софийската катедрала (16 април 1925 година). Станке Димитров е заподозрян в неговото организиране. Полицията плъзва из цяла България и прави неимоверни усилия да го залови. На цанковата власт е необходимо да има в ръцете си една от големите ръководни личности на Комунистическата партия. Пускат се слухове, създават се легенди. Пресата гърми, прави се всичко, за да се очерни, да се представи като изверг Станке Димитров, а заедно с него и цялата Комунистическа партия.

В неговия роден град Дупница фашистките и македонски „автономистки“ банди са побеснели. Като не могат да намерят самия Станке Димитров, те се нахвърлят на родната му къща, измъкват всичко негово, главно книги и ръкописи, струпват го на улицата и с животинска ярост подпалват кладата. Дупнишките праздани са свидетели на картина, достойна за средните векове, за времената на инквизицията, времена, подобни на които действително бяха настъпили в България.

Въпреки липсата на всякакви доказателства и отсъствието на подсъдимия правосъдието без никакво колебание осъжда Станке Димитров задочно на смърт.

Във връзка с това Станке Димитров по-късно в едно писмо от Москва от 5 ноември 1933 г. до Държавния съд в Берлин по повод умишленото смесване на неговото име с името на другаря Георги Димитров между другото пише: „Аз бях осъден по процеса за атентата на смърт, въпреки че още на 21 януари 1925 година бях напуснал страната. На българското правителство беше необходимо да осъди мен — члена на Централния комитет на Българската комунистическа партия — на смърт, за да може да оправдае по този начин избиването на хиляди работници и селяни-революционери, които бяха изтребени без всякаква присъда.“

Задграничното представителство на партията в лицето на другарите Георги Димитров и Васил Коларов проявява и в този момент дълбока прозорливост и разбиране на събитията и обстановката в страната. Ето какво казва другарят Георги Димитров в своя доклад пред Петия конгрес на Българската комунистическа партия за тогавашните събития:

„...Международното и вътрешно положение на фашизма във връзка с настъпилата временна и частична стабилизация на капитализма в Европа временно се позакрепи. Изгледи за ново въоръжено въстание вече липсваха. През март 1925 година задграничното представителство на партията подложи на нова оценка вътрешното и международно положение на страната и предложи да бъде снет курсът на партията към въоръжено въстание. Новият курс, препоръчан от него, курсът на изграждане масови организации и на разгръщане масовите борби на работниците и селяните за удовлетворение на техните насъщни нужди, трябваше да предотврати неизбежната опасност от един гибелен за партията и революционното движение ултралевичарски уклон.“

В този смисъл още същия месец — март 1925 година — задграничното бюро на Централния комитет — другарите Георги Димитров и Васил Коларов — изпраща писмо с необходимите указания за установяване на новия курс.

Обаче — да продължим с думите на другаря Георги Димитров:

„...Ръководството на партията в страната не се оказа в състояние да се противопостави своевременно и решително срещу ултралевичарския уклон, да смене практически курса на въоръжено въстание и пристъпи към преустройство на цялата дейност на партията с оглед на новосъздаденото положение.“

Атентатът става и царското фашистко правителство на кръволока Цанков използва това, за да потопи отново страната в кръвта на най-добрите и светли нейни синове. Черни дни на масови зверски убийства пак настъпиха в страната. Както през септември 1923 г., така и сега баташките кланета избледняха пред изстъпленията на фашистката стръв.

При тези условия и при смъртна присъда за Станке Димитров става невъзможно да се завърне в родината и

той по нареждане на Централния комитет на Българската комунистическа партия заминава отново за Съветския Съюз, където веднага се включва в партийна работа. През октомври 1925 година бива приет за член на ВКП(б), а през 1926 година е делегат на шестия конгрес на Коминтерна.

*

В Съветския Съюз Марек участва най-активно в партийния живот на нашата политическа емиграция и постоянно бива избран в ръководството на партийните организации. Редица години, от 1928—1932 г., той завежда българския сектор при Комунистическия университет за националните малцинства на Запада (КУИМЗ) на името на Мархлевски. И тук Станке Димитров проявява блестящите си качества на организатор, ръководител и възпитател, за което получава няколко похвални грамоти за ударна педагогическа и обществено-партийна работа. С тази своя работа той допринася много за подготовката на нови партийни кадри. През неговите ръце са минали стотици млади партийни работници, станали след това ценен кадър на партията.

В това време самият Станке Димитров според негови собствени изказвания е продължавал да се учи и издига като марксист-ленинист.

Същевременно той участва активно в ръководството на борбата против антипартийните левосектантски и фракционерски прояви сред българската емиграция.

През 1926 година във връзка с появилите се сред българската емиграция неправилни, сектантски схващания за дейността в България Марек поканва другаря Георги Димитров да говори на едно събрание на студентите от българския сектор при КУИМЗ. Убедителната, мъдра реч на другаря Георги Димитров, който разглежда тогавашното политическо положение и поуците от него, по-специално за българската емиграция, оказва своето въздействие. Тя става ръководно начало в работата на Станке Димитров, който със свойствената си енергия и жар успява да издигне българския сектор при КУИМЗ като един от най-добрите. За неговите прояви на истински грижи и интерес към отделните студенти и за огромното въздействие на неговия личен пример на добросъвестна, упорита работа и

скромност говорят с възхищение и любов всички негови студенти.

През 1927 година Марек участва като делегат на Втората партийна конференция в Берлин. През 1929 година, след публикуването на решението на Втория пленум на ЦК на БКП, Станке Димитров се обявява против ония негови решения, които бяха израз на антипартийната борба на левосектантите против „старите, верни на партията кадри, против нейното революционно минало“. А когато става известна резолюцията на Изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал по българския въпрос, с която резолюция не се одобряват вредните решения на фракционния Втори пленум и се дава правилна оценка на изминатия от партията път, като се сочи необходимостта от ликвидиране на левосектантската груповщина и от „сплотяване на здравите кадри на партията върху основата на истинска марксистко-ленинска политика“ (Г. Димитров), Станке Димитров застава на позицията на тази резолюция и се старее да помогне за здравяването на ръководството на партията.

През 1932 година Станке Димитров става референт на Балканския секретариат при Изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал (ИККИ), като същевременно продължава да бъде преподавател в КУНМЗ до 1934 г., когато бива избран за секретар на партийния комитет при Балканския секретариат на ИККИ.

През това време Марек продължава упоритата си работа за разобличаване и разгромяване на левосектантите, които дори в момента, когато другарят Георги Димитров води величавата, героична борба с развилнелия се хитлеризъм и лъвски отстоява позициите на комунизма и на световния пролетариат, най-подло продължават атаките си срещу него.

Когато другарят Георги Димитров след бляскавата историческа победа на Лайпцигския процес се завръща в Съветския Съюз, той застава начело на партията, поема в здравите си ръце нейното ръководство и ръководи разгромяването на левосектантската фракция, поставяйки дейността на партията на правилни, болшевишки релси.

През 1935 година Станке Димитров бива изпратен в България, за да проведе и тук този установен от Кому-

нистическия интернационал и другаря Георги Димитров партийно-политически курс.

През месец август същата година Марек, въпреки смъртната присъда, пристига в България и при извънредно тежките тогавашни условия на дълбока нелегалност се залавя с ентузиазъм да преустрои партията, да стегне нейните редове, да възстанови връзките ѝ с масите, като във всичко следва напътствията на другаря Георги Димитров. Както пише другарят Васил Коларов:

„Той (Станке Димитров) даде рядък пример на безстрашие и храброст, когато въпреки смъртната присъда се върна нелегално в България и в условията на свирепия фашистки терор се отдаде изцяло в служене на партията в един от най-трудните за нея моменти“.

По онова време ръководните места в партията са узурпирани от левосектантите, които го посрещат враждебно и цял месец не му дават да участва в заседанията на Централния комитет.

Др. Георги Дамянов предава един характерен за тогавашното положение в партията разговор между него и Трайчо Костов, който разговор показва отношението на левосектантите към др. Ст. Димитров. Разкриването на трайчкостовата банда показва пружините на това отношение на сектантите към него. Тр. Костов запитал:

— Каква работа да му дадем?

— Той е секретар на нашата партия — му отговорил др. Георги Дамянов — и ние всички трябва да работим под негово ръководство.

Трайчо Костов отрекъл Станке Димитров като ръководител и казал:

— За него няма работа в България.

Необходими са били категоричните нареждания на другаря Георги Димитров, за да се даде възможност на Марек да работи в страната и да изпълни високата отговорна задача, възложена му от партията и от другаря Георги Димитров.

Станке Димитров престоява в България около две години от месец август 1935 година до месец юни 1937 година — време, през което партията беше в извънредно сериозно положение. Дейността на левосектантите я бе довела до откъсване от масите, бе допринесла, от една

страна, за избиването на голям брой нейни кадри от фашистката власт и, от друга страна, бе довела до пасивност и откъснатост от партийната работа стари, опитни и верни на партията кадри в страната. Всичко това бе довело до опустошаване и разстройство на голяма част от партийните организации. Международното и вътрешно положение на страната и отговарящите на него решения на VII конгрес на Коминтерна и VI пленум на ЦК на нашата партия поставиха пред последната задачата да обедини всички народни, демократични, антифашистки сили в единен народен фронт за борба против настъплението на фашизма и войната, за борба против безправнето, за осъществяване на насъщните интереси на трудещите се. За да се осъществят решенията на Коминтерна, на Георги Димитров и на VI пленум, за да се изведе партията от опасното състояние, до което я бяха довели левосектантите, за да се изкоренят зловредните остатъци на левосектанството и се възстанови годността на нашата героична партия да води трудещите се маси в борбата с фашизма, необходим беше коренен прелом в нейното организационно и политическо състояние, коренна промяна на нейните методи на работа. Необходимо бе да се сплотят около партията и включат в практическа работа всички верни — стари и млади — кадри за осъществяване на новия болшевишки курс, определен от Георги Димитров и от партийните решения.

За преодоляване на това тежко положение в партията, за възстановяването на нейните сили и годност да води правилно и успешно борбата на трудещите се маси Марек има висока заслуга. Със своето удивително умение, такт, убедителност и енергия той можа да проведе решенията на Шестия пленум на Централния комитет — да се създаде у нас Народен фронт, който да обедини всички антифашистки сили в страната за възстановяване на народните права и свободи. За разрешаването на тази толкова трудна за тогавашните условия задача беше необходим един изключителен по своите разностранни способности болшевик-революционер от ранга на Станке Димитров, който да стои здраво и непоколебимо на болшевишка позиция, който да умее да вдъхновява и обединява, да отстранява разногласията, поставяйки ги на

здрава, принципна основа, да възпламенява хората поотделно и масово, да ги активизира и насочва към желаната цел.

Станке Димитров развива неуморна дейност. Не минава нито един неделен ден, през който той, въпреки разклатеното си здраве, да не е на някоя конференция или събрание, на Витоша или другаде, а понякога дори на две — от едно на друго, — кога партийно, кога младежко, професионално и пр.

За всекиго той намира подходящи думи, подходящ начин да го привлече, да го убеди, да му вдъхне вяра в силите и в победата — своята собствена вяра.

— Когато човек има желание и вяра в победата — говори Станке, — всичко може да направи. За болшевика няма непреодолими пречки.

Марек стои непоколебимо и неуморно на поста си при всички, и най-неблагоприятни и сурови условия. За него няма пречки, няма умора, няма обезсърчаване.

Негови приятели твърдят, че дори тежко болен, при висока температура, легнал в леглото, той е продължавал да работи, да пише, за да не изостане срочната работа.

Той ръководи заседанията на Централния комитет, софийската организация на младежите, НРПС (Независимите работнически професионални съюзи), провежда конференции, най-активно сътрудничи в „Работнически вестник“. За всичко намира време, намира енергия.

И това при налагаща се вследствие на смъртната присъда голяма предпазливост.

Подобно на Левски, той е неузнаваем, неуловим. Променя облекло, физиономия, походка. Добри близки негови приятели не са могли понякога да го познаят. Многобройни случки от този характер се разказват устно и писмено от негови другари. Много картинен е следният случай:

Трябвало да се направи фалшива лична карта на Марек. Затова се налагало да бъде фотографиран. Марек за суква старателно мустаците си, застава в профил и казва: „Сега аз съм полковник от запаса“. Тъй като нямало кой да прояви и копира снимката, по съвета на самия Марек я занасят в известно фотографическо ателие на „Цар Освободител“. Рискът е бил доста голям. Но когато из-

пратеният човек взел откопираната снимка, разбрал, че всякакъв страх е бил неоснователен. Снимката представлявала типичен запасен офицер — толкова сполучливо бил предал той израза и външността му.

Марек е умеел да си подбере квартира, да предразположи живеещите в нея хора, да им внуши необходимата предпазливост и начин на държане, без обаче да проявява излишен страх. Позволявал е например на укривателите си да посрещат гости и да водят своя нормален живот, като не дават вид на саможиви. Разбира се, в много случаи самите укриватели не са знаели на кого са дали подслон. Във всяка къща той е успявал да намери скривалище за документите и материалите, понякога в доста голямо количество, и ги е скривал така, че и при обиск не са могли да бъдат намерени. Когато е бивал проследяван, спокойствието и съобразителността са му помагали да се измъкне.

Марек се осмелявал дори да пътува по партийна работа. Например веднаж отива в Кюстендил, където преспива в една вила на Хисарлъка. Там се среща с отговорни партийни хора и им дава необходимите инструкции.

В цялата своя дейност Станке Димитров следва не само напътствията и примера на другаря Георги Димитров и привързаността му към него е привързаност както към политически учител, така и към любим по-голям брат.

*

За гъвкавите методи на работа, необходими в условията на този период на тежка борба с фашистката власт, Марек пише по-подробно в една своя статия за нелегалния „Работнически вестник“. Той описва как партийният деец, освободен временно от организационна работа по съображения за сигурност — за да не бъде разкрит целият партиен комитет, — все пак не бива да стои без работа. Такъв партиен деец търси познати работници, които просвещава, напътва, на които „отваря очите“ и чрез тази умела, убедителна лична агитация успява да привлече много нови привърженици и да ги активизира. „Те от своя страна ще проагитират пък свои познати и по такъв начин партията ще расте. Ако го направят още стотици други в София, ние скоро ще станем голяма сила в столицата“ —

казва Станке Димитров. Той съветва партийците да не бъдат толкова страхливи, че да бързат без наложителна нужда да минават в нелегалност, което представлява грамадна трудност за отделния човек, тежест за партията и опасност за хората, които ги крият. Станке Димитров смята, че една две години затвор и боят в полицията съвсем не са нещо, което един съзнателен комунист не би могъл да изтърпи.

Цялата статия издига Марек като един опитен педагог-революционер, който умее да подготвя и възпитава революционни кадри.

•

Прекрасен пример за начина, по който е работил Станке Димитров, за неговото огромно влияние върху околните, за обаянието, което е упражнявал върху тях благодарение на своя личен, заразяващ ентузиазъм, на своя правилен и умел подход към хората, е това, което разказва др. Елена Гаврилова за срещата на Марек с Централния комитет на РМС.

Срещата се състояла на Витоша през лятото на 1937 г.

За окончателното ликвидирание остатъците от влиянието на левосектантското ръководство в младежкото движение в РМС започват да се провеждат донесените от пристигналия от Москва Георги Чанков решения на Шестия конгрес на Комунистическия младежки интернационал и съответните препоръки на другаря Георги Димитров. Съгласно тия решения и указания на другаря Георги Димитров младежкото движение трябва да се преустрои, да скъса окончателно и бързо с левосектантските методи и да се нагоди към решителна работа за привличане и обединяване на цялата прогресивна младеж, за борба със застрашително надигания се фашизъм и близката опасност от нова война, за борба в защита на мира, в защита на непосредствените икономически и културни интереси и политически права на младежта.

За набелязване мерки по осъществяване на тези задачи и във връзка с провеждането на допитване на Централния комитет на партията до всички партийни организации относно новия курс — Станке Димитров изнесе доклад пред Централния комитет на РМС.

Участващите в тази среща членове и сътрудници на Централния комитет на РМС трябвало вечерта да се групират в града по двойки и тайно да се отправят към определената местност на Витоша.

За място на срещата била избрана една обградена с гъсти храсталаци поляна до висока скала над „Краварника“, между селата Бояна и Драгалевци.

Младежите вървели мълчаливо из мрачината по тесните каменисти кози пътеки. Стъпките им леко хрустели и от време-навреме някой камък се отъркулвал и проехтявал всред все по-плътната нощна тъмнина. Било в края на месец май или юни, нощта била свежа, прохладна. Пристигащите едни след други на определеното място, уморени от ходене и напрежение младежи, лягали да спят.

Когато се събудили сутринта, видели Йорданка Чанкова с един възрастен човек, гологлав, с прошарени коси и дълги мустаци. Това ги изненадало много и им направило силно впечатление. За пръв път пред тях партията се представяла от възрастен човек.

Дошлият с Йорданка Чанкова другар бил Марек, когото те не познавали; той се отнесъл към младежите съвсем по новому, приятелски, усмихвал се приветливо, потупвал ги бащински по рамото, предразположил ги да се изказват свободно, смело, искрено. Младежите видели в лицето на Марек, за разлика от левосектантското ръководство, ръководител от нов тип, ръководител — другар и баша.

След като по негова покана и настояване те спокойно закусват, Марек изнесъл пред тях доклад за „Новият курс на партията“. Пред себе си той държал малки бели книжни лентички с бележки. Говорил спокойно, уверено, на съвсем лек и достъпен език. Младежите слушали доклада като увлекателна беседа, която им разкривала недостатъците на тяхната досегашна работа, цялата пагубна политика на левосектантските фракционери, Марек ги зовял на борба за тясно свързване и обединение на целокупното младо прогресивно поколение в борбата против фашизма, в борбата за мир и свобода.

След доклада Станке Димитров ги запитал, за пръв път откакто съществували като младежко ръководство,

за тяхното мнение, запитал ги какво мислят по доклада, одобряват ли новия курс на партията. Младежите — трогнати, просълзени, горди, възторжени и окритени — искали да му благодарят, искали да му целунат ръка, не можели да скрият възненението и възторга си.

В такава атмосфера на доверие и ентузиазъм преминала първата след сектантския период делова партийна конференция на секретаря на ЦК на партията Станке Димитров с ръководството на РМС и ремсовия актив.

След обяд заръмява дъжд. По-късно той става още по-силен. Станке Димитров изважда от раницата си обикновена зелена мушама за маса с прорез в средата нахлузва я на главата си и разперва мушамата над ремситите, закриля ги от едрите капки дъжд, а те се притисват до него — доверчиви, благодарни, щастливи от първия контакт с истински большевишки ръководител.

И Станке Димитров е доволен от младежите, от конференцията:

„Каква чудесна, нова и искрена младеж расте в нашата страна“ — признава той по-късно пред другарката Йорданка Чанкова.

*

През юли 1937 година той отново бива повикан в Москва, където от 1938 г. до февруари 1941 година е референт при Изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал.

За работата му по това време неговата най-близка сътрудница другарката му Регина Кашер казва, че Станке Димитров е имал неизчерпаема енергия и работоспособност и работил за трима-четирма души. Извън задълженията си в Коминтерна той е превеждал и редактирал преводи на марксистко-ленинска литература, рецензирал политически и икономически трудове за България и балканските страни — работя, която му е била възлагана от разни институти или от самите автори, пишел статии за най-различни списания, като: „Комунистически интернационал“, „Червен флот“, „МТС“ и др. Написал е и една политическа и икономическа география на България за КУИМЗ. Освен това е бил постоянен докладчик, консултант, агитатор и пропагандист в Баумънския и Ростовкипския районни комитети на ВКП(б), по-късно е официал-

лен докладчик и консултант на московския градски комитет на ВКП(б) по международни въпроси и по-специално за България и Балканите. Работел и изнасял доклади по два-три пъти седмично в дома на Червената армия и военните лагери. Ръководел редица кръжоци по политически знания и много други. Бил е отговорен редактор на радиопредаванията по български език.

Вероломното нападение на остървените и загубили всяка мярка в налудничавите си планове хитлеро-фашистки разбойници срещу великия Съветски Съюз, опората на мира и социализма, могъщия притегателен център на горещата любов и надеждите на потиснатите народи от целия капиталистически свят, откри нова решаваща страница в борбата на прогресивните, демократични, освободителни сили на народите от всички страни срещу мрачните сили на империализма в лицето на тяхното най-зверско порождение — фашистката агресия. Срещу тази агресия се изправи в гигантския си ръст и могъщ, справедлив гняв съветският народ, воден от мъдрия Сталин. Силните и човечни думи на Сталин, призоваващи към безпощадна борба срещу фашисткия звяр, отекнаха в сърцата на всички честни и демократични хора от целия свят. Съветският Съюз встъпи в гигантски двубой с хитлеристките нашественици за свободата и бъдещето не само на съветските народи, но и на всички народи, които пъшкаха под хитлеристко иго. Между тях беше и нашият народ.

Пред партията се постави задачата да мобилизира всички народни сили за безпощадна борба с хитлеристките окупатори и техните български монархо-фашистки оръдия, за да се превърне нашата страна от удобна база за разбойническата война против Съветския Съюз в нажежена почва за окупатора, във всенароден деен фронт за съдействие на световната борба против фашистката агресия, за спасяване на независимостта и бъдещето на страната от катастрофата, към която я водеше продажната монархо-фашистка клика.

На 22 юни 1941 г. ЦК на партията издаде позив, в който се казваше:

„Историята не познава по-разбойническа, по-империалистическа и контрареволуционна война от тая, която

фашизмът поде против СССР. И, обратно, няма по-справедлива и по-прогресивна война от тая, която съветският народ води против фашисткото нашествие и от изхода на която ще зависят съдбините на всички народи. Такава справедлива война не може да няма симпатиите и да не бъде подкрепена от всичко честно и прогресивно в света. . . Пред българския народ, който в огромното си болшинство храни безкрайна любов към братския съветски народ и свързва с него всичките свои надежди за по-добро бъдеще . . . стои колосалната задача да не допусне по никакъв начин използването на своята земя и своята войска за разбойническите цели на германския фашизъм . . .

Бъдете бдителни и се противопоставяйте всячески и най-енергично срещу мерките, които правителството ще предприеме, за да ни вкара във войната или да постави нашата страна в услуга на фашистките разбойници! Нито едно зърно българска пшеница, нито късче български хляб на германските фашисти и обирачи! Нито един българин в тяхна услуга!“

В изпълнение на тези исторически задачи партията мобилизира и хвърли в решително действие всичките си сили.

Както винаги, в първите редици на тази борба е и Станке Димитров. С удвоена жар, всеотдайност и неуморимост той се заема с отговорната работа, която партията му възлага.

В разобличаването на предателството на монархо-фашистката клика спрямо интересите на българския народ, в разкриването на нейната противонародна, хищническа и продажна същност, в борбата срещу лъжливата фашистка пропаганда, в мобилизирането на честните и патриотични хора в нашата страна за решителна съпротива срещу фашистките поробители и разбойници извънредно големи заслуги имаше през периода 1941—1944 г. радиостанцията „Христо Ботев“. „Чрез тази радиостанция — пише другарят Вълко Червенков, неин ръководител и главен редактор на предаванията ѝ — в годините на Втората световна война — от 23 юли 1941 г. до 22 септември 1944 г. — др. Георги Димитров даваше своите ръководни наставления, указания и напътствия на Централния коми-

тет на Българската комунистическа партия, на партийния актив, на цялата партия, на трудещия се народ.“ По тази радиостанция хилядите български антифашистки борци и целият български народ чуваха пламенния и вдъхновяващ глас на другарите Васил Коларов, Станке Димитров, Вълко Червенков, научаваше истината за гигантската борба на Източния фронт и за победите на Съветската армия. Станке Димитров е един от най-дейните сътрудници, редактори и говорители по тази радиостанция.

По-късно заговорва и радиостанцията „Народен глас“, на която Марек става политически ръководител. Станцията работи на разни вълни, но главно на вълната на радио София. Народният глас, който се разнасяше по вълните на тази радиостанция, беше гласът на Марек — все този боеви, енергичен глас, за който др. Поптомов така сполучливо казва, че той „не говореше, а стреляше“. Кой не е чувал ярките, уместни и остроумни апострофи, с които Станке Димитров на място изобличаваше лъжите, подлостите и предателството на противонародната власт. Незабравимо за слушателите ще остане предаването срещу новата 1943 година, когато Марек принуди Филов преждевременно да прекрати новогодишната си реч.

Тази станция извърши огромна работа за правилното ориентиране на масите в борбата срещу фашизма, за поддържане на вярата им в успеха на тази борба, за разгръщане на партизанското движение и помогна за създаването на Отечествения фронт, като между другото предаде и програмата му.

В радиостанцията „Народен глас“ Станке Димитров работи повече от две и половина години. Към края на тази своя дейност, в началото на август 1944 година, само кратко време преди трагичната си смърт Марек провъзгласи по радиото знаменит манифест до българските офицери за изгонване на германците от страната, манифест, който навярно се е запечатал в паметта на всеки, който го е чул.

Характерни за предаността и увлечението, с които той е вършил тази работа, са няколко извадки от писмата му до неговата сътрудница в радио „Народен глас“ — др. Дора Калинкова.

„20 август 1943 година.

... Изучи, ако ти е възможно, как се чува „гласът“ на разните фонове и в разните часове, а то от твоите съобщения излиза, че „всичко е прекрасно“.

16 ноември 1943 година.

... Аз очаквам все още твоя отговор на моите въпроси във връзка с моята работа. Или ти мислиш, че това, което ти ми написа досега, е достатъчно! Аз поставих на разрешение подробни въпроси. В състояние ли си да провериш и да ми дадеш оценка?

Растат нашите криле! Всеки ден все нови и нови. А какви успехи на фронтовете! Твърде е близък, струва ми се, великият празник на нашата улица — окончателната победа.

8 декември 1943 година.

Ти ме твърде безпокоиш със съобщението си, че на Скопие не слушаш. Може би ти не попадаш на вълната? Слушай от 8-15 часа местно време — тогава почва, когато и на немски. И пиши как върви, а също провери пак и на София.

Прекрасни дела се започват след Техеран!

П. П. Чу ли ме един път как препоръчах да ви слушат на средни вълни и указвах интересен материал за преминаването на наши войски в Югославия на страната на въстаниците, материал, който предната вечер ти бе предавала в емисията за интелигенцията?

4 февруари 1944 година.

Живеем всеки ден с нови, радостни новини от фронта. Още по-радостно ще бъде напред. Не лошо вървят работите и в нашата родина. Приближава се денят на нашето връщане там.

Скъпа кръв ще ни струва победата, но затова пък тя ще бъде пълна и жертвите ще се изкупят с този траен мир, който ще осигури по-нататък на нашия народ пълнокръвен социалистически живот.

2 юли 1944 година.

... А ти, когато говориш в 20 и 22 часа, всякога ще знаеш, че и на мене говориш, аз непременно ще те слушам и виждам, по този начин ще поддържаме връзки през всичкото време, докато отново се видим непосредствено след бурите на войната, на която крайт бърже приближава...

Последен привет от свещената съветска земя.

Марек.“

*

Предвид на приближаващите се важни събития Станке Димитров заедно с група от 6 души, наречена условно „Група на Марек“, започва да се готви за връщането си в България. Марек се готви всестранно за работата си при очакващите го много тежки нелегални условия за борба. Усърдно усвоява всевъзможни технически и военни знания. Упражнява се в точна стрелба, изучава устройството и обслужването на артилерийските оръдия, собственоръчно прави разни радиоприемници и предаватели, печатарски машини, учи се да плува, да си служи с кънки и ски, да кара автомобил, да се спуска с парашут, да работи с разни шифри и др.

На три пъти се гласи групата да тръгне — в началото на май, в началото на юли и трети път — в края на месец август.

На 24 август 1944 година според свидетелството на др. Гаврил Атанасов другарят Георги Димитров извиква групата при себе си, продължително (около час и половина) ги осветлява върху бързо развиващите се събития и приближаващата се развръзка и им съобщава за решението на партията групата да замине веднага за България, като накрая им напомня за техните задължения при изпълнението на възложената им крайно отговорна задача в този исторически за България момент.

Необходимо беше партията да мобилизира всичките си сили, за да събори фашистката диктатура, да изгони немските окупатори. На 26 август в 6 часа сутринта групата се явява на определеното московско летище. Марек, слаб и блед, още не напълно оздравял от прекараната болест,

се качва пръв в самолета, настанява се и ляга в самия му нос. Качват се и другарите му, като внасят багажа.

Съзнанието, че тръгват, за да вземат сериозно и важно участие в решаването на съдбините на родината, повдига настроението на всички. След известно време самолетът кацва на летището в Брянск. Групата, водена от Марек, слиза. Той използва престоя, за да им говори за политическото положение на България и историческите отговорности на Българската комунистическа партия. Изтъква, че Съветската армия навярно ще бъде принудена да навлезе в българска територия, за да прогони немците, и дълг е на БКП да мобилизира всички сили в страната за свалянето на фашистката диктатура и прогонването на немците още преди влизането на съветските войски или ако не е възможно да извърши напълно това, да го подготви и улесни. Споменава и за несполучливия опит да се привлечат някои от водачите на буржоазните партии, като например Гичев и Мушапов, окачествявайки тяхното поведение като предателско спрямо българския народ. Обяснява, че тяхната привидна опозиция спрямо фашистката власт е продиктувана от желанието да вземат те властта и да закрепят монархията и гнилия капиталистически строй. Марек е бил отлично осведомен за политическото положение в България, за съотношението на политическите сили, за Отечествения фронт и ролята на Българската комунистическа партия в него и за възможните резултати от борбата. Той вдъхнал на всички своята непоколебима увереност в успеха на тази борба и чувство на гордост, че ще работят под ръководството на такъв отличен и опитен другар.

Престоят свършва, групата се качва отново в самолета и заема същите места. Но още с тръгването над горичката край Брянск, на височина от 50 метра, става експлозия. Марек, енергичният, неуморимият, преданият болшевик, загива. Остават живи само двама души, които са били на опашката и са изхвърлени при експлозията. На единия от тях дължим и описанието на последните му часове.

Марек е бил погребан в Брянск при голямо внимание и почести от страна на съветските власти и неговите другари-българи. На погребението е говорил др. Георги Дамянов, който е обрисувал Станке Димитров като круна

революционна фигура, майстор на оперативната работа, болшевик с огромен революционен опит. На това място днес е издигнат паметник.

По случай шест месеца от трагичното загиване на този голям наш болшевик-революционер, тръгнах за своята родина в един такъв решителен за нея момент и очаквах с толкова радостни надежди от ръководните негови другари в България и от всички, които са знаели за това пристигане, неговият и наш велик учител — другарят Георги Димитров, пише:

„Загиването на Стефан Димитров (Марек) е за Българската комунистическа партия, за нашия народ, за нашата страна извънредно тежка загуба. Талантлив агитатор и организатор, крупен обществен и политически деец, нашият Станке — както го наричаха най-близките другари, отдаде без остатък цялата си неизчерпаема енергия и блестящи способности в служба на делото на работническата класа и на своя народ . . .

. . . Нашата партия навежда своите бойни знамена пред неговата светла памет и се кълне да доведе докрай великото дело, за което той отдаде своя прекрасен живот, за доброто на нашия народ и процъфтяването на нашата родина.“

ПРИСЪДИ СРЕЩУ СТАНКЕ ДИМИТРОВ

ПРИСЪДА

№ 196

В ИМЕТО НА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО БОРИС III,
ЦАР НА БЪЛГАРИТЕ

Днес, на 11 май 1925 год., Софийският полски военен съд в ст. София в откритото си съдебно заседание в следващия състав:

Председател: Подполковник Икономов

Членове: Подполковник Стойчев
Подполковник Чипев

при помощник секретаря на съда Георги Шопов и с участието на полския военен прокурор капитан Николов, изслуша наказателното дело № 399/1925 год., заведено против Ст. (Станке) Димитров, Марко Фридман, Димитър Грънчаров, Николай Петрини, Хр. Ж. Косовски, Петър Т. Задгорски, Петър Абаджиѐв, Дим. Даскалов, Благой Ст. Камбуров и Георги К. Коев по чл. чл. 2, 13, 16 п. 3 от 333Д, във връзка с чл. чл. 51 п. 2, 247 ал. 2 и 391 от НЗ, и след като изслуша съдебното дирене, пренията на страните и последната дума на подсъдимите

ПРИЗНА:

1. За доказано:

.
.
.

2. Че подсъдимият Стефан (Станке) Димитров от гр. Дупница, на 36 години, българин, православен, грамотен, женен, неосъждан, е виновен:

1. В това, че е бил член на ЦК на БКП заедно с Коста Янков, Иван Минков и др. и е взел участие в дейността на този комитет, както тя е призната за доказана в п. 1 точка 1 от този отдел на присъдата, при увеличаващи вината му обстоятелства — неокачествимо жестокия и безчовечен начин на действие, и без да му са признати намаляващи вината му такива.

2. В това, че заедно с Коста Янков, Иван Минков, Димитър Грънчаров, Хр. Ж. Косовски, Николай Петрини и др. е бил член на Централния комитет на Единния фронт и е взел участие в дейността на същия, както тя е призната за доказана в п. 1 точка 3 от този отдел на присъдата, при увеличаващи вината му обстоятелства — неокачествимо жестокия и безчовечен начин на действие, и без да му са признати намаляващи вината му такива.

* * * * * * *

И въз основа на този член 16 от ЗЗЗД и предвид признатите му увеличаващи вината обстоятелства и това, че не му се признават каквито и да било намаляващи такива, в свързка с чл. 60 от НЗ и чл. 14 от същия определи му да бъде наказан: *със смърт чрез обесване и глоба в размер на сумата петстотин хиляди лева*, като по силата на чл. 17 от ЗЗЗД в свързка с чл. 36 от НЗ да бъде лишен от правата, изброени в чл. 30 от същия закон, завинаги.

в) по чл. 13 от ЗЗЗД, защото той — подсъдимият, като член на ЦК на БКП и като такъв от ЦК на Единния фронт е участвувал в дейността на тези два комитета по образуването, даване директивите и начините за привеждането в изпълнение на тези директиви, отчетите, за които е реч и действията, които са описани в п. 1, точки 1 и 3, и с тази си деятелност е осъществил всички законни признаци на понятието „подбудител“ по смисъла на текста от чл. 51 п. 2 на НЗ, от което следва, че по силата на

чл. 52 от НЗ той трябва да бъде наказан със същото онова наказание, което законът предвижда за непосредствените извършители — четниците от четите, за които е реч по-горе, които, напуснали домовете си, с оръжие в ръка са извършили деянията, както те са признати за доказани и описани в п. 1, точки 1 и 3 и са от естество, престъпно не само спрямо държавната и обществена сигурност, но и от такова против сигурността на живота на длъжностни и частни лица.

И въз основа на този член 13 от ЗЗЗД в свързка чл. 51 п. 2 и чл. 52 от НЗ и предвид признатите му увеличаващи вината обстоятелства и това, че не му са признати намаляващи такива, в свързка с чл. 60 от НЗ параграф 4 от закона за изменение и допълнение Закона за защита на държавата, обнародван в брой 21 на Държавен вестник от 29 април 1925 год., и чл. 12 от закона за изтребление на разбойниците, му определя да бъде наказан със *смърт чрез обесване на публично място* в центъра на околията, като по силата чл. 17 от ЗЗЗД в свързка с чл. 36 от НЗ бъде лишен от правата, изброени в чл. 30 от същия закон, завинаги.

А по правилата на съвкупността, съгласно чл. 64 от НЗ, за така признатите му дотук престъпни деяния, за които поотделно в п. 2 „А“ точки, а, б, в от този отдел на присъдата му се определиха наказания, следва да му се определи едно общо такова — най-тежкото от определените му, а именно — *смърт чрез обесване на публично място* в центъра на околията и глоба в размер на сумата петстотин хиляди лева (500,000), както и да бъде лишен от правата, изброени в чл. 30 от НЗ, завинаги.

Председател: Подполковник Икономов

Членове: Подполковник Чипев
Подполковник Стойчев

Секретар: Г. Д. Шопов

Настоящата присъда в съвършена форма се прочете днес, 18 часа на 11 май 1925 год., в съдебното заседание.

Председател: Подполковник Икономов

ПРИСЪДА

№ 258

В ИМЕТО НА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО БОРИС III. ЦАР НА
БЪЛГАРИТЕ

Софийският окръжен съд, II-о углавно отделение, в публични съдебни заседания от 19 ноември до 2 декември през 1925 год. в състав:

Председател: Александър Иванов.

Членове: К. Хамамджиев и Атанас Илиев при подсекретар Иван Стоянов и с участието на зам. прокурора А. Държански разгледа доложеното от члена Атанас Илиев углавно О. Х. Д. № 849/1925 г. и на основание чл. 465 п. п. 1 и 3 от закона за угл. съдопроизводство

ПРИСЪДИ:

1. Признава подсъдимия Станке Димитров от гр. Дупница, сега в неизвестност, за виновен да е през 1924 г. влязъл в нелегалната Комунистическа партия, забранена от чл. 1 ЗЗЗД, и като член на Централния ѝ комитет е развил деятелност по организирането на същата — уреждал заедно с Никола Желязков връзките, разпределял е суми за нуждите на организацията — вследствие на което и на основание чл. 2, § 1 от Закона за защита на държавата осъжда го на 7 и половина години стр. тъмничен затвор и 275,000 лв. глоба в полза на държавното съкровище, заменяма в случай на несъстоятелност с 6 месеца тъмничен затвор, като го лишава и от правата, изброени в чл. 30 от НЗ, за срок от десет години, считан от деня, в който присъдата може да бъде турена в изпълнение.

Признава същия подсъдим за виновен да е през същото време влязъл във връзка с лица и организации в чужбина, които преследват целите по чл. чл. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 и 13 от ЗЗЗД, вследствие на което и на основание чл. 10 от същия закон осъжда го на 10 г. стр. тъмн. затвор и 175,000 лв. глоба в полза на Държавн. съкровище, заменяма в случай на несъстоятелност с 6 м. тъмн. зат-

вор, като го лишава и от правата, изброени в чл. 30 от НЗ, за срок от 15 години, считан от деня, в който присъдата може да бъде турена в изпълнение.

Съгласно чл. 64 от НЗ определя на Станке Димитров за гореописаните престъпни деяния едно наказание *10 години строг тъмничен затвор* и 175,000 лв. глоба в полза на държавното съкровище, заменима в случай на несъстоятелност с 6-месечен тъмничен затвор, като го лишава от правата, изброени в чл. 30 от НЗ, за срок от 15 години, считан от деня, в който присъдата може да бъде турена в изпълнение.

Председател: А. Иванов

Членове: К. Хамамджиев
Ат. Илиев

СПОМЕНИ
ЗА
СТАНКЕ ДИМИТРОВ

СПОМЕНИ НА ДИМИТЪР АНАНИЕВ—ГЕОРГИЕВ

Със Станке Димитров се запознах през 1920 год. в град Кюстендил. Като член на градския партийен комитет често пъти в заседанията, конференциите и съвещанията вземаше живо участие и Станке. В изказванията си, решенията, препоръките той винаги беше принципален, тактичен и проникателен. Когато Станке трябваше да говори на някой митинг или събрание, цялото население, без разлика на партийна принадлежност, се стичаше, за да чуе неговото пламенно слово. Като оратор той приковаваше вниманието и всички го слушаха с увлечение. Със своята убедителна реч той обезоръжаваше враговете. При апострофи той бе ненадминат майстор. Със звънливия си, силен и пронизващ глас, със знаменитото си остроумие той веднага поставяше всекиго на мястото и с още по-голяма жар продължаваше речта си. Неговите отговори на апострофите винаги бяха изпращани с бурни ръкопляскания.

По-късно със Станке бяхме съседни. Това ни сближи още повече и аз имах възможност да го опозная още по-добре. Той бе безупречно честен в частния си и обществен живот, скромен, общителен, искрен, с благородни другарски отношения. В него бяха съчетани високи революционни добродетели и Станке бе олицетворение на истински комунист-болшевик. Със своята упорита борба за партията и за трудещия се народ, с личния си пример той заразяваше нас, по-младите, и ние бяхме готови да мрем за делото, за партията и за Станке.

Спомням си за тежките условия, при които вършехме партийната работа по онова време. Кюстендил беше центърът на зараждащия се фашизъм в нашата страна. Там беше гнездото на македонските банди-автономисти, анархисти и военни лиги. Всички тези монархо-фаши-

стки агентури бяха най-заклетите наши врагове. Те бяха най-активните крепители на буржоазията и черната реакция. Оттам започнаха най-напред фашистките похвати и методи на борба срещу комунистическото движение у нас. Оттам започнаха избиванията, изчезванията и въоръжените нападения върху наши другари. Въпреки това Станке без страх и с неизчерпаема енергия сновеше между Кюстендилско—Дупнишко—Радомирско, учеше и организираше трудещите се маси за освобождението от капиталистическото робство. — Стефан (Станке) Димитров беше народен борец и предан самоотвержен син на БКП и трудещия се народ. Затова той бе най-любимият и обичан другар-комунист не само от работническото, но и от цялото население, особено в някогашния Кюстендилски окръг.

Станке не беше само теоретик, а и практик. Теорията той съчетаваше с практиката. През 1923 год. партията беше дала поверителна парола за въоръжаване годните и верни партийци. Трябваше да се прибегва до отнемане на оръжие. По това време бях ръководител на военната организация при партийната организация в Кюстендил. Заедно със Станке и др. Драган Прокопиев изготвихме план и организирахме изземването на три сандъка пушки-карабини. Пушките бяха укрити на тавана в читалищния салон. Планът беше: — по време на окръжния партиен събор ще дадем вечеринка и след свършването ѝ да задигнем сандъците с карабините. За целта бяха предвидени каруци. Разпределението на пушките за Кюстендил, Дупница и Радомир беше дело на Станке. (Изземването обаче се осуети поради въоръженото нападение от страна на офицерската лига върху вечеринката. С това нападение се целеше избиването на Станке. Коста Петров (бивш кмет на Дупнишката комуна) и Борис хаджи Сотиров (бивш народен представител от Самоков), които бяха дошли на партийния събор).

Освен политическата работа (събрания, конференции, митинги и пр.) Станке ревностно изучаваше и манипулирането с оръжие. Спомням си една вечер ме извика у тях, за да му покажа как се стреля с пушка-маузер и как се разглобява. Не зная откъде той се беше снабдил с такава пушка. — „Революционерът — заявяваше

Станке — трябва да владее всякакъв вид оръжие.“

Преди нападението на Кюстендил от македонските автономистки банди Станке се изказваше пред по-дове- рени другари, че нашата партия подценява организа- цията на автономистите.

През 1924 год., есента, в София на ул. „Алабинска“ и „Белчев“ се срещнах със Станке. Между другото той ми каза, че възможно е за две-три вечери да ми бъде „гост“. — Ловкостта на Станке като конспиратор ми беше известна още по времето, когато изработвахме пла- нове за набавяне на оръжие, но все пак останах изнена- дан, когато една вечер, въпреки че беше заключена улич- ната врата, намерих Станке в квартирата си — седнал и пише. Запитах го как и откъде е влязъл.

— През двора на комшиите, оттам през тарабите и право тук. И да беше отворена вратата, аз пак през съ- седите щях да вляза... Така е по-добре...

През 1925 г. бях съден по процес, в който обвиняем бе и др. Стефан Димитров. Осъдиха го задочно на смърт.

СПОМЕНИ НА СТОЯНКА И. МИХАЙЛОВА

През 1935 г. живеех на ул. „Парчевич“ № 21 — София. Квартирата ми се състоеше от 2 стаи. В едната от тях живееше Станке. Квартирата служеше изключително за срещи. От другарите, които са идвали на среща със Станке, помня Емил Марков, Райко Дамянов и Георги Аврамов. Станке ме караше да му купувам цялата преса. В стаята нямаше маса и затова, когато пишеше, той слагаше една възглавница върху коленете си.

Аз не знаех, че укривам Станке. Това научих по-късно. Но от обръщенията му разбрах, че това е един от първите хора на нашата партия. Правеше ми впечатление, че се храни с лека храна. Когато идваше и излизаше, той вършеше това съвсем неусетно.

В същата сграда се настани да живее един младеж. Станке пожела да го проверим и понеже той беше казал, че е на работа в една текстилна фабрика, за да го проверим, Станке ме изпрати при него да го помоля дали не може да ме снабди от фабриката с плат за костюм на фабрични цени. От уклончивия му отговор се разбра, че той няма понятие от платове и не е никакъв работник. Въпреки съмнението, че това е нечист човек, Станке продължаваше да идва още 5—6 месеца, когато една сутрин в квартирата дойде полиция и направи щателен обиск. От начина на правене обиск личеше, че не търсят материали, а търсят нелегален. Явно беше, че Станке беше наблюдаван. Предполагам, че го бе издала една агентпровокаторка, която идваше също в квартирата ми и която по-късно бе разкрита като такава.

С много другари съм се срещала през нелегалния живот, но другар като Станке не съм срещала. Той се дър-

жеше така просто и естествено, че подкупваше човека. Интересуваше се за моя живот, от това, дали чета и какво чета. Даваше ми съвети какво да чета. Беше добър събеседник и винаги намираше тема за разговор, която ме интересува.

СПОМЕНИ НА МОИС КАЗЕС

През 1935 год. за ликвидиране на левосектантския курс в партията при нас започнаха да се явяват другари, които не бяхме виждали дотогава. Квартирата ни се намираще на Боянския път. „Русият“ — Георги Дамянов, който квартируваше при нас, през една есенна вечер дойде с един другар. Тоя другар беше облечен с обикновен тъмносив костюм, който не го отличаваше от другарите, идващи у нас. Обаче неговият червеночинен балтон биеше на очи. С тоя балтон трябваше да се ликвидира по най-евтин начин, а именно — да се пребоядиса. Това стана. Поради това, че той изглеждаше по-възрастен от останалите, които идваха, криеха се или заседаваха у нас, ние го нарекохме с негово съгласие „старика“ в противовес на „младия“ — Георги Чанков. „Старикът“ — Станке Димитров, за да заличи всякаква следа, в продължение на няколко дена не напусна квартирата. Тези няколко дена послужиха да се преобрази външността му и за едно по-добро опознаване между нас. След тая подготовка започна усилената му работа.

Три пъти седмично се събираха другарите на заседание, често присъствуваха Станке Димитров — Марек, Георги Дамянов, Георги Чанков и др. В първите дни на пролетта на 1936 год. другарят Марек поръча да снабдим него и другаря Георги Дамянов с туристически екип — обувки, голф, раница и др. От този ден започнаха редовните излети на Витоша всяка събота вечер. Дъждът, калта и вятърът не бяха пречка за тяхното излизане. Здравето на другарите беше поверено, по думите на „доктора“, в наши ръце. Това важеше както за тяхното опазване от погледите на полицията, така и за тяхното здравословно състояние. Ние знаехме и чувствувахме, въпреки че другарят Марек и другарят Дамянов не ни

предупреждавах, че те са най-отговорни и ценни партийни ръководители и трябва да бъдат добре пазени. Често се връщаха мокри и кални, но сияещи и доволни от извършената работа.

Другарят Марек беше неуловим конспиратор. Когато се налагаше да го придружавам или да се срещна с него, за да му предам нещо, мъчно даже аз или другарката ми го отличавахме, тъй като той много изкусно умееше да промени даже и походката си. При най-малкото съмнение, че е подозрян или забелязан от нежелани за него хора, веднага вземаше предохранителни мерки. Той не губеше нито за момент връзка с другарите, даже и в момент, когато се налагаше да остане в къщи по цели дни. Той умееше да предразполага, да поучи, да даде кураж, да вдъхне вяра в изпълнението на дадените задачи. Той излизаше и се връщаше в къщи, без да могат съседите да го забележат. Неговият престой у нас беше училище за цялото ми семейство. Той беше пример за нас как партиецът трябва да работи и служи беззаветно на партията.

През неговото двегодишно престояване у нас нито един път не сме забелязали тоя човек да чувства умора или отпадналост. Той винаги беше бодър и спокоен — спокойствие, което заразяваше и нас. Той никога не се оплакваше, въпреки че страдеше и го безпокоеше стомахът. Въпреки неговата възраст той проявяваше голяма пъргавост, като изминаваше невероятно големи разстояния пеша всяка вечер.

Такива бяха чертите на прекрасния революционер Станке Димитров.

СПОМЕНИ НА К. МИТЕВ (КАБЗАТА)

За новия другар, който очаквахме да дойде у нас, ние наехме квартира на ул. „Бъкстон“ 17, собственост на Чуков, запасен офицер-македонствуваш, който работеше в софийското данъчно управление. Удобна квартира на добър правителствен човек, който не будеше подозрение в полицията. Др. Драмалиева одобри квартирата и предупреди, че ще дойде отговорен другар — да бъдем много внимателни в своята работа. Ако случайно бъде забелязан от хазяите, да им се обясни, че е мой колега, дошъл в София да се лекува.

Една вечер се позвъни на вратите и многоочакваният гост пристигна. Самият аз не можах в първия момент да открия, че под това брадясало лице се крие др. Станке.

Брат ми Тошо се прибра от работа късно вечерта. С пристигането му аз го отведох в спалнята, където заварихме др. Станке полегнал да чете вестник. По желание на др. Станке Тошо взе бръснача и започна своята „операция“, като му остави ленинска брада и сталински мустаци. При вечерята Тошо, развеселен, каза, че нашият нов гостенин трябва да си има домашно име и по негово предложение сред общ смях „кръстникът“ предложи да го наричаме „Попето“. Др. Станке се смееше като малко дете и се шегуваше.

— Ха така! Това име съпада и с мосто презиме -- Попов. Сега трябва да ми намерите кандилница, патрахил и евангелие и мога да опея всички фашисти.

Дядо Мито му отговори, че те и без поп ще си заминат.

След като се навечеряхме и децата си легнаха, др. Станке ни държа първото слово.

— Другари! Предстои ни сериозна и отговорна работа и ние трябва да сме готови и на жертви! Врагът бди и за-

това ние трябва да сме много по-съобразителни и бдителни от него.

От този момент до завръщането му в Съветския Съюз той не престана да ни упътва и учи в нелегалната борба и заедно с нас да споделя радостите и скърбите на личния и семеен живот на многочисленото ни семейство.

Той така се свърза поотделно с всички ни и заангажира всеки един в партийна работа, че кой какво работеше — другият не знаеше.

— Представете си — казваше той, — че утре стигнем до провал! И ако всички от вас знаят всичко, знаят всеки какво върши, знаят връзките и т. н., при мъченията в полицията сигурни ли сте, че всеки ще издържи? Достатъчно е някой от нас да каже „а“, друг ще каже „б“ и току виж чорапът ще се разплете и около нас десетки още другари ще пострадат. Вършете това, което ви наредя, и не се интересувайте другите какво работят! Това да ви служи като основно начало във вашата работа.

И действително, ние така се бяхме законспирирали в къщи, че и след 9 септември рядко говорехме помежду си за конспиративната си работа с др. Марек. Едва сега всеки един от нас разкрива своите лични връзки с него и с другите другари, свързани с др. Марек посредством нас.

Другарят Станке се затваряше в своята стая, която му служеше за кабинет, и по цял ден не излизаше. Той изобщо никога не излизаше от къщи през деня.

Др. Станке не бе добре със здравето. Приготовляваше му се специална храна без сол или съвсем слабо солена. Месо употребяваше малко, а мляко в изобилие. Белият хляб отбягваше, хранеше се с типов хляб. Приготвената му диетична храна се внасяше в стаята му, която по тоя начин се превърна за него и в трапезария. Сестра ни Гина и майка ни баба Кева бяха неговите „специалистки“ по храната и всекидневно му варяха боровинки.

Употребяваше често някакви халчета. По едно време със здравето си беше много зле. По същото това време брат ми Стефан беше заболял от гнойна ангина. В къщи се съветвахме кой лекар да извикаме и решихме, че най-добре ще бъде да извикаме др. д-р Рачо Ангелов, който едновременно да прегледа и др. Марек. На това др. Марек не възрази. Др. д-р Рачо Ангелов бе доведен в къщи от

брат ми Тошо при двата болника, които лежаха в една и съща стая. След прегледа на Стефчо поканих го да прегледа и др. Марек, като му казах, че това е един мой колега-учител от село, който е временно на квартира при нас, тъй като е заболял. Прегледът беше направен.

По едно време положението на др. Станке много се влоши. Но и при това тежко боледуване той не се откъсна от текущата си работа и едва ли ЦК е знаел за това му тежко положение.

Др. Марек проявяваше изумително търпение да изслушва докладите от Тошо и от другите братя и сестри, както и от стария дядо Мито, който също беше заангажиран с партийна работа. При изслушване на докладите увисналите му мустаци играеха, лявата страна на устните помръдваше, а при някоя несполука при срещите ноздрите от двете страни на носа му побледняваха. Това бяха външни белези на неговото вътрешно негодуване.

Малката ленинска брада, която носи няколко месеца, бе обръсната, а дългите сталински мустаци останаха до края на неговото заминаване.

След като др. Станке дойде у нас, отпразнуването на Октомврийската революция в нашето семейство ставаше тържествено. Разправяше ни за живота в Съветския Съюз и специално в Москва. Изтъкваше огромните материални и духовни постижения на съветските народи. Описваше техния бит, техния трудов ентузиазъм и в перспективи чертаеше бъдещето на нашата родина след завземането на властта от трудещия се народ. Той ни въодушевяваше и изграждаше идеологически и ни подготвяше стойчески да понасяме трудностите на нелегалната работа.

Особено тържествен момент преживяхме, когато изпратихме подаръци на др. Георги Димитров и Васил Коларов в Москва. Между подаръците бяха две перодръжки и, доколкото си спомням, един цигарлък. Те бяха изработени в централния затвор от наши другари. Във връзка с тези подаръци др. Станке описа живота на българската политическа емиграция в Съветския Съюз и особено живота на нашия учител и вожд др. Георги Димитров. Подчертаваше дебело неговите добри качества и борбата му с левосектантските водачи. Той разкриваше положителното и отрицателното в тесняшкия период на нашата партия. — „От-

късването на партията от широките народни маси — казваше др. Станке, — дължащо се на левосектантските схващания на ЦК, на неговата погрешна организационна и тактическа дейност, пречи много и сега на партията да разгърне широко масова революционна борба за смъкването на фашисткия звяр. Сега е необходима здрава, къртовска работа преди всичко в нашата партия, нея да изправим на крака, а другото след това ще бъде по-лесно.“ Така ни учеше др. Марек. Той искаше да създаде здрава болшевишка обстановка около себе си, да ни изправи на краката ни, както изправяше и цялата ни партия, с която мисия бе изпратен от др. Димитров в България.

Станке не забраняваше да идват в семейството ни наши познати и роднини. С това нашият нормален семеен живот не се нарушаваше и не правеше впечатление, че ние сме саможиви, законспирирани и т. н. Зетят Благой и сестрата Катя, както и бъдещият ни зет др. Л. Векилски бяха постоянни гости. Те знаеха че у нас живее нелегален другар, с когото се запознаха, но нито дума никъде не казаха. Впечатленията на др. Станке от тях бяха много добри и ни съветваше нашите връзки с тях да бъдат преди всичко другарски, а след това роднински, но по никоя начин да не ги запознаваме с нашата конспиративна работа и да ги предупредим да запазят в пълна тайна живеенето му у нас.

Веднаж др. Станке ме извика.

— Много ми е нужна машинописка — такава отвън не може да се вземе. Нейното постоянно излизане и влизане в къщи ще прави впечатление. Налага се Павлинка или Васка да остане на работа при мен.

— Но те не знаят да пишат!

— Че това е най-лесното! Ще я изпратим да завърши курсовете по машинопис и толкова. Въпросът е коя от двете да оставим от училище?

Решихме да оставим най-малката, Васка, която бе ученичка в V клас. По негово нареждане я изпратихме да следва курс по машинопис при един другар, а при друг — стенография. Тя работи при др. Станке непрекъснато до завръщането му в Съветския Съюз. Тя имаше непрекъснат и най-близък контакт с него и много пъти се учудваше на неговата издържливост и упоритост в работата.

Васка разказва:

— Той намираше изход от всяко затруднено положение. Често ми казваше: „Когато човек има желание и вярва в победата, всичко може да направи! За нас, болшевиките, непреодолими пречки няма! Затова сме болшевики, я!“ За него свободно време нямаше. Непрекъснато работеше, даже и когато беше болен. При преуморяване лягаше на кревата, но и тогава преглеждаше материали. Учудваше ме неговата енергия.

Спомням си, веднаж беше тежко болен. Имаше над 40° температура. Лежеше в леглото, а на коленете си пишеше. Не пропусна нито един път срочната си работа.

Той самият ни служеше като пример за бдителност и съобразителност. Неговите указания какви качества трябва да притежава конспираторът; какъв подход да има към враговете; необходимостта да опознае по-обстойно обстановката, сред която работи, и т. н. ни ръководеше във всекидневната ни работа. Самият той прилагаше тези указания на дело.

Веднаж той се завърна от някъде и каза, че бил заподозрян и проследен от агенти, които тръгнали подире му. С ловка маневра из улиците той успял да се изплъзне от ръцете им.

Влизаше и излизаше от къщи много внимателно. Преди да излезе, прашаше да разузнаем из двора и пред улицата, като разчистваше стаята от всякакви материали. Беше устроил в самата квартира само нему известни скривалища, където скриваше материалите.

Учеше ме да работя спокойно, без грешки и чисто. Въобще беше много взискателен към себе си и другите. С това той всяваше респект и уважение.

Винаги, когато пишех на пишещата машина, навън имаше пост от някой от семейството ни. Сестра ни Гина най-често изпълняваше тази длъжност и бе станала „специалистка“ в нея.

Аз преписвах от ръкописи материали за в. „Работнически вестник“. Даваше ми да преписвам негови ръкописи, които пишеше с много дребни печатни букви. Пишех също и негови „приятелски“ писма, между редовете на които пишеше текст със симпатично мастило. Пишех също и на восьъчни листове, които след това изпращахме на друго

място. Разнасях на различни места и пощата му, която беше номерирана с арабски цифри.

Материалите от пишещата машина предавах на една другарка, черничка, която ги размножаваше, на машина или циклостил, не зная. Същата другарка след известно време бе провалена и арестувана. Живееше в кв. „Баталова воденица“.

КАК РАБОТЕШЕ СТАНКЕ

За това — как е работил др. Станке, как се е готвил към предстоящите си задачи, за неговата неизчерпаема работоспособност и енергия другарката Регина Кашер между другото съобщава:

„... Той всякога работеше за трима-четирма. Това може да се каже без всякакво преувеличение. Освен основната си работа в Коминтерна, той превеждаше и редактираше трудове на Маркс, Ленин и други класици; беше отговорен редактор на предаванията на български език в радиокомитета в периода, когато с него работеше др. Ф. Козовски и др.; рецензираше разни политически и икономически трудове за България и балканските страни, която работа му възлагаха разни институти или лично самите автори; пишеше статии в най-различни списания, начиная от „Комунист. интернационал“, „Черв. флог“, „МТС“ — д., разните отдели на радиокомитета.

Освен това бе постоянен докладчик, консултант, агитатор, пропагандист в Бауманския и Ростокинский райкоми на ВКП(б). По-късно стана официален докладчик и консултант на Московския градски комитет на ВКП(б) по международни въпроси и специално за България и Балканите. Работеше и в дома на Черв. армия и във военните ѝ лагери, където до три пъти в неделята изнасяше доклади.

Но той не беше само докладчик, агитатор, пропагандист, той ръководеше и ред кръжоци по политзнания — със служащите в университета, с работниците от гаража, със свързочните работници, с комуна „Благоев“ — Полтава и пр. и пр.

Само за работата му в радио „Народен глас“ може да се напише цяла книга. Тази работа той изпълняваше в течение на две и половина години, без нито един ден да почива — от 10 часа сутринта до 3 часа след полунощ, все-

цяло отдавайки се на нея. И последния път, когато той очакваше да замине за Родината, в писмо от 1. 7. 1944 год. между другото ми пише:

„... Не за дълго оставам тук. Ще замина! И с това ще се свърши най-добрият период от моя живот — *светският!* Новият период на моя живот, последният, е неизвестно нито как ще започне, нито пък колко дълго той ще продължи. Но това пак ще бъде напрегнат живот, бурен живот. И ако ми се отдаде да вляза в обетованата земя и преживея първите големи бури и да разперя крилата си, по-леко и по-радостно ще ми е да бъдем заедно...“

Всякога, готвейки се да замине на нелегална работа в Родината, той се подготвяше и към нелегалните условия. Изучаваше и усвояваше всевъзможни технически и военни знания. Учеше се на точна стрелба, изучаваше артилерийското оръдие, собственоръчно правеше разни радиоприемници, печатарски машини, учеше се да кара автомобил, да си служи със ски, с кърки, плуваше, спускаше се с парашут, изучаваше разни шифри и пр. и пр.“

ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ ОТ ЖИВОТА НА СТАНКЕ

Спомени на Гаврил (Гълю) Атанасов¹

Нашата група, известна под името „Групата на Марек“, започна да се формира през м. април 1944 г. Ние бяхме 6 души; в продължение на няколко месеца се готвехме усилено с оглед на работата, която ни предстоеше в България. На 24 август 1944 г. другарят Георги Димитров ни извика при себе си и след като в продължение на 1 час и 30 минути ни осветли върху бързо развиващите се събития, които се доближават до границата на нашата страна, ни предаде решението¹ на партията за незабавното ни заминаване за България. На срещата присъствуваше и др. Станке Димитров, който беше определен за водач на нашата група. Присъствува още и др. Георги Дамянов. Сбогувайки се с нас, другарят Георги Димитров още един път ни напомни за нашите задължения като партийци, на които се възлагат отговорни задачи в този решителен за родината исторически момент.

Нямаше още официални съобщения за резултатите на започнатото на 20 август 1944 г. ново мощно настъпление на Съветската армия на румънския участък от фронта; другарят Г. Димитров ни събщи, че основните маси на немската и румънската армии в Румъния са вече обкръжени от победоносните съветски войски на 1-и, 2-и и 3-и украински фронт в района на Яш и Кишинев и успешно се унищожават, а предните части на Съветската армия се доближават до Дунава. Ясно беше, че военните действия се приближаваха непосредствено до границата на България.

Събитията налагаха нашата партия да мобилизира всичките си сили за събаряне на фашистката диктатура и изгонване на немските окупатори от България.

¹ Един от останалите живи другари при самолетната катастрофа, в която загина др. Станке Димитров. *Ред.*

На 26 август, в 6 часа сутринта, ние се явихме на едно от московските летища. Др. Станке, който не беше напълно оздравял след току-що прекараната инфлуенца, се качи пръв на самолета и легна в предната част. След него се качиха Атанас Алтипърмаков от Свиленград, Георги Кръстев от Брацигово, Михаил Георгиев от Варна и някои други другари небългари, които пътуваха временно с този самолет по друга работа. Пищещият тези редове заедно с Васил Димитров от Пловдив останаха последни на земята, за да подадат в самолета парашутите и останалия багаж. Ние се качихме последни на самолета и се настанихме на легло близо до опашката.

Настроението на всички другари беше повишено. Съзнанието, че военните действия се приближиха непосредствено до нашата родина и че на българските комунисти и всички трудещи се у нас предстоят сериозни дела, в които ние ще вземем според силите си участие, ни ободряваше. Самолетът кацна за малко в Брянск. Болшинството от другарите слязоха на земята да се поразходят. Слезе и др. Станке. Тук Станке проведе с нас кратък разговор, който продължи около 15 минути, до момента на качване и издигане на самолета.

Тъй като това са последните минути от живота на Станке и другите другари, иска ми се да споделя с читателите последните негови мисли.

Станке говореше за политическото положение в нашата страна и историческата отговорност, която носи нашата партия. „Съветската армия, по всяка вероятност — каза той, — ще бъде принудена да мине на българска територия, за да гони немските армии. От нас, комунистите, се иска — добави той — да мобилизираме всичките свои сили и да прогоним или поне да се опитаме да прогоним немците от България и сринем фашистката диктатура още преди самото възможно влизане на Съветските войски в територията на нашата родина.“

Стана дума и за някои от водачите на буржоазните партии (Гичев, Мушанов), които нашата партия се опитваше да привлече за съвместна борба за освобождението на страната от немските окупатори и фашистката диктатура, но които предпочетоха да се свържат с двореца. Тяхното поведение Станке характеризира като предателско

спрямо българския народ. „От тях нашият народ не може да очаква нищо добро“ — каза Станке. — „Тяхната привидна опозиция срещу царското правителство е продиктувана от това, че те докараха страната до нова катастрофа и по този начин идеалите на българската буржоазия за велика България няма да бъдат осъществени и този път. Те ще се опитат да излъжат народа, да използват неговите антифашистки настроения, за да се наложат на власт с цел да спасят монархията и своя прогнил капиталистически строй, както това стана в края на Първата империалистическа война.“

Станке бе добре ориентиран по политическото положение в България. Познаваше много добре съотношението на политическите сили в страната и перспективите на борбата, значението на Отечествения фронт и ролята на нашата партия в него. Ние получихме още по-голяма увереност в своите сили и се чувствавахме горди, че ще работим под непосредственото ръководство на такъв опитен другар-болшевик. Уви! Това останаха несбъднати мечти. Злополуката, която постигна нашия самолет още при издигането му, осуети нашия план.

Новината за изпращането на Станке се е посрещнала с голяма радост от ръководните партийни другари, които с нетърпение са го очаквали да заеме подобаващото му се място на ръководител на народното антифашистко въстание в страната. Толкова по-голяма е била тяхната скръб и разочарование, когато те са научили, че Станке е безвъзвратно загинал.

Не по-малка скръб е овладяла другарите му в Москва и лично другаря Димитров.

Погребението му се е извършило в Брянск при голямо внимание от страна на Съветския Съюз и неговите близки другари българи. Тук е присъствувал и др. Георги Дамянов, който е обрисувал голямата фигура на Станке, майстора на оперативната работа, болшевика с огромен революционен опит.

СЪДЪРЖАНИЕ

Решение на ЦК на БКП за увековечаване паметта на Станке Димитров—Марек	5
Постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 9 март 1949 год.	6
Георги Димитров — Народен борец	7
Васил Коларов — Една светла фигура в нашата партия	9
Вълко Червенков — Нашият незабравим Станке	11
Владимир Поптомов — Любим работнически трибун	13
Георги Дамянов — Примерен партиец	15
Рубен Леви — Станке Димитров—Марек	17
Светослав Колев — Две години след смъртта на Станке— Марек	19

ИЗБРАНИ РЕЧИ, СТАТИИ И ДОКЛАДИ

Реч по законопроекта за бежанците, произнесена в XIX Обик- новено народно събрание, 12 ноември 1920 г.	25
Погребението в Дупница	31
Коста Петров	34
Позив към работниците, селяните, занаятчиите и всички хора на труда за основаване Партия на труда	41
Нова партия ли?	47
Реч, произнесена на разширения пленум на Коминтерна на 21 март 1925 год.	48
Писмо-изложение до ЦК на БКП по съвременни партийни въпроси	55
Писмо на Станке Димитров по Лайпцигския процес	69
Ленинското учение за партията	71
Партията представлява от себе си преден отред на работ- ническата класа	76
Партията е организиран отред на работническата класа.	79
Партията като най-висша форма на класова работническа организация	82
Партията като оръдие на пролетарската диктатура	84
Организационните принципи на болшевиизма. Единството	

на програмните, тактическите и организационните принципи	86
Партия, класа, маса и водачи	88
Болшевишка дисциплина	96
Партията като единство на волята, несъвместимо със съществуването на фракции и групировки в нея	109
Демократическият централизъм — основен организационен принцип на болшевизма	111
Партийната ядка в предприятието е основа на партийната организация	118
Партията представлява от себе си система от партийни организации	122
Организационна гъвкавост. Изменение на формите и методите на партийната работа	124
Вътрешно-партийна демокрация и самокритика	130
Борбата на два фронта като основа на единството и боеспособността на партията	138
Борба против опортюнизма по организационните въпроси	154
Какво донесе 19 май на работниците	158
За Единния антифашистки фронт	160
За „старите“ и „младите“ кадри	165
Комунистическият интернационал на борба против фашизма	169
Близките изгледи и нашите задачи	173
Пред новата война	176
Положението в България и войната	180
За другаря Георги Димитров	182
Борбата против фашизма и крайната ни цел	186
Как аз работя като партизнец	190
За слабостите на Единния фронт	194
За партийната просвета	197
Как да усилим работата за Единния фронт	200
След стачката	203
Защо бяха разстреляни	206
Новата съветска конституция и професор Генев	211
За критичното отнасяне към партийните въпроси	215
Първи май	219
Новият подем в борбите на масите в България	221
Работническата партия в България	225
Из бележките на Станке Димитров	228
Подли и безхарактерни са хората, които представляват българското обществено мнение	233
Призив към работниците, отправен по радиостанция „Народен глас“	236
Селяните трябва да получат справедливи цени за своите произведения	238
Где трябва войската ни да брани Родината	240
Защо и какво?	242
Български жени!	245
Германските антифашисти за нашия знаменит съотечественик Георги Димитров	246

Забоевете в Македония	248
Граждани и гражданки!	259
Работничеството и народното единство	250
Работничеството в първите линии на борбата	252
Нито едно зърно жито на германците!	255
България иска мир; а не демагогски приказки на управниците за мир.	256
Да спасим народното ни стопанство от германското разбойничество	258
За масовата борба на селяните.	261
Македонският въпрос.	265
Ни капка повече българска кръв за германските завоеватели-робовладелци!	269
Името на великия българин Димитър Благоев въодушевява днес народните борци.	271
Безкрайна е подлостта на погубителите на България — багряновци	275
Багряновци старателно изпълняват исканията и заповедите на Хитлер. Багряновци най-усърдно тикат България в пропастта, която е зинала под краката на тяхната господарка — хитлеровата разбойническа шайка	278
Багряновци — лъжци и предатели	280
Въстаници, въоръжавайте се!	281
И Багряновци преливат от пусто в празно	282
Да превърнем гроба, който фашистите копаят на България, в гроб на германските завосватели и на фашизма	284
Багряновци и събитията в Германия.	286
Не напред, а назад е устремено вниманието на Багряновци	288
Долу маската от лицето на самозвания „спасител“! Народът трябва да побърза да вземе съдбините на България в собствените си ръце	292
Измъква ли Багрянов България от войната	295
Истинският смисъл на Багряновата декларация	297
От кога Багряновите министри носят отговорност за съдбините на България?	300

БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ

<i>Гьончо Белев</i> — Биографични бележки	305
Присъди срещу Станке Димитров	340

СПОМЕНИ ЗА СТАНКЕ ДИМИТРОВ

Спомени на Димитър Ананиев Георгиев	347
Спомени на Стоянка И. Михайлова	350
Спомени на Моис Казес.	352
Спомени на К. Митев (Кабзата).	354
Как работеше Станке.	360
Последните дни от живота на Станке. Спомени на Гаврил (Гълю) Атанасов.	362

Второ издание

Съставители (по азбучен ред) :

**АНГЕЛ ГРАМЧЕВ, ТОДОР ИВАНОВ, ТОДОРА
КАЛИНКОВА, СВЕТОСЛАВ КОЛЕВ, ИЗРАЕЛ
МАЙЕР, ЕНЧО СТАЙКОВ, ХРИСТО ХАЛАЧЕВ**

Редактор : ПЕТЪР ЦАНЕВ

Техн. ред. И в а н Я н к о в

Коректор : Л и л я н а Г е о р г и е в а

★ ★ ★

Дадена за печат : 24. XII. 1953 г.

Тираж : 5.000`

Формат : 1/16 24/32

Печатни коли 23. Авторски коли 25+02.

Издателски коли 18+87

✻ ✻ ✻

**Печатница на Бълг. комунистическа партия
София № 1717 1954**